स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

आ. व. २०८०/८१ देखि ०८४/८५

शितगंगा नगरपालिका

अर्घाखाँची, लुम्बिनी प्रदेश

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

आ. व. २०८०/८१ देखि ०८४/८५

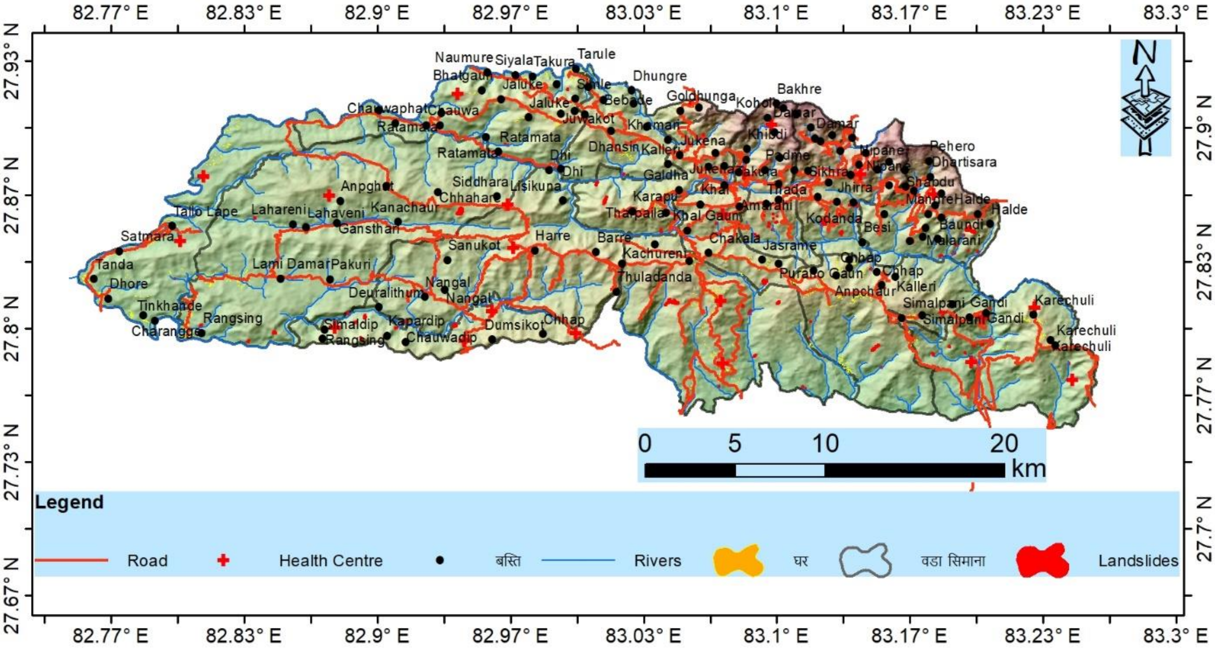

शितगंगा नगरपालिका

अर्घाखाँची, लुम्बिनी प्रदेश

सर्वाधिकार © शितगंगा नगरपालिका, अर्घाखाँची

योजनाको नाम :   स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना

तयार गरिएको वर्ष : २०८०

तयार गर्ने : शितगंगा नगरपालिका, अर्घाखाँची

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगः समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समुह, **SSECPG Arghakhanchi / Ipas Nepal**

विषय सूची

चित्र सुची
तालिका सुची
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सारांश १
परिच्छेद १ः स्थानीय अनुकूलन योजनाको परिचय ५
१.१ पृष्ठभूमि ५
१.२ नीतिगत व्यवस्था ७
१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य (भूमिका) ८
१.४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्वान्तहरु १०
१.५ स्थानीय अनुकूलन योजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बीच अन्तरसम्बन्ध ११
परिच्छेद २ः शितगंगा नगरपालिकाको परिचय १२
२.१ नगरपालिकाको पृष्टभूमि १२
२.२ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति (धरातलीय, उचाई, भिरालोपना, मोहडा, माटोको बनावट तथा अन्य भू-क्षेत्रको प्रकृति) १२
२.३ जनसांख्यिक विबरण १६
२.४ सामाजिक सांस्कृतिक विशेषताहरु १६
२.५ आर्थिक क्रियाकलापको अवस्था १७
२.६ शैक्षिक अवस्था १८
२.७ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था १८
२.७.१ वन सम्बन्धि बिवरण १८
२.७.२ जलश्रोत बिवरण (खोला, नदि, ताल तलैयाहरु, सिमसार) १९
२.७.३ भु-उपयोग तथा बर्गीकरण २०
२.८ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था २१
२.९ इन्धन उपयोग बिवरण २३
२.९ नगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्य सँस्था २३
२.१० यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको विश्लेषण २४
२.११ शितगंगा नगरपालिकाको प्रकोपको विश्लेषण २५

परिच्छेद ३ : अनुकूलन कार्ययोजना तयारी चरण तथा विधिहरु २६
३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिबृद्धि २७
३.२ तापक्रम र बर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण २८
३.२.१ शितगंगा नगरपालिकाको औसत जलवायु २८
३.२.२ शितगंगा नगरपालिकाको तापक्रमको प्रवृति २९
३.२.३ शितगंगा नगरपालिकाको वर्षाको प्रवृति ३०
३.३ सकटासन्नता जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी ३२
३.३.१ ऐतिहासिक समय रेखा ३३
३.३.२ प्रकोप तथा मौसम पात्रो ५८
३.३.३ बाली तथा वनस्पति पात्रो ६०
३.३.४ प्रकोप स्तरिकरण ६२
३.४ जोखिम वडा तथा वस्ती पहिचान तथा स्तरीकरण ६६
३.४.१ वडा जोखिम स्तरीकरण ६६
३.४.२ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान ६७
३.४.३ संकटासन्न बस्तीहरु ६९
३.५ फरक प्रभाव विश्लेषण ७०
३.६ यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको विश्लेषण ७४
३.७ जोखिमको रुपरेखा ७६
३.८ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण ८०
३.९ पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषण ९५
३.९.१ कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण ९५
३.९.२ जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषण ९६
३.१०.३ वन पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषण ९७
३.९.४ पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण ९८
३.१० सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन (पावर म्याप) ९९
परिच्छेद ४: शितगंगा नगरपालिकाको श्रोत तथा क्षमता विश्लेषण १०३

४.१ शितगंगा नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अबस्था र उपलब्ध सेवाहरु १०३

परिच्छेद ५: विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव, अनुकूलन विश्लेषण तथा योजना निर्माण १०४

५.१ विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव १०४

५.२ अनुकूलन कार्यहरुको परिकल्पना, योजना तथा प्राथमिकीकरण १०८

५.२.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना १०८

५.२.२ अनुकूलन तथा विपद व्यवस्थापन क्षमता विकास ११०

५.२.३ लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण समाहित अनुकूलन योजना आवश्यक्ता विश्लेषण ११२

५.२.५ नागरिक समाज, गैरसरकारी संघ, संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरूको भुमिका ११४

५.२.६ जलवायु परिवर्तन अनूकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना ११६

५.२.७ अनूकलुन कार्यहरुको प्राथमिकीकरण १७६

परिच्छेद ६: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण १७७

६.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण १७७

६.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण १७९

परिच्छेद ७: अनुकूलन कार्यहरुको समायोजन र अनुगमन तथा मुल्यांकन १८२

७.१ अनुकूलन कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन १८२

७.२ अनुकुलन योजना अनूगमन तथा मुल्यांकन योजना १८३

अनुसूची १ वडाको प्रकोप स्तरीकरण २०८

अनुसूची २ वडा अनुसारको सामाजिक स्रोत नक्साहरु २२२

अनुसूची ३ वडा तहको गोष्ठीमा सहभागीहरुको विवरण २०२

अनुसूची ४. शितगंगा नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु २०९

अनुसूची ५. लापा मुल्यांकन फारम २१०

अनुसूची ६. लापा क्रियाकलाप अनुगमन फारम २१०

अनुसूची ७. वडा तथा पालिका तहमा भएका गोष्ठिका फोटोहरु २११

चित्र सुची

चित्र १. शितगंगा नगरपालिकाको भिरालोपनको वर्गीकरण नक्सा ११
चित्र २. शितगंगा नगरपालिकाको उचाई वर्गीकरण नक्सा १२
चित्र ३. जमिनको मोहडा अनुसारको वर्गीकरण नक्सा १३
चित्र ४. शितगंगा नगरपालिकामा भएका नदीहरुको संजाल नक्सा १८
चित्र ५. शितगंगा नगरपालिकामा भएका नदीहरुसम्मको दुरी नक्सा १९
चित्र ६. शितगंगा नगरपालिको भू-उपयोगको नक्सा २०
चित्र ७. शितगंगा नगरपालिकामा रहेका विद्यमान सडकको नक्सा २१
चित्र ८. शितगंगा नगरपालिकामा रहेका सडक सम्मको दुरी नक्सा २२
चित्र ९. शितगंगा नगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाको अवस्थिति नक्सा २३
चित्र १०. लापाको समग्र प्रक्रिया २६
चित्र ११. औसत अधिकतम, औसत र न्युनतम तापक्रम (१९७९-२०१९) तथा वर्षा (१९७५-२०२१) २८
चित्र १२. सन् १९७९ देखि २०१९ सम्मको अधिकतम, औसत तथा न्युनतम तापमानको प्रबृत्ति २९
चित्र १३. सन् १९७९ देखि २०१९ सम्मको ऋतु अनुसारको अधिकतम तापमानको प्रबृत्ति ३०
चित्र १४. सन् १९७५ देखि २०२१ सम्मको वर्षाको प्रबृत्ति ३१
चित्र १५. सन् १९७५ देखि २०२१ सम्मको ऋतु अनुसारको वर्षाको प्रबृत्ति ३१
चित्र १६. शितगंगा नगरपालिकाका वडाहरुमा जोखिम स्तर १ भएका प्रकोपहरु ६६
चित्र १७. शितगंगा नगरपालिकाको स्रोत नक्सा १०४
चित्र १८. शितगंगा नगरपालिकामा गएका पहिरो नक्सा १०५
चित्र १९. शितगंगा नगरपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा १०६
चित्र २०. शितगंगा नगरपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा १०६
चित्र २१. शितगंगा नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरु १०७

तालिका सुची

तालिका १. शितगंगा नगरपालिकाको भिरालोपनको वर्गीकरण १३
तालिका २. शितगंगा नगरपालिकाको उचाईको वर्गीकरण १४
तालिका ३.जमिनको मोहडा अनुसारको वर्गीकरण १५
तालिका ४. शितगंगा नगरपालिकाको जनसांख्यिक विवरण १६
तालिका ५. शितगंगा नगरपालिको भू-उपयोगको वर्गीकरण २१
तालिका ६. प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम ३४
तालिका ७. शितगंगा नगरपालिकाको मौसम पात्रो ५८
तालिका ८. शितगंगा नगरपालिकाको प्रकोप पात्रो ५९
तालिका ९. शितगंगा नगरपालिकाको बालि तथा बनस्पति पात्रो ६१
तालिका १०. विभिन्न वडामा गरिएको प्रकोप स्तरीकरणको सारांश ६२
तालिका ११. शितगंगा नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण ६५
तालिका १२. वडाको जोखिम स्तरीकरण ६६
तालिका १३. संकटासन्न वर्गमा पर्ने प्रभाव अनुसारको अंक तालिका ६८
तालिका १४. शितगंगा नगरपालिकाका महिला, पुरुषको कार्यवोझको विश्लेषण ७१
तालिका १५. शितगंगा नगरपालिकाको जोखिम र समस्या विश्लेषण ७७
तालिका १६. शितगंगा नगरपालिकामा उपलब्ध जीविकोपार्जनका स्रोतहरु ८०
तालिका १७. कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम तालिका ९५
तालिका १८. जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम ९६
तालिका १९. वन पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम ९७
तालिका २०. पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक जोखिम ९८
तालिका २१. विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभावको विश्लेषण १०४
तालिका २२. स्थानीय अनुकुलन योजना मुलप्रवाहीकरण गर्न आवश्यक तयारी तथा जिम्मेवारीको खाका १८०

शितगंगा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
ठाडा, अर्घाखाँची

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

मिति:२०८०/०१/२८

शुभकामना

विश्वव्यापी उष्णीकरण सँगै नेपालको सबै क्षेत्रमा तापक्रम वृद्धि र जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट धनी र विकसित राष्ट्रहरुको तुलनामा गरिब र विकासोन्मुख राष्ट्रहरु बढी प्रभावित भएका देखिन्छन । लुम्बिनी प्रदेशको अर्घाखाँची जिल्ला जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले अति संकटासन्न जिल्लाहरु मध्येमा पर्ने भएकोले यहाँका कृषक लगायत प्राय: सबै मानिसहरुमा प्रतक्ष्य रुपमा नकारात्मक असरहरु परिरहेको देखिन्छ भने शितगंगा नगरपालिकामा यस्तो असर पनि प्रत्यक्ष रुपमा महशुस गरिएको छ । पहिरो तथा भू-क्षय, खडेरी, कृषि रोग, पशु रोग, मिचाहा प्रजाती, खाद्य संकट, हावाहुरी, असिनापानी, आगलागी/वन डढेलो, चटयाङ्ग, बाढी जस्ता असर यस नगरपालिकाका समुदायले पनि महसुस गरेका छन् । यहाँका बासिन्दाहरु प्राय: निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीमा निर्भर भएकोले यस नगरपालिकाका

प्राय: सबै वडाका किसानहरुमा जलवायूका कारण खेती प्रणालीमा विबिध प्रकारका असरहरु देखिएका छन् । जलवायू परिवर्तनका असरहरुबाट प्रभावित समुदायहरुमा पर्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न यस नगरपालिकाले यहाँ बसोबास गर्ने समुदायलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्न र जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदायहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न यस नगरपालिका अन्तर्गतका बहुसरोकारवाला लगायत जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समुदायहरुको प्रत्यक्ष सहभागितामा यो पाँच वर्षीय स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

यस पाँच वर्षे अनुकूलन कार्ययोजनाले यस नगरपालिकामा देखिएका जलवायू परिवर्तनका कारण सिर्जित प्रकोपहरुको धेरै हदसम्म सम्बोधन गर्ने विश्वास लिएको छु । यो कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने आर्थिक, प्राविधिक तथा अन्य आवश्यक श्रोत साधनहरुको व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाको तर्फबाट सदैब सहयोग रहने छ । यो कार्ययोजना तयारी तथा कार्यन्वयनको लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्नु हुने IPAS नेपाल तथा समाज सेवा तथा वातावरण र संस्कृति सरंक्षण समुह (SSECPG) अर्घाखाँची लाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहान्छु । यो कार्ययोजना तयारीमा खटिने यस नगरपालिकाको जन प्रतिनिधीहरु, राजनितिक दलहरु, शिक्षक, समाजसेवी, लगायत सहभागी सम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरुलाई प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा, यो कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेकोमा नगरपालिकाका सम्पुर्ण बासिन्दाहरुमा बधाई ज्ञापन गर्दै सफल कार्यान्वयनको अग्रिम शुभकामना प्रकट गर्दछु ।

धन्यवाद !

२०८०/१/२८
....

छविलाल पौडेल

नगरप्रमुख

शितगंगा नगरपालिका, अर्घाखाँची

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकुल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साझा चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा अर्घाखाँची जिल्लाको शितगंगा नगरपालिकाले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकुल प्रभावहरुसँग अनुकूलित हुने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको कार्यढाँचा २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्वन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु जस्तै नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुका प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु, महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरवाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समावेश गरी आ. व. २०८०/८१ देखि ०८४/८५ सम्मका लागि ५ बर्षे स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरेको छ । यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण	
पालिकाको नाम	शितगंगा नगरपालिका
क्षेत्रफल	६१० .४३ वर्ग.कि .मि.
भौगोलिक अवस्थिति	२७ डिग्री ४४ '१३ देखि "२७ डिग्री ५५ '४७ "उत्तरी अक्षांशसम्म र ८२ डिग्री ४४ ' १ "५देखि ८३ डिग्री १५ '४४ "पूर्वी देशान्तर सम्म
सिमाना	पुर्वः पाल्पा जिल्ला पश्चिमः प्युठान र दाङ जिल्ला उत्तरः सन्धिखर्क, भुमिकास्थान नगरपालिका र पाणिनी गाउँपालिका दक्षिणः रुपन्देही, कपिलवस्तु र दाङ जिल्ला
जनसंख्या	जम्माः ३७,६९१ महिलाः १९ ९४२, पुरुषः १७७४९, स्रोतः CBS, २०७८
प्रमुख जातजाति	मगर, ब्राह्मण ,(पहाडी)क्षेत्री, कामि, सार्की
प्रमुख पेशा तथा जीविकोपार्जनका आधारहरु	कृषि, पशुपालन, माछापालनमौरीपालन ,, उद्योगधन्दा संचालन, व्यापार, नोकरी, पेन्सन, यातायात आदि
हावापानी	वार्षिक औसत तापक्रम : अधिकतमः २४.२ डिग्री सेल्सियस न्युनतम १४.७ डिग्री सेल्सियस वार्षिक औसत वर्षा : १७९०.८ मि. मि.
तापक्रम तथा वर्षाको प्रवृत्ति (१९७९-२०१९)	अधिकतम तापक्रम ००६५.० : डिग्री सेल्सियस प्रति वर्ष बढिरहेको न्युनतम तापक्रम०२५४.० : डिग्री सेल्सियस प्रति वर्ष बढिरहेको वर्षा .५३ मि.६ : मिप्रति वर्ष . बढिरहेको

मुख्य प्रकोपहरु	जङ्गली जनावर आतंक, कृषि रोग, खडेरीपानीको स्रोत सुक्ने/, बाढी, पहिरो, आगलागी, पशु रोग, हावाहुरी, असीना, चट्याङ, मिचाहा, अत्यधिक वर्षा, सडक दुर्घटना
जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा असर	नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनले विगत ३० वर्ष यता जलवायु जन्य प्रकोपहरुको बारम्बारता बढ्दै गएको छ । पहिले बैशाख र जेठमा उच्च गर्मि हुने गरेकोमा अहिले असारमा उच्च गर्मि हुने गरेको छ भने मध्यम गर्मि पनि भाद्र र चैत्रमा हुन थालेको छ । त्येसैगरी उच्च जाडोका दिनहरु उस्तै रहेपनि मध्यम जाडोका दिनहरु करिव १ महिनाले घटेका छन । जेठ देखि हुने वर्षा अहिले असरको अन्त्य देखि सुरु हुने तर धेरै वर्षा साउन र भाद्र महिनामा हुने गरेको छ । मनसुनी वर्षा असोजमा पनि बढ्दै गैरहेको छ । पानीका मुलहरु पहिले असार देखि नै फुट्ने गरेको भए पनि अहिले दुई महिना पछि तथा भाद्रमा मात्रै फुट्ने र मङ्सिर सम्म रहने गरेको छ । मुलको पानी साउन देखि पुस सम्म पर्याप्त हुने गरेकोमा अहिले मङ्सिर पछि सुक्न थालेको छ । यसले गर्दा नगरपालिकामा खडेरी पर्ने सम्भावना बढ्दै गएको र आगलागी हुने, कृषि उत्पादन घट्ने, नयाँ रोगहरु लाग्ने क्रम बढेको छ । विगत ३/४ वर्ष देखि कृषि तथा पशुमा लाग्ने रोग बढ्दै गएको पाइएको छ भने यसले गर्दा खासगरी महिलाहरुको कार्यभार थपिएको छ । यसरि महिलाहरुको कार्यभार थपिदां उनीहरुको प्रजनन स्वास्थ्य लगाएत विभिन्न स्वास्थ्य समस्याहरु बढ्ने देखिन्छ । त्येसैगरी विभिन्न बालीहरुको विउ छर्ने, लगाउने पाक्ने समय अथवा वाली चक्र परिवर्तन भइरहेको छ जस्तै धान, गहुँ, तथा बर्खे मकैको चक्रमा परिवर्तन आएको छ । बनस्पति जस्तै फलफूलहरुमा आँप, लिची को चक्रमा पनि परिवर्तन आइरहेको छ ।
संकटासन्न बस्तीहरु	तल्लो हल्दे, सिख्र, झिर्रा कोडाडा टोल, कालिवाथान वडाचौर, डोडकट्टा धारा टोल, निपाने मुलाबरी, सुपा पातल टोल, फलाचौर, घोरबन्दा झोलंगे, चलौजा, ठुलाखर्क, बरबोट, थर्पु, ठाडा, चाक्ला, छेडा, भेडामारा, चित्रेटोल, लहपाखेरा, खिमेडाडाटोल, कालिमाटी क्षेत्र, पोखरी क्षेत्र, मलाखर्क, अधिकारी भन्भने, कलमकोट, ठुलाढुन्ग्रे .देउराली खमारी, तिमले टोल, थाकल पानी टोल, फुर्केसल्ली, धोद्रे, हात्तीढुंगा, आपचौर, तिनखंडे, डमाईखर्क, कसरि तल्ला, सिद्दारा, सिलिंगखोला, नयाँबस्ति, खारघाट, बाघखोर, लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा, कचुरेनी, बोखर, ढुंगेसरा टिक्करी, बाके ढोडेनी, लुन्ग्री आपखोला, वोगटा थावे; खयरभट्टी, वेलखोला, जाकुले वास, भक्कु चोक; खयरभट्टी, वेलखोला, दोबाटा, जोरु लेगैरा, मैदान, कोनिया, पहरेकाख, कुडुले; टिक्करी, थापाटोल, गोब्रेपानी, सिमलपानी,सानिलेख, कल्लेरी काशखर्क, बोडगाउँ, दमार, सेरा, असारे, डोडुवा, काउले, माझिफाँट ढाड मसिवान, जौबारी, क्रिलिपुर, हिरनखोला, नेटाखर्क, सल्लेनधारा दह, बाहुनखर्क, रिकोट, ढाव, गन्दी; पावरा, विक्रम, बठेनी, खोरमोर; सुखौरा
योजनाको अवधि	२०८० देखि २०८४ सम्म
योजनाको परिकल्पना	स्थानीय तहमा निर्मित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाले स्थानीय तह अन्तर्गत पर्ने सम्पुर्ण वडाहरु, वस्ती र टोलमा तथा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा अभिवृद्दि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ ।
कार्ययोजनाको प्राथमिकतामा परेका मुख्य	जलवायु मैत्री सिंचाई प्रणालीका साथै अन्य सिंचाई प्रणाली निर्माण, मर्मत तथा स्तर उन्नती, पुर्नभरण पोखरी निर्माण, पानीका मुहान संरक्षण, प्लाष्टिक घरमा वेमौसमी तरकारी खेती, खानेपानीको व्यवस्थापन, खाली ठाउँ तथा नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविन

अनुकूलनका कार्यहरु	पर्खाल निर्माण, जलवायु मैत्री विउबिजनको व्यवस्थापन, गोठ तथा भकारो सुधार, बाखाको खोर सुधार, कृषि औजारको वितरण तथा मर्मत तालिम, व्यावसायिक कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि तालिम, पशु स्वास्थ्य शिविर, प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको सुनिश्चितता गर्न उचित समग्र स्वास्थ्य संस्थाको सुधार गरि प्रजनन स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन, महिलाहरुको लागि जीविकोपार्जनका लागि सिपमुलक तालिम, जनचेतनामुलक कार्यक्रम सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, गाउँघर क्लिनिक तथा स्वास्थ्य चौकीको निर्माण तथा सबलिकरण
क्षमता विकास	नगरपालिका, वडा कार्यालय र बस्ती अथवा तीन वटै तहका कार्यान्वयनकर्ता, व्यवस्थापक, अनुगमनकर्ता समेत स्थानीय तहमा विषयगत क्षेत्रको जनशक्ति विकास कार्य गरिने । विभिन्न तहमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा अभिमुखीकरण तालिमहरुको साथै विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरु जस्तै कृषि, पशुपालन, वन तथा जैविक विविधता, उर्जा, जनस्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधारमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलित प्रविधिहरु सम्बन्धी क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गरिने छ ।
लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता, र सुशासन	प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद्ले गर्दा मानविय तथा पारिस्थितिकीय प्रणालीमा देखिएको नकारात्मक असरहरुलाई सम्बोधन गर्नको लागि तर्जुमा गरिएको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण प्रकिया तथा कार्यान्वयनमा गर्भवती महिला, २ वर्षमुनीको बालवालिका, विपन्न वर्ग, दलित, महिला, तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुको पहुंच तथा नियन्त्रणको अवस्था सुनिश्चित्ता गरिने छ ।
अनुमानित जम्मा बजेट	२३,३१,३४,००० ने. रु.

बिषयगत क्षेत्र अनुसार तीन वर्षको लागि अनुमानित बार्षिक बजेटः

विषयगत क्षेत्र	आर्थिक वर्ष					जम्मा
	२०८०८१/	२०८१८२/	२०८२८३/	२०८३८४/	२०८४८५/	
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	१४८३०	९४३५	२९१५	२९५	९५	२५५७०
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	४६६८	३४०३	४४०	२६०	२४०	९०११
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	४८३०३	११९६०	१२७०	१०७०	८७०	६२६७३
स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती	४४५३०	४९५०				४९४८०
जलवायुजन्य प्रकोप न्युनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	२५२६५	४८४०	४५०	५०	५०	३०६५५
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार	३१३६०	५३७०				३६७३०
पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा	६०२०	३३९५	११०			९५२५
लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन	२१५०	२०८५	१३०	७५	१५	३९५५
जनचेतना अभिबृद्धि तथा क्षमता विकास	९५०५	१४८५	३७५	२८५	२८५	५५३५
कुल जम्मा	१८६६३१	४६१२३	५६९०	२०३५	१५५५	२३३१३४

योजना कार्यान्वयनमा सहयोग गर्न सक्ने निकाय
शितगंगा नगरपालिका र विषयगत शाखाहरु, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, डिभिजन वन कार्यालय तथा सब डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार सरंक्षण कार्यालय, सिंचाई सिभिजन, सडक डिभिजन, खानेपानी डिभिजन, जिल्ला प्रशासन तथा प्रहरी कार्यालयहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु, सहकारी संस्थाहरु, कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश तथा संघीय सरकार, जिल्लामा क्रियाशिल सम्वन्धित दातृ निकाय तथा गैह्र सरकारी संस्थाहरु तथा स्वास्थ्य संस्थाहरु सँगको सहयोगमा योजना कार्यान्वयन गरिने छ ।
स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मुलप्रवाहीकरण तथा कार्यान्वयन
यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई नेपाल सरकारको स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरु अन्तर्गत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जूमा समिति, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुदै नगरसभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी अन्य सम्बद्ध सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरुमा यस योजनालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिने छ । उक्त कार्ययोजना समायोजन प्रकृयाबाट अनुमोदित भई नगरपालिकाको समन्वयनमा र वडा अध्यक्षको नेतृत्वमा सबै सरोकारवालाहरुबाट स्वीकार्य बहुसरोकारवाला संरचनाबाट कार्यान्वयन गरिनेछ ।
अनुगमन तथा मूल्यांकन
समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरु र नगरपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलव्धीहरुको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

परिच्छेद १: स्थानीय अनुकूलन योजनाको परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी रुपमा भईरहेको नियमित प्राकृतिक प्रक्रिया हो जुन केहि दशक यता बढ्दो मानव जन्य क्रियाकलापहरुबाट सृजित उच्च् हरितगृह ग्याँसको मात्राको कारणले भईरहेको छ । जलवायु परिवर्तन सबन्धि अन्तर्राष्ट्रिय प्यानल (IPCC) तथा बैज्ञानिकहरुले जलवायु परिवर्तन तिब्र गतिमा भैरहेको र विश्वव्यापी रुपमा यसको असर परिरहेको कुरा प्रमाणित भैसकेको छ । वन विनाश, बढ्दो औद्योगिकीकरण, यातायात क्षेत्रमा पारम्परिक खनिज इन्धनको व्यापक प्रयोग र अव्यवस्थित शहरीकरणले हरितगृह ग्यासको चिन्ताजनक उत्सर्जनबाट जलवायु परिवर्तनमा तिब्रता आएको छ । IPCC को छैटौं संस्करणको प्रतिवेदन अनुसार मानव सृजित हरितगृह ग्यासले गर्दा पृथ्वी तात्दै गएको र यसले गर्दा मौसम तथा जलवायुका सूचकहरुमा उल्लेख्य परिवर्तन आएको कुरा प्रमाणित भएको छ। त्यसै गरी विश्वव्यापी उष्णता औद्योधोगीकरण समयपूर्व भन्दा सन् २०३० देखि २०५२ को बिचमा १.५ डिग्री सेल्सियसले बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ । दक्षिण एशियामा मनसुनमा हुने बर्षा सन २०४१ साल पछि बढ्ने र जसले गर्दा बाढीका घटना बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

विश्वव्यापी उष्णीकरण सँगै नेपालको सबै क्षेत्रमा तापक्रम वृद्धि भएको पाइएको छ। जल तथा मौसम विभागको सन् २०१७ को प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा १९७४ देखि २०१४ सम्ममा अधिकतम तापमानमा प्रत्येक वर्ष ०.०५६ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्धि भएको छ भने न्युनतम तापक्रममा ०.००२ डिग्री सेल्सियसको दरले वृद्धि भएको पाइएको छ। नेपालको उच्च हिमाली क्षेत्रमा सबैभन्दा उच्च् दरले तापक्रम वृद्धि भएको छ जस अनुसार मनाङ् जिल्लामा अधिकतम तापक्रम ०.१२ डिग्री सेल्सियस सम्म प्रति बर्ष सम्म वृद्धि भएको छ।त्यसै गरी वर्षाको स्वरुपमा पनि बिभिन्न सिजनमा मौसममा फरक फरक तरिकाले परिवर्तन भईराखेको छ । उत्तर-पश्चिम क्षेत्रका जिल्लाहरुमा पानी पर्ने दिनहरुको संख्यामा वृद्धि तथा बर्षाका चरम घटनामा ठाउँ अनुसार विविध तरिकाले परिवर्तन आएको छ । वन तथा वातावरण मन्त्रालयको २०१९ को प्रतिवेदन अनुसार सन २०४५ सम्म औसत तापक्रम ०.९२ देखि १.०७ डिग्री सेल्सियसको दरले र सन २१०० सम्म १.७२ देखि १.८२ डिग्री सेल्सियसले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

जलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट धनी र विकसित राष्ट्रहरुको तुलनामा गरिब र विकासोन्मुख राष्ट्रहरु बढी प्रभावित भएका देखिन्छन। नेपालको हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा न्यून योगदान (०.००२७%) भएतापनि जलवायु परिवर्तनको असर तथा प्रभावहरु उल्लेख्य मात्रामा भएको पाइन्छ (MoFE,

२०२१a) । Global Risk Index, २०२१ ले सन् २०००-२०१९ सम्मको तथ्यांक विश्लेषणका आधारमा नेपाल जलवायु परिवर्तनको जोखिमका हिसाबले विश्वको १० औं स्थानमा रहेको छ भने जलवायु परिवर्तनका हिसाबले नेपाल अति संबेदनशील रहेको पाइन्छ (Eckstein et al., २०२१)। वन तथा वातावरण मन्त्रालयले सन् १९७१-२०१९ सम्मका घटनाहरुलाई विश्लेषण गरी गरेको अध्ययन अनुसार जलवायुजन्य विपद्का कारणबाट प्रतिवर्ष ६ सय ४७ जनाको मृत्यु हुने गरेको पाइन्छ (MoFE, २०२१b) ।

नेपाल जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभावको जोखिम उच्च् रहेका रास्ट्रहरु मध्ये एक हो । बिगत केहि वर्ष देखि नेपालमा जलवायुजन्य प्रकोपहरु जस्तै बाढी, पहिरो, डढेलो, तथा खडेरी को बारम्बरता बढ्दै गएको देखिएको छ । जलवायु परिवर्तनले गर्दा तापक्रममा वृद्धि हुने, वर्षामा परिवर्तन हुने र समग्र पृथ्वीको प्राकृतिक सन्तुलनमा फरक पर्न थालेको महशुस हुन थालेको छ । हिमालका हिँउ पग्लने, हिमतालहरू फुट्ने, अनियमित तथा अधिक वर्षा हुने, समुन्द्री सतह बढ्ने, बाढी, पहिरोको जोखिम तथा आवृत्ति बढ्ने, खडेरी लम्बिने तथा कृषि उत्पादनमा ह्रास आउने जस्ता समस्याहरू विकाराल रुपमा देखिदैं आएका छन् । जिविकोपार्जनका लागि प्राकिृतक स्रोतहरु र बर्खे पानीमा अधिक निर्भर रहने हाम्रो देशमा यसको असर र पार्न सक्ने प्रभावहरु आउने दिनमा अझै बढोत्तर हुने देखिन्छ । नेपाल विश्वका १९८ मलुक मध्ये एक भू-कम्पीय जोखिमको हिसाबले ११ औं (UNDP/BCPR, २००४), पानीजन्य प्रकोपबाट हुने क्षतिका हिसाबले ३० औं (मानव विकास प्रतिवेदन, २००९) स्थानमा रहेको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण जीविकोपार्जन, प्राकृतिक स्रोत, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, जलस्रोत तथा ऊर्जा, वन तथा जैविक विविधता, मानव स्वास्थ्य, ग्रामीण बसोवास तथा भौतिक पूर्वाधारमा धेरै नकारात्मक असर परेको विवरण राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७ ले जनाएको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण सामाजिक, आर्थिक, पर्यावरणीय र विकासका संरचनाहरूमा नकारात्मक असर पुगेको कुरा विभिन्न तथ्याङ्क र प्रमाणहरूले पुष्टि गरेका छन् भने यसको असरबाट गरिब, विपन्न, महिला, बालवालिका, वृद्धवृद्धाहरु, साधन स्रोतमा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक स्रोतमा आश्रृत समुदायहरु बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने तथ्य समेत विभिन्न अध्ययनहरुले प्रष्ट पारिसकेका छन् । त्यसैगरि जलवायुजन्य तथा अन्य जोखिम जस्तै बाढी, पहिरो, खडेरी, लु, पानी तथा हावाबाट सर्ने रोगहरुका कारणले महिलाहरुको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि अधिकारहरु पनि जोखिममा परिरहेको बिभिन्न अध्ययनहरुले देखाएको छ । स्वास्थ्य संस्थाका सरंचनाहरु पनि विभिन्न विपद्ले गर्दा जोखिम बढ्दै गैरहेको छ । सीमान्तकृत तथा जोखिम समुदाय जस्तै महिला, वृद्दवृद्दा, वालवालिका, अल्पसंख्यक, अपांग तथा विभिन्न कारणले विस्थापितहरु जलवायुजन्य रोगहरु र स्वास्थ्य जोखिम बढिरहेको छ (MoHP, २०२२) । बढ्दो महिलाहरुको कार्यबोझका कारणले महिनावारी तथा गर्भवती हुँदा सरसफाईमा

उचित ध्यान दिन नसक्दा गम्भीर स्वास्थ्य चुनौतिहरु आउने हुन्छ । प्रजनन स्वास्थ्य विश्वव्यापी अधिकारको एक महत्वपुर्ण तत्व हो जसलाई मानव अधिकार विश्वव्यापी घोषणा पत्र र अन्य मानव अधिकारका सम्मेलन, घोषणा तथा सहमतिहरूले समेट्ने गरेको छ । मानव अधिकारका मापदण्ड अनुसार हरेक राज्यले हरेक व्यक्तिको प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपुर्ति गर्नुपर्छ । हरेक व्यक्तिले आफ्नो स्वास्थ्य सुधारसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूमा सहभागी हुन पाउने देखि लिएर बच्चा जन्माउने वा नजन्माउने र कहिले जन्माउने र शिशुको जन्म भइसकेपछि शिशुको उचित पालनपोषण कसरी गर्ने, त्यस सम्बन्धि आवश्यक जानकारी र उचित शिक्षा पाउनु पर्दछ । नेपालका विभिन्न क्षेत्रमा स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा लिन स्थानीय स्वास्थ्य चौकीहरुको प्रयोग गर्ने चलन भए पनि जनताले आवश्यकता अनुसारको सुबिधा लिन सकेका छैनन् । नेपालको सन्दर्भमा अहिलेसम्म जलवायु परिवर्तन र प्रजनन स्वास्थ्य अन्तरसम्बन्ध सम्बन्धि अध्ययन न्यून रहेको छ । यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा सुबिधाहरु प्रयाप्त नभएको र जनताले समस्या झेल्नुपर्ने बाध्यताका कारण जलवायुजन्य प्रकोपहरुले अझ जोखिम बढ्ने देखिन्छ । जलवायु परिवर्तनका कारणले खासगरी महिलाहरु लु, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, पानीबाट सर्ने रोगहरु, प्रदुषित हावा तथा पानी, खाद्द्य असुरक्षा आदिले बढी प्रभाव परेको तथ्यहरु आएका छन् (Sorensen et al., 2018)। त्यसैगरी बढ्दो जलवायु परिवर्तनका असरका कारणले खासगरी नेपाल जस्ता विकान्सोमुख देशहरुमा लैंगिक विभेद तथा हिंसा बढने देखिन्छ (Ipas २०२२)।

१.२ नीतिगत व्यवस्था

जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरुको सामना गर्न नेपाल सरकारले जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (NAPA) २०६७, जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना (National Framework on LAPA) २०६७ का साथसाथै बिभिन्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरु (LAPAs) समेत तयार गरी सफलतापूर्वक कार्यान्वयन गरिंदै आएका छन् । सँगसँगै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी आवश्यकताहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्ने र सोही आधारमा मध्यकालीन (सन २०३० सम्म) र दिर्घकालीन (सन २०५० सम्म) समयका लागि जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयको समन्वयमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan-NAP) तयारीको प्रक्रिया छ । यस्ता योजनाहरु संसार भरि नै लागु भैरहेका छन जसले जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरहरु न्यूनीकरण गर्न अत्यन्त सहयोगी भैरहेको छ (NAP Global Network & Women Deliver, 2020)। विगतका अनुभव, अन्तराष्ट्रिय सन्दर्भ र नेपालमा भएको राज्य पूर्नसंरचना अनुकूल हुने गरी नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६ र जलवायु नीति

२०७६, जारी गरिसकेको छ भने स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणको समग्र प्रक्रियामा जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ भन्ने सैद्धान्तिक अवधारणामा आधारित रही परीमार्जीत स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना (Revised LAPA Framework), २०७६ पारीत भैसकेको छ । यो परिमार्जित खाकाले स्थानीय सरकारहरूलाई स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ । यसले स्थानीय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरुबीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानीय क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तरराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरुको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ ।

त्यसैगरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जलवायु परिवर्तनसँग जुध्न स्वास्थ्य क्षेत्रको लागि रणनीति तथा कार्ययोजना (२०१६—२०२१) निर्माण गरी कार्यन्वयन पनी गरीसकेको छ र दोस्रो कार्ययोजनाको तयारी प्रक्रियामा छ ।

१.३ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य (भूमिका)

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाले स्थानीय समुदायको जानकारी, समर्थन, र सहभागिता लिन सक्छ। समुदाय आफै सहभागी भएर योजनाहरूमा सुझाव दिन, सहभागिता गर्न र समर्थन गर्न सक्छ । यो समुदायको सम्बन्धमा जानकारी र विश्वशनियता स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरूको सफलताका लागि अत्यावश्यक छ। स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाहरूले सामाजिक, सांस्कृतिक, तथा पर्यावरणीय सङ्कटहरूको ध्यान राख्न सक्छन् र उनीहरूलाई हल गर्न सक्छन् । कार्ययोजनाले स्थानीय जनता, समुदाय र संस्थाहरुको आवश्यकताहरु र विकास लक्ष्यहरुलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय स्तरमा विकास निर्माणका कार्यक्रम संचालन गर्न मद्दत गर्दछ। स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजना स्थानीय लोकतान्त्रिक प्रणालीको स्थापना गर्दछ, जसले विकासको समर्थन गर्दछ र साथै समाजको संस्कृतिक विविधताको रक्षा गर्दछ ।

यसै सन्दर्भमा स्थानीय समुदायको जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरुसंग सामना गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को आवश्यकता पर्दछ । यस अन्तरगत स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाले निर्दिष्ट गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरुलाई अवलम्वन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरु, नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखा प्रमुख, स्थानीय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरु,

महिला तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागीतामा वडा तथा वस्ती स्तरवाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरुलाई समेत समावेश गरिन्छ । स्थानीय निकायको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मुल्याँङकन, संकटासन्न नक्शामा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्नु पर्ने हुन्छ । स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका उदेश्यहरु निम्न बमोजिम रहेका छन् ।

- स्थानीय स्तरमा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संक टासन्नाताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकिकरण गर्न
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समुह, र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्ने, अनुकूलन चुनौती तथा अवसर लगायत कार्य पहिचान गर्न र जलवायु उत्थान्शील क्रियाकलापहरु पहिचान गरि कार्यन्वयन गर्न
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकिकृत गर्दै जलवायु उत्थान्शील योजनाहरुको कार्यन्वयन गर्न
- स्थानीय स्तरमा गरिने विकासका पुर्वाधारहरुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानीय प्रविधिलाई जलवायु उत्थान्शील बनाउन
- स्थानीय समुदायले आफ्ना आवश्यकताबारे आफैंले निर्णय गर्न सहज तरिका प्रयोग गर्न सक्ने गरी अनुकूलन कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्न,
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न र स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन बमोजिम सो कार्ययोजनालाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरका योजनामा समेत समायोजन गर्न,
- सेवा प्रदायक निकायले समयमै प्रभावकारी ढंङ्गले स्रोत परिचालन गरी अनुकूलन कार्य क्रमबद्ध रूपमा अपनाउन/कार्यान्वयन गर्न,
- कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न, र
- स्थानीय तथा राष्ट्रिय योजनालाई लागतको आधारमा अनुकूलनका प्रभावकारी विकल्प पहिचान गर्न ।

माथि उल्लेखित विभिन्न आवश्यकता साथै महिलाको प्रजनन स्वास्थ्यलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकुलन बनाउन अति आवश्यक देखिन्छ । विगतमा थुप्रै स्थानीय निकायहरुमा स्थानीय अनुकूलन योजना निर्माण भएपनि प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारका कुराहरु प्राथमिकतामा नपरेको देखिएको छ । नेपाल जस्तो विकासशील देशमा जलवायु परिवर्तनका कारणले हुने प्रभावले समग्र स्वास्थ्य सँस्थाहरु लगाएत महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य विभिन्न खालका जटिलता आउने कुरालाई न्यूनीकरण गर्ने

स्थानीय अनुकूलन योजनामा विशेष प्राथमिकता दिईनु पर्दछ । यसै सन्दर्भमा **IPAS** नेपालले जलवायु परियोजना अन्तरगत शितगंगा नगरपालिकामा महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारलाई सुनिश्चितता गर्न जलवायु अनुकूलन योजना तयार गरि प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारका कार्यक्रम लाई स्थानीय योजनामा मुलप्रवाहीकरण गर्न विशेष सहयोग हुनेछ ।

१.४ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको मान्यता एवं निर्देशक सिद्दान्तहरु

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाका निर्दिष्ट सिद्धान्तहरु (समावेशी, उध्वगामी, लचिलो, तत्परता) लाई आधार विन्दु मानिने छ । स्थानीय तहमा निर्मित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाले स्थानीय तह अन्तर्गत पर्ने सम्पुर्ण वडाहरु, वस्ती र टोलमा तथा समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्दि भई जिविकोपार्जनमा सुधार ल्याएको हुनेछ । यस योजनाका मान्यता तथा सिद्दान्तहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

- स्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना स्थान बिशेष अनुसार फरक फरक हुन्छ ।
- स्थानीय समुदाय तथा सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायको पहिचान गरी जलवायु परिवर्तनको असरसँग सामना गर्न अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकिकरण गरी स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।
- पालिका स्तरीय अनुकूलन योजनाले लक्षित क्षेत्र, वर्ग तथा समुदायलाई समेटी जोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी कार्यक्रमहरुको तय गरेको हुँदा यो कार्ययोजना प्रभावकारी रुपले सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।
- स्थानीय निकायमा निर्बाचित जनप्रतिनिधि भएको हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागी अनुकूल वातावरणको श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्दा पालिकामा रहेको सम्पुर्ण सरोकारवालाहरु लाई समावेश गरिएकाले योजनालाई प्राथमिकताका साथ कार्य गर्न उपयुक्त वातावरण श्रृजना हुनेछ ।
- स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचनाको निर्देशित सिद्धान्त समाबेशि, तत्परता र लचिलोमा आधारित भई स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।
- राष्ट्रिय अनुकूलन योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा आधारित भई जलवायु परिवर्तनले असर गर्ने सबै बिषयगत क्षेत्र समेटि बिभिन्न सरकोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा योजना तयार गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन योजना तयार गर्दा स्थानीय विपद ब्यवस्थापनका पक्षहरुलाई पनि विशेष ध्यान दिइएको छ ।

१.५ स्थानीय अनुकूलन योजना र विपद् जोखिम व्यवस्थापन बीच अन्तरसम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना तयार गरी लागु गरेको छ भने स्थानीय विपद ब्यवस्थापन योजना तयारीको लागि संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मंन्त्रालयवाट मार्गदर्शन तयार गरी लागु गरिएको छ । दुवै दस्तावेजको लागि छुट्टाछुट्टै मन्त्रालयवाट मार्गदर्शन लागु गरिएको भएता पनि यसको उद्देश्य, आसय, योजना तर्जुमा, प्रक्रिया र विधिमा खासै भिन्नता देखिदैंन । दुबै योजनाको मुख्य उद्देश्य नेपालले भोगीरहनु पर्ने र दोहोरीरहने बाढी, पहिरो, माहामारी, आगलागी, शीतलहर जस्ता विनासकारी समस्या तथा जोखिमहरु सँग जुध्न उत्थानसिल समुदायको निर्माण गर्नु रहेको छ । स्थानीय अनुकूलन योजनाले जलवायु परिवतर्नवाट सिर्जित जलवायुजन्य प्रकोपहरुमा केन्द्रित भई संकटासन्न समुदायको अनुकूलीत क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ योजना तयार गरेको र स्थानीय विपद ब्यवस्थापन योजनाले जलवायु जन्य तथा अन्य प्रकोपहरुलाई समेटी विपद ब्यवस्थापनका पक्षलाई केन्द्रित गरी योजना तयार गरी कार्यान्वियन गर्ने भएकाले स्थानीय अनुकूलन योजना र स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना समायोजन गर्नु पर्ने आवश्यक देखिएकोले विपद ब्यवस्थापन योजनामा समावेश भए गरेका विपद ब्यवस्थापन सम्वन्धि योजनाहरु पनि स्थानीय अनुकूलन योजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्दा अझ बढी प्रभावकारी हुने देखिएकोले यस योजनामा दुवै योजनाका समान पक्षहरुलाई समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

परिच्छेद २: शितगंगा नगरपालिकाको परिचय

२.१ नगरपालिकाको पृष्टभूमि

शितगंगा नगरपालिका लुम्बिनी प्रदेशको अर्घाखाँची जिल्लामा अवस्थित क्षेत्रफलका हिसाबले नेपालको सबैभन्दा ठुलो नगरपालिका हो । अर्घाखाँची जिल्लामा ३ वटा नगरपालिका र ३ गाउँपालिका सहित जम्मा ६ स्थानिय निकाय रहेका छन् । ६ ओटा स्थानीय तह मध्येको एउटा शितगंगा नगरपालिका पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ भने केहि भाग उर्वर जमिनले ओगटेको छ । यो नगरपालिकाको प्रमुख जलाधार भनेको शितखोला वा शितगंगा नदि हो र केहि भूभाग वाणगंगा जलाधारमा पर्दछ । शितगंगा नगरपालिका भित्र साविकका सीतापुर, सुवर्णखाल, ठाडा, सिमलपानी, सिद्वारा, जुकेना र जुलुके गा.वि.स. समावेश गरिएको हो भने अहिले यस नगरपालिकामा जम्मा १४ वटा वडाहरु रहेका छन् । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल ६१०.४३ वर्ग. कि. मि. रहेको छ । २०७८ जनगणना अनुसार नगरपालिकाको जम्मा जनसंख्या ३७,६९१ रहेको छ । नगरपालिकाको केन्द्र शितगंगा बजारमा कार्यालय रहेको छ । नगरपालिकाको पूर्वमा पाल्पा, पश्चिममा प्युठान र दाङ, उत्तरमा सन्धिखर्क, भुमिकास्थान नगरपालिका र पाणिनी गाउँपालिका तथा दक्षिणमा रुपन्देही, कपिलवस्तु र दाङ जिल्ला पर्दछन ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालयको पछिल्लो प्रतिवेदन (Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options, MoFE, 2021) अनुसार जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता स्तरीकरणमा अर्घखाँची जिल्ला उच्च संकटासन्न स्तरमा रहेको छ । प्रतिवेदन अनुसार लुम्बीनी प्रदेशका मुख्य जोखिहरु महामारी, आगलागि, बाढी, वन डढेलो, पहिरो रहेका छन् भने अर्घखाँची जिल्लाको मुख्य जोखिहरु पहिरो, आगलागी, खडेरी, रोगकीरा, बाढी रहेका छन्। त्यस्तै उक्त प्रतिवेदन अनुसार सितगंगा नगरपालिकाको उच्च जोखिममा रहेको छ भने सम्मुखता, संवेदनशिलता, अनुकुलन क्षमता र संकटासन्नता क्रमश ०.४५८, ०.७५६ , ०.४६५, ०.७६ रहेको छ ।

२.२ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति (धरातलीय, उचाई, भिरालोपना, मोहडा, माटोको बनावट तथा अन्य भू-क्षेत्रको प्रकृति)

यो नगरपालिका २७ डिग्री ४४' १३'' देखि २७ डिग्री ५५' ४७" अक्षांशसम्म र ८२ डिग्री ४४' १५" देखि ८३ डिग्री १५' ४४" देशान्तर फैलिएको छ । यस नगरपालिकाको अधिकाशं भुभाग पहाडै पहाडले बनेको छ र कहि कतै २.१ % मात्र समथर रहेको छ । यस नगरपालिका समुन्द्री सतह देखि न्यूतम ४९० मिटर र अधिकतम २३०० मिटर उचाइसम्म फैलिएको छ । शितगंगा

नगरपालिकाको केवल ७ प्रतिशत भू-भाग ५ डिग्री भन्दा कम भिरालो भएको छ भने लगभग ४० प्रतिशत भू-भाग १५ देखि २५ डिग्री सम्मको भिरालो भएको जमिनले ढाकेको छ । नगरपालिकाको भिरालोपनको वर्गीकरण तालिका १ र चित्र १ मा प्रस्तुत गरिएको छ । त्यसैगरी शितगंगा नगरपालिकाको उचाई वर्गीकरण तालिका २ र चित्र २ मा दिइएको छ ।

तालिका १. शितगंगा नगरपालिकाको भिरालोपनको वर्गीकरण

भिरालोपन	**क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)**	**क्षेत्रफल (%)**
<५	४३.०८	७.०६
५-१५	१८४.२३	३०.१८
१५-२५	२४२.३२	३९.७०
२५-४५	१३८.६१	२२.७१
>४५	२.१८	०.३६
जम्मा	**६१०.४२**	**१००**

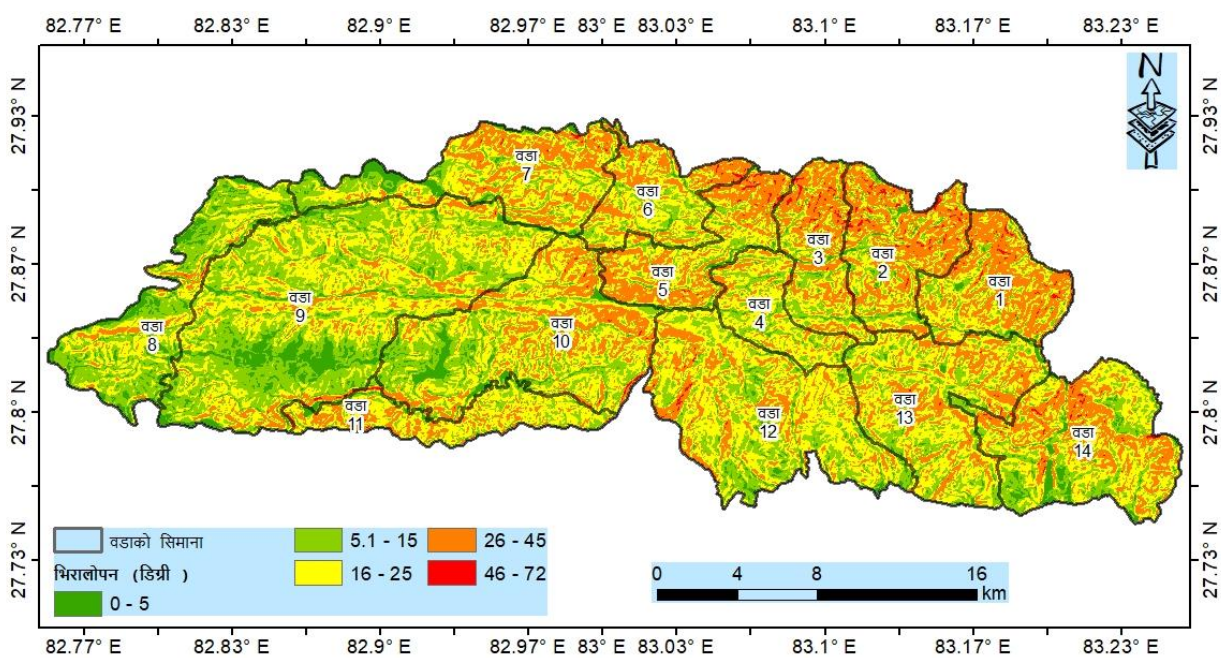

चित्र १. शितगंगा नगरपालिकाको भिरालोपनको वर्गीकरण नक्सा

तालिका २. शितगंगा नगरपालिकाको उचाईको वर्गीकरण

उचाई (मि.)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	क्षेत्रफल (%)
<५००	१२७.१५	२०.८
५००-१०००	३३७.०३	५५.२
१०००-१५००	११७.४४	१९.२
१५००-२०००	२६.०६	४.३
>२०००	२.७७	०.५
जम्मा	**६१०.४५**	**१००.०**

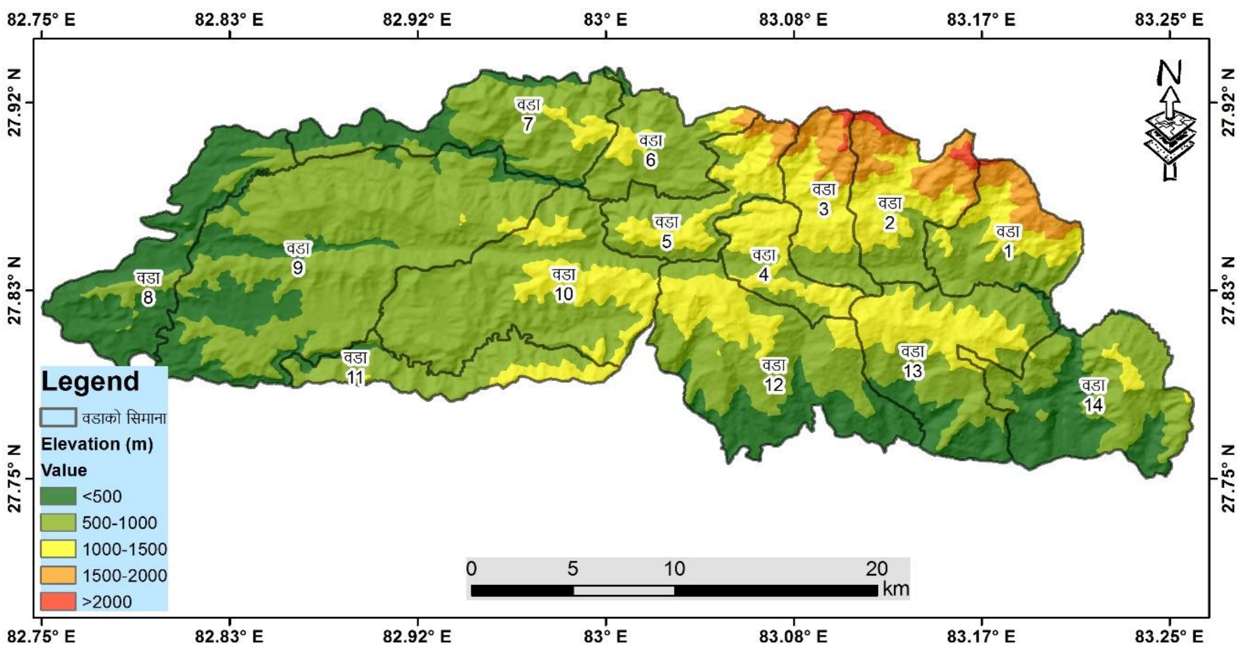

चित्र २. शितगंगा नगरपालिकाको उचाई वर्गीकरण नक्सा

जमिनको मोहडा : शितगंगा नगरपालिकाको करिव २.१ % भू-भाग समथर जमिन छ भने दक्षिण मोहडा भएको जमिन करिव १५.८ % तथा दक्षिण-पूर्वी र दक्षिण-पश्चिम मोहडा क्रमशः ११.५ % र १४ % भू-भाग रहेको छ । नगरपालिकाको जमिनको मोहडा अनुसारको क्षेत्रफल तालिका ३ र चित्र ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३. जमिनको मोहडा अनुसारको वर्गीकरण

मोहडा	**क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)**	**क्षेत्रफल (%)**
-१ -० (समथर)	१२.६	२.१
०-२२.५ (उत्तरी)	४०.५	६.६
२२.५-६७.५ (उत्तर-पूर्वी)	६१.४	१०.१
६७.५-११२.५ (पूर्वी)	५१.७	८.५
११२.५-१५७.५ (दक्षिण-पूर्वी)	७०.०	११.५
१५७.५-२०२.५ (दक्षिण)	९६.४	१५.८
२०२.५-२४७.५ (दक्षिण-पश्चिम)	८५.२	१४.०
२४७.५-२९२.५ (पश्चिम)	७२.७	११.९
२९२.५-३३७.५ (उत्तर-पश्चिम)	७५.९	१२.४
३३७.५-३६० (उत्तर)	४४.१	७.२
जम्मा	**६१०.४**	**१००.०**

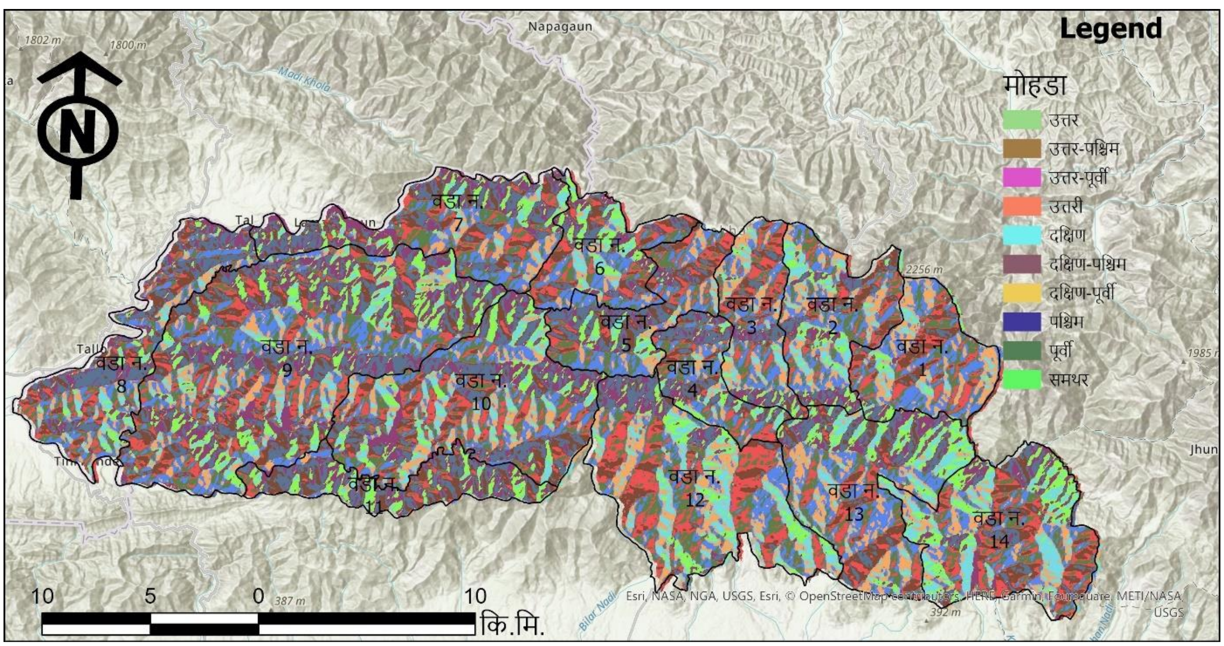

चित्र ३. जमिनको मोहडा अनुसारको वर्गीकरण नक्सा

२.३ जनसांख्यिक विबरण

यस नगरपालिकाको जनसंख्या ३७,६९१ रहेको छ जसमध्ये महिलाको जनसंख्या १९,९४२ (५२.९१ %) र पुरुषको जनसंख्या १७,७४९ (४७.०९ %) रहेको छ (CBS, २०७८)। नगरपालिकाको २०६८ सालको तथ्यांकअनुसार विश्लेषण गर्दा केहि जनसंख्या घटेको पाईएको छ । नगरपालिकाको पार्श्वचित्र अनुसार वडा अनुसारको जनसंख्या तालिका ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४. शितगंगा नगरपालिकाको जनसांख्यिक विवरण

वडा	महिला	पुरुष	तेस्रो लिंगी	जम्मा	परिवार संख्या	औसत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
१	१२१६	११२८	०	२३४४	५४८	४.२८	९३
२	१९००	१६११	१	३५१२	८५९	४.०९	८५
३	११४२	९१२	१	२०५५	५५०	३.७४	८०
४	१८३९	१५२६	०	३३६५	८९३	३.७७	८३
५	१२७३	१०५४	०	२३२७	६१०	३.८१	८३
६	१४८९	१५६०	०	३०४९	७०३	४.३४	१०५
७	१७२९	१६७०	२	३४०१	७४२	४.५८	९७
८	१५९१	१२७५	०	२८६६	६७१	४.२७	८०
९	१५६४	१५१९	१	३०८४	६४२	४.८०	९७
१०	८७०	७८३	०	१६५३	३६७	४.५०	९०
११	१४४२	१४८८	०	२९३०	५७०	५.१४	१०३
१२	११७९	१००१	०	२१८०	५२९	४.१२	८५
१३	१०७६	९५२	०	२०२८	५३४	३.८०	८८
१४	१८०५	१७०२	०	३५०७	७९१	४.४३	९४
जम्मा	**२०११५**	**१८१८१**	**५**	**३८३०१**	**९००९**	**४.२५**	**९०**

२.४ सामाजिक सांस्कृतिक विशेषताहरु

शितगंगा नगरपालिकामा मगर, ब्राह्मण (पहाडी), क्षेत्री, कामि, सार्की, कुमाल, दमाई/ढोली, गुरुङ आदि जातजातिहरुको मुख्य वसोवास रहेको छ । नगरपालिकाको पार्श्वचित्र अनुसार शितगंगा नगरपालिकाको कुल जनसंख्या मध्ये ३६.६३ % मगर, १८.४८ % ब्राह्मण (पहाडी), १७.३९ %

क्षेत्री, १०.१८ % कामि, ५.०५ % सार्की जातिले वसोवास गरेको पाइन्छ । यसरी जातीय हिसाबले विविधतायुक्त समाजमा स्थानीयहरु सामाजिक सहिष्णुताका साथ बसेको पाइन्छ । यस नगरपालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिहरुले बोल्ने मातृभाषाहरुको विश्लेषण गर्दा सवैभन्दा धेरै नेपाली मातृभाषा ९४.४ %, मगर मातृभाषा ५.२ % र अन्य मातृभाषा बोल्ने ०.४ % जनसंख्या रहेको छ । नगरपालिकाको करिव ४५.६४ % जनसंख्या आदिवासी रहेको छ र यो समुदायमा तुलनात्मक रुपमा साक्षरता न्यून रहेको छ । यस नगरपालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिहरुले मान्ने धर्म हरुको विश्लेषण गर्दा सवैभन्दा धेरै हिन्दु धर्म मान्ने ९८.९ %, बौद्ध मार्गी ०.८ % तथा इसाई धर्म मान्ने ०.३ % रहेका छन् । हिन्दु र इसाइ धर्मालम्विहरुका आ-आफ्नै किसिमका धार्मिक तथा सांस्कृतिक परम्परा रहेका छन् । विजया दशमी, तिहार, महाशिवरात्रि, श्रीपंचमी, जनै पुर्णिमा, कृष्ण अष्टमी, हरितालिका तिज, माघे संक्रान्ति, होली, चैते दशै, नववर्ष, गुरु पूर्णिमा, नागपञ्चमी हिन्दुहरुका महत्वपूर्ण चाडपर्वहरु हुन् भने इसाईको क्रिसमस, अंग्रेजी नयाँ वर्ष, वौद्ध धर्मालम्विहरुको वौद्ध जयन्ति, ल्होसार आदि महत्वपूर्ण चाडपर्वहरु हुन् ।

नगरपालिकामा करिव ९७.३१ % मा कुनै अपांगता नभएको छ भने २.६९ % मा कुनै न कुनै अपांगता रहेको छ पुर्ण अशक्त अपांगता (रातो रंगको) ११.२ %, अतिअशक्त अपांगता परिचय पत्र (नीलो रंगको) ६.२ %, मध्यम अपांगता (पहेंलो रंगको) ४.३ %, सामान्य अपांगता (सेतो रंगको) ५.४ % छन् भने करिव ७२.९ % ले कार्ड नपाएको अवस्था रहेको छ ।

२.५ आर्थिक क्रियाकलापको अवस्था

यस शितगंगा नगरपालिकामा घरधुरी सर्भेक्षण २०७६ का अनुसार चौध वटै वडा हरुको आर्थिक स्रोतहरुको विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको ७०.७३ % हिस्सा कृषि क्षेत्रले ओगटेको पाइएको छ भने बाँकि २९.२७ % अर्थतन्त्र अन्य क्षेत्रले ओगटेको छ । कृषि क्षेत्र अन्तरगत खासगरी कृषि, पशुपालन, माछापालन, मौरीपालन रहेका छन भने, गैरकृषि क्षेत्र अन्तरगत उद्योगधन्दा संचालन, व्यापार, नोकरी, पेन्सन, यातायात आदि रहेका छन् । यस नगरपालिकामा रहेका करिव ४,०८६ घर परिवार लाई आफ्नै वार्षिक आम्दानीले बाह्र महिना धान्ने पाइएको छ भने २,७५८ घर परिवारलाई केवल ३ देखि ६ महिना सम्ममात्र पुग्ने पाइएको छ ।

शितगंगा नगरपालिकामा बसोबास गर्ने करिव ५३.१ % घरधुरीले बिभिन्न वित्तीय सँस्था, सहकारी वा अन्य तवरले ऋण लिएर आर्थिक कारोबार गरेको पाइएको छ । त्येसैगरी नगरपालिकामा प्रमुख आम्दानीको स्रोत वैदेशिक विप्रेषण रहेको छ भने पशु विक्री दोस्रो स्थानमा रहेको छ । ज्यालादारी

कामबाट आम्दानी गर्ने परिवारको संख्या समेत उच्च रहेको छ भने उक्त संख्या जलवायु परिवर्तन तथा जलवायु जन्य विपद् बाट बढी प्रभावित हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

नगरपालिकामा प्रमुख अन्न बालीहरु धान, कोदो, गहुँ, दलहन बालीहरु बोडी, मास, मसुरो, सानो केराउ, गहत, भटमास तथा तेलहन बालीमा तोरी, बदाम, तिल, सर्स्यु रहेका छन् भने तरकारीहरू आलु, फर्सी, लौका, स्कुस, सिमि, घिरौंला, बन्दा, प्याज, काउली, भिंडी, लसुन, अदुवा, वेसार आदि रहेका छन् । त्येसैगरी नगरपालिकामा आँप, नासपाती, हलुवावेद, खुर्पानी, आरु, लप्सी, रुख कटहर, जुनार, ज्यामिर, भोगटे, कागती, अम्बा, केरा आदि फलफुल उत्पादन हुने गरेको छ । परम्परागत कृषि बजारीकरणमा उत्पादकहरुले असंगठित रुपमा आफैं बजारीकरण गर्ने चलन भए पनि पछिल्ला दिनमा विभिन्न खाले बजार शृंखला पार गर्दै कृषि उपजहरुको बजारीकरण गर्ने प्रचलन विकास हुन् थालेको छ । तथापी अझै उचित बजारीकरणको अभाव रहेको पाइएको छ । नगरपालिकाका मुख्य बजार केन्द्रहरु सुवर्णखाल, लाहुरे बजार, ठाडा बजार, वरवोट बजार, लाहपे, तिनखन्ने, सातमारा, लामिदमार, सिद्द्वारा, रजिया, पिरापानी, छेडा बजार, पावरा, बिक्रम बजार आदि रहेका छन् ।

२.६ शैक्षिक अवस्था

शितगंगा नगरपालिकामा जम्मा ८६ ओटा शैक्षिक सँस्थाहरु रहेका छन् जहाँ नौ ओटा माध्यमिक तहको र बाँकि निम्न माध्यमिक, आधारभूत, तथा वोर्डिंग विद्यालय रहेका छन् । पालिकामा ५ बर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर समुहका कूल जनसंख्या मध्ये ७७.० % साक्षर रहेका छन् भने २३.० % निरक्षर रहेका छन् । पालिकामा १९.१ % ले ९/१० कक्षा, ९.९% ले मा. वि./एसईई, १.२% ले स्नातक तथा ०.५% ले स्नातकोत्तर उत्तीर्ण गरेका छन् (शितगंगा नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७६)।

२.७ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

२.७.१ वन सम्बन्धि बिवरण

नगरपालिकामा पाइने प्रमुख बनस्पति प्रजतिहरुमा सिसौं, सिमल, जामुन, कदम, खयर, करम, पिठारी, छतिवन, वोहरी, खमारी, वोटधंगेरो, बकाइनो, इप्पील, टिक, वर, पिपल, बेल, अमला, निम, पलाँस, आँप, डुम्री, कटहर, लिची, नरिवल, वयर, काँशी, कैंदल, राजवृक्ष, अशोक, चेरी, समी, मसला,

वडहर, अम्बा, केरा, कागती, भोगटे, सरिफा, दारिम, तित्री, फडीर, असारे, साज, सादन, कुम्भी, हर्रो-बर्रो, हल्लुडे, सिरिस, तारी, कुसुम, क्यामुना, दबदबे, टुनी, कर्मा, मालती, पाचपाते, वनसुन्तला, नेवारो, सपेटा आदि । चराचुरुंगीहरुमा कोइली, मैना, सुगा, ढुकुर, लुइचे, गौथली, काग, भंगेरा, मयुर, हुट्टीटट्याउ, हुचिल, जुरेली, भद्रायो, चिल, हाँस, परेवा, कुखुरा, तित्रा, धोबीचरो, हाड्फोरुवा, करयांगकुरुंग, भद्राई, सारस, कोकले, श्यामा, लाटोकोसेरो, रानिचरी, निलकन्ठ, बट्टाई, ठुलो चमेरो, थोप्ले, बकुला, मलेवा, कालो गिद्द, लामो ठुंडे गिद्द, धनेश, गाजले चरी आदिहरु पर्दछन भने घिस्रने जन्तुहरुमा हरहरे, सिरिसे, धामन, हरेउ, ढोडिया, कछुवा, सुनगोहोरो, छेपारो, अजिंगर, भित्ती, सर्प, गड्यौला, जुका, तथा अन्य जन्तुहरु पर्दछन । नगरपालिकामा पाइने स्तनधारी जनावरहरुमा कस्तुरी मृग, चितुवा, स्याल, ध्वाँसे चितुवा, भालु, लंगुर बाँदर, चमेरो, सालक, हाब्रे, खरायो आदि पर्दछन (शितगंगा नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७६) ।

२.७.२ जलश्रोत बिवरण (खोला, नदि, ताल तलैयाहरु, सिमसार)

शितगंगा नगरपालिकाका प्रमुख नदीहरु, बाणगंगा, शितखोला, गंगा खोला, सुपा खोला, नेवारे खोला, ढुङ्ग्रे खोला, बझांग खोला, राप्ती नदि, सिस्ने खोला, अम्रसे खोला, कुसुम खोला, बुन्ची खोला, कुसुन्डे खोला, मुसियान खोला, बाध खोला, सुकौरे खोला, भालु खोला, बाखे खोला, बठेनी खोला आदि हुन् । शितगंगा नगरपालिकामा भएका नदीहरु चित्र ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ भने नदीसम्मको दुरी चित्र ५ मा देखाईएको छ ।

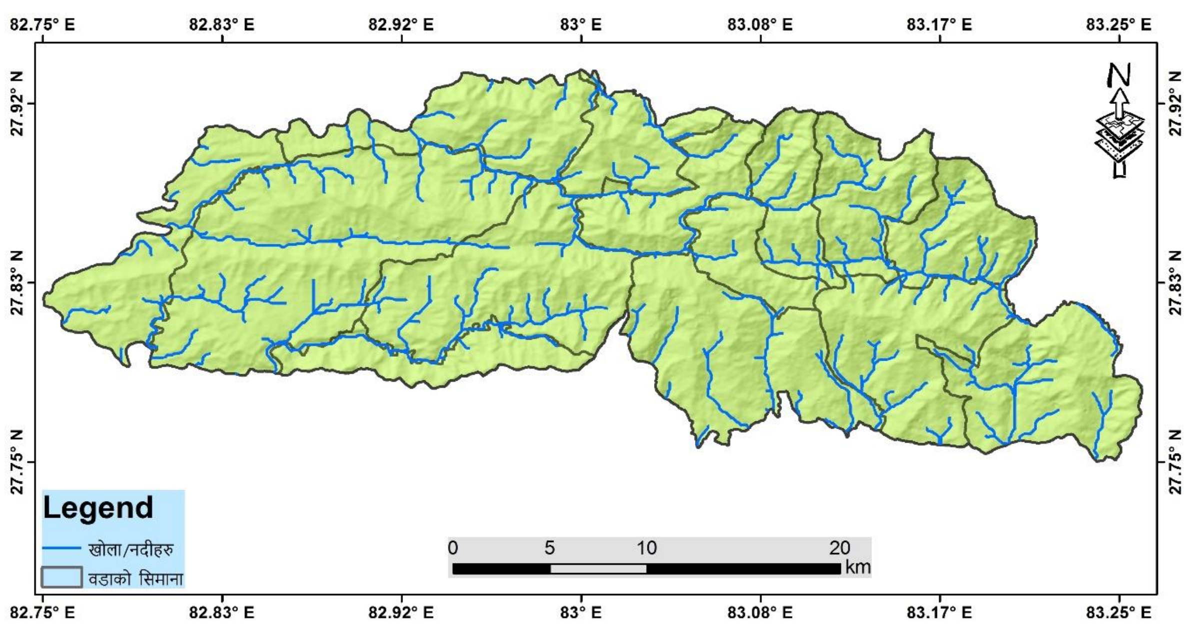

चित्र ४. शितगंगा नगरपालिकामा भएका नदीहरुको संजाल नक्सा

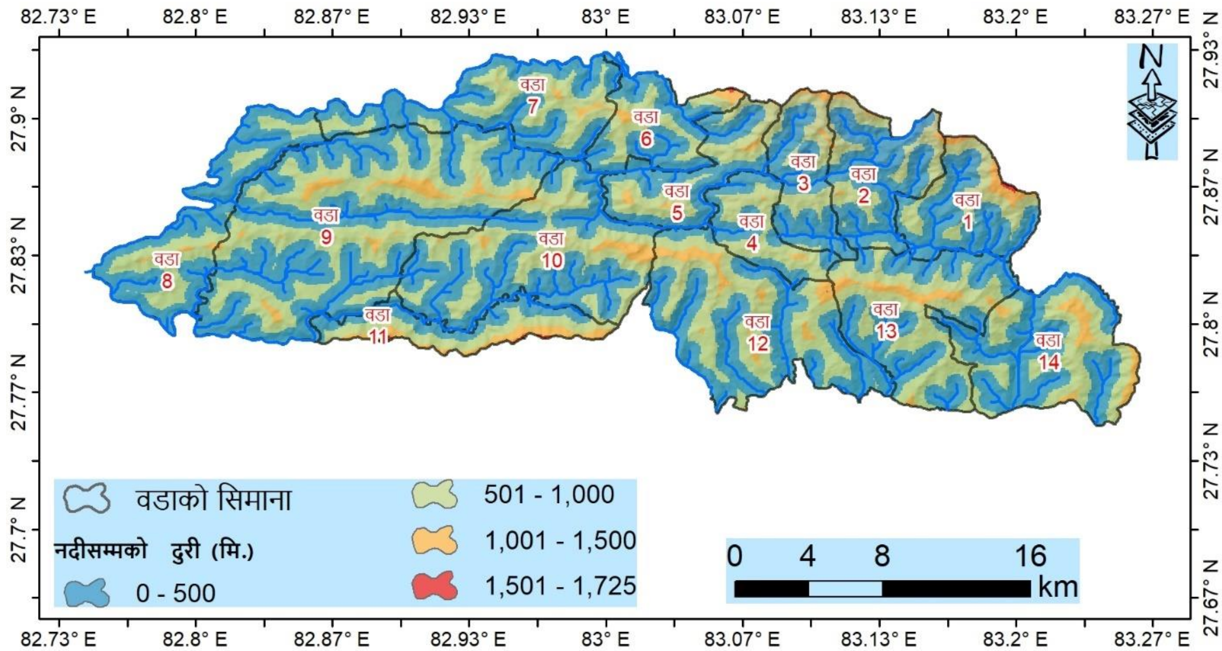

चित्र ५. शितगंगा नगरपालिकामा भएका नदीहरुसम्मको दुरी नक्सा

२.७.३ भु-उपयोग तथा बर्गीकरण

यस शितगंगा नगरपालिकाको वर्तमान भू-उपयोग लाई हेर्दा सवैभन्दा बढी ५९७.२१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल वन तथा चरन क्षेत्रले ओगटेको छ भने जुन जम्मा भू-भागको ९७.८४ % भू-भाग ओगटेको छ, जहाँ ११.६० % चरन क्षेत्र तथा ८६.२४ % भू-भाग जंगलले ओगटेको छ । कृषि, निर्माण, पानी, निर्माण तथा खाली ठाउँले बाँकि २.१६ % भू-भाग ओगटेको छ ।नगरपालिकाको पार्श्वचित्र अनुसार १३.६८ % क्षेत्रफल खेतीयोग्य जमिनले ओगटेको भएपनि भू-उपग्रह बाट खिचेका तस्विरहरु विश्लेषण गर्दा कम भू-भाग कृषि क्षेत्रले ओगटेको देखिएको छ । नगरपालिकाको भू-उपयोग वर्गीकरण अनुसारको क्षेत्रफल तालिका ५ मा र नक्सा चित्र ६ प्रस्तुत गरिएको छ । नगरपालिकाको पार्श्वचित्र अनुसार नगरपालिकामा करिव ६,३३६ परिवारको प्रति परिवार २.८७ हेक्टरको दरले जम्मा १८,१७७.६० हेक्टर जमिन सिंचित रहेको छ । त्यस्तै ३४,३६२.१९ हेक्टर जमिन असिंचित रहेको छ ।

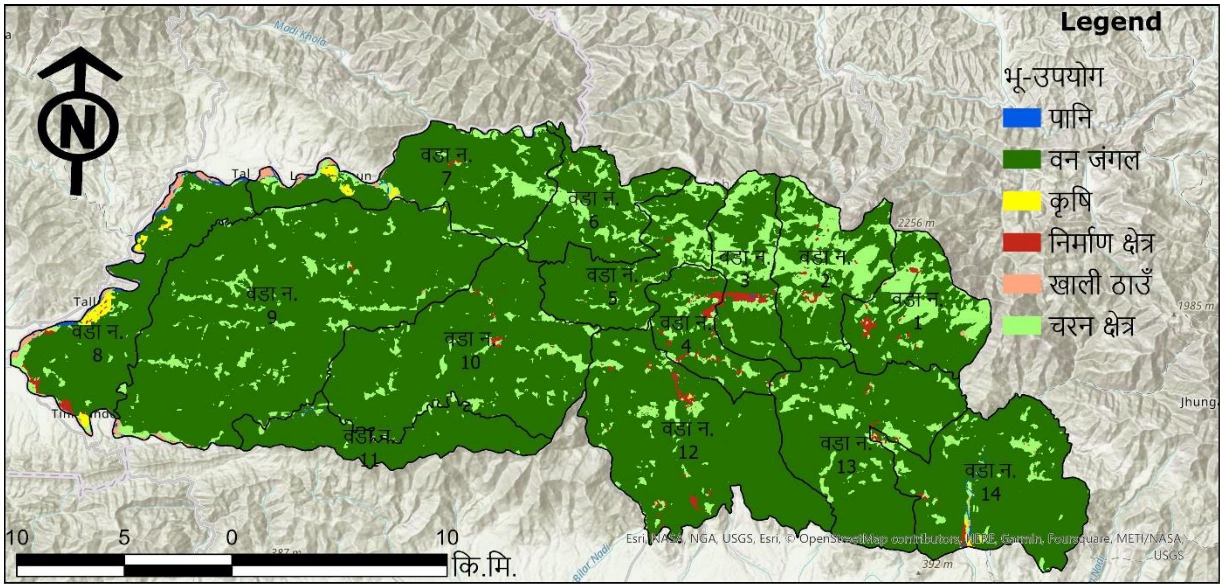

चित्र ६. शितगंगा नगरपालिको भू-उपयोगको नक्सा

स्रोत: ESRI, २०२२

तालिका ५. शितगंगा नगरपालिको भू-उपयोगको वर्गीकरण

भू-उपयोग	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	क्षेत्रफल (%)
पानी	२.६	०.४३
वनजंगल	५२६.४०	८६.२४
कृषि	२.४१	०.४०
निर्माण क्षेत्र	५.०६	०.८३
खाली ठाउँ	३.१३	०.५१
चरन क्षेत्र	७०.८१	११.६०
जम्मा	**६१०.४२**	**१००.०**

२.८ भौतिक पुर्वाधारको अवस्था

नगरपालिकामा करिव ५७ ओटा खानेपानी आयोजनाहरु निर्माण भएका छन जहाँ वडा न. १३ मा ११ ओटा संचालनमा छन् भने, वडा २ मा आठ ओटा, वडा १० र १४ मा ६/६ ओटा आयोजनाहरु निर्माण भएका छन् । कुनै आयोजनाको स्तरोन्नति गर्नुपर्ने देखिन्छ र पानीको उपलव्धता

नभएको ठाउँमा नयाँ निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यक देखिन्छ । पालिकामा अधिकांश सडकहरु कच्ची सडक भएको र वर्षायाममा सडक संजालमा अवरोध आउने समस्या रहेको पाइन्छ। जम्मा घरधुरीहरु मध्ये अस्थायी सडकको पहुँच भएका घरपरिवारहरुको संख्या ४,७४३ (५२.६ %), गोरेटो सडकको पहुँच भएको घरपरिवारहरुको संख्या २४९३ (२७.७ %), ग्राभेल सडकको पहुँच भएका घरपरिवारहरुको संख्या १,१३२ (१२.६ %) तथा पक्कि/कालोपत्रे सडकको पहुँच भएका घरपरिवारहरुको संख्या ५९५ (६.६ %) छन् । नगरपालिकामा सबै प्रकारका सडकहरुको संजाल चित्र ७ मा देखाइएको छ भने विभिन्न ठाउँबाट विद्यमान सडकसम्मको दुरी चित्र ८ मा देखाइएको छ ।

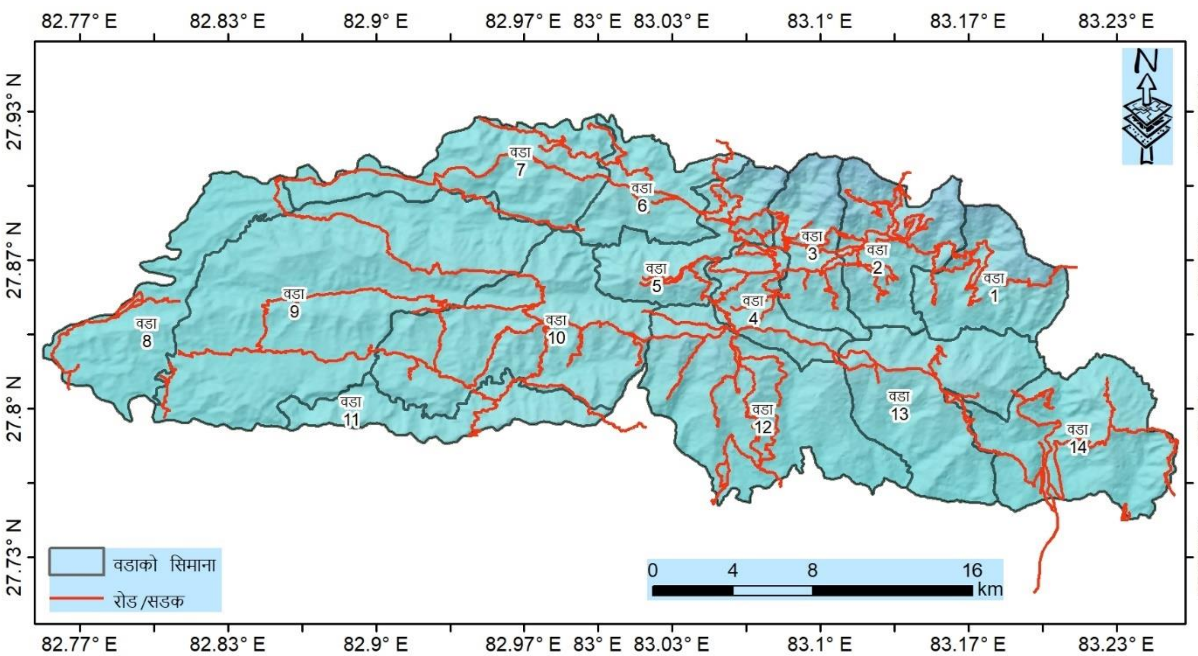

चित्र ७. शितगंगा नगरपालिकामा रहेका विद्यमान सडकको नक्सा

हालको अवस्थामा नगरपालिकामा ६७ ओटा पुल तथा झोलुंगे पुलहरू रहेका छन् । यसैगरी पालिकामा नौ ओटा कच्ची किसिमका बसपार्कहरु रहेका छन् जुन खासगरी वडा न. १३ र १४ मा मात्रै रहेका छन् भने करिव ६५ ओटा प्रतिक्षालयहरु रहेका छन् (शितगंगा न. पा. को पार्श्वचित्र, २०७६) । संचार सेवाको लागि जी.एस.एम., स्काई मोबाइल सेवा, इन्टरनेट सेवा भए तापनि सबै ठाउँमा कभरेज नभएको अवस्था रहेको छ । खेलकुद मैदानको रुपमा नगरपालिकामा विभिन्न आकारका २२ ओटा मैदान रहेका छन् भने २१ ओटा पार्क तथा पिकनिक स्थलहरु रहेका छन् ।

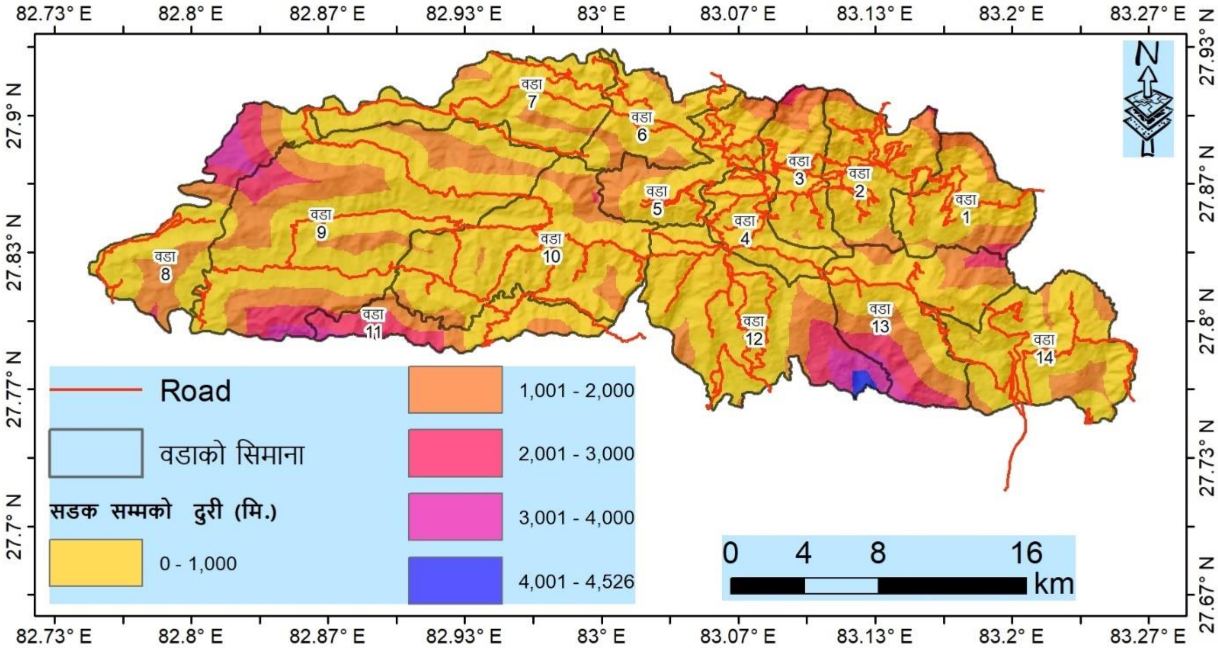

चित्र ८. शितगंगा नगरपालिकामा रहेका सडक सम्मको दुरी नक्सा

२.९ इन्धन उपयोग बिवरण

नगरपालिकामा कुल घरपरिवारहरुमध्ये खाना पकाउन ८,६२० (९५.७ %) ले काठ दाउरा, २७३ (४.१ %) ले एल.पी. ग्याँसको प्रयोग गर्दछन भने केहि घरपरिवारले मात्रै मट्टीतेल, बिजुली तथा गोबरग्याँसको प्रयोग गर्ने गरेका छन् । त्येसैगरी करिव ६६.८ % घरधुरीहरुले बत्तिबाल्न बिजुलीको प्रयोग गर्दछन भने २८.२ % ले सोलार, २.९ % ले मट्टीतेल, तथा २.० % ले अन्य इन्धनका स्रोत प्रयोग गर्ने गरेका छ ।

२.९ नगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्य सँस्था

शितगंगा नगरपालिकामा समग्रमा ३६ ओटा स्वास्थ्य सँस्था रहेका छन् जसमध्ये ६ ओटामा सुरक्षित गर्भपतन सेवा उपलब्ध रहेको छ । नगरपालिकामा एउटा मात्र प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र वडा ३ मा रहेको छ भने २२ ओटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेका छन । नगरपालिकाको विभिन्न वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरु चित्र ९ को नक्सामा देखाइएको छ ।

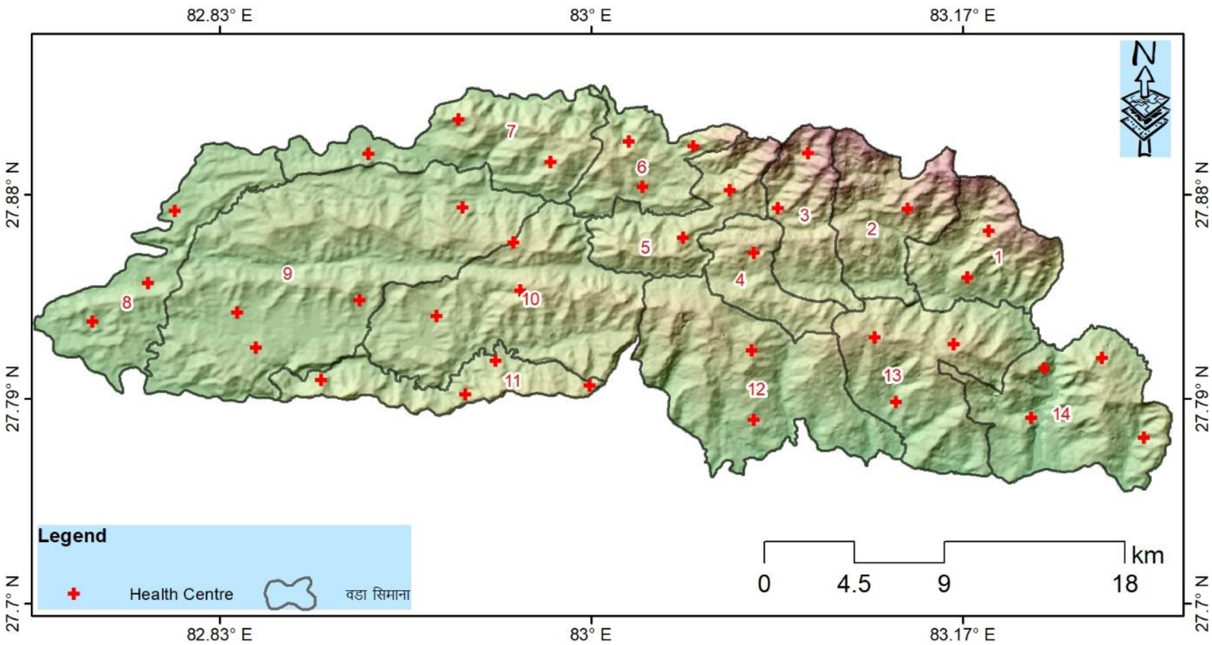

चित्र ९. शितगंगा नगरपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाको अवस्थिति नक्सा

२.१० यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको विश्लेषण

नगरपालिकामा स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा लिन स्थानीय स्वास्थ्य चौकीहरुको प्रयोग गर्ने चलन भए पनि जनताले आवश्यकता अनुसारको सुबिधा लिन सकेका छैनन् । यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा सुबिधाहरु प्रयाप्त नभएको र जनताले समस्या झेल्नुपर्ने बाध्यता छ । सुरक्षित मातृत्व अन्तरगत आधारभूत सेवाहरु प्राप्त गर्ने गर्भवतीको संख्या एकदमै कम रहेको छ जहाँ प्रोटोकल अनुसार गर्भ जांच गराएका महिलाहरुको प्रतिशत केवल २ रहेको छ भने आइरन चक्की प्राप्त गर्ने गर्भवती महिलाको प्रतिशत ६७ % मात्रै रहेको छ । बिगत एक वर्षको तथ्यांकअनुसार नगरपालिकामा करिव २५ % गर्भवती महिलाले घरमै सुत्केरी गराएको तथ्यांक छ । पालिकामा परिवार नियोजनको प्रयोग पनि न्यून रहेको देखिन्छ । त्येसैगरी पालिकामा १५ देखि ४९ वर्षसम्मका विवाहित महिलाको संख्या कूल ८,४४५ मध्ये २,१२७ महिलाबाट एउटा जीवित सन्तान समेत नजन्मेको तथा आठ वा सो भन्दा बढी जीवित सन्तान जन्माउनेको संख्या ६४ रहेको छ (स्रोत : नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७६) । IPAS नेपालले गरेको अध्ययन अनुसार नगरपालिकामा रहेका जम्मा ३६ ओटा स्वास्थ्य संस्थाहरु मध्ये केवल ६ सँस्थाहरुमा मात्र सुरक्षित गर्भपतन गर्ने सेवा रहेको छ । यस्तो तथ्यांकले नगरपालिकामा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि उचित सेवा नभएको देखिन्छ ।

२.११ शितगंगा नगरपालिकाको प्रकोपको विश्लेषण

अर्घाखाँची जिल्लाको मनसुन पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना अनुसार शितगंगा नगरपालिकाका २ ओटा वडा पहिरोको उच्च जोखिममा, ८ वडा बढी जोखिम तथा ४ वडा मध्यम जोखिममा रहेका छन् । तर जिल्ला विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना -२०७८ अनुसार पहिरोको बढी जोखिममा रहेका वडाहरुमा वडा ११ र १२; मध्यम जोखिममा रहेका वडाहरुमा वडा १, ५, ६, ७, ८, ९ र १० रहेका छन् भने बाँकि न्यून जोखिममा रहेका छन् । त्यसैगरी बाढीको मध्यम जोखिममा रहेका ८ ओटा वडा, न्यून जोखिममा रहेका ६ ओटा वडा रहेका छन् । मध्यम जोखिममा रहेका वडाहरु ७, ८, ९, १०, ११ र १२ तथा बाढीको न्यून जोखिममा रहेका वडाहरु बाँकि सबै रहेका छन् । विपद् प्रतिकार्य योजना अनुसार आगलागीको हिसाबले ९ ओटा वडा बढी जोखिममा ४ वडा मध्यम र बाँकि एउटा न्यून जोखिममा रहेका छन् । त्यसैगरी नगरपालिकाका विभिन्न वस्तीहरु विकट स्थानमा रहेका र तिनीहरुलाई स्वास्थ्य सँस्थाहरु सम्म पुग्न समय लाग्ने र विपद्का घटनाहरु बढ्दै जाँदा खासगरी महिलाहरुलाई चुनौती बढ्दै गैरहेको छ । धेरैजस्तो स्वास्थ्य सँस्थाहरुमा गर्भपतन तथा अन्य प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवाको अभाव तथा बढ्दो जलवायु परिवर्तनको प्रभावले गर्दा आउंदा दिनमा समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ ।IPAS नेपालले गरेको एक अध्ययन अनुसार धेरैजस्तो पुरुष घर बाहिर हुँदा विभिन्न विपद्को समयमा महिलाहरुले एक्लै निर्णय लिने क्रम बढ्दै जाँदा जलवायु परिवर्तनको जोखिम बढ्ने देखिन्छ ।

परिच्छेद ३ : अनुकूलन कार्ययोजना तयारी चरण तथा विधिहरु

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन कार्य योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३०, वातावरण निति, २०७६ लाई आधार मानिएको छ । जलवायु परिवर्तन अनुकुलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनलाइ समग्र स्थानीय योजनामा प्रक्रियामा समायोजन गर्न चित्र १० मा उल्लेखित गरिएका ६ ओटा चरण अवलम्बन गरिएको थियो । स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्ययोजनाको (लापा) राष्ट्रिय संरचनाका छ चरण अन्तर्गत विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरुको प्रयोग गरी शितगंगा नगरपालिकाको यो कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । यसका साथै स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले तयार पारेको राष्ट्रिय स्वास्थ्य अनुकूलन कार्ययोजना (H-NAP) तथा जलवायु परिवर्तन स्वास्थ्य अनुकूलन रणनीति र कार्ययोजना (२०१७-२०२१) लाई पनि आधार मानेर शितगंगा नगरपालिकाको अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ ।

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठि शितगंगा नगरपालिका सँग छलफल गरि वडाबाट सुरु गरिएको थियो । नगरपालिकाको १४ ओटा वडामा जनप्रतिनिधीहरु र वडा स्तरिय सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सचेतिकरण गरेर शुरुवात गरिएको थियो भने उक्त गोष्ठीहरु २०७९ सालको माघ महिनाको १० गते सुरु भएको थियो । सो गोष्ठिमा नगरपालिकामा क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरुको पहिचान साथै जोखिमहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । त्यसैगरी जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र वस्तिहरु छनौट पश्चात् बस्तिहरुमा संकटासन्नता लेखाजोखा र अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान गरिएको थियो । वडामा संकटासन्ता लेखाजोखा, प्रकोप श्रोत नक्सांकन समेत तयार गरी अनुकूलनका क्रियकलापहरु पहिचान गरिएको थियो । प्रत्येक क्रियाकलापहरुलाई विभिन्न सुचकको आधारमा प्राथामिकिकरण गरिएको थियो । प्रत्येक वडा बाट आएका सुचनाहरुलाई नगरपालिकामा मिति २०८०/१/२८ गतेका दिन प्रस्तुत गरिएको थियो । वडाहरुको स्तरीकरण, श्रोत नक्सांकन, नगरपालिकामा जोखिम विश्लेषण, नगरपालिका स्तरिय अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान साथै वर्गिकरण गरिएको थियो ।

चित्र १०. लापाको समग्र प्रक्रिया

यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको तयारी गर्दा अपनाईएका चरणहरुको बृस्तित विवरण निम्नानुसार रहेका छन् ।

३.१ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता अभिबृद्धि

शितगंगा नगरपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माण गर्न सर्वप्रथम जलवायु परिवर्तन नविनतम विषयवस्तु भएकाले जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर तथा प्रभावलाई सम्बोधन गर्नका लागि जलवायु परिवर्तनले के कस्तो असर पारेको छ, के कस्तो प्रभाव पार्न सक्दछ, अनुकूलनका विद्यमान अवसर वा चुनौती के के छन् र त्यसको सामना गर्नका लागि आवश्यक स्रोत र साधन कसरी

जुटाउने आदि सूचना स्थानिय स्तरमा जानकारी गराउन प्रत्येक वडा तथा नगरपालिकामा गरि १५ वटा सचेतना तथा अभिमुखीकरण क्रियाकलाप संचालन गरिएको थियो । सो क्रियाकलाप बाट प्रत्यक्ष रुपमा ३९६ व्यक्ति लाभांवीत भएका छन् । यस अन्तरगत स्थानीय समुदाय तथा सरोकारहरुलाई जलवायु परिवर्तनको हालको अवस्था, संकटा सन्नता, जोखिम तथा भविष्यमा यसले पार्ने सक्ने प्रभावहरुको बारेमा सुसुचित गर्ने कार्य गरिएको थियो। सचेतना कार्यक्रममा सङ्कटासन्न समुदाय, स्थानीय निकाय, राजनीतिक दल, शैक्षिक एवं स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संघ-संस्थाका व्यक्तिहरु, स्थानीय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा, महिला तथा किशोरीहरु सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधिहरु, सामाजिक अगुवा, पत्रकार र सर्वसाधारणलाई सहभागी गरिएको थियो । सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रस्तुति, फ्लेक्स चार्ट, सामुहिक छलफल, लक्षित वर्ग छलफल, सामुहिक कार्य आदिको प्रयोग गरिएको थियो ।

३.२ तापक्रम र बर्षाका तथ्यांकहरुको विश्लेषण

३.२.१ शितगंगा नगरपालिकाको औसत जलवायु

शितगंगा नगरपालिकाको जलवायु तथा मौसमको अवस्था विश्लेषण गर्न तापक्रम तथा वर्षाको तथ्यांक २७.९२२०६ उत्तरी अक्षांस तथा ८३.१२९८१ पुर्बी देशान्तर र समुद्री सतहबाट १८०१ उचाईमा रहेको स्थानको आधारमा गरिएको छ ।यसको लागि तापमानको तथ्यांक ERA5 बाट प्राप्त गरेको थियो भने वर्षाको तथ्यांक CHIRPS बाट प्राप्त गरिएको थियो। ERA5 को सन् १९७९ देखि २०१९ सम्मको तापमानको तथ्यांक अनुसार सालाखाला अधिकतम, औसत तथा न्युनतम तापमान क्रमशः २४.२, १९.४, १४.७ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । जसअनुसार सबैभन्दा तातो महिनाहरु अप्रिल, मे र जुन रहेका छन् जहाँ औसत् अधिकतम तापमान क्रमशः २८.५, २८.८ र २८.३ डिग्री सेल्सियस रहेको छ । त्येसैगरी सबैभन्दा चिसो महिनाहरु जनयूरी, फेबुरअरी र दिसिम्बर रहेका छन् जहाँ औसत् न्युनतम तापमान क्रमशः ६.१, ७.६ र ७.७ डिग्री सेल्सियस रहेको छ ।

CHIRPS को सन् १९७५ देखि २०२१ सम्मको वर्षाको तथ्यांक अनुसार वार्षिक औसत वर्षा १७९०.८ मि. मि. रहेको छ, जहाँ सबैभन्दा बढी जुलाई महिनामा (५१०.३ मि. मि.) तथा सबैभन्दा कम नोभेम्बरमा ९.९ मि. मि. हुने गरेको छ । तापमान तथा वर्षाको विवरण चित्र ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

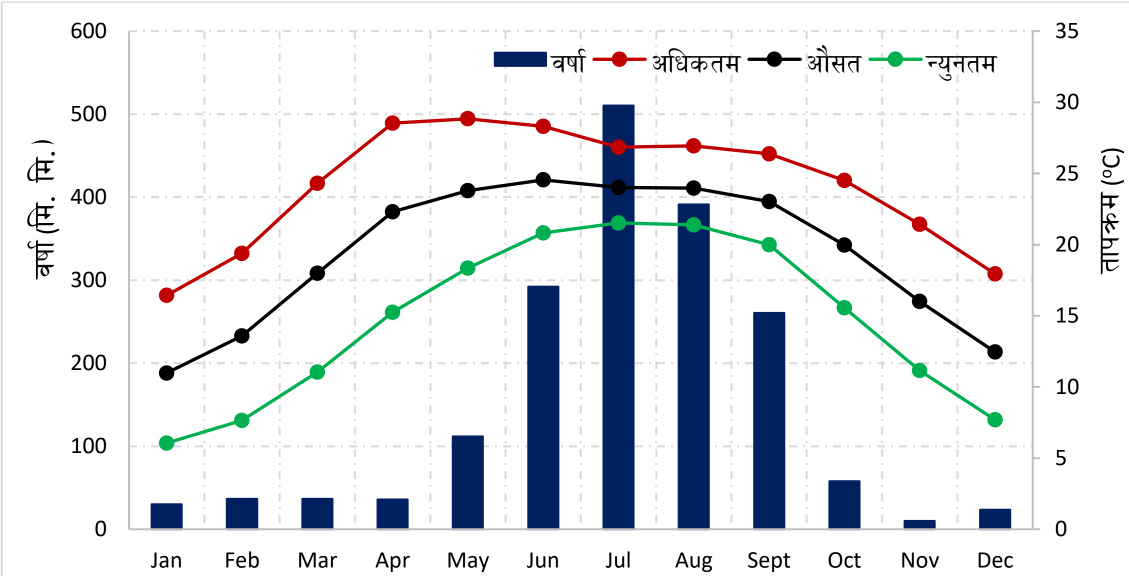

चित्र ११. औसत अधिकतम, औसत र न्युनतम तापक्रम (१९७९-२०१९) तथा वर्षा (१९७५-२०२१)

३.२.२ शितगंगा नगरपालिकाको तापक्रमको प्रवृति

शितगंगा नगरपालिकाको १९७९ देखि २०१९ साल सम्म (४० वर्ष) को तापमानको तथ्यांक विश्लेषण गर्दा नगरपालिकामा वार्षिक अधिकतम, औसत तथा न्युनतम तापक्रम क्रमशः ०.००६५, ०.०१०६ र ०.०२५४ डिग्री सेल्सियस प्रति वर्षको दरले बढिरहेको पाइएको छ (चित्र १२) । ऋतु अनुसारको अधिकतम तापक्रमको प्रबृत्ति अर्थात् ढांचा हेर्दा मनसुन, मनसुन पछाडी (पोस्ट-मनसुन) तथा हिउँदमा बढिरहेको देखिएको छ भने मनसुनभन्दा अगाडी (प्रि-मनसुन) केहि मात्राले ऋणात्मक रहेको पाइएको छ (चित्र १३) । सबैभन्दा बढी ०.०१८ डिग्री सेल्सियस प्रति वर्षका दरले मनसुनको समयमा बढिरहेको छ भने पोस्ट-मनसुन सिजनमा ०.००८३ डिग्री सेल्सियस प्रति वर्षको दरले बढिरहेको छ ।

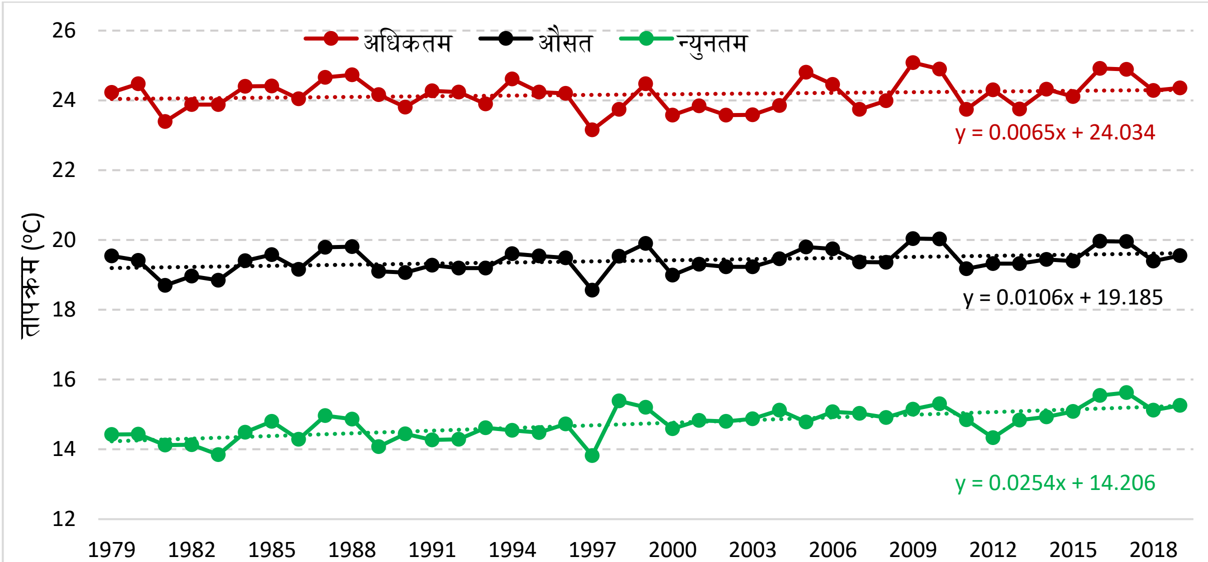

चित्र १२. सन् १९७९ देखि २०१९ सम्मको अधिकतम, औसत तथा न्युनतम तापमानको प्रबृत्ति

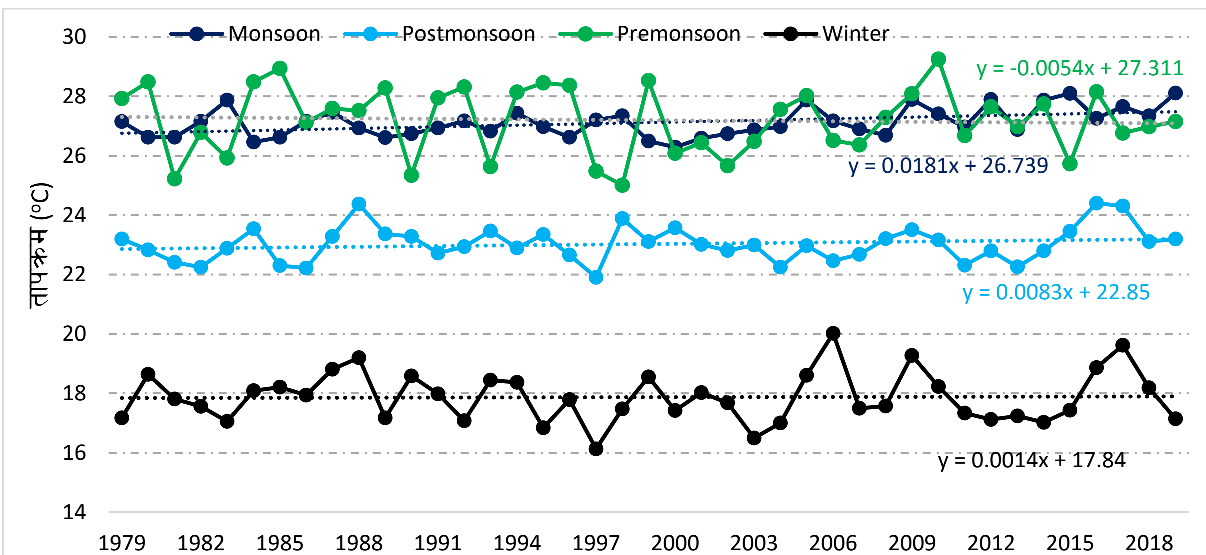

चित्र १३. सन् १९७९ देखि २०१९ सम्मको ऋतु अनुसारको अधिकतम तापमानको प्रबृत्ति

३.२.३ शितगंगा नगरपालिकाको वर्षाको प्रवृति

जल तथा मौसम विभागको खाँचीकोट स्थित स्टेसनको तथ्यांक अनुसार, वर्षा ६.५३ मि. मि. प्रति वर्षका दरले घटिरहेको पाइएको छ । खाँचीकोट केन्द्रको वर्षाको प्रबृत्ति चित्र १४ मा प्रस्तुत

गरिएको छ । त्यसैगरी ऋतु अनुसारको वर्षाको प्रबृत्ति हेर्दा मनसुन र हिउँदमा घटिरहेको पाइएको छ भने, मनसुन अगाडी र पछाडीको महिनाहरुमा चाँही बढिरहेको पाइएको छ । सबैभन्दा बढी मनसुन सिजनमा ७.४५ मि. मि. प्रति वर्ष का दरले घटिरहेको छ भने हिउँदमा ०.२१ मि. मि. प्रति वर्ष का दरले घटिरहेको छ । मनसुन अगाडी (प्रि-मनसुन) र पछाडी (पोस्ट-मनसुन) को महिनाहरुमा क्रमशः १.१ र ०.१८ मि. मि. प्रति वर्षका दरले बढिरहेको पाइएको छ । खाँचीकोट केन्द्रको सिजन अनुसारको वर्षाको प्रबृत्ति चित्र १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

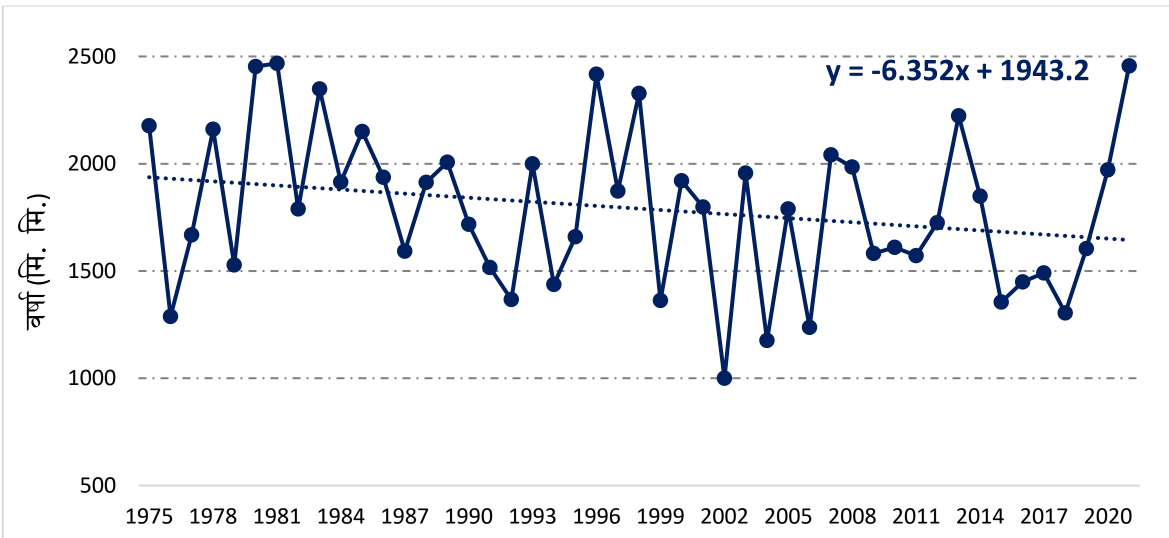

चित्र १४. सन् १९७५ देखि २०२१ सम्मको वर्षाको प्रबृत्ति

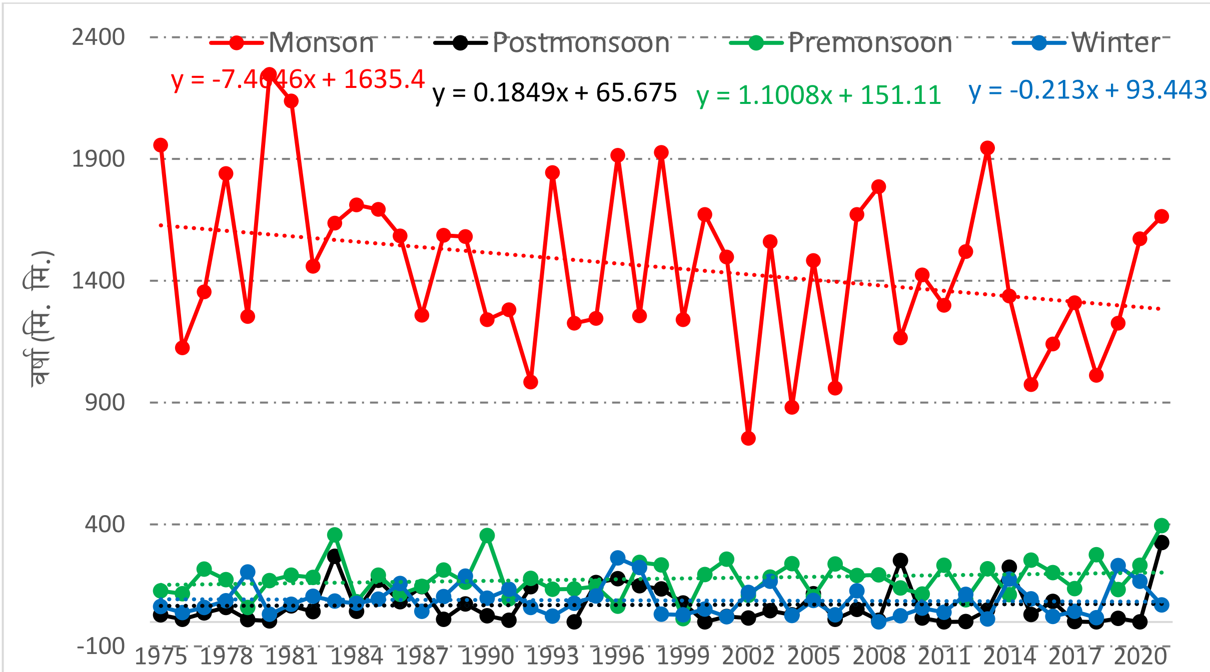

चित्र १५. सन् १९७५ देखि २०२१ सम्मको ऋतु अनुसारको वर्षाको प्रबृत्ति

३.३ सकटासन्नता जोखिम विश्लेषण तथा वस्तुगत विवरणको तयारी

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्न जलवायु परिवर्तनको हालको अवस्था र परिदृश्यको यवं यसका कारण हुन सक्ने प्रभावहरुको विश्लेषण, जोखिममा रहेका क्षेत्र तथा प्रणालीहरुको पहिचान गरेर क्षतिको लेखाजोखा गरिएको थियो । यस अन्तरगत नगरपालिकाको जलवायु सम्बन्धि तथ्यांक संकलन गरि विश्लेषण गरिएको थियो । त्यसैगरि स्थानीय स्रोत साधन सम्बन्धि तथ्यांकहरु, वडाहरुको संकटासन्न वर्गीकरण, जीविकोपार्जन तथा पर्यावरणीय प्रणालीमा पारेको र पर्न सक्ने प्रभावहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । जलवायु परिवर्तनले कृषि, खाद्द्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत, उर्जा, स्वास्थ्य र सरसफाई, पर्यटन, पूर्वाधार विकास लगायतका क्षेत्रहरुमा पारेको प्रभाव अवलोकन, संकलन तथा विश्लेषण गरिएको थियो ।

३.३.१ ऐतिहासिक समय रेखा

यस शितगंगा नगरपालिका, अर्घाखाँचीमा विगतमा भएका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपका घटनाक्रमहरुको प्रकृति र प्रभाव बिश्लेषण गर्न बिगत ३० बर्ष देखि हालसम्मको जलवायुजन्य प्रकोप, प्रभाव, प्रभावीत समुदाय र त्यससँग जुध्न समुहले गरेका प्रयासहरुका साथै सो प्रकोपको असरहरुको भविष्यको परिदृष्यको बारेमा शितगंगा नगरपालिकाको प्रत्येक वडाहरुका बस्तिहरु, वडा र पालिका स्तरमा जनप्रतिनिधिहरु, जेष्ठ नागरिक, वुद्धिजिवी तथा जानिफकारहरुको उपस्थितीमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था वडा अनुसार निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ६.प्रकोपको ऐतिहासिक घटनाक्रम

वडा १

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०७२ बैसाख	सुबर्नाखाल, मन्द्रे, हल्दे	२६ घर पूर्ण क्षति	४ घर बनाएको	पुन निर्माण प्राधिकरण	
	२०५५ असोज	अधिकारी टोल सुबर्ण खाल	५ रोपनी खेति योग्य जमिन बगाएको			
	प्रत्येक वर्ष	खारपाटे खोला	१२ रोपनी खेति योग्य जमिन बगाएको			
	२०७९	किर्लुक पाखो	किलो पाखो सिचाई कुलो भत्काएको			
	२०७७ असोज	ठाडे चौर मंद्रे	४० रोपनी खेति योग्य जमिन नस्ट ५ घर आंशिक क्षति १ घर बिस्थापित		नगरबाट सहयोग	
	२०७९, असोज	राना टोल १ घर	१ घर आंशिक क्षति		नगर बाट सहयोग	
हावाहुरी						
	२०७९	हल्दे मंद्रे	६ घरको छानो उदाएको			
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरी	२०० क्ुइन्ट्ल मकै क्षति			
आगलागी						
	२०७२/०७३	मैनरी	५ घर जलेको			
असिना						
	२०७७	सब्दु, हल्दे	६० मुरी गहुँ, ३५ मुरी तोरी नस्ट			
चट्याङ						
	२०७३	मालारानी	१ जनाको मृत्यु			

वडा २

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०७९ पुष २०	झिर्रा	१ जनाको मृत्यु			
	२०७६ भाद्र	जलुके	१ जना घाइते			
	२०७७ भाद्र	झिर्रा, लाउरे बजार	१ जना घाइते, १ घर पूर्ण क्षति			
	२०७५ असोज	झिर्रा	१ घरधुरी भत्केको		पहिरो नियत्रण	
	२०७० भाद्र	झिर्रा	३ जनाको मृत्यु, १ घर भत्केको		जि. प्र. का.	
	२०७८ भाद्र	सिखा (शिखरा)	५० रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट			
	२०७६ भाद्र	भुवन पाटा	२ घरधुरी क्षति			
	२०७९ असोज	डोडकट्टा धारा	५ रोपनी खरबारी नस्ट			
हावाहुरी						
	२०७९ असोज	वडा भरी	३० मे. ट. धान र मकै क्षति			
	२०७७, साउन	धारा	१ घरधुरीको टिन उडाएको		नगरपालिका	
असिना						
	२०७६, माघ	वडा भरी	५० कु. गहु र जौ क्षति			
चट्याङ						
	२०५५, भाद्र	निपाने	१ जनाको क्षति			
	२०७१	धिर्रा	१ जनाको क्षति			
जंगली जनावर आतंक						
	२०७७ भाद्र	काउले	बदेलले टोकेको			
	२०७४ असोज	सिखारा	अरिंगालले टोकेको	उपचार भएको		
	२०५५ मङ्सिर	नियाले	अरिंगालले टोकेर १ जनाको मृत्यु			

वडा ३

प्रकोप	साल महिना/	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
असिना	चैत्र २०७७	वडाभरि	बालीनाली कुल उत्पादनको ९० % जति क्षति भएको			
जंगली जनावर आतंक		वडाभरि	कुल उत्पादनको ४५ % जति क्षति भएको			
अत्यधिक वर्षा	कार्तिक २०७८	वडाभरि	कुल उत्पादनको ७० % जति क्षति भएको		जी .प्र .का.	
खडेरी	२०७९	वडाभरि	कुल उत्पादनको ७५ % जति क्षति भएको			
पहिरो	साउन २०७६	झाझर	१ जनाको मृत्यु		जी .प्र .का/. नगरपालिका	
बाढी	साउन २०७०	शितखोला, वाज्यांग खोला	४ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन बगाएको			
आगलागी	चैत्र २०७८	थर्पु, ठाडा	२ गाइ जलेको, टनेल जलेर तरकारी नष्ट			
	प्रत्येक वर्ष	बरबोट	१ घर जलेको, ४ भैसी जलेको		छिमेकी समुदायले सहयोग गरेको	
आङ खस्ने	२०७०		१ जनाको मृत्यु			

वडा ४

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०६१ साउन	पोख्डडा	१ जनाको मृत्यु		सहयोग नभएको	
	२०६५ असार	रातमाटा	२ रोपनी खेति योग्य जमिन नस्ट		सहयोग नभएको	
	२०६९ साउन	भाबिन	२५ रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट		सहयोग नभएको	
	२०७७ साउन	गोरथुम	४ घरधुरी नस्ट, ३ रोपनी बारी नस्ट		सहयोग नभएको	
	२०७८/असार	जोगिनिकोट	५ रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट			
जंगली आतंक						
	प्रत्येक वर्ष	वडाभरी	कुल उत्पादन को ५० प्रतिसत नस्ट		सहयोग नभएको	
आगलागी						
	२०५५ बैसाख	गोरथुम	१ घर जलेको, खाद्य सामग्री नस्ट		सहयोग नभएको	
	२०७२/बैसाख	ओखलढुंगा	१ घर जलेको, खाद्य सामग्री नस्ट			
असिना						
	२०७७/चैत्र	वडामा	२० टन गहुँ, ४० लाख बराबर तरकारी नस्ट		सहयोग नभएको	
आङ खस्ने						
	प्रत्येक महिना २ जना ४५ माथिका	खाल, पुराना गाउँ			स्वास्थ्य चौकी	

वडा ५

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
जंगली जनावरको आक्रमण (बादर, बदेल)						
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि	उत्पादन भएको मध्ये ५०% क्षति (मकै, आलु, धान)	टिन ठटाउने, तारवार गर्ने, धोनी रसी बनाउने, पुतला बनाउने	भएन	
आगलागी						
	२०७८ जेष्ठ	बान्नेता	३४०० दालचिनीको विरुवा नस्ट			
	२०७८ चैत्र १८	गन्दा	१ जनाको मृत्यु		नगरपालिका	
	२०७९ बैशाख	कालिमाटी	२ भैसी, ४ बाख्रा जलेको			
	२०७८ चैत्र २६	जुकेना	१ घर जलेको, १ जना घाइते			
	२०७७ माघ १५	जुकेना	१ गोठ जलेको			
	२०७८ बैशाख	दुन्दुरे	२४ मिटर पाइप जलेको		खानेपानी कार्यालय	
पहिरो						
	२०७७/असार	छाप डाडा	सुधा मा. वि. को पछाडिको जमिन फुटेको, बगेको, १ घरधुरी र पतंजली मार्गमा क्षति			
	२०७५	शितखोला	सिचाइकुलो (४० मि)	ग्याबियन वाल लगाएको	समुदायले सहयोग गरेको	
	२०७८	तुसारे	गोठ क्षति, १ बाख्रा मरेको		भएन	
	२०७९ असोज		सहकारी भवन जोखिम	त्रिपालले ढाकेको		
असिना						
	२०७७ चैत्र २	वडा भरि	कुल उत्पादनको ८० % क्षति (गहु, जौ)		भएन	

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०६० बैशाख	वडा भरि	कुल उत्पादनको ९० % मकै क्षति		भएन	
चट्यांग						
	२०७९ असोज	थापाखर्क	TOD मिटरमा क्षति			
	२०४४	कालिमाटी	१ जना पुरुषको मृत्यु		भएन	
	२०७७ साउन		सुधा मा. वि. सोलार क्षति			
बाढी						
	२०६० साउन	शितखोला, बंग सारी, बुंची खोला	१०० रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट	ग्याब्लिन वाल	भएन	

वडा ६

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
जंगली जनावरको आक्रमण (बादर, बदेल)						
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि	उत्पादन भएको मध्ये ५० % क्षति (मकै, आलु, धान)	थाल, टिन ठटाउने, तारवार गर्ने, रसी बनाउने	भएन	
आगलागी						
	प्रत्येक वर्ष	हरियाली सामुदायिक वन, कल्लेरी				
	२०७४ मंसिर	ठुलाढुंग्र	१ घर जलेको			
	२०७५ जेष्ठ	कलामकोट, कल्लेरी, पाकुरे टोल	७ घरधुरी जलेर नस्ट			जिल्ला प्रशासन कार्यालय

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०६४ पौष ४	सानढुंग्र	१ जनाको मृत्यु			
	२०६५ चैत्र	वोक्सिचौर	१ जना वालकको मृत्यु			
पहिरो						
	२०७९ आश्विन	कल्लेरी दानसिंह	गोठ भत्केको, ३५ रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट			
	२०७८ कार्तिक २	दानसिंह	१ गोठ भत्केको			
	२०७९ भाद्र	सान ढुंग्र	८ रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट, १ घर आंशिक क्षति			

वडा ७

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
जंगली जनावरको आक्रमण (बादर, बदेल)						
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि	उत्पादन भएको मध्ये ३५ % क्षति (मकै, आलु, धान)	टिन ठटाउने, तारवार गर्ने, पुतला बनाउने	भएन	
आगलागी						
	२०७२ चैत्र	साबिकको ९/ साबिकको ४	१४ घरधुरी, गोठ, कटेरा विस्थापित	मुजुल्का उठाउने	रेडक्रस, व्यक्तिगत सहयोग	
	२०७३ चैत्र	कडेनीपुक्क	६ घर पुरै जलेको		वडा र नगरपालिकाको सहयोग	
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि	२/४ घर प्रत्येक वर्ष नस्ट	मुजुल्का	रेडक्रस	
पहिरो						

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०६० श्रावन	खैरेनी	२० हेक्टर खेतीयोग्य जमिन नस्ट, ८ ओटा गोरु, १ गोठ भत्काएको		भएन	
	२०४५ श्रावन	खुर्सा	२.५ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन नस्ट		भएन	
	२०४३	कल्लेरी, अमिल्चौर	५७ घरधुरी जोखिम/ जमिन चर्केको			
	२०७९ श्रावन	भैरावती, थाकलापानी, चिउरामाटि	१६ घरधुरी जमिन चर्केको		व्यक्तिगत रुपमा सहयोग (नगर उपप्रमुख-त्रिपाल, संसद टोप बहादुर रायमाझी-खाधान्न)	
असिना						
	२०७१/०७२ माघ	वडा भरि	हिउदे बालि (जौ, साग, सब्जी) नस्ट			
चट्यांग						
	२०७९ भाद्र	जलुके	ट्रांस्फरमर पड्केको		वडा बाट, विधुत प्राधिकरण बाट ट्रांस्फरमर सहयोग	
	२०७८	जुवाकोट				
बाढी						
	२०७६ श्रावन	दोंद्रे खोला	५ हेक्टर खेतको धान नस्ट	तार जाली बाध्ने, बाढी आउदा त्योपनि बगाएर लिएर जान्छ		
	प्रत्येक वर्ष	खैरेनी	खोला पसेर पुरै खेति नस्ट			
हावाहुरी						
	२०७९ असाढ	कल्लेरी, बांद्रे, जुवाकोट	उत्पादन भएको ६०% मकै क्षति			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
सडक दुर्घटना						
	२०७५	जलुके	ट्र्याक्टर पल्टिएको			
	२०६५/०६६	जलुके	बिके भीरबाट खसेर चालकको ज्यान जोखिममा पुगेको			

वडा ८

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०५८/५९	वान्द्रे	एक घर पूर्ण क्षति, ४ जना मृत्यु	सिंचाई ट्यांकी जोखिममा रहेको		
	२०७९/०६	खारखोला	एक कुखुरा खोरको क्षति, आधा रोपनी जमिनमा क्षति			
	२०७९/०६	सातमारा	दुई घर आंशिक क्षति, जमिन भासिएको, सामुदायिक वनमा क्षति	वडा कार्यालयको सहयोगमा स्थानान्तरण गरेको		
	२०७९/०६	वाल्छिघर	लगाएको जाली बगाएको, सामुदायिक वनमा क्षति	जाली पुन लगाएको		
	२०७९/०६	तिनखण्डे, धोद्रे	तिन्खंडेमा दुई घर पूर्णक्षति तथा धोद्रेमा १ घर क्षति	माटो फालेर बसेको		
हावाहुरी						
	२०७४/०२/३०	खरखोला टोल	४००/५०० कुखुरा नष्ट, २ खोर कुखुरा नष्ट, केरा खेति नष्ट		नगरपालिकाले रू ५,००० सहयोग	

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०७४/०२/३०	प्रगति टोल	२ खोर कुखुरा नष्ट (१५०० कुखुरा)			
	२०७७/०२	बडेदमार, लाहपे	८/१० घर धुरीको १०/१५ रोपनीको दरले केरा खेति नष्ट			
	२०७७	खरखोला टोल	दुर्गादेवी मन्दिर तथा १५ घरमा आंशिक क्षति (टिन उडाएको)			
जंगली जनावरको आतंक						
	प्रत्येक वर्ष	वडाभरी	धान, मकै, बाखा, कृषिमा क्षति			
कृषि रोग						
	२०७५/७६	वडाभरी	मकै खेति, तोरी खेति सबैमा गबारे किरा	बिषादी छरेको तर निर्मुल नभएको		
पशु रोग						
	२०७३/७९	वडाभरी	१०००/१२०० बाखा क्षति			
	२०७९	वडाभरी	१०००/१२०० बंगुर क्षति, घांटी सुन्निने, आँखा पाक्ने (कुखुरामा)			
महामारी						
	२०७९	वडाभरी	धेरै बिरामी परेको			
पानीको मुल सुकेको						
	बिगत ७/८ वर्ष देखि	वडाभरी	८/१० मूल सुकेको			
प्रजनन स्वास्थ्य						
	प्रत्येक वर्ष	वंगला टोल	वाढी पहिरोले उपचार गर्न समस्या, एक जना किशोरीको गर्भ तुहेको			
आगलागी						
	२०५१/५२	बडेदमार	१ घर पूर्ण क्षति, ३/४ घरको लालपुर्जा जलेको र अहिले सम्म समस्या भईरहेको			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०५८/०८	खरखोला	२ घर, २ गोठ पूर्ण क्षति, अन्नवाली क्षति		रेड्क्रसबाट सामान्य सहयोग	
	२०६१	मिलनचोक	२ घर पूर्ण क्षति		रेडक्रसले त्रिपाल सहयोग गरेको	
	२०६२/६३	नवलटोल	२ घर पूर्ण क्षति			
	२०६६	पिपलडाँडा (प्रगतिटोल)	१ घर क्षति तथा गाईवस्तु जलेको			
	२०६८	बडेदमार (वग्रो)	३ घर पूर्ण क्षति			
	२०७५/०२	फुर्केसल्ली	४ घर पूर्ण क्षति, ५/६ बाख्रा, १ कुकुर तथा २ गोरुको मृत्यु		रेड्क्रसबाट त्रिपाल व्यवस्थापन, जिल्ला विपद समितिले ४० हजार प्रति घरधुरी	
	२०७९	तिन्खंडे	१ कुखुरा सहितको खोर, १ बाख्रा खोर तथा एक गोरु मृत्यु			
	२०७९	धोद्रे	१ घर पूर्ण क्षति र अन्न जलेको			
	एक वर्ष बिराएर	सामुदायिक वनहरू	जनावर मर्ने, भाग्ने, रुख सुक्ने	निभाउने प्रयास गरेको अग्नि रेखाको निर्माण		२०४७: २ घर, गोठको क्षति
वाढी						
	२०६२	भित्रेखोला	४ घर बिस्थापित		केहि नपाएको	
	२०७०	नवलटोल	१ घर पूर्ण क्षति			
	२०७६	झोलुंगे पुल, लाहपे	१ रोपनी कटान गर्ने गरेको			
	२०७८	भित्रिखेत	लिप सिंचाई योजनामा क्षति			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०७९	बडेदमार, आँपचौर	४/५ घरको जमिन कटान, अन्शुबर्मा प्राथमिक विद्यालय जोखिममा			
	प्रत्येक वर्ष कटान	भित्रिखोला, राप्ती नदि, लाहपे, खोरेटोल, वनौल टोल	खेत काटिरहेको, कृषियोग्य जमिनमा क्षति, डुबान			
सर्प टोकाई						
	प्रत्येक वर्ष	वडाभरि	१/२ जनाको प्रत्येक वर्ष मानवीय क्षति हुने गरेको, वर्खामा एम्बुलेन्स आवतजावत गर्न गाह्रो तथा गोरुसिंगे, कपिलबस्तु लानु पर्ने बाध्यता रहेको			

वडा ९

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०७७/असोज	बिसमुरे	७ घर धुरी आमसीक क्षति, भास्सेको			
कृषि रोग						
सलह	२०७७/साउन	वडा भरी	उत्पादन भएको ५० % मकै नस्ट	थाली बजाउने, गित बजाउने, टिन ठटाउने, पुत्ला बनाउने		
फौजी किरा	प्रतेक बर्ष	वडा भरी	उत्पादन भएको ७५ % मकै नस्ट	चिम्टाले र हातले मार्ने		

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
हावाहुरी						
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरी	बार्षिक १० घरधुरीको छानो उदाउने गरेको	छिमेकीको घरमा बसेको		
आगलागी						
	२०७५ बैसाख	लामिदमार	५ घर जलेको			
बाढी						
	२०६६ असार	सिस्ने खोला	सिस्ने खोलामा ट्राकटर बगेको, १ जनाको मृत्यु			
	२०६८ साउन	गंगटए खोला	४ गाई बगाएको			
	२०६० साउन	ठाडा खोला, रंगिंग खोला, सिलुंग खोला	स्कुल डुबान, ५ बिघा खेतीयोग्य जमिन बगाएको, ६ परिवार बिस्थापित			

वडा १०

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०४६ भाद्र	चुडापानी	१५ घरधुरी क्षति			
	२०६५ साउन	लिसिकुना	१ महिलाको मृत्यु			
	२०७६ साउन	हर्रे	५ घर आंशिक रुपमा भत्केको			
जंगली आतंक						
	प्रत्येक वर्ष	बर्रे, कठेखोला, लिसिकुना, झाते, किस्ने भिर	१ को मृत्यु, ५ जना घाइते			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
आगलागी						
	प्रत्येक वर्ष	हरियालु सामुदायिक बन, मिलिजुली सामुदायिक बन	वन जंगल, पशुपन्छी, धनजन तथा पानीका मुहानमा प्रतक्ष्य क्षति गर्ने			
कृषि रोग						
फौजी किरा	२०७५ जेष्ठ	वडाभरी	कुल उत्पादन को २०% क्षति	चिम्टाले मार्ने गरेको		
सलह	२०७७ साउन	वडाभरी	कुल उत्पादनको १०० % क्षति	थल ठटाउने, टिन बजाउने गरेको		
हावाहुरी						
	२०७६ जेठ	वडाभरी	२० घरधुरीको छानो लगेको	छिमेकीकोमा बसेको		
	२०७९ भाद्र	वडाभरी	मकै कुल उत्पादनको ३०% क्षति	सापटी लिएको		

वडा ११

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो	२०७७ भाद्र	ढुंगेसरा	८ घर पूर्ण क्षति ३४/३५ घर जोखिममा पारेको	Gabion wall बनाएको तर भत्केको		
	२०७७ भाद्र	खयरभट्टी	३ घर पूर्ण क्षति		सिंचाई डिभिजनको पहिरो योजना	
	२०७७ भाद्र	दुम्सी	२ घर पूर्ण क्षति	१ घर पुनः निर्माण	नगरपालिकाबाट राहत	
	२०५७/५८	टिकरी/बगर	१ घर धानखोला र जामुनीबास मा ८ घर आंशिक क्षति र जोखिम	नयाँ घर निर्माण गरेको	संघ, प्रदेश र नगरपालिका	

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०५७/५८	लुन्ग्री दह	३ घर सर्नु पारेको, खेतीयोग्य जमिनमा क्षति	घर सरेको	नगरपालिका	
	२०७२/७३	लुन्ग्री दह	१ जनाको मृत्यु, १ घर क्षति स्वास्थ्य चौकीमा डाक्टर तथा बिरामी पुर्याउन गारो हुने गरेको	सामान्य राहत मात्रै		
बाढी	२०७८/०४	खयरभट्टीको तल्लो बस्ति, गुडुंग, बेलखोला, कुसुम खोला किनाराका बस्तीहरु	पानीको मुहान बगाएको, कटान, पटान, ४/५ बिगाह जमिनमा क्षति, बेलखोलाको मूल बगाएको	तटबन्ध बनाउदै गरेको	खानेपानी सब डिभिजन	
	२०६२		४ भैसी बगाएको	केहि नगरेको		
	२०७३/०७४	लुन्ग्री	१ जना मान्छे बगाएको			
	२०७९	गुडुंग	१ जना महिला बगाएको			
हावाहुरी	प्रत्येक बर्ष	वडाभरि	घरको छाना उडाउने गरेको			
कृषि रोग	बिगत २/३ बर्ष देखि	वडाभरि	बनमारा, वनमरौटि (वनमा) तथा खेतमा फुलेको झार (निलो र सेतो)	खाशगरि महिलाको कार्यबोझ बढेको तथा विषादी प्रयोग		
	हरियो किरो, फौजी किरो, सलह		मकै वारी, लसुन तथा प्याजमा क्षति	औषधि, विषादी किन्नु तथा प्रयोग गर्नुपर्ने		
पशु रोग	२०७९	दोबाटा	लिम्पा भाइरस	३०/३५ चौपाया मरेको, बस्तु भाउ तुहिने समस्या बढेको	औषधि गर्ने गरेको	

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
प्रजनन स्वास्थ्य	२०७४	ढुंगेसरा	समयमा स्वास्थ्य सुविधा नपाएको, बच्चा खेर गएको (वालबिबाह)	अहिले स्वास्थ्य संस्था स्थापना भएको छ		
आगलागी	प्रत्येक वर्ष	वडाभरि	प्रत्येक बर्ष २/३ खरका घर क्षति हुने गरेको			
जङ्गली आतंक	२०७७	वडाभरि	बदेंल, बाँदर, दुम्सीले बालि नस्ट गरेको, भालुले मान्छे घाइते बनाएको	घरेलु उपाय जस्तै लखेट्ने	वडा बाट विउ वितरण, जी.प्र.का. बाट राहत प्रति रोपनीको दरले	
खडेरी	२०७८	खयरभट्टी, वेलखोला	मुहान सुक्ने गरेको, महामारी, दुषित पानीको प्रयोग गर्नु पर्ने	खोलाबाट खानेपानी योजना बनेको		

वडा १२

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
खडेरी	प्रत्येक वर्ष	रजिया, खुम्चिकोट, दमारे, पिरापानी, देउराली	फागुन देखि मुहान सुक्ने गरेको र पानीकोअभाव हुने गरेको, महिला तथा बृद्धलाई टाढा बाट पानी ल्याउनुपर्दा समस्या परेको, २ घण्टा सम्म हिडेर पानी बोक्नु परेको	खानेपानी योजना भएको तर मर्मतको आवश्यकता रहेको		
	२०५३	रजिया, खुम्चिकोट	खानेपानीको लागि लामो लाइन मा बस्नु परेको, पानीको स्रोत सुकेको			
	२०७९		कृषि उत्पादन घटेको			
	२०२६		बैशाखको मकै असारमा छर्नु परेको			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो	२०७४/०४	दमारा जरायो थान	३ घर विस्थापित			
	२०७४/०४	मजुरे डाँडा	१ घर भत्केको			
	२०७६/०६/०३	कोठिया मैदान	धनजन क्षति, बस्ति बिस्थापित, २५ घर पूर्ण क्षति, ८० घर आंशिक क्षति		नगरपालिका र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	
	२०७४/०४	कोठिया मैदान	१ जना किशोरी (१७-१८ वर्ष) मृत्यु,, ८ बाखा, २/३ गाईगोरु मृत्यु तथा १ घर क्षति	अर्को ठाउँ सरेको तर नयाँ ठाउँमा पहिरो गएर विस्थापित भएको	नगरपालिका	
	२०७८/०५	पिरापानी, देउराली होटल	होटल क्षति	छैन		
	२०७८/०५	हरि ओम खोला	२ घर पूर्ण क्षति	८/१० जाली लगाएको	२ त्रिपाल पाएको, रु, १५००० प्रति व्यक्ति	
	२०७८/०५	धौलेटाकुरा	२ घर आंशिक क्षति		वडा कार्यालयबाट ३ त्रिपाल पाएको	
	२०७९/०७	डोंटे	३०० कुखुरा, कालिज, लौकाट तथा खोर भत्केको			
हावाहुरी	२०७२/०१	रजिया	विद्यालयको छाना उडाएको, १ घर उडाएको र खरका घरको छाना उडाएको			
	२०७४/०१/१७	डोंटे	१२/१३ घर क्षति, बाखाको खोर तथा शौचालयमा क्षति			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०७६/०१	कोठिया मैदान	१२ घर क्षति		रु. ५००० राहत तथा २ घरलाई पालिकाबाट टिन प्रदान गरेको	
	२०७६/०२	दमारे, खुम्चिकोट	दमारेमा १ घर र खुम्चिकोटमा १ घर पूर्ण क्षति			
आगलागी	२०७२	कोठिया मैदान	४/५ घर क्षति			
	२०७७	पिरापानी	गोठ क्षति		सा. व. बाट काठ तथा पालिका बाट टिन	
असिना	२०७३/१२	वडाभरि (रजिया, चाक्ला, दमारे, खुम्चिकोट, देउराली	१ जना बृद्ध तथा १ जना वालकको मृत्यु, बालीनाली नस्ट, घास, केरा नस्ट			
कृषि रोग	२०७६/०३	वडाभरि	सलहले मकै, काउली क्षति, बनमा क्षति	टिनका पाता बजाएर भगाएको		
	विगत २ वर्षदेखि	वडाभरि	फौजीकिराले मकै, प्याजमा क्षति			
	विगत २/३ वर्ष देखि	वडाभरि	गोब्रेकिरा, खोरेथ, शंखेकिरा	मकै, गंहू, लिची क्षति		
वाढी	२०६४	रजिया, रातामाटा	७/८ वर्षको वालकको विद्यालय बाट फर्किदा मृत्यु, २ जना बगाएको	सडक डिभिजनले व्यवस्थापन गरेको		
महामारी	२०७८/७९	वडाभरि	रजिया, डोंटे, रातमाटा, खोलेखर्कमा कोभिड-१९ ले १/१ जना गरि ४ जनाको मृत्यु तथा मेलपानीमा डेंगुले ५/७ जना बिरामी भएको	डेंगुको अस्पतालमा उपचार गरेर निको भएको		
प्रजनन स्वास्थ्य	प्रत्येक वर्ष	वडाभरि	सेवा लिन टाढा जानु पर्ने, खोप लगाउन बन्चित हुनुपर्ने, महिलाको			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
			कार्यबोझ बढिरहेको, वालविवाह हुदाँ समस्या हुने गरेको			

वडा १३

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०५६ पौष	धनेटाकुरा	१ जनाको मृत्यु		भएन	
	२०७७ भाद्र	सिमरा	४ रोपनी खेतीयोग्य जमिन नस्ट			
बाढी						
	२०४५ श्रावन	भडगला	४ जना धिरी खोलाले बगाएको			
असिना						
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि	१० मे टन धान गहु मकै			
आगलागी						
	२०४५ बैशाख	कल्लेरी	१६ घर पूर्ण क्षति		जिल्ला प्रशासन कार्यालय	
	२०७१ चैत्र	जौ बारी	१५ घर पूर्ण जलेको			
	२०७८	नेटाखर्क दह	४ भैसी मरेको, ४ घर जलेको	छिमेकीको घरमा बसेको		
जंगली जनावर आतंक						
	२०५६ आश्विन	बाउनखार्क	धनेस्वोर पाण्डे (चोट पटक)			
	२०७० पौष	नेटाखर्क दह	ददिराम पौडेल (खुट्टा)			
	२०७९ वैशाख	थातलेबारी	कृष्ण वि सी (बाइक)			

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	प्रत्येक वर्ष	वडा भरि	३ मे. टन धान, गहु, मकै, आलु नस्ट	काडेतार	वडा बाट	

वडा १४

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
पहिरो						
	२०५०	करेचुली	७ घर जोखिममा पारेको	जोखिम नभएको ठाउँमा सरेको		
	२०५८/०५	मुन्द्रेबास	मुन्द्रेबास सिंचाई पूर्ण क्षति	केहि बर्ष देखि बाँध निर्माण गर्ने गरेको	सिंचाई डिभिजन	
	२०७०	ढाव	पानीको मुहानमा क्षति, ५/७ रोपनी खेतीयोग्य जमिन क्षति			
	२०७७	गन्दे	केइरेनी सा. व. जोखिम, गन्देको बाटो जोखिम, गन्दे आ. विद्यालय जोखिममा, ५ घर आंशिक क्षति र जोखिम	आफै सोर्ने, बर्खामा बाहिर बस्नु परेको		
	२०७८/०४	पावरा	१ घर पूर्ण क्षति, २ आंशिक विस्थापित, पावरा मा. वि. जोखिममा, ३ रोपनी खेत पुरिएको	बाँस रोपेको, नयाँ घर निर्माण गरेको	पूर्ण क्षति घरधनी लाई गरपालिकाबाट ५०,००० र विपद व्यवस्थापनबाट १५,००० सहयोग, तारजाली प्रदान	
	२०७८	वढेनी	नेपाल टेलिकम सरंचना जोखिममा, ४/५ रोपनी जमिनमा क्षति	टेलिकम सरेको		

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
	२०७८	वडारपाटा	५/७ रोपनी पुरिएको, २ घर आंशिक क्षति, वडारपाटामा सिंचाई कुलो तथा १२ घरधुरी जोखिममा	तारजाली निर्माण, तटबन्ध		
	२०७८	सुखौरा	१ घर क्षति	केहि नगरेको		
हावाहुरी						
	२०७४	सिखारखोला	रास्ट्रिय वनमा क्षति	रुख काटेर बिक्रि गरेको	रू ५,००० सहयोग नगरपालिकाले	
	२०७८	पावरा	१ जना घाइते, १ घर पूर्ण क्षति, स. व. को भवन, पावरा विद्यालयको शौचालय, गोठ, १५ घर आंशिक क्षति, १२० टनेल पूर्ण क्षति	घर मर्मत गरेर बसेको	नगरपालिका बाट १५००० सहयोग	
	२०७८	विक्रम	सोलार क्षति	छैन		
	२०७८	करेचुली	विद्यालयको सोलारमा क्षति	छैन		
कृषि रोग						
	बिगत ३ बर्ष देखि	वडाभरि	फौजी किरा, गबारो आदिले खेति बाली क्षति हुने गरेको	विषादी छर्ने गरेको		
पशु रोग						
	बिगत ३ बर्ष देखि	वडाभरि	नाम नखुलेको रोगले २०७८ सालमा २० भन्दा बढी बाख्रा मरेको, प्रत्येक वर्ष २/३ बाख्रा मर्ने गरेको			
महामारी						
	२०७८	वडाभरि	धेरै मान्छेमा डेंगु देखिएको			
	२०७८	वडाभरि	कोरोनाले ५ जना मृत्यु भएको		केहि नगद सहयोग प्राप्त गरेको	

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
प्रजनन स्वास्थ्य						
	२०६९	करेचुली	समयमा उपचार नपाएर १ जनाको मृत्यु			
	२०७७	विक्रम	समयमा उपचार नपाएर १ जनाको मृत्यु			
आगलागी						
	प्रत्येक वर्ष	वडाभरि	जंगलमा		Fireline निर्माण	
वाढी						
	२०५८	सुखौरा खोला	१२ वर्षको गाई चराउदा मृत्यु		केहि नपाएको	
	२०६४	सिम्रेनी	२ जना बगाएको			
	२०६५	कुशुमबार	१ जना मृत्यु			
	२०७१	भालुखोला				
	२०७३	बठेनी (कोठी नदि)	१ जना बगाएको		जि. प्र. का. बाट १ लाख	
	२०७७	मुन्द्रिबास (बाणगंगा)	१ जना बगाएको		२०७४ साल पछिको घटना मा परेकोले राहत पाउने गरेको	
	२०७८	खोरखोर खोला	१ जना बगाएको			
	२०७९	बठेनी (बठेनी खोला)	६३ बर्षको १ जना बगाएको		नगरपालिका बाट १ लाख र प्रदेश सरकार बाट ३ लाख	
	निरन्तर	पावरा, विक्रम	पावरामा ११० र विक्रममा २५० घरधुरी जोखिममा, २ घर बिस्थापित	निरन्तर कटान गरिरहेको, गिट्टी, बालुवा बढी उत्खनन गर्ने गरेको	चुरे कार्यक्रम बाट तटबन्ध निर्माण	

प्रकोप	साल/महिना	स्थान	क्षति	व्यवस्थापनमा अभ्यासहरू	सहयोग	सूचना पुष्टाएको स्रोत
सर्प टोकाई						
	प्रत्येक वर्ष	वडाभरि	१/२ जनाको प्रत्येक वर्ष मानवीय क्षति हुने गरेको, वर्खामा एम्बुलेन्स आवतजावत गर्न गाह्रो तथा गोरुसिंगे, कपिलबस्तु लानु पर्ने बाध्यता रहेको			
खडेरी						
	२०५२	वडाभरि	खाद्दय संकट			
	२०५३	वडाभरि	धान रोप्ने नपाएको			
	२०७९	वडाभरि	कृषि उत्पादन घटेको			
मिचाहा						
	विगत ८/१० वर्ष देखि	वडाभरि	बनमारा			
	विगत ३/४ वर्ष देखि	वडाभरि	निलोगंदे, कामको भार थपिएको	गोडेर फल्ने गरेको		
असिनापानी						
	२०४९	वडाभरि	गहुँ खेति पुरिएर क्षति पुर्याएको			
	२०७३	वडाभरि	२००/२५० रोपनीको खेति क्षति			
	२/३ वर्ष बिराएर	वडाभरि	खासगरी गहुँखेतिमा नोक्सान हुने गरेको			

ऐतिहासिक समयरेखामा स्थानीयहरू सँग छलफल गर्दा समुदायका अगुवाहरु, शिक्षक, विभिन्न सरोकारहरुको सहभागितामा गरिएको थियो । स्थानियहरुले उनीहरुको क्षमता बमोजिम तथ्यांक संकलन गरिएको थियो । विगत ३० वर्षको विपद्को समय रेखा बनाउदा केहि तथ्यांक पुरानो आएपनि धेरै जस्तो विगत १०/१५ वर्ष सम्मको मात्रै प्राप्त भएको थियो । छलफलका क्रममा आफ्ना अनुभवले खडेरी, कृषि तथा पशुमा रोग, आगलागी, जङ्गली जनावर आतंक, मिचाहा प्रजातीको प्रकोपको परिमाण यति नै हो भन्न नसक्ने स्थानीयहरुको भनाई थियो । यसका बाबजुद पनि अन्य प्रकोपको जोखिमको तुलनामा जङ्गली जनावर आतंक, पहिरो तथा आगलागीको जोखिम, मात्रा र बारम्बारता उच्च रहेको र पछिल्ला वर्षहरुमा बढ्ने क्रम जारी रहेको स्थानियहरुको भनाई थियो । विगत २/३ वर्ष देखि कृषि तथा पशुमा लाग्ने रोगहरुको बढ्दै गएको छ भने विगत ७/८ वर्ष देखि पानीका स्रोतहरु सुक्दै गएको तथा मिचाहा प्रजातिको प्रकोप पनि विगत ८/१० वर्ष देखि बढ्दै गएको पाइएको छ । विगत ३० वर्षमा पहिरो तथा भुक्षयका जम्मा ७३ घटना मध्ये सबैभन्दा बढी वडा न. १ मा भएका थिए भने त्यस पछी वडा न. २, १२, १४ भएको पाइएको छ । प्रत्येक वर्ष धेरै जस्तो वडामा पहिरोले खेति योग्य जमिन बगाउने, क्षति पुर्याउने, मान्छेको मृत्यु गराउने, घर विस्थापित गर्ने आदि नोक्सान गर्ने देखिएको छ भने यस्ता घटनाका कारण एकातिर स्वास्थ्यकर्मी तथा सेवाग्राही समयमा स्वास्थ्य सँस्थामा पुग्ने नसक्ने तथा स्वास्थ्य सामाग्रीहरु ढुवानी गर्न समस्या हुन सक्ने देखिन्छ । लगभग सबैजसो वडामा जङ्गली जनावरको आतंक भइरहेको तथ्यांकले देखाएको छ भने आगलागीका पनि थुप्रै घटनाहरु घट्ने गरेका छन् । हावाहुरीका जम्मा २० घटना तथ्यांकमा देखिए पनि धेरै जसो वडामा प्रत्येक वर्ष हुने गरेको छलफलबाट आएको थियो । आगलागी तथा वनडढेलोका जम्मा ३२ घटना मध्ये क्रमशः ११ घटना वडा न. ११ र १४ मा प्रत्येक वर्ष, वडा न. ८ मा ८ पटक, वडा ६ मा ७ पटक भएको सहभागितामुलक छलफल बाट पहिचान भएको थियो । प्रजनन स्वास्थ्य समस्याहरु जस्तै आङ खस्ने, पाठेघरको समस्या, समयमा परिवार नियोजनका साधनहरुको उपलब्धता नभएर नचाहिदो गर्भ रहने तथा गर्भ तुहिने आदि घटनाहरु पालिकाको विभिन्न वडाहरुमा हुने गरेको छ । त्यसैगरी विभिन्न अन्य विपद्हरु आउदा हुने क्षतिले गर्भवती महिलामा आइपर्ने थप कार्यबोझले गर्दा प्रजनन स्वस्थ्यमा जटिलता आउन सक्ने सभावना बढ्दै जाने देखिन्छ । नगरपालिकाका धेरैजस्तो ठाउँमा भरपर्दो गर्भपतन गर्ने सुबिधा नभएको, स्वास्थ्य सँस्थाहरु नजिक नहुँदा महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार कुण्ठित भएको देखिन्छ । विगत केहि वर्ष देखि प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारका क्षेत्रमा उल्लेख्य सुधार भएको देखिन्छ तथापी अझै धेरै सेवा तथा पूर्वाधारको व्यबस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३.३.२ प्रकोप तथा मौसम पात्रो

स्थानिय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रा विधिको प्रयोग गरिएको थियो । समुदायको ज्येष्ठ नागरीक, बुद्धिजीवीसंगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी विवरणका आधारमा गर्मि, जाडो, वर्षाको स्वरुप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरुप आदिमा आधारित यो पात्रो तयार गरिएको थियो । मौसमी पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न बिगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम आदि हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्ट समुदायमा देखिएको थियो । शितगंगा नगरपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित मौसमी पात्रो तलको तालिका ७ मा उल्लेख गरिएको छ ।

पहिले बैशाख र जेठमा उच्च गर्मि हुने गरेकोमा अहिले असारमा उच्च गर्मि हुने गरेको छ भने मध्यम गर्मि पनि भाद्र र चैत्रमा हुन थालेको छ । त्येसैगरी उच्च जाडोका दिनहरु उस्तै रहेपनि मध्यम जाडोका दिनहरु करिव १ महिनाले घटेका छन । जेठ देखि हुने वर्षा अहिले असरको अन्त्य देखि सुरु हुने तर धेरै वर्षा साउन र भाद्र महिनामा हुने गरेको छ । मनसुनी वर्षा असोजमा पनि बढ्दै गैरहेको छ । पानीका मुलहरु पहिले असार देखि नै फुट्ने गरेको भए पनि अहिले दुई महिना पछि तथा भाद्रमा मात्रै फुट्ने र मङ्सिर सम्म रहने गरेको छ । मुलको पानी साउन देखि पुस सम्म पर्याप्त हुने गरेकोमा अहिले मङ्सिर पछि सुक्न थालेको छ । यसले गर्दा नगरपालिकामा खडेरी पर्ने सम्भावना बढ्दै गएको र आगलागी हुने, कृषि उत्पादन घट्ने, नयाँ रोगहरु लाग्ने क्रम बढेको छ । विगत ३/४ वर्ष देखि कृषि तथा पशुमा लाग्ने रोग बढ्दै गएको पाइएको छ । शितगंगा नगरपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप पात्रो तलको तालिका ८ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ७शितगंगा नगरपालिकाको मौसम पात्रो .

मौसमका सूचकहरु	समय	बैशाख	जेठ	असार	साउन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र
गर्मि	पहिले												
	अहिले												
जाडो	पहिले												
	अहिले												
मनसुनी वर्षा	पहिले												

	अहिले												
हिउँदे वर्षा	पहिले												
	अहिले												
शितलहर	पहिले												
	अहिले												
तुसारो	पहिले												
	अहिले												
पानीको मूल फुट्ने	पहिले												
	अहिले												
बाढी	पहिले												
	अहिले												
पहिरो	पहिले												
	अहिले												

उच्च्: रातो, मध्यमः पहेलो, न्यूनः हरियो

प्रकोप पात्रो

प्रकोपको पात्रोमा पनि विगत केहि बर्षदेखी केहि भिन्नता आइरहेको पाईएको छ । खासगरी पहिरो, बाढी, हावाहुरीको समय चक्र बदलिएको महसुश गरिएको छ भने जङ्गली जनावरको आतंकमा धेरै बृद्दि भएको छ । मनसुनको प्रबृत्ति फरक हुदा जेठ/असार देखि पानी पर्नु पर्नेमा ढिलो सुरुवात हुने र अत्यधिक वर्षा हुने क्रम बढ्दा बाढी, पहिरो बढी जाने महिना असोज तिर सरेको पाईएको छ । आगलागी र महामारीको समय चक्रमा परिवर्तन नआए पनि यसको प्रकति फेरिदा बढी प्रभावित हुने क्रम बढेको छ ।

तालिका ८. शितगंगा नगरपालिकाको प्रकोप पात्रो

प्रकोप	समय	बैसाख	जेष्ठ	असार	साउन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फागुन	चैत्र
जंगली	पहिले												
जनावर	अहिले												
हावाहुरी	पहिले												
	अहिले												
पहिरो	पहिले												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												

महामारी	पहिले												
	अहिले												
असिना	पहिले												
	अहिले												
बाढी	पहिले												
	अहिले												
चट्याङ	पहिले												
	अहिले												

३.३.३ बाली तथा वनस्पति पात्रो

शितगंगा नगरपालिकाको क्षेत्रफल ठुलो तथा यसको भौगोलिक वनावटले यहाँ पाइने बालि तथा बनस्पति पनि भिन्न वडामा भिन्न किसिमका बनस्पति पाइने सम्भावना हुन्छ । वडा स्तरमा गरिएको छलफल अनुसार पालिकामा रहेका मुख्य खाद्य बाली, फलफुल तथा अन्य बनस्पतिको पात्रो तालिका ९ मा दिइएको छ । विभिन्न बालीहरुको विउ छर्ने, लगाउने पाक्ने समय अथवा बाली चक्र परिवर्तन भइरहेको छ जस्तै धान, गहुँ, तथा बर्खे मकैको चक्रमा परिवर्तन आएको छ ।

करिव ३० वर्ष अगाडी धानको विउ जेठको अन्तिम साता देखि असारको तेस्रो साता सम्म बेर्ना लगाउने, साउनको दोस्रो साता देखि भाद्रको दोस्रो साता सम्म रोपाई भैसकेर कार्तिक मंसिरमा धान पाक्ने गरेको थियो भने वर्षाको समय तथा तापक्रम परिवर्तन हुँदा विउ जेठको सुरुमै राख्ने, असारको अन्त्य देखि साउन पहिलो साता सम्म रोपाई गरेर असोज /कार्तिक तिर पाक्ने गरेको छ । त्यसै गरि बर्खे मकैको पात्रो पनि फेरिएको छ, जहाँ मकै विउ छर्ने २ हप्ताले पछि सरेको छ । गहुँ पाक्ने समय १ महिनाले अघि सरेको छ भने फलफुल तथा अन्य बनस्पति जस्तै फलफूलहरुमा आँप, लिची को चक्रमा पनि परिवर्तन आइरहेको छ ।

तालिका ९. शितगंगा नगरपालिकाको बालि तथा बनस्पति पात्रो

बाली/बनस्पति		बैशाख				जेष्ठ				असार				साउन				भाद्र				असोज				कार्तिक				मंसिर				पुष				माघ				फागुन				चैत्र			
		१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४
धान	प																																																
	अ																																																
मकै (बर्खे)	प																																																
	अ																																																
मकै (खेतको)	प																																																
	अ																																																
गहुँ	प																																																
	अ																																																
तोरी	प																																																
	अ																																																
आँप	प																																																
	अ																																																
लिची	प																																																
	अ																																																

३.३.४ प्रकोप स्तरिकरण

नगरपालिकाको १४ ओटै वडामा गरिएको सहभागितामुलक गोष्ठी तथा छलफलको तवरबाट गरिएको लेखाजोखाका, ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नंक्शाकनबाट पहिचान गरिएका आधारमा शितगंगा नगरपालिका अन्तर्गतका सबै वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरु मध्ये सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभाव पारेको प्रकोप कुन हो भनी स्तरीकरण गर्दै विश्लेषण गरि नगरपालिका तहको छलफलबाट पूर्णता दिइएको थियो । विश्लेषणको समयमा सबै वडामा गरिएको स्तरीकरणलाई तालिका १० मा प्रस्तुत गरिएझैं राखेर नगरपालिकामा औसत हिसाबले स्तरीकरण गरिएको थियो ।

तालिका १०. विभिन्न वडामा गरिएको प्रकोप स्तरीकरणको सारांश

प्रकोप	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
पहिरो	३	२	५	३	३	४	३	४	६	६	२		४	४
बाढी	७	५	६	२	५	५	४	६	७	८	३	४	४	१
हावाहुरी	६	३		५		३	६	७	४	४	९	६		५
असीना		४	७	७	४	७	७	८	९					८
जंगली जनावर आतंक	१	१	१	६	१	१	२	५	२	१	६	२	१	६
महामारी	६	६	६	६	६	६	५	८	५	९	४	७	५	७
कृषि रोग	२			१			१	२	१	३	१	३	२	३
पशु रोग	५	६					४	३			७	५	४	२
आगलागी	४		४	४	२	२	३	८	३	२	८	५	३	

खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने			२			४		१		५		१		
चटयाङ		४	७	८	४		८		८	७		७		
मिचाहा	४	७						९			५			
अत्यधिक वर्षा			३			३								
सडक दुर्घटना					७		५							

सबैभन्दा बढी ७ ओटा वडामा जङ्गली जनावर आतंक पहिलो नम्बरमा स्तरीकरण भएको छ भने कृषिमा लाग्ने रोग ४ ओटा वडामा पहिलो नम्बरमा स्तरीकरण भएको छ (चित्र १६) । स्तरीकरणको वारम्बारता विश्लेषण अनुसार जङ्गली जनावरको आतंक धेरै जस्तो वडामा पहिलो या दोस्रो नम्बरको प्रकोप भएको कुरा स्पस्ट छ । जंगली जनावरको आतंकका घटनाको एकिन तथ्यांक नआए पनि जंगल नजिकका वडा तथा बस्तीमा खास गरि बाँदर तथा बँदेलले कृषि बालि नस्ट गरेको कुरा स्थानीय समुदायले राखेका थिए । धेरै जस्तो बासिन्दाहरुको जीविकोपार्जनको स्रोत कृषि हुँदा विगत केहि बर्ष देखि कृषिमा लागें रोगले स्थानीयहरू आजित भएको देखिन्छ भने खडेरीले पनि प्रमुख प्रकोप रहेको छ । जङ्गली जनावर आतंक र कृषिमा लाग्ने रोग पछी पहिरो आगलागी तथा पशुमा लाग्ने रोगले स्थानीयहरू जोखिममा रहेका छन् भने त्यसपछी बाढी, खडेरी/पानीका स्रोत सुक्ने, हावाहुरीले गर्दा पालिकाका अधिकांश बासिन्दाहरु जोखिममा रहेका छन् । माथि उल्लेखित प्रकोपको स्तरीकरण बाहेक अन्य प्रकोपहरुले पनि स्थानीयहरू जोखिममा रहेको देखिएको छ । विगत ३० वर्षमा पहिरो तथा भुक्षयका जम्मा ७३ घटना मध्ये सबैभन्दा बढी वडा न. १ मा भएका थिए भने त्यस पछी वडा न. २, १२, १४ भएको पाइएको छ । प्रत्येक वर्ष धेरै जस्तो वडामा पहिरोले खेति योग्य जमिन बगाउने, क्षति पुर्याउने, मान्छेको मृत्यु गराउने, घर विस्थापित गर्ने आदि नोक्सान गर्ने देखिएको छ । आगलागी तथा वनडढेलोका जम्मा ३२ घटना मध्ये क्रमशः ११ घटना वडा न. ११ र १४ मा प्रत्येक वर्ष, वडा न. ८ मा ८ पटक, वडा ६ मा ७ पटक भएको सहभागितामुलक छलफल बाट पहिचान भएको थियो । यि बाहेक अन्य सरुवा तथा नसर्ने रोग जस्तै क्यान्सर आदि समुदायमा हुने गरेको भए पनि स्तरीकरण गर्दा अरु विपद भन्दा पछी भएकोले नदेखिएको हो, तर वडाको छुट्टा छुट्टै हेर्दा तेस्ता समस्या उल्लेख गरिएको छ ।

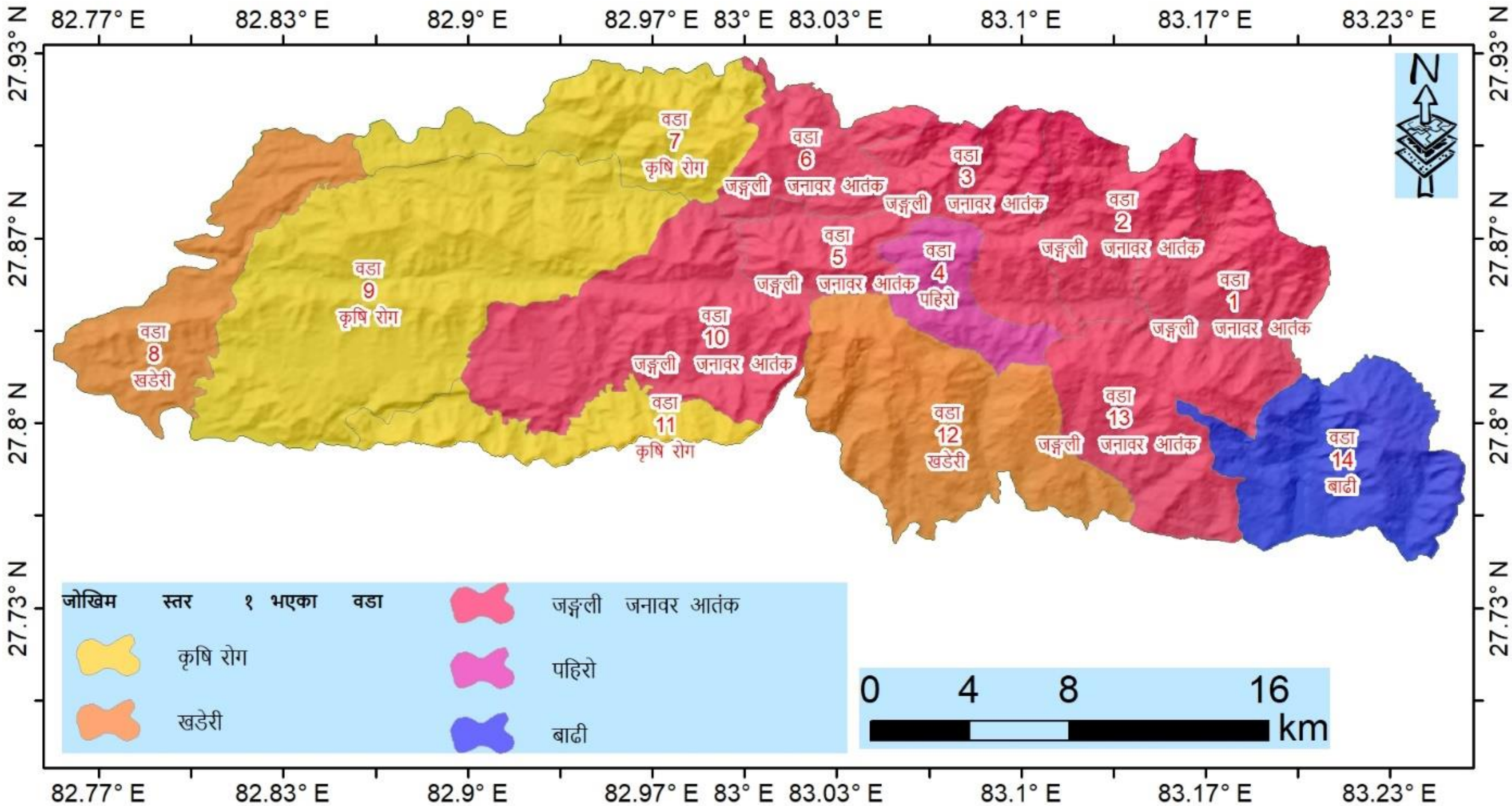

चित्र १६. शितगंगा नगरपालिकाका वडाहरुमा जोखिम स्तर १ भएका प्रकोपहरु

नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरणतालिका ११ मा देखाइएको छ भने नगरपालिका प्रत्येक वडाको प्रकोप स्तरीकरण अनुसूची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ११. शितगंगा नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण

प्रकोप	जंगली जनावर आतंक	कृषि रोग	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	बाढी	आगलागी	पहिरो/भूक्षय	हावाहुरी	पशु रोग	अत्यधिक वर्षा	महामारी	असीना	चटयाङ	मिचाहा प्रजाति	सडक दुर्घटना
जंगली जनावर आतंक		जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक	जंगली जनावर आतंक
कृषि रोग			कृषि रोग	कृषि रोग	आगलागी	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग
खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने				खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	आगलागी	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने	खडेरी/पानीको स्रोत सुक्ने
बाढी					आगलागी	पहिरो/भूक्षय	बाढी	पशु रोग	बाढी	महामारी	बाढी	बाढी	मिचाहा प्रजाति	बाढी
आगलागी						आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
पहिरो/भूक्षय							पहिरो/भूक्षय	पहिरो/भूक्षय	पहिरो/भूक्षय	महामारी	पहिरो/भूक्षय	पहिरो/भूक्षय	पहिरो/भूक्षय	पहिरो/भूक्षय
हावाहुरी								पशु रोग	अत्यधिक वर्षा	महामारी	हावाहुरी	हावाहुरी	मिचाहा प्रजाति	सडक दुर्घटना
पशु रोग									पशु रोग	महामारी	पशु रोग	पशु रोग	मिचाहा प्रजाति	पशु रोग
अत्यधिक वर्षा										महामारी	अत्यधिक वर्षा	अत्यधिक वर्षा	मिचाहा प्रजाति	सडक दुर्घटना
महामारी											महामारी	महामारी	महामारी	महामारी
असीना												असीना	मिचाहा प्रजाति	सडक दुर्घटना
चटयाङ													मिचाहा प्रजाति	सडक दुर्घटना
मिचाहा प्रजाति														सडक दुर्घटना
सडक दुर्घटना														
जम्मा	१३	११	१०	५	१२	८	१	५	३	१०	१	०	६	५
स्तर	१	३	४	७	२	५	९	७	८	४	९	१०	६	७

३.४ जोखिम वडा तथा वस्ती पहिचान तथा स्तरीकरण

३.४.१ वडा जोखिम स्तरीकरण

वडाहरुको जोखिम स्तरीकरण गर्न प्रत्येक वडाहरु बिच प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा जोखिममा रहेको वडा निर्धारण गरिएको थियो । यस विधि अपनाउँदा विभिन्न प्रकोपहरु तथा जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै सहभागीहरु बीच छलफलको माध्यमबाट वडा स्तरीकरण गरिएको थियो । उक्त स्तरीकरण तालिका १२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १२. वडाको जोखिम स्तरीकरण

	वडा १	वडा २	वडा ३	वडा ४	वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
वडा १		वडा १	वडा १	वडा १	वडा १	वडा १	वडा ७	वडा १	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १	वडा १४
वडा २			वडा २	वडा २	वडा २	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा २	वडा १४
वडा ३				वडा ३	वडा ३	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
वडा ४					वडा ५	वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
वडा ५						वडा ६	वडा ७	वडा ८	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
वडा ६							वडा ७	वडा ६	वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
वडा ७								वडा ७	वडा ९	वडा ७	वडा ११	वडा ७	वडा ७	वडा ७
वडा ८									वडा ९	वडा १०	वडा ११	वडा १२	वडा १३	वडा १४
वडा ९										वडा ९	वडा ११	वडा ९	वडा ९	वडा ९
वडा १०											वडा ११	वडा १०	वडा १०	वडा १४
वडा ११												वडा ११	वडा ११	वडा ११
वडा १२													वडा १२	वडा १४
वडा १३														वडा १४
वडा १४														
जम्मा	७	४	२	०	१	५	११	४	१२	९	१३	८	५	१०
स्तर	७	९	१०	१२	११	८	३	९	२	५	१	६	८	४

प्रकोपको जोखिमको तुलनामा जङ्गली जनावर आतंक, पहिरो तथा आगलागीको जोखिम, मात्रा र बारम्बारता उच्च रहेको र पछिल्ला वर्षहरुमा बढ्ने क्रम जारी रहेको स्थानियहरुको भनाई थियो । कृषि तथा पशुमा लाग्ने रोगहरुको बढ्दै गएको छ भने विगत ७/८ वर्ष देखि पानीका स्रोतहरु सुक्दै गएको तथा मिचाहा प्रजातिको प्रकोप पनि विगत ८/१० वर्ष देखि बढ्दै गएको पाइएको छ । स्थानीयहरूसंगको छलफल बाट आएको जानकारी अनुसार पालिकामा पहिरो तथा भुक्षयका

जम्मा ७३ घटना मध्ये सबैभन्दा बढी वडा न. १ मा भएका थिए भने त्यस पछी क्रमशः वडा न. २, १२, १४ भएको पाइएको छ । प्रत्येक वर्ष धेरै जस्तो वडामा पहिरोले खेति योग्य जमिन बगाउने, क्षति पुर्याउने, मान्छेको मृत्यु गराउने, घर विस्थापित गर्ने आदि नोक्सान गर्ने देखिएको छ । लगभग सबैजसो वडामा जङ्गली जनावरको आतंक भइरहेको तथ्यांकले देखाएको छ भने आगलागीका पनि थुप्रै घटनाहरु घट्ने गरेका छन् । हावाहुरीका जम्मा २० घटना तथ्यांकमा देखिए पनि धेरै जसो वडामा प्रत्येक वर्ष हुने गरेको छलफलबाट आएको थियो । आगलागी तथा वनडढेलोका जम्मा ३२ घटना मध्ये क्रमशः ११ घटना वडा न. ११ र १४ मा प्रत्येक वर्ष, वडा न. ८ मा ८ पटक, वडा ६ मा ७ पटक भएको सहभागितामुलक छलफल बाट पहिचान भएको थियो । यसरी जलवायु परिवर्तनका असरसँगको सम्मुखता, संवेदनशिलता र अनुकूलन क्षमताको आधारमा विभिन्न जोखिम र अनुकूलित हुने क्षमताको विश्लेषण गर्दै गर्दा विगतमा भएको धनजनको क्षति र पालिकामा रहेका विभिन्न खोलाको कटान र अहिलेको वडा नं. ४ र १४ का धेरै जस्तो बस्तीमा कटान गर्ने, पुर्ने, बगाउने कार्यले संभावित जोखिमसँगको बढ्दो संकटासन्नाता सम्मुखतालाई नकार्न नमिल्ने कुरामा गोष्ठीमा सहभागी सरोकारवालाहरुले जोड दिएका थिए ।

३.४.२ संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

जलवायुजन्य तथा अन्य प्रकोपले सिर्जना गरेका असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा वडा स्तरमा स्थानीय समुदायहरुसँग छलफल गरिएको थियो । प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ति प्रभावहरु कुन समुहमा बढि असर गर्दछन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्ने लाई ३, मध्यमलाई २ र न्युन असर गर्नेलाइ १ अंक दिएको थियो ।उमेर समुह अन्तरगत बालबालिका, युवा, वयस्क तथा वृद्धवृद्दाहरुमा पर्ने असरहरु तिनीहरुको अनुकुलन क्षमताको आधारमा अंक प्रदान गरिएको थियो । त्यसैगरी महिला तथा पुरुषमा, विभिन्न आर्थिक स्तर जस्तै अति विपन्न, विपन्न, मध्यम र सम्पन्न वर्गमा पर्न सक्ने प्रभाव अनुसार उच्च, मध्यम र न्यून स्तरीकरण गरिएको थियो । सामाजिक स्तर अन्तरगत अपाङ्गता भएको, गर्भवती, एकल महिला तथा जातजाति अनुसार दलित, जनजाती, ब्राह्मण/क्षेत्री मा विभिन्न जलवायु जन्य तथा अन्य प्रकोपले पार्ने सक्ने प्रभावको अनुमान गरि अंक प्रदान गरिएको थियो । जसअनुसार सबैभन्दा अपाङ्गता भएको, गर्भवती तथा अति विपन्न वर्गले २४ अंकका साथ सबैभन्दा बढी प्रभाव पर्ने पाइएको छ भने २३ अंकका साथ् महिला बर्गमा बढी असर पर्ने कुरा स्थानीय समुदायको सहभागितामा गरिएको छलफलले देखाएको छ । सबैभन्दा कम प्रभाव सम्पन्न वर्गमा पर्ने देखिएको छ । जलवायुजन्य तथा अन्य प्रकोपले सिर्जना गरेका असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गरी उमेर समुह, लिंग,

सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाती अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरु अनुसारको अंक तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३. संकटासन्न वर्गमा पर्ने प्रभाव अनुसारको अंक तालिका

	उमेर समुह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर			जातजाति		
प्रकोप	बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम	सम्पन्न	अपाङ्गता	गर्भवती	एकल महिला	दलित	जनजाती	ब्राह्मण/क्षेत्री
बाढी	३	१	२	३	३	२	३	३	२	२	३	३	२	३	२	२
पशुरोग	२	३	२	२	३	२	३	२	२	२	३	३	३	३	२	२
कृषि रोग	२	३	२	२	३	२	३	२	२	२	३	३	३	३	२	२
पहिरो	३	२	२	३	३	२	३	३	२	१	३	३	२	३	२	२
हावाहुरी	३	२	२	३	३	२	३	३	२	१	३	३	२	२	२	२
जङ्गली जनावर आतंक	३	२	२	३	३	२	३	३	२	१	३	३	२	३	२	२
महामारी	३			२	२	१	३	३	१	१	३	३	२	३	२	२
असिना	२		२	२	३	२	३	२	२	१	३	३	२	३	२	२
जम्मा	२१	१५	१५	२०	२३	१५	२४	२०	१५	११	२४	२४	१८	२१	१६	१६

शितगंगा नगरपालिकामा विभिन्न वर्गमा फरक फरक हिसाबले असर तथा प्रभाव परेको देखिन्छ । उमेर समुह अनुसारको प्रभाव हेर्दा सबैभन्दा बढी असर वालवालिका तथा वृद्धवृद्दाहरुमा परेको देखिन्छ । घरमा खासगरी महिला तथा वृद्धवृद्दाहरु मात्रै हुने र तिनीहरुले नै घरयासी काम तथा अन्य जीविकोपार्जनका उपायहरुमा लाग्नु पर्ने हुदाँ कुनै प्रकोप तथा विपद् आईपर्दा बढी प्रभावित हुने स्थानीय वासिन्दाको आंकलन रहेको छ । खासगरि जागिर, व्यापार जस्ता उत्पादनशील कार्यहरुमा पुरुषको सहभागीता धेरै हुनाले घरयासी कामहरु जस्तै घास दाउरा, पानी पधेरो, भान्सा, केटाकेटीको रेखदेख जस्ता पुर्नउत्पादनशील कार्यहरुमा महिलाहरुको सहभागिता धेरै हुने गरेको छ । पुल नभएको खोला तरेर दाउरा, घाँस संकलन गर्न तथा छोराछोरीहरुलाई बिद्यालय पुर्याउनु पर्ने हुन्छ । महिलाहरुको प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि समस्या समाधानका लागि पालिका बाहिर वा जिल्ला बाहिर जानुपर्ने अवस्था रहेको छ । सरकारी तथा अन्य निकायहरुवाट हाल अवलम्वन गरिएका सामाजिक समावेशी र महिला, दलीत तथा सिमान्तकृत वर्गहरु प्रतिको सकारात्मक विभेद सम्वन्धि नितिगत प्रावधानहरुका कारण पनि महिलाहरुको चेतना स्तर बढ्दै गएकोले हाल

उत्पादनशील, सामाजिक तथा राजनैतिक क्रियाकलापहरुमा महिलाहरुको संलग्नता बढिरहेको छ साथै गाउँमा विद्यमान छुवाछुतको कुरीतिमा परिवर्तन भएको देखिन्छ ।

नगरपालिकाका विभिन्न समुदायमा विगत ८/१० वर्ष देखि पानीका स्रोतहरु सुक्ने क्रम बढेकोले पानीको यथेष्ट उपलब्धता छैन् । गर्भावस्थाका महिला एक्लै घरमा हुँदा गर्भाधानका समय तथा आपतविपतमा घरयासी काममा अप्ठेरो हुने जस्तै कृषिमा लाग्ने रोग, पशुरोगसँग आफैं सामना गर्नुपर्ने र त्यस अवस्थामा रोगविरुद्ध प्रयोग गर्ने रसायनले गर्भावस्थाका महिलाहरु असुरक्षीत हुने गरेको छ । यसरि गर्भवती महिलाको कार्यबोझ बढ्दा स्वास्थ्य जटिलता बढ्ने, गाह्रो हुने सम्भावना रहन्छ । त्यसैगरी नगरपालिकाका सबै परिवारको पहुँचमा गर्भपतन सेवा नहुँदा महिलाहरु टाढा अथवा अन्य जिल्ला गई सेवा लिनु पर्ने तथा कतिपयले सेवा नै लिन नसक्ने अवस्था रहेको छ ।

३.४.३ संकटासन्न बस्तीहरु

शितगंगा नगरपालिकाको पालिका स्तरीय गोष्ठी तथा विभिन्न वडामा गरिएको गोष्ठीको छलफलबाट निम्नानुसार बस्तीहरु विभिन्न विपद्‌ले जोखिम तथा संकटासन्न रहेका छन् ।

वडाहरु	संकटासन्न बस्तीहरु
वडा १	तल्लो हल्दे, सिख्र (पहिरो); साविक सुवर्णखाल १, २, ३ (आगलागी); उपल्लो खण्ड, मालारानी, जाडोखर्क (महामारी)
वडा २	झिर्रा कोडाडा टोल (पहिरो), कालिवाथान वडाचौर, डोडकट्टा धारा टोल, निपाने मुलाबरी, सुपा पातल टोल, फलाचौर, घोरबन्दा झोलंगे, चलौजा, ठुलाखर्क (पहिरो), झिर्रा थुन, उखारी (आगोलागी)
वडा ३	बरबोट, थर्पु, ठाडा
वडा ४	चाक्ला, छेडा, भेडामारा, चित्रेटोल, लहपाखेरा (पहिरो र आगलागी)
वडा ५	खिमेडाडाटोल (आगलागी, जङ्गली जनावर आतंक, कृषि रोग, पहिरो); कालिमाटी क्षेत्र (जङ्गली जनावर आतंक, पहिरो, बाढी); पोखरी क्षेत्र (पहिरो, जङ्गली जनावर आतंक); मलाखर्क (आगलागी, जङ्गली जनावर आतंक, पहिरो)
वडा ६	अधिकारी भन्भने (पहिरो); कलमकोट, ठुलाढुन्ग्रे. देउराली खमारी (आगलागी)
वडा ७	तिमले टोल, थाकल पानी टोल (पहिरो)
वडा ८	फुर्केसल्ली, धोद्रे, हात्तीढुंगा, आपचौर, तिनखंडे, डमाईखर्क
वडा ९	कसरि तल्ला, सिद्दारा, सिलिंगखोला (पहिरो); नयाँबस्ति, खारघाट (बाढी); लोली, वसेली, पाकुरी, सिलिंगखोला (जङ्गली जनावर आतंक)

वडा १०	बाघखोर, लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा, कचुरेनी, बोखर
वडा ११	ढुंगेसरा टिक्करी, बाके ढोडेनी, लुन्ग्री आपखोला, वोगटा थावे (पहिरो); खयरभट्टी, वेलखोला, जाकुले वास, भक्कु चोक (बाढी); खयरभट्टी, वेलखोला, दोबाटा (महामारी)
वडा १२	जोरु लेगैरा, मैदान, कोनिया, पहरेकाख, कुडुले (पहिरो); टिक्करी, थापाटोल (बाढी)
वडा १३	गोब्रेपानी, सिमलपानी,सानिलेख, कल्लेरी काशखर्क, बोडगाउँ, दमार, सेरा, असारे, डोडुवा, काउले, माझिफाँट ढाड मसिवान, जौबारी, क्रिलिपुर, हिरनखोला, नेटाखर्क, सल्लेनधारा दह, बाहुनखर्क, रिकोट
वडा १४	ढाव, गन्दी (पहिरो); पावरा, विक्रम, बठेनी, खोरमोर (बाढी); सुखौरा (आगलागी)

यस बाहेक नगरपालिकाको १४ ओटा वडामै गर्भपतनको सेवा नरहेको हुदाँ नभएको वडा तथा समुदायमा उक्त सेवा लिन समस्या हुने गरेको छ । त्यसैगरि खासगरी वर्षादको समयमा बाढी तथा पहिरो कारणले बाटो अवरुद्द हुँदा स्वास्थ्य संस्थामा आवतजावत गर्न तथा स्वास्थ्य सामग्रीहरु ओसारपसार गर्न समस्या हुने गरेको छ ।

३.५ फरक प्रभाव विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरुले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान गर्दा सदियौं देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरुलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ । यसर्थ यस नगरपालिकाका सबै वडामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा वडा स्तरीय गोष्ठिहरुमा तथा लक्षित समुह छलफलहरुमा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरुको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफल अनुसार फरक प्रभाव विश्लेषण गरिएको छ ।

शितगंगा नगरपालिकामा समुह छलफल मार्फत विभिन्न उमेर समूह तथा लिंगको दिनभरीको कार्य व्यस्तताको विश्लेषण गरेर कार्यबोझ आंकलन गरिएको छ जस अनुसार अन्य क्षेत्रमा जस्तै यस पालिकामा पनि महिलाहरु घरभित्रको काममा र पुरुषहरु घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ । साथै श्रोत साधनहरुमा पुरुषहरुको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ । पुरुषहरु उठने समय, सुत्ने समय महिलाहरु भन्दा भिन्दै रहेको र महिलाहरु पुरुष सुतिरहेको समय खासगरी विहान घरको काम जस्तै सरसफाई गर्ने, चिया, पकाउने, बच्चालाई खुवाउने, पानी लिन जाने गरेको पाईएको छ । दिउसोको समयमा समान उमेरका पुरुष तथा महिलाको कार्यबोझ उस्तै रहेको छ जहाँ महिला

पुरुष दुबैले घर तथा खेतिबारीको कामहरु गर्ने गरेको भएपनि पुरुषको अधिकतम समय मोबाइल चलाउनमा बित्ने गरेको छ ।

त्यसैगरी कार्यालय जाने पुरुष कार्यालयको काम गर्ने र कार्यालय जाने महिलाको संख्या एकदमै कम रहेको छ । बेलुखीपख पनि महिलाको समय खाना पकाउने, खुवाउने, बच्चालाई सुताउनमा बित्ने गरेको छ । यसरि नगरपालिकामा महिला र पुरुष विचको कार्यवोझमा धेरै भिन्नता देखिन्छ र महिलालाई पुरुषभन्दा बढी बोझ रहेको छ । यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरुको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरु तथा श्रोत साधनहरुमा उनीहरुको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरुलाई समावेश गरिएका छन् । स्थानीयहरू संगको छलफलहरुबाट महिला तथा पुरुषको दैनिक कार्यवोझ विश्लेषण गरिएको थियो (तालिका १४)।

तालिका १४. शितगंगा नगरपालिकाका महिला, पुरुषको कार्यवोझको विश्लेषण

समय		लिंग	उमेर समुह				
देखि	सम्म		५ वर्ष भन्दा मुनि	६- १४ वर्ष	१५-२५ वर्ष	२६-५९ वर्ष	६० वर्ष भन्दा माथि
बिहान ५ बजे	बिहान ६ बजे	महिला	सुत्ने	सुत्ने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, चिया पकाउने, खुवाउने, पानी लिन जाने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, चिया पकाउने, खुवाउने, पानी लिन जाने	सुत्ने
		पुरुष	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने
बिहान ६ बजे	बिहान ९ बजे	महिला	उठ्ने, दुध खाने, खेल्ने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, पढ्ने	नास्ता खुवाउने, पानी ल्याउने, गाई बस्तु सार्ने, मल फाल्ने, खान पकाउने	नास्ता खुवाउने, पानी ल्याउने, गाई बस्तु सार्ने, घास हाल्ने, मल फाल्ने, खाना पकाउने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, नास्ता खाने
		पुरुष	उठ्ने, दुध खाने, खेल्ने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, पढ्ने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, चिया नास्ता गर्ने, घास काट्ने, दुध दुने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, चिया नास्ता गर्ने, घास काट्ने, गोठ मा काम गर्ने, दुध दुने, घास हाल्ने	उठ्ने, सरसफाई गर्ने, नास्ता खाने
बिहान ९ बजे	बिहान १० बजे	महिला	खाना खाने,	खाना खाने, स्कुल जाने	खाना खाने, खुवाउने, भाडा मोल्ने, केटा	खाना खाने, खुवाउने, भाडा मोल्ने, केटा	खाना खाने, रेडियो सुन्ने

समय		लिंग	उमेर समुह				
देखि	सम्म		५ बर्ष भन्दा मुनि	६- १४ वर्ष	१५-२५ वर्ष	२६-५९ वर्ष	६० वर्ष भन्दा माथि
			स्कुल जाने		केटीलाई स्कुल पठाउने	केटीलाई स्कुल पठाउने, गफ गर्ने	
		पुरुष	खाना खाने, स्कुल जाने	खाना खाने, स्कुल जाने	खेत बारीमा काम गर्ने, काममा जाने, नुहाउने, खाना खाने, मोबाइल चलाउने, रेडियो सुन्ने	खेत बारीमा काम गर्ने, काममा जाने, नुहाउने, खाना खाने, मोबाइल चलाउने, रेडियो सुन्ने	खाना खाने, रेडियो सुन्ने
बिहान १० बजे	दिउसो १ बजे	महिला	स्कुल	स्कुल	खेत बारीमा काम गर्ने, लुगा धुने, नुहाउने, घास काट्ने, गाई चराउने, स्कुल जाने	खेत बारीमा काम गर्ने, लुगा धुने, नुहाउने, घास काट्ने, गाई चराउने, स्कुल जाने	रेडियो सुन्ने, खेत बारीमा काम गर्ने, खेत बारीमा काम गर्ने
		पुरुष	स्कुल	स्कुल	खेत बारीमा काम गर्ने, अफिस जाने, गाउँ डुल्ने, काममा जाने, मोबाइल चलाउने, गफ गर्ने, स्कुल जाने	खेत बारीमा काम गर्ने, अफिस जाने, गाउँ डुल्ने, काममा जाने, मोबाइल चलाउने, गफ गर्ने, स्कुल जाने	गाउँ डुल्ने, भेटघाट गर्ने, रेडियो सुन्ने, खेत बारीमा काम गर्ने
दिउसो १ बजे	दिउसो ३ बजे	महिला	घर फर्किने, खाजा र दुध खाने, सुत्ने	स्कुल	नास्ता पकाउने, खाने, खुवाउने, स्कुल	खेत बारीमा काम गर्ने, नास्ता पकाउने, खाने, खुवाउने,	रेडियो सुन्ने, खेत बारीमा काम गर्ने, खेत बारीमा काम गर्ने
		पुरुष	घर फर्किने, खाजा खाने, सुत्ने	स्कुल	गाई बस्तु लाई घास हाल्ने, पानी दिने, नास्ता खाने, स्कुल	गाई बस्तु लाई घास हाल्ने, पानी दिने, नास्ता खाने	गाउँ डुल्ने, भेटघाट गर्ने, रेडियो सुन्ने, खेत बारीमा काम गर्ने
		महिला	खेल्ने	स्कुल बाट घर फर्किने, खाजा	घर फर्किने, नास्ता पकाउने, खाने,	खेत बारीमा काम गर्ने, नास्ता पकाउने, खाने,	आराम गर्ने, रेडियो सुन्ने,

समय		लिंग	उमेर समुह				
देखि	सम्म		५ वर्ष भन्दा मुनि	६- १४ वर्ष	१५-२५ वर्ष	२६-५९ वर्ष	६० वर्ष भन्दा माथि
दिउसो ३ बजे	दिउसो ५ बजे			खाने, घास काट्ने, खाना पकाउने	पढ्ने, रेडियो सुन्ने, मोबाइल हेर्ने, खेल्ने, साथी संग भेटघाट गर्ने	पढ्ने, रेडियो सुन्ने, मोबाइल हेर्ने, खेल्ने, साथी संग भेटघाट गर्ने	खेत बारीमा काम गर्ने,
		पुरुष	खेल्ने	स्कुल बाट घर फर्किने, खाजा खाने, खेल्ने	पढ्ने, रेडियो सुन्ने, मोबाइल हेर्ने, खेल्ने, साथी संग भेटघाट गर्ने	खेत बारीमा काम गर्ने, पढ्ने, रेडियो सुन्ने, मोबाइल हेर्ने, खेल्ने, साथी संग भेटघाट गर्ने, काम गर्ने	आराम गर्ने, रेडियो सुन्ने, खेत बारीमा काम गर्ने,
साँझ ५ बजे	साँझ ७ बजे	महिला	मोबाइल हेर्ने	खाना खुवाउने, भाडा मोल्ने, गाई बस्तु लाई घास हाल्ने	खाना पकाउने खाने, खुवाउने, पढ्ने, भाडा मोल्ने, सरसफाई गर्ने	खाना पकाउने, खाने, खुवाउने, पढ्ने, भाडा मोल्ने, सरसफाई गर्ने	खाना खाने, रेडियो सुन्ने
		पुरुष	मोबाइल हेर्ने	पढ्ने, खाना खाने, गृह कार्य गर्ने	खान खाने, गाई बस्तु सार्ने, घास हाल्ने, पढ्ने, रेडियो सुन्ने	खेत बारीमा काम गर्ने, खान खाने, गाई बस्तु सार्ने, घास हाल्ने, पढ्ने, रेडियो सुन्ने	खाना खाने, रेडियो सुन्ने
साँझ ७ बजे	साँझ १० बजे	महिला	खान खाने, दुध खाने, सुत्ने	गृह कार्य गर्ने, सुत्ने	रेडियो सुन्ने, पढ्ने केटाकेटीलाई सुताउने, सुत्ने	रेडियो सुन्ने, केटाकेटीलाई सुताउने, सुत्ने	रेडियो सुन्ने, सुत्ने
		पुरुष	खान खाने, दुध खाने, सुत्ने	गृह कार्य गर्ने, सुत्ने	रेडियो सुन्ने, पढ्ने केटाकेटीलाई सुताउने, मोबाइल हेर्ने, सुत्ने	रेडियो सुन्ने, पढ्ने केटाकेटीलाई सुताउने, मोबाइल हेर्ने, सुत्ने	रेडियो सुन्ने, सुत्ने
साँझ १० बजे	बिहान ५ बजे	महिला	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने
		पुरुष	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने	सुत्ने

३.६ यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको विश्लेषण

प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार भन्नाले जनसंख्या तथा विकाससम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनको कार्ययोजना (ICPD-PoA) का अनुसार प्रजनन पद्धति, प्रक्रिया र कार्यसँग सम्बन्धित शारीरिक कमजोरी तथा रोगहरूको संक्रमण हुने स्थितिलाई मात्र नजनाएर; शारीरिक, मानसिक तथा सामाजिक रुपमा पूर्ण स्वास्थ्यको स्थितिलाई समेत जनाउदछ । प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको भित्र दम्पत्ति र व्यक्तिले आफ्नो सन्तानहरूको संख्या, जन्मान्तरको सम्बन्धमा स्वतन्त्र र जिम्मेवारीपूर्वक निर्णय गर्ने अधिकार राख्दछन् भनी परिभाषित गरेको पाइन्छ जसलाई नेपाल समेत १८६ राष्ट्रहरूले सन् १९९४ मा पारित गरेको थियो । अझ यसलाई सन् १९९५ को बेइजिङ्गमा भएको चौथो विश्व महिला सम्मेलनको बेइजिङ घोषणापत्र र कार्ययोजनाले महिलाको मानव अधिकार भित्र अझ विस्तृत र व्यापक रुपमा परिभाषित गरिएको छ । यस अन्तर्गत उनीहरूले आफ्नो यौन र प्रजनन स्वास्थ्य सेवा करकाप, विभेद र हिंसा विना स्वतन्त्र र जिम्मेवारीका साथ उपभोग गर्न सक्ने अधिकारहरू पर्दछन् ।

प्रजनन स्वास्थ्य विश्वव्यापी अधिकारको एक महत्वपुर्ण तत्व हो जसलाई मानव अधिकार विश्वव्यापी घोषणा पत्र र अन्य मानव अधिकारका सम्मेलन, घोषणा तथा सहमतिहरूले समेट्ने गरेको छ । मानव अधिकारका मापदण्ड अनुसार हरेक राज्यले हरेक व्यक्तिको प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपुर्ति गर्नुपर्छ । हरेक व्यक्तिले आफ्नो स्वास्थ्य सुधारसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूमा सहभागी हुन पाउने देखि लिएर बच्चा जन्माउने वा नजन्माउने र कहिले जन्माउने र शिशुको जन्म भइसकेपछि शिशुको उचित पालनपोषण कसरी गर्ने, त्यस सम्बन्धि आवश्यक जानकारी र उचित शिक्षा पाउनु पर्दछ ।

शितगंगा नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनको असर विभिन्न उमेर समुह र लिंगमा फरक फरक हिसाबले परेको देखिन्छ । धेरै पुरुषहरु रोजगारीको लागि बाहिर खासगरी भारत तथा अन्य ठाउँमा जानुपर्ने अवस्था हुदाँ घरको सबै कामको जिम्मा धेरै जस्तो महिलाहरुले गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ । विपद्का कारणले महिलाहरुले बढ्दो कार्यबोझ तथा अन्य कारणले ढाड तथा कम्मर दुख्ने, यौनांगबाट तरल पदार्थ बग्ने, अत्यधिक रगत बग्ने, चिलाउने, पाठेघर खस्ने समस्या हुने गरेका छन् । शिक्षक, स्वास्थ्य स्वयंसेविका, अहेब तथा नगरपालिकाका विभिन्न कर्मचारीहरु रहेपनि पालिकामा जलवायुजन्य जोखिमको सामान गर्नको लागि दक्ष मानव शक्तिको कमी भएको देखिन्छ । त्यसैगरी स्वास्थ्य संस्थाहरुमा पनि दक्ष

स्वास्थ्यकर्मिको कमि हुँदा उचित सेवा पाउन मुस्किल रहेको छ । केहि समय यता हाल जनचेतनामा अभिबृद्धि भइ पाठेघर खस्ने तथा अन्य समस्याहरुमा केहि कमि भइरहेको छ । स्थानीय स्तरमा परिवार नियोजनका साधनहरु उपलब्धता बढ्दा जन्मदरमा कमि, ३/४ वर्ष देखि वालविवाहमा कमि आएर कम उमेरमा हुने गर्भाधानमा कमि आएको छ । तरपनि उचित पूर्वाधारको कमीले महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार अझै सुनिश्चित नभएको अवस्था छ । कोभिडको समयमा भएको बन्दबंदीले स्वास्थ्य समस्या सम्बन्धि सामाग्रीहरुको वितरण नभएर समस्या उत्पन्न भएको थियो । बाटोमा पुल नहुदाँ बिरामीलाई स्वास्थ्य सँस्था पुर्याउन कठिनाई रहेको छ । धेरै जस्तो समयमा बिरामीहरुले नगरपालिका बाहिर तथा अन्य जिल्ला जस्तै कपिलवस्तु जानु पर्ने अवस्था रहेको छ । स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा गर्भपतन तथा अन्य सुविधाहरुको कमि रहेको छ । IPAS नेपालले नगरपालिकाको तल्लो (वडा १४) तथा माथिल्लो तटीय क्षेत्र (वडा १) मा गरेको अध्ययन अनुसार महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको अवस्था विगतका दिनमा भयाभव भए पनि केहि वर्ष देखि सुधारोन्मुख रहेको देखाएको छ । वडा १ को मंद्रे खोलाको बाढी/पहिरोले सडक अवरुद्ध भएका कारणले बर्थिंग सेन्टरमा आउने सामग्री आउन नसकेर थुप्रै गर्भवती महिलाको डेलिभरी प्रभावित भएको थियो । त्यसैगरी कतिपय समुदायमा बर्थिंग सेन्टर टाढा हुँदा पनि समस्या आउने गरेको छ ।

महिलाको जीवन, स्वास्थ्य र समग्र विकासमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने महत्वपूर्ण विषयको कार्यान्वयनको अवस्था भने शितगंगा नगरपालिकामा मात्र नभई नेपालमा समेत कमजोर रहेको तथ्यतर्फ हृदयङ्गम गरी प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको पहुँच पुर्याउनका साथै अधिकार कार्यान्वयनको पाटोमा सरकारी, गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरुका साथै संचार माध्यम र संचारकर्मीको भूमिका महत्वपूर्ण रहेको हुन्छ । नेपालको संविधानद्वारा प्रदत्त महिलाको सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी हकको सम्मान, संरक्षण र परिपूर्ति गर्नको लागि मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवालाई सुरक्षित, गुणस्तरीय, सर्वसुलभ तथा पहुँचयोग्य बनाउने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनिय भएकोले, सङ्घीय संसदले सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन, २०७५ बनाएको छ । सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन, २०७५ अनुसार प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार अन्तरगत प्रत्येक व्यक्तिलाई प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवा परामर्श तथा सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी हक, महिलालाई गर्भान्तर वा सन्तानको सङ्ख्या निर्धारण

गर्ने अधिकार, गर्भ निरोधका साधनको सम्बन्धमा जानकारी पाउने र सोको प्रयोग गर्ने अधिकार, ऐन बमोजिम गर्भपतन सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार, प्रत्येक महिलालाई गर्भवती तथा सुत्केरी र प्रजनन स्वास्थ्य रुग्णताको अवस्थामा पोषणयुक्त, सन्तुलित आहार तथा शारीरिक आराम पाउने अधिकार हुने व्यबस्था गरेको छ । त्यसैगरी यस ऐनले प्रत्येक महिलालाई प्रसूतिकर्मीबाट आवश्यक परामर्श, गर्भवती तथा प्रसूति सेवा, सुत्केरी पश्चातको गर्भ निरोधको सेवा पाउने अधिकार, आकस्मिक प्रसूति सेवा, आधारभूत आकस्मिक प्रसूति सेवा, बृहत आकस्मिक प्रसूति सेवा, नवजात शिशुको लागि अत्यावश्यकीय सेवा र नवजात शिशुको आकस्मिक सेवा पाउने अधिकार, प्रत्येक व्यक्तिलाई आफ्नो जीवनचक्रको विभिन्न अवस्थामा आवश्यक पर्ने प्रजनन स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ, स्वीकार्य र सुरक्षित रूपले पाउने अधिकार तथा प्रत्येक व्यक्तिलाई प्रजनन स्वास्थ्य सेवा छनौट गर्ने अधिकार हुने व्यबस्था गरेको छ ।

शितगंगा नगरपालिकाले बर्थिङ सेन्टरमा प्रसुती सेवाका लागी निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा सम्बन्धि कार्यविधि, २०७९ तर्जुमा गरेको छ । कमजोर आर्थिक अबस्था भौगोलीक जटिलता, तथा आबश्यक परेको समयमा यातायातका साधनको उपलबधता नहुनु जस्ता कारणले धेरै गर्भवती महिलाहरु घरमै सुत्केरी हुने अबस्थालाई मनन गर्दै प्रसुती ब्यथा लागेका गर्भवती महिलालाई समयमै यस शितगंगा नगरपालिकाका सुरक्षित प्रसुती सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थामा पुर्याउने ब्यबस्था र यस न.पा अन्तगतका संस्थाबाट सेवा दिन असमर्थ भएको खण्डमा विभिन्न स्थानमा निःशुल्क रुपमा एम्बुलेन्सको प्रयोग गरी सेवा पुराउने उद्दयेश्यले यो कार्यबिधि बनाईएको छ । त्यसैगरी नगरपालिकाले शितगंगा नगरपालिकाको स्वास्थ्य निति, २०७९ जारी गरेको छ जहाँ सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम अन्तरगत सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन, सुरक्षित गर्भपतन सेवा, किशोर किशोरी यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम तथा पालिकाको अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रम उल्लेख गरेको छ ।

३.७ जोखिमको रुपरेखा

जोखिमको रुपरेखा अन्तरगत शितगंगा नगरपालिका क्षेत्रमा हाल विद्यमान प्रकोपहरु, ती प्रकोपहरुबाट भईरहेका र भविष्यमा हुन सक्ने समस्याको अवस्था तथा प्रकोपबाट प्रभावित र प्रभावित हुन सक्ने संकटासन्न समुदायहरुको विश्लेषण गरिएको थियो । शितगंगा नगरपालिकाको

जोखिम र समस्या, मूल कारण, प्रभाव, समाधानका अभ्यासहरुको पहिचान सहित भविष्यमा हुन सक्ने असरहरु समेत विश्लेषण तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।तालिका १५. शितगंगा नगरपालिकाको जोखिम र समस्या विश्लेषण

प्रकोप	जोखिम तथा मूल समस्या	मूल कारण	प्रभाव	समाधानका अभ्यासहरु	भविष्यमा हुन सक्ने
पहिरो	घरपरिवार बिस्थापित हुने, घर खेत पुरिने, मानवीय र आर्थिक क्षति हुने, डर, त्रास उत्पन्न भइराख्ने	अतिविर्ष्टि हुनु (पानी धेरै पर्नु), खाली जग्गा हुनु	धनजनको क्षति, वातावारणमा नकारात्मक प्रभाव पर्नु, स्वास्थमा समस्या	खाली जनिममा वृक्षारोपण गर्ने, जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्नु, प्रभवित क्षेत्र पहिचान गरी स्थानान्तरण, तटबन्धन लगाउने	जीविकोपार्जनमा असर, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक असर पुगाउने, वातावरण प्रदुषण बढ्नु, महिला हिंसामा वृद्धि हुनु
आगलागी	वन जंगल, पशुपन्छी, धन जन तथा पानीका मुहानमा प्रतक्ष्य क्षति गर्ने	खडेरी, हावाहुरी, हेलचक्राइ, बालबालिकामा जनचेतनाको कमीले	जंगल नासिने, पानीका मुहान सुक्ने, जंगली जनावर तथा पशुपन्छी नासिने, मानवीय क्षति, धनजनको क्षति	जनचेतना, आगलागी नियन्त्रण तालिम दिने तथा अग्नि नियन्त्रण औजारको व्यवस्था गर्ने, आगलागी बिमा गर्ने	वन बिनास तथा जलवायु परिवर्तन, अझ तिब्र गतिमा परिवर्तन हुन सक्ने
महामारी	मौसम अनुसार रुगाखोकी, डेंगु, काम्रे, दादुरा, ठेउला झाडापखाला	जलवायु परिवर्तन, दुषित पानीको प्रयोग, सरुवा रोगको कारणले, सरसफाइको कमि	मौसम फेरिबदल	स्वच्छ पानी पिउने, सरसफाई गर्ने, ढल निकास गर्ने, जमेको फोहोर पानीको ब्वास्थापन गर्ने	महामारी निम्त्याउने र जनधनको क्षति हुने

प्रजनन स्वास्थ्य समस्या	आङ खस्ने, बढ्दो कार्यबोझले शारीरिक जटिलता आउने आदि	कार्यवोझ, उचित स्वास्थ्य सेवाको कमि, जनचेतनाको कमि, गरिवी	प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि रोग लाग्ने	उचित स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन, जनचेतना फैलाउने, विकासका पूर्वाधारको निर्माण	
हावाहुरी	घर गोठ तथा मानविय क्षति, बिरुवा क्षति		घर गोठ तथा मानविय क्षति, बिरुवा क्षति	ठुला र अग्ला रुखको काटछाट गर्ने, नयाँ बिरुवा रोप्ने, प्राबिधिक सल्लाह अनुसार घर बनाउने	
बाढी	खेतीको बिनास, घरघडेरी डुवान	जलवायु परिवर्तन, ढल निकासको व्यबस्था नहुनु	खेतीको बिनास, घरघडेरी डुवान	तटबन्धन तथा ढलको विकास व्यबस्था गर्ने	जनधनको क्षति
जंगली आतंक	सर्पको टोकाईबाट मानवीय तथा धनको क्षति, बाघ, भालु तथा बदेलले पशु तथा बालि नास गर्ने		सर्पको टोकाईबाट मानवीय क्षति, बाघ, भालु तथा बदेलले पशु तथा बालि नास तथा धनको क्षति गर्ने	फलफुलको बिरुवा जंगलमै रोप्ने अभियान निकाल्ने	
खडेरी	खानेपानी समस्या, कृषि उत्पादनमा कमि	पानी नपर्नु	पानीको मुहान सुक्नु, समयमा बालि लगाउन नपाउनु	सिचाइको ब्वास्था, खाली जग्गा जमिनमा वृक्षारोपण	भोकमरी समस्या, मौसम अनुकुल नहुनु, प्रतिकुल मौसम सिर्जना हुनु
कृषि रोग	गाबरो, सलह किरा, फौजी किराको प्रकोप, ढुसी, पाला, डढेलो	खडेरी, रोग, अनुकुल वातावरण नहुनु	बोटबिरुवा राम्रो संग हुर्कन नसक्नु, उतापदनमा कमि, बालि नष्ट	जैविक मल तथा बिषादी प्रयोग गर्ने, माटो परिक्षण गर्ने	भोकमरी समस्या, महंगी वृद्धि, जग्गा बाँझोपनमा वृद्धि, कुपोषण वृद्धि,

					आर्थिक स्थिति कमजोर हुनु
पशु रोग	खोरेत भ्यागुते रोग, माटे रोग, बाँझोपन, जुका, किराको समस्या, पी.पी.आर, फाउल पक्सा	महामारी, मानवीय प्राबिधिक ज्ञान शिक्षाको कमि	पशु बस्तुको मृत्युदरमा वृद्धि, उत्पादनमा कमि	समयमै रोग बिरुद्धको खोप अभियान, पशु स्वास्थ्य सिबिर संचालन, समय समयमा पशु रोगको जानकारी लिने	आर्थिक स्तिथि कमजोर, छाला सम्बन्धि समस्या, पोष्टिक आहारको कमीले प्रजनन् स्वास्थ्यमा असर पुग्नु
मिचाहा प्रजाती	बोट बिरुवाको विकास तथा उत्पादनमा नकारात्मक प्रभाव (वनमा नयाँ बोट विरुवा हुर्कन दिदैन, कृषि उत्पादनमा कमि)	जलवायु परिवर्तन, रसायनिक मल तथा बिषादीयुक्त पदार्थको प्रयोग	वोट विरुवा हुर्कन तथा कृषि उत्पादन हुन दिदैन	गोडमेल तथा औषधि प्रयोग गरि संकलन गर्ने	उत्पादनमा कमि भइ भूक्षय हुन सक्ने
असीना	बलि नास्ने, मानवीय क्षति र पशु क्षति,	टनेलको प्रयोग नगर्नु, पशु बिमा नगर्नु	बलि मास्ने, पशु क्षति	टनेल खेति, तर जाली खेति प्रणाली प्रयोग गर्ने, पशु बिमा गर्ने	बलि तथा पशुलाई असर पर्ने

माथि उल्लेखित रुपरेखा वाहेक शितगंगा नगरपालिकामा पहिरो तथा बाढीको सम्भावित क्षेत्रहरु GIS प्रयोग गरेर पहिचान गरिएको थियो । आउँदो समयमा तापक्रममा वृद्दि तथा वर्षाको प्रबृत्तिमा परिवर्तन हुँदा बिपद्का घटनाहरुको बरम्बारता तथा प्रकृति फरक हुने आँकलन गर्न सकिन्छ । तापक्रम बृद्दि हुँदा खडेरी बढ्दै जाने, आगलागीका घटना बढ्दै जाने, सिंचाई तथा खानेपानीको लागि प्रयोग भैरहेका पानीका स्रोतहरु सुक्ने आदि समस्याहरु थपिदै जाने सम्भावना रहेको छ । त्येसैगरी वर्षाको प्रबृत्तिमा फरक आउँदा कहिले लामो समयसम्म वर्षा नहुने, कहिले अत्यधिक वर्षा हुने, पानी पर्ने समयमा परिवर्तन भइरहेको महशुस भएको छ । जसले गर्दा बाढी, पहिरो, भू-क्षयका घटना बढ्दै गएको कारणले खेति प्रणालीमा प्रतक्ष्य असर परिरहेको देखिन्छ भने बालीनाली का

प्रजातिमा पनि फरक भइरहेको छ । स्थानीय स्तरमा जलवायु सम्बन्धि जनचेतनाको कमि हुँदा जलवायु अनुकूलित प्रजातिको ज्ञान नहुँदा कृषि उत्पादन पनि घट्दै गैरहेको छ ।

३.८ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण

जिविकोपार्जनका सम्पत्तीहरुको बारेमा छलफलका क्रममा प्राकृतिक, भौतिक, सामाजिक, मानवीय र आर्थिक सम्पत्तीहरुको विद्यमान अवस्थाको सुचना संकलन गरीएको थियो । वन पैदावार वितरण प्रणालीमा एकरुपता नरहेको साथै भुक्षय, खडेरी, जङ्गली जनावर आतंक, कृषिमा लाग्ने रोगहरु जस्ता घटना व्यापक रहेको यस पालिकामा जलवायुजन्य समस्याहरु विद्यमान रहेको छ । त्यसैगरी पालिकाको अधिकांस घरधुरीमा पुरुषहरु नहुने हुँदा आपतविपदको तथा अन्य महत्वपूर्ण समयमा महिलाहरु एक्लै वेहोर्न पर्दा थप समस्या हुने गरेको छ । भौतिक पुर्वाधारका विषयमा बाटोघाटो, सडक विस्तारको अवस्था नाजुक रहेको छ । पालिकाको केन्द्र तथा वडा कार्यालयहरुसम्म जोडिने पक्की तथा ग्राभेल सडक रहेपनि धेरै बस्तीहरुमा स्थायी सडक सञ्जाल जोडिन बाँकि नै छ । विद्यमान खडेरीको समस्या हल गर्न सिंचाईको पर्याप्त उपलब्धता नहुँदा किसानहरुको समस्या समाधान हुन सकेको छैन । वन क्षेत्रमा केहि बृद्धि भएपनि बाढी पहिरो भुक्षयको कारण प्राकृतिक सम्पत्तीको ह्रास हुन सक्ने अनुमान स्थानीय समुदायको रहेको छ । शितगंगा नगरपालिकामा रहेका जीविकोपार्जनका स्रोतहरु तालिका १६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १६. शितगंगा नगरपालिकामा उपलब्ध जीविकोपार्जनका स्रोतहरु

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
भौतिक स्रोत					
वडा १	झोलुंगे पुल		१	दमै पुल जीर्ण अवस्थामा रहेको	
	बाटो	सुबर्नाखाल देखि मंद्रे, मलारानी, बौउने जाने बाटो	१	कच्ची तथा जीर्ण	
	महेन्द्र मा. बि.	मंद्रे	१		
	घर्तिसेरा आ. बि.	घर्तिसेरा	१	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	भूकम्प, विद्यार्थी अभाव
	स्वास्थ्य संस्था	सुबर्नाखाल, मंद्रे	३	सामान्य उपचार बाहेक अन्य सुबिधा नभएको	जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर
वडा २	बाटो	सन्धिखर्क गोरुसिंगे राजमार्ग	१		

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	विद्यालय		१२	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	भूकम्प
	वडा कार्यालय	सीतापुर	१	जिर्ण	भूकम्प
	स्वास्थ्य संस्था भबन	सीतापुर	१	सामान्य उपचार बाहेक अन्य सुबिधा नभएको	जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर
	मठ मन्दिर		१५	सामान्य	स्तारुन्नती नभएको
	सहकारी भवन	सितापुर	२	राम्रो	नभएको
	समुदायिक भवन	सामुदायिक भवन पातला टोल, मुलाबारी	२	सामान्य	जिर्ण
	फलाचौर गुम्बा	फलाचौर	१	ठिकै	नभएको
वडा ३	वडा कार्यालय		१	सन्तोषजनक	मर्मत गर्नुपर्ने
	इलाका प्रहरी कार्यालय		१	सन्तोषजनक	
	विद्यालय, क्याम्पस		७	सन्तोषजनक	
	हस्पिटल		१	सन्तोषजनक	
वडा ४	बाटो	सिमलपानी जाने बाटो	१	कच्ची तथा जीर्ण	
	माध्यमिक विद्यालय	ज्योति मा बि	१	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	
	प्राथमिक विद्यालय		५	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	भूकम्प, विद्यार्थी अभाव
	स्वास्थ्य संस्था	भेडामारा , जुकेपानी	२	सामान्य उपचार बाहेक अन्य सुबिधा नभएको	जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर
वडा ५	वडा कार्यालय	जुकेना, भुमिकास्थान	१	जिर्ण	
	हुलाक	जुकेना, भुमिकास्थान	१	जिर्ण	
	स्वास्थ्य चौकी	जुकेना, भुमिकास्थान	१		
	बिद्यालय	सुधा मा.वि., छाप डाडा, हरि मा.वि., गल्दा, करापू कालिका प्रा. वि., कालिमाटी,		सुधार गर्नुपर्ने	विद्यालय भवनहरु जोखिममा छन्

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
		दुर्गा प्रा.वि., पोखी, ज्ञानद्विप आ.वि., बतासे			
	गाउघर क्लिनिक	थार वाईला गाउघर क्लिनिक		थप गर्नुपर्ने	
वडा ६	मन्दिर	सिद्धेस्वोरी, देउराली, सुपदयूराली, कराजु थान, द्वारेवज, प्रिथेस्वोर, दुर्गा, बौद्ध गुम्पा	८	राम्रो	
	खानेपानी	दहखोला, देउराली, करुंग खोला, ठुलापधेरा, वाखाली, साप्रे,	६	सामान्य	खडेरीको कारण पानि कम
	बिद्यालय	शिवादह मा वि, भानु आ. वि., सिद्धार्थ आ. वि., धर्म आ. वि., कल्याण आ. वि., निलकण्ठ आ. वि., सिद्धार्थ आ वि	७	सामान्य	सिद्धार्थआ वि, सान ढुंग्र जोखिम
	सामुदायिक भवन		५	सामान्य	
वडा ७	विद्यालय	बालकल्याण आ. वि., जलुके, विष्णु पाठ चौपारी आ. वि., लामताल, ज्योति आ. वि., द्वारे, ऐरावट आ. वि., रातामाटा, जनजागृति आ. वि., लाल आ. वि., कल्लेरी, धर्मावती आ. वि., हाडे, जना कल्याण आ. वि., जुवाकोट, जनसहभागिता आ. वि., सुठानेता	९	मध्यम	
	झोलुंगे पुल		९		
	स्वास्थ्य चौकी	जलुके	१	जिर्ण अवस्था	
	वडा कार्यालय	जलुके	१	बन्दै गरेको	
वडा ८	पक्कि पुल	सातमारा - भालुवांग	१		
	झोलुंगे पुल	लाहपे-बडेदमार, दौंटे	४	बडेदमारको पुल जीर्ण	
	बाटो	सातमारा, तिन्खंडे रिंग रोड, कृषि रोड लाहपे, धोध्रे फुर्के सल्ली बाटो, बडेदमार बाटो	५	कच्ची तथा जीर्ण	

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	माध्यमिक विद्यालय	लाहपे	१	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	
	प्राथमिक विद्यालय		१	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	भूकम्प, विद्यार्थी अभाव
	स्वास्थ्य संस्था	बडेदमार र लाहपे	२	सामान्य उपचार बाहेक अन्य सुबिधा नभएको	जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर
वडा ९	वडा कार्यालय	शीतगंगा-९, करमगैरा	१	राम्रो	नभएको
	बाटो		५	कच्ची तथा जीर्ण	
	माध्यमिक विद्यालय	बकुरी	१	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	
	प्राथमिक विद्यालय	रियाना, छहरे, लौरी, छहरे, सिध्हरा	४	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	भूकम्प, विद्यार्थी अभाव
	आधारभूत विद्यालय	नयाबस्ती, ठाडा खोला, लौरी कार्तिके, रियाहा	५	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	भूकम्प, विद्यार्थी अभाव
	स्वास्थ्य चौकी	लामिदमार	१	सामान्य उपचार बाहेक अन्य सुबिधा नभएको	जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर
वडा १०	बाटो	हर्रे देखि सिद्धारा, हर्रे देखि समकोट, हर्रे देखि बाटुले, बाघचौर देखि लिशिकुना	४	कच्ची तथा जीर्ण	पहिरो
	विद्यालय	बोखर, लिसिकुना, डीहि, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र	७	शिक्षक अभाव, भौतिक सरंचनाको अभाव	
	स्वास्थ्य संस्था	बाटुले, सिद्धारा, सामकोट, हर्रे	४	सामान्य उपचार बाहेक अन्य सुबिधा नभएको	जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर
वडा ११	झोलुंगे पुल	बाके ढोडेनी, टिक्कारी, वेलदमार, लुन्ग्री	५	४ ओटा ठिक १ जोखिमयुक्त	१ ओटा जिर्ण र पुरानो

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	स्वास्थ्य चौकी	खयरभट्टी, ढुंगेसरा, बाके ढोडेनी, चापेनेटा	४		
	विद्यालय	मा. वि. (१), नि.मा.वि. (१), प्रा. वि. (७), वालविकास (१)	१०	७ ओटा राम्रो र ३ ओटा जिर्ण	पुरानो भएको
	वडा कार्यालय	खयरभट्टी	१	राम्रो, सेवा क्षेत्र तिन ठाउँबाट संचालन	
	खानेपानी भवन	खयरभट्टी र वेलखोला	२	एउटा पुरा हुन बाँकि	
वडा १२					
	पुल	कोंद्रे खोला, जाबुनेपानी, मूलखोला, हनुमानखोला, हरिओम खोला, घसेनी	६	राम्रो	
	विद्यालय	गौरा मा.वि., दरबारे नि.मा.वि., शान्ति नि.मा.वि., जयकोट प्रा.वि., कालिका प्रा.वि., कन्या प्रा.वि., सरस्वती प्रा. वि., वालाज्योति प्रा.वि.	८	७ ओटाको अवस्था मध्यम खालको एउटा जिर्ण	कालिका प्रा.वि. जोखिममा रहेका
	स्वास्थ्य भवन	रजिया आ. स्वास्थ्य चौकी, डोहोटे सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	२	मध्यम	
	वडा कार्यालय भवन	रजिया	१	राम्रो, नयाँ बनेको	
	पानी पोखरी	नरपोखरी, नागपोखरी, रजिया	२	जिर्ण	जिर्ण
वडा १३					
	वडा कार्यालय	छेडा भोटे बजार	१	केहि थप गर्नुपर्ने अवस्था	
	विद्यालय	रिकोट, भंगला, नेटाखर्क, देउराली, कल्लेरी, सिमलपानी, गोब्रेपानी	९	सहयोग विभिन्न संघसंस्थाबाट	
	स्वास्थ्य चौकी	सिमलपानी, बाहुनखर्क, मुसिवान	३	सुधार गर्नुपर्ने	
	मठ मन्दिर	रिकोट, देउराली, कालिका, मालिका	६		
	प्रहरी चौकी	छेडा बजार	१	बसोबास गर्नको लागि जोखिम	

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
वडा १४					
	वडा कार्यालय	विक्रम	१	राम्रो	
	झोलुंगे पुल	पावर, मुन्द्रिबास, कुसुमघाट, ओडारपाटा, खोरमोर, भटुवा, सुखौराटोल र गडारखोला	८	४ ओटाको राम्रो अवस्था	पावर, मुन्द्रिबास र खोरमोर पुल जोखिममा
	पक्कि पुल	पावर, बिक्रम (बाणगंगा पुल)	१	निर्माण हुदै	
	विद्यालय	प्रभाकर, जनता, पावर, गंगा, गन्दी, शिश, कृष्ण र पार्वती	८	४ ओटाको राम्रो अवस्था बाँकिमा भौतिक सरंचनाको अभाव	पावर, पार्वती र गन्दिको विद्यालय जोखिममा
	सामुदायिक भवन	पावर, सुखौरा, ढाव, सिखारखोला, केरेली र थप एउटा	६	५ ओटा सामान्य	पावरको भवन जोखिममा
सामाजिक स्रोत					
वडा १	स्वास्थ्य संस्था	पावर, गन्दी, खोरमोर र करेचुली	४	२ को अवस्था सामान्य	२ मा व्यवस्थापनको कमि
	मन्दिर		८	मध्यम	हावाहुरी/बाढी, पहिरो
	आमा समुह		१३	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचेजस्तो काम गर्न नसकेको
वडा २	सामुदायिक वन	रानी बन, रानी बगिया बन झिर्रा, फुलबारी सित्खोला सामुदायिक बन	३	आर्थिक समस्या रहेको	आगलागी, पहिरो चोरी निकासी
	युवा क्लब	वडा भरी	७	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचेजस्तो काम गर्न नसकेको
	बाल क्लब	वडा भरी	१	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचेजस्तो काम गर्न नसकेको
वडा ३	कमलपोखरी युवा क्लव		१	सन्तोषजनक	हाल सक्रिय नभएको
	सहकारी सँस्था		५	सन्तोषजनक	
वडा ४	सामुदायिक वन		२	आर्थिक समस्या रहेको	बाढी, पहिरो, चोरी निकासी
	मन्दिर		१२	मध्यम	हावाहुरी/बाढी, पहिरो

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	आमा समुह		५	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचेजस्तो काम गर्न नसकेको
	सहकारी		२		
वडा ५	सहकारी संस्था		२	सहकारी संस्थाको कार्य संचालन अवस्था सुधार हुनु पर्ने	
	खानेपानी		३ श्रोत		
	आमा समूह		१०		
	सामुदायिक वन		१	सामुदायिक वनको आयव्ययमा आम्दानीबाट स्थानीय विकास निर्माणमा कार्य हुनु पर्ने	
	मठ-मन्दिर		१०		
वडा ६	आमा तथा महिला समूह, धौलागिरी समूह, लागुबित्त, चौतारी समूह, हरियाली सामुदायिक समूह, सहकारी समूह	सान ढुंग्र, शिवादह, कलामकोट, खमारी, फुर्सामाटा, कल्लेरी, बोक्सेचौर, गल्दुंग	४०	सामान्य	
वडा ७	आमा समूह		७		
	सहकारी संस्था		१		
	बचत समूह		२१		
वडा ८	सामुदायिक वन		९	आर्थिक समस्या रहेको	बाढी/पहिरो चोरी निकासी
	मन्दिर		६	मध्यम	हावाहुरी/बाढी, पहिरो
	आमा समुह		७	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको
वडा ९	युवा क्लब		२	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको
	बाल क्लब		२	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	आमा समुह		७	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको
	सिधारा सहकारी		१	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको
	धौलागिरी संस्था		१	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको
वडा १०	सामुदायिक वन	बसेरी सा.ब, मिलिजुली सा ब, हरियाली सा. ब., कालिका सा. ब, तिरतिरे सा ब, कुसुम खोला सा. ब, दुलाहा खोला सा. ब, मलारानी सा ब	१०	आर्थिक समस्या रहेको	बाढी पहिरो चोरी निकासी
	मन्दिर	बोखर, सामकोट, लिसिकुना, हर्रे, बर्रे, कचुरेनी, बाटुले, बग्र	८	मध्यम	हावाहुरी/बाढी, पहिरो
	आमा समुह	डिही, सिद्धारा, लिसिकुना, बोबर, बाटुले, हर्रे, बर्रे, कचुरेनी, सामकोट	९	समुह सक्रिय रहेको	आर्थिक अभावले सोचे जस्तो काम गर्न नसकेको
	सहकारी	जागृति सहकारी संस्था बोबर	१		
वडा ११	मन्दिर	कुमारी माईको मन्दिर, सुपादेउराली मन्दिर, शिवालय मन्दिर, दुर्गा मन्दिर आदि	२०	ढुंगा माटोले बनेको	पहिरोको समस्याले जोखिममा रहेको
	सहकारी	सिद्दरा कृषि तथा पशु विकास महिला सँस्था	१	शितगंगा ११ र ९ को केहि भाग समेटेको, कृषिमा जागरुक महिलाहरु लाई लगानी गर्न मद्दत	भवन र कर्मचारीको अभाव
वडा १२	सा.व. उपभोक्ता समुह		१०		
	आधारशिला कृषि सहकारी				
	पृष्ठभुमि सहकारी सँस्था				
	महिला समुह	दुर्गादिवी महिला समुह			

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	मन्दिर	शिवालय मन्दिर (खुम्चिकोट र पोखरीमा) सिद्दबाबा (डोहोटे), दुर्गादिवी मन्दिर (धेरै ओटा), सुफ मन्दिर (पिरापानी, रजिया)	५	केहि नयाँ निर्माण भएको, केहि जिर्ण अवस्थामा	
वडा १३	आमा समूह	रिकोट, नेटाखर्क, हिटनटोला, सिमलपानी	५	सन्तोस जनक	
	युवा समूह	भंगला, रिकोट, प्रत्येक गाउमा टोलमा	५	सन्तोष जनक	
	स्वबलंबन समूह	छाप, रिकोट, हिटनटोला	३		
	बाल समूह	रिकोट	१	सामान्य	
	चौतारी समुह	छाप	१	सामान्य	
वडा १४	सामुदायिक भवन	पावर, सुखौरा, ढाव, सिखारखोला, केरेली, बाणगंगा र थप	१२	सामान्य	पावरको भवन जोखिममा
	सिंचाई, खानेपानी	पावर, ढाव, विक्रम, सिखारखोला, बठेनी, खोरमोर, गन्दी, करेचुली, सुखौरा, मुन्द्रिबास, ओडारपाटा, बौरी	१२	५ ओटा ठिकै	७ ओटा निर्माण हुदैं
	युवाक्लव	पावर, विक्रम, बठेनी, खोरमोर, गन्दी, करेचुली, सुखौरा	७	३ ओटा दर्ता भएको	४ ओटा दर्ता भएको
	आमा समुह	पावर, विक्रम, बठेनी, खोरमोर, गन्दी, करेचुली, सुखौरा, मुन्द्रिबास, बौरी	९	३ ओटा दर्ता भएको	
मानवीय स्रोत					
वडा १	स्वास्थ्य कर्मी		६	बाटोघाटोको समस्या ले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	शिक्षक		३५	बाटोघाटोको समस्या ले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	स्वास्थ्य स्वयंसेविका		१२	बाटोघाटोको समस्या ले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	कार्यालय सहयोगी		१०	राम्रो	काम गर्ने क्रममा सुरक्षा का उपायहरुको कमि
	जनप्रतिनिधि		५		
वडा २	स्वयंसेविका	वडा भरी	१९	बाटोघाटोको समस्या ले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	शिक्षक	वडा भरी	६५		
	दक्ष कामदार	वडा भरी	४०	राम्रो	काम गर्ने क्रममा सुरक्षा का उपायहरुको कमि
वडा ३	डाक्टर		१		
	स्वयंसेविका		२५		
	अ. हे. व./ अनमी		५		
वडा ४	स्वयंसेविका		९	बाटोघाटोको समस्या ले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	शिक्षक		४५		
	दक्ष कामदार		२५	राम्रो	काम गर्ने क्रममा सुरक्षा का उपायहरुको कमि
वडा ५	जनप्रतिनिधि		५		
	शिक्षक		५०		
	स्वास्थ्य कर्मी		८		
वडा ६	शिक्षक		४८		
	स्वयंसेविका		१०		
	स्वास्थ्य कर्मी		३		
वडा ७	शिक्षक		४८		
	स्वास्थ्य कर्मचारी		८		
	वडा कार्यलयको कर्मचारी		४		
	जनप्रतिनिधि		५		
	स्वयंसेविका		११		
वडा ८	अ.हे.ब.		३	बाटोघाटोको समस्या ले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	शिक्षक		१०		

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	इन्जीनियर/ सब-इन्जीनियर		३		
	सेना/पुलिस		८		
	दक्ष कामदार		५१	राम्रो	काम गर्ने क्रममा सुरक्षा का उपायहरुको कमि
वडा ९	स्वास्थ्य कर्मचारी		६	बाटोघाटोको समस्याले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	शिक्षक		६०	बाटोघाटोको समस्याले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	स्वयंसेविका		८	बाटोघाटोको समस्याले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	सेना/पुलिस		१२	बाटोघाटोको समस्याले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	दक्ष कामदार		५०	राम्रो	काम गर्ने क्रममा सुरक्षा का उपायहरुको कमि
वडा १०	स्वयंसेविका		९	बाटोघाटोको समस्याले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	
	शिक्षक		५७		
	दक्ष कामदार		२५	राम्रो	काम गर्ने क्रममा सुरक्षा का उपायहरुको कमि
वडा ११	शिक्षक		४८ जना तालिम प्राप्त	बाढी/पहिरो आउदा विधालय सम्म पुग्न गारो हुने गरेको, सूचना संचारको पनि समस्या हुने गरेको	
	स्वास्थ्य कर्मचारी		११ जना तालिम प्राप्त	विपद्को बेला सेवाग्राही सम्म पुग्न समस्या , आवश्यक स्वास्थ्य उपकरणको अभाव	जङ्गली जनावरको आतंक हुने गरेको

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
वडा १२	शिक्षक	वडाका ८ ओटा बिद्यालयमा	५३		
	स्वास्थ्य कर्मचारी	२ ओटा स्वास्थ्य केन्द्रमा	४		
	वडा कर्मचारी		२		
	जनप्रतिनिधि		५		
	स्वयंसेविका		९		
वडा १३	शिक्षक		३७	पूर्णता नभएको	
	स्वयंसेविका		११	सन्तोषजनक	
	स्वास्थ्य कर्मचारी		९	सन्तोष जनक	
वडा १४	स्वास्थ्य कर्मचारी	पावर, गन्दी, खोरमोर र करेचुली	३	बाटोघाटोको समस्याले समयमा सेवा दिन नसक्ने अवस्था	गन्दिमा स्वास्थ्य कर्मी नरहेको, एउटामा भवन नभएको
	शिक्षक	प्रभाकर, जनता, पावर, गंगा, गन्दी, शिश, कृष्ण र पार्वती	७२		दरबन्दीको आवश्यकता रहेको
	कर्मचारी	वडा कार्यालय	९	जनप्रतिनिधि सहित	
आर्थिक स्रोत					
वडा १	ब्यापारी	वडा	१८	सामान्य	नभएको
	बैदेशिक रोजगारी	वडा	२००	सामान्य	बाढी, पहिरो
	ज्यालामजदुरी		२००		
	कुखुरा फर्म		३		
	बाखा फर्म		३		
वडा २	क्रसर उद्योग	सुपा देउराली	१	सामान्य	पहिरो
वडा ४	ब्यापार		८५	सामान्य	नभएको
वडा ५	व्यापार		६० घर धुरी		
	कृषि				
	वैदेशिक रोजगार		१२५ घरधुरी		
	पशुपालन		४०%		
वडा ६	रोजगारी		२५ घर		
	कृषि गर्ने		८०० घर		
	व्यापार		१०		
	पशुपालन		६००		
वडा ७	कृषि		८०%	मध्यम	
	व्यापार		५%		

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	कर्मचारि		५%		
	अन्य		१०%		
वडा ८	ढुंगा, गिटी, बालुवा	रासी खोला, रंगसिंगखोला, सिलिंग खोला	३	सामान्य	नभएको
	कलकारखाना, उद्योग		७	सामान्य	बाढी, पहिरो
वडा ९	ब्यापार व्यबसाय		१५		
	बैदेशिक रोजगारी		२५०		
	ब्यबसायिक कृषक		२०		जलवायु परिबर्तन को कारणले मानिसिक तनाब, उत्पादनमा कमि
वडा १०	ब्यापार		२०	सामान्य	नभएको
	बैदेशिक रोजगारी		२५०		
वडा ११	कृषि	विभिन्न टोल गाउँमा प्याज, लसुन, तोरी, केरा, अदुवा, वेसार		प्रांगारिक मल तथा रासायनिक मलको प्रयोग, निर्वाहमुखी खेति प्रणाली	उत्पाद्कत्वमा कमि हुने, बाढी पहिरोको जोखिम, मिचाहा प्रजातिको कारण उत्पादनमा कमि, नयाँ नयाँ रोगहरु देखा पर्ने
	पशुपालन	खसी, बोका, कुखुरा, बंगुर		व्यवसायिक तथा व्यक्तिगत पशुपालन	विभिन्न नयाँ रोगहरु देखापर्ने, बाढी/पहिरो/आगलागीको जोखिम हुने
	साल, सिसौ, अस्ना लगायत काठ दाउरा				तस्करी, आगलागी, बाढी, पहिरो, हावाहुरी लगायत का समस्या
	ढुंगा, गिट्टी, बालुवा				बाढी/पहिरोले बगाउने, चोरी हुने
	वैदेशिक रोजगार	खाडीमुलुक			
वडा १२	कृषि	धान, मकै, गहुँ, तोरी			
	पशुपालन	खसी, बोका, कुखुरा, भैसी			
वडा १३	व्यापार		७ घरधुरी		
	कृषि		४ घरधुरी		
	वैदेशिक				
वडा १४	पशुपालन	वडाभरि	४		
	कृषि	वडाभरि	१०		
	व्यापार	वडाभरि			

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	बैदेशिक रोजगारी	वडाभरि			
प्राकृतिक स्रोत					
वडा १	खानेपानी मूल		४		
	नदीनाला		२		
वडा ३	सामुदायिक वन		५	सुधारोन्मुख	
	खोलानाला		२	सुधारोन्मुख	
वडा ६	खोला	शित खोला, बंशागर खोला, गोवंग खोला, करंग खोला, दह खोला, देउराली खोला, अमिति खोला			
	खानेपानीको मुहान		३५	सामान्य	
	सामुदायिक वन		७	मध्यम	
	ताल		१	सामान्य	
वडा ९	सामुदायिक बन		१३		
	खोला		६		
	झरना		२		
	पानीको मुहान		५		
वडा ११	वन	शंकरपुर सा. व., झलझले, देवी देउराली, धौलागिरी, राष्ट्रिय वन	२५	आगलागी, जङ्गली जनावरको आतंक, चोरी, तस्करी	बाढी/पहिरोले नोक्सानी, वनमाराले ढाकेको, आगलागीले वोटबिरुवा मासिने, जंगली जनावर लोप हुने
	खोलानाला	अगिया खोला, कोंद्रे खोला, वेलखोला, कुसुम खोला, गुडुंग खोला	१०		वस्ती कटान गर्ने, खेतीयोग्य जमिन बगाउने
	गुफा	चमेरो गुफा (धानखोला)	१	सिंढी रेलिंगको व्यवस्था, पर्यटकीय स्थल, शिवरात्रिमा मेला	पहिरोको जोखिम
	जडीबुटी	हर्रो, बर्रो, अमला, वेली			वन विनाशले प्रशस्त पाउन गारो हुने गरेको
वडा १२	वन	सामुदायिक वन, कोंद्रे खोला, गुडुंग खोला		न्यून	
	खोला			मध्यम	पानीको कमि

क्र.स.	विवरण	नाम/स्थान	संख्या	अवस्था	जोखिम
	जडीबुटी	हर्रो, बर्रो, अमला, कुरिलो, सिन्कौली		मध्यम	
वडा १३	सामुदायिक वन	रिकोट, बाहुनखर्क, नेटाखर्क, सिमलपानी, भंगला, मुसिवांग	११	सुधार गर्नुपर्ने	
वडा १४	वनजंगल	रास्ट्रिय वन, सा. ब., बैज्ञानिक वन	३		
	नदीनाला	वाणगंगा, बठेनी खोला, सुखौरा खोला, खोरमोर खोला	४		
	झरना	छहरा, चिसापानी, दुमिल्ला	३		

शितगंगा नगरपालिकाको जीविकोपार्जनका स्रोतहरुमा प्रभाव विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा रहेका विभिन्न भौतिक स्रोत, मानवीय स्रोत, प्राकृतिक स्रोत, आर्थिक तथा सामाजिक स्रोतहरु पहिचान गरिएको थियो । अहिले प्रत्येक वडामा रहेका स्रोतहरुको विश्लेषण गर्दा जलवायुजन्य जोखिमसँग सामना गर्न सक्ने साधन स्रोत तथा क्षमता प्रयाप्त मात्रामा भएको पाँइदैन । नगरपालिकामा धेरै जस्तो ग्रामिण सडकको उपलब्धता भएपनि कम गुणस्तर तथा उचित पुलहरू नहुदाँ वर्षादको समयमा आवतजावत गर्न मुस्किल हुने गरेको छ । शिक्षक, स्वास्थ्य स्वयंसेविका, अहेब तथा नगरपालिकाका विभिन्न कर्मचारीहरु रहेपनि पालिकामा जलवायुजन्य जोखिमको सामान गर्नको लागि दक्ष मानव शक्तिको कमी भएको देखिन्छ । शितगंगा नगरपालिका खडेरी, पहिरो, कृषि रोग, आगलागी तथा जंगली जनावर आतंकको बढी जोखिम तथा बढि संकटासन्न देखिन्छ । उल्लेखित प्रकोपको सामना गर्नको लागि नगरपालिका भित्रका जीविकोपार्जनका स्रोतहरु खेतीयोग्य जमिन, पानीका स्रोतहरु, सामुदायिक तथा अन्य वनहरू बढी जोखिम रहेको पाइएको छ । त्येसैगरी विद्यालय, बाटो, सडक, सिचाई, खानेपानी, तथा जैविक विविधता पनि संवेदनशील रहेको पाईयो । नगरपालिकामा खासगरी कृषिमा निर्भर रहेका अथवा कृषिमा काम गर्ने मानवीय स्रोत संबेदनशील हुने देखिन्छ । कृषकहरुको कार्यवोझ बढ्दै गएको, कृषि रोगको प्रकोप बढ्दै गएको तथा जङ्गली जनावरको आतंकले कृषि उत्पादन घटिरहेको परिपेक्ष्यमा कृषकहरु भविष्यमा अझ बढी जोखिम हुने देखिन्छ । आर्थिक स्रोतमा खेती तथा पशुपालन र यसमा आधारित व्यापार व्यवसायमा बढी जोखिम रहेका पाईयो । सबै स्रोतहरुमा आगलागी, कृषि रोग, खडेरी, पहिरो/भुक्षय, जङ्गली आतंक तथा बाढीको बढी प्रभाव परेको पाईयो ।

३.९ पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषण

शितगंगा नगरपालिकामा जलवायु परिवर्तनका कारणले पर्ने प्रभावहरुले जैविक विविधता/वन जङ्गल, कृषि र जल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा कस्तो असर पारिरहेको छ भनी पत्ता लगाउनु यस कार्ययोजनाको महत्वपूर्ण अंशको रुपमा विश्लेषण गरिएको छ । पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषणले पालिकाको उपयुक्त कार्ययोजना निर्माण गरि कार्यन्वयन गर्न सहजीकरण हुनेछ भन्ने विश्वास राखिएको छ ।

३.९.१ कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरुले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गर्नलाई विभिन्न जलवायुजन्य विपद्हरुको भिन्नाभिन्नै रुपमा उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी अंक प्रदान गरिएको थियो । वडा स्तरमा छलफल र अन्तक्रियाबाट उक्त जानकारी संकलन गरिएको थियो । यसरी अंक प्रदान गर्दा प्रमुख वालीमा पर्ने प्रभावलाई आधारमानि विश्लेषण गरिएको थियो । सहभागितामूलक छलफल बाट आएको जानकारीको आधारमा कृषि क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी जोखिम पानीका स्रोतहरु सुक्नु रहेको छ भने कृषिमा लाग्ने रोगको जोखिम पनि त्यतिकै रहेको पाइएको छ । उक्त तथ्य ऐतिहासिक समय रेखा विश्लेषण गर्दा खेरि आएका विवरणले पनि प्रमाणित गरेको छ । कृषिमा लाग्ने रोगका कारण कार्यवोझ खासगरी महिलाहरुको बढ्दै गएको र यसले प्रजनन स्वास्थ्यमा असर पर्ने देखिन्छ भने पानीका स्रोतहरु सुक्दै जाँदा कृषि उत्पादन पनि घट्दै जाँदा जीविकोपार्जनमा समस्या आउने हुन्छ । विभिन्न जोखिमहरुले खेति प्रणाली, कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जीवजन्तु प्रजातिमा, कृषिजन्य उत्पादन/गुणस्तर र कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन पार्ने प्रभाव तालिका १७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १७. कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम तालिका

जोखिमहरू	खेति प्रणालीमा परिवर्तन	कृषि भूमिमा बसोबास गर्ने जीवजन्तु प्रजातिमा परिवर्तन	कृषिजन्य उत्पादन गुणस्तर	कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
पानीका स्रोतहरु सुक्ने	२	३	२	३	१०
जङ्गली जनावर आतंक	२	१	१	१	५

कृषिमा लाग्ने रोग	१	२	३	३	९
पहिरो	१	१	१	२	५
आगलागी	१	१	१	१	४
पशुपन्छिमा लाग्ने रोग	१	१	२	१	५
हावाहुरी	१	१	१	१	४
चटयाङ	१	१	१	१	४
औसत	**१.२५**	**१.३८**	**१.५०**	**१.६३**	

३.९.२ जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनका प्रकोपहरुले कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गरिए जस्तै जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिमपनि विश्लेषण गरिएको छ । सहभागितामूलक छलफलबाट आएको जानकारीको आधारमा जल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा खासगरी पानीका स्रोतहरु सुकेर र पहिरोको जोखिम रहेको पाइएको छ जुन तालिका १८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । पानीका स्रोतहरु सुक्दै जाँदा कार्यबोझ बढने र यसले प्रजनन स्वास्थ्यमा असर पर्ने, कृषि उत्पादन पनि घट्दै जाँदा जीविकोपार्जनमा समस्या आउने हुन्छ । समुदायमा पहिरो घटना बढ्दा पनि प्रतक्ष्य तथा अप्रत्यक्ष रुपले महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य सेवा पाउन समस्या झेल्नुपर्ने वाध्यता आउन सक्ने हुन्छ ।

तालिका १८. जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम

जोखिमहरू	जल वनस्पति प्रजातिमा परिवर्तन	जलमा बसोबास गर्ने जीवजन्तु प्रजातिमा परिवर्तन	पानीको अवस्था गुणस्तर	संयोजन	जल पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
पानीका स्रोतहरु सुक्ने	१	१	१	१	२	६
जङ्गली जनावर आतंक						
कृषिमा लाग्ने रोग						
पहिरो	१	१	१	१	२	६
आगलागी						

पशुपन्छिमा लाग्ने रोग						
हावाहुरी						
चटयाङ						
औसत	१	१	१	१	२	

३.१०.३ वन पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम विश्लेषण

वन पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पारेको प्रभाव विश्लेषण गर्न वन वनस्पति प्रजातिमा परिवर्तन, वनमा बसोबास गर्ने जीवजन्तु प्रजातिमा परिवर्तन, वनको अवस्था/ गुणस्तर, संयोजन र वनको पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन भएको नभएको आधारमा भिन्नाभिन्नै रुपमा उच्च-३, मध्यम-२ तथा न्युन-१ वर्गमा विभाजन गरी अंक प्रदान गरिएको थियो । सहभागितामूलक छलफलबाट आएको जानकारीको आधारमा वन क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी जोखिम आगलागीको रहेको छ । यसरि वनजंगलमा आगलागीका घटना बढ्दै जाँदा वनबाट प्राप्त हुने स्रोतहरुको कमी आउने, जङ्गली जनावरको आतंक बढ्ने हुदाँ कृषि तथा पशुपालनमा समस्या हुने देखिन्छ । यसले गर्दा खासगरी घरको काममा सलग्न हुने महिलाहरुको कार्यबोझ बढने र यसले प्रजनन स्वास्थ्यमा असर पर्ने, कृषि तथा पशु उत्पादन पनि घट्दै जाँदा जीविकोपार्जनमा समस्या आउने हुन्छ ।

विभिन्न जोखिमहरुले वन वनस्पति प्रजातिमा परिवर्तन, वनमा बसोबास गर्ने जीवजन्तु प्रजातिमा परिवर्तन, वनको अवस्था/ गुणस्तर, संयोजन र वनको पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन पार्ने प्रभाव तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १९. वन पारिस्थितिकिय प्रणालीको संकटासन्नाता तथा जोखिम

जोखिमहरू	वन वनस्पति प्रजातिमा परिवर्तन	वनमा बसोबास गर्ने जीवजन्तु प्रजातिमा परिवर्तन	वनको अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	वनको पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन	जम्मा
पानीका स्रोतहरु सुक्ने	१	१	२	१	२	७

जङ्गली जनावर आतंक	१	१	१	३	१	८
कृषिमा लाग्ने रोग						
पहिरो	१	१	२	१	२	७
आगलागी	१	१	३	१	३	९
पशुपन्छिमा लाग्ने रोग						
हावाहुरी	१	१	१	२	१	६
चटयाङ			१	२		३
औसत	१	१	१.६७	१.६७	१.८०	

३.९.४ पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण

विभिन्न पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको विश्लेषण गरे पश्चात तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गरिएको थियो । विभिन्न पारिस्थितिकिय प्रणालीहरुको विश्लेषण गरे पश्चात सबैभन्दा बढी जलवायुजन्य जोखिम वन पारिस्थितिकिय प्रणाली त्यसपछि कृषि पारिस्थितिकिय प्रणाली र जल पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको पाईयो । वन पारिस्थितिकिय प्रणालीमा सबैभन्दा बढी प्रभाव पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परेको देखिन्छ । त्यसैगरी कृषि पारिस्थितिकिय प्रणालीमा पनि विविधतामा भन्दापनि पारिस्थितिकिय प्रणालीको सेवामा परिवर्तन र अवस्था/ गुणस्तरमा धेरै प्रभाव परेको छ । पानीका स्रोत सुक्नाले (खडेरी), कृषिमा लाग्ने रोग तथा मिचाहा प्रजातीले कृषि क्षेत्रमा जोखिम थपेको देखिन्छ भने वन क्षेत्रमा आगलागी र खडेरीले प्रभाव परेको पाइएको छ । तिनओटा पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण तालिका २० मा देखाइएको छ ।

तालिका २०. पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परेको तुलनात्मक जोखिम

क्र. स.	पारिस्थितिकिय प्रणाली	विविधिता	अवस्था/ गुणस्तर	संयोजन	पारिस्थितिकिय प्रणालीमा परिवर्तन	जम्मा	औसत
१	कृषि पारिस्थितिकिय प्रणाली	१.३८	१.५०		१.६३	४.५०	१.५०

२	जल पारिस्थितिकिय प्रणाली	१	१	१	२	५	१.२५
३	वन पारिस्थितिकिय प्रणाली	१	१.६७	१.६७	१.८०	६.१३	१.५३

३.१० सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सांकन (पावर म्याप)

माथि उल्लेखित मौसमी पात्रो, ऐतिहासिक घटनाक्रमको समय रेखा विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गरिएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई शितगंगा नगरपालिकाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको छ । सहभागितामूलक तरिकाले प्रत्येक वडामा तयार गरिएको स्रोत नक्साको आधारमा शितगंगा नगरपालिकाको पूर्ण सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्सालाई डिजिटल रुपमा तयार समेटर GIS प्रणाली बाट नक्सांकन गरिएको छ (चित्र १७)।

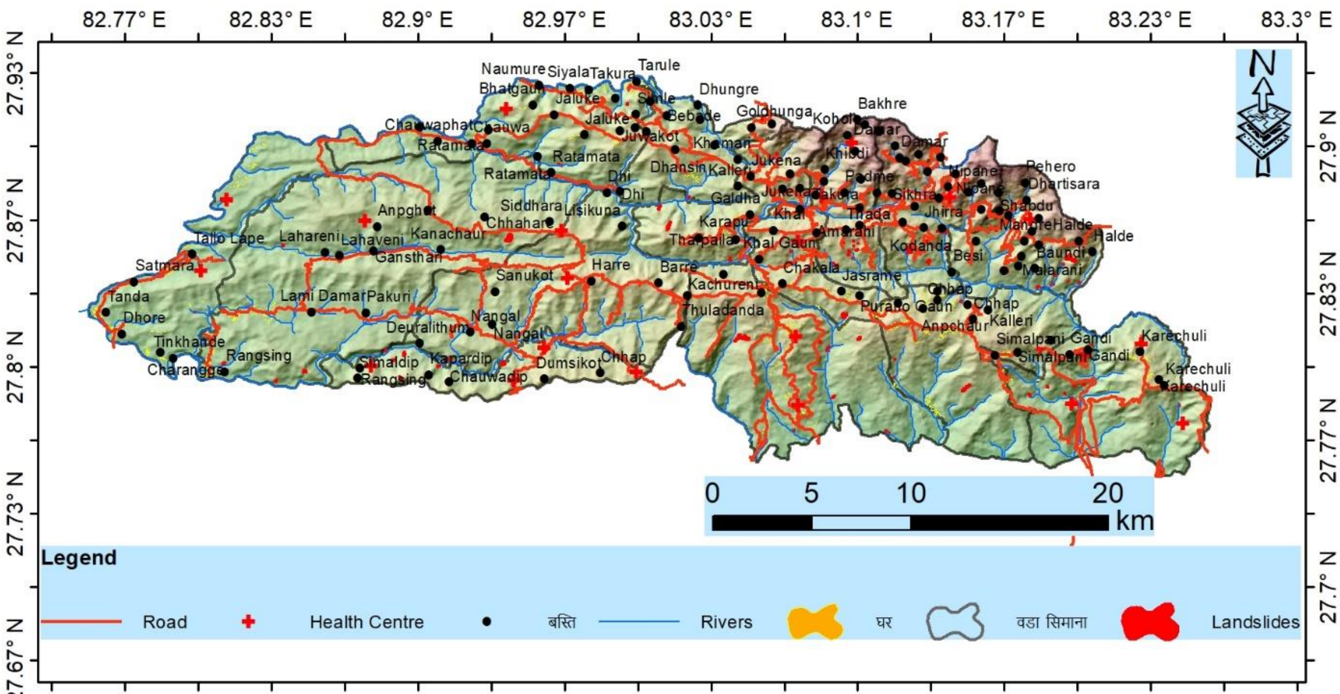

चित्र १७. शितगंगा नगरपालिकाको स्रोत नक्सा

माथिको नक्सामा नगरपालिका नदीहरु, स्वास्थ्य सँस्थाहरु, बस्ति, घर, वडाको सिमाना, सडकहरू तथा गुगल नक्साबाट नक्सांकन गरिएका पहिरोहरु पनि देखाइएको छ । प्रत्येक वडाका समुदायले तयार पारेको सामाजिक स्रोत तथा संकटासन्नता नक्साहरु अनुसूची २ मा उल्लेख गरिएको छ ।

पहिरो जोखिम

शितगंगा नगरपालिकामा पनि नेपालको विभिन्न भू-भाग जस्तै अति भिरालो भूगोल, कमजोर भूबनोट, छोटो अवधिमा हुने अधिक मनसुनी वर्षा जस्ता प्राकृतिक कारणहरुले गर्दा पहिरोका घटना घट्दै आएका छन । अवैज्ञानिक भूउपयोग, संरक्षण एवं वातावरणमैत्री विकासको अवधारणा विपरीत जथाभावी सञ्चालन गरिने विकास निर्माणका कार्यहरु, वनजंगलको विनास, जनचेतनाको कमी आदि मानवीय कारणहरु समेतले गर्दा नगरपालिकाका कतिपय बस्ती र कतिपय बजारसमेत हरेक बर्ष पहिरोको चपेटामा परी कयौंको ज्यान जाने र करोडौंको भौतिक पूर्वाधार तथा सम्पत्तिको क्षति हुँदै आएको छ । यो नगरपालिका पहाडीय भौगोलिक अवस्थामा रहेको हुनाले र कमजोर भूगर्भ भएका कारण पहिरोको उच्च जोखिममा रहेको छ । गुगल नक्सा बाट गरिएको नक्सांकन अनुसार यो नगरपालिकामा १०४ ओटा पहिरो गएको थाह हुन आएको छ । नगरपालिकामा आएका पहिरोलाई चित्र १८ मा देखाइएको छ जस अनुसार पहिरोले करिव ५०५,६६३ बर्ग मिटर क्षेत्रफल ओगटेको देखिन्छ । सबैभन्दा बढी (१७ ओटा) पहिरोका घटना वडा १ मा घटेको पाइएको छ । त्यसै गरि नगरपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा चित्र १९ मा देखाइएको छ जस अनुसार पालिकाको उत्तर-पूर्वी भाग पहिरोको बढी जोखिममा रहेको छ । नगरपालिकाको ५७ % भू-भाग मध्यम जोखिममा छ भने ३१ % भू-भाग उच्च जोखिममा रहेको छ ।

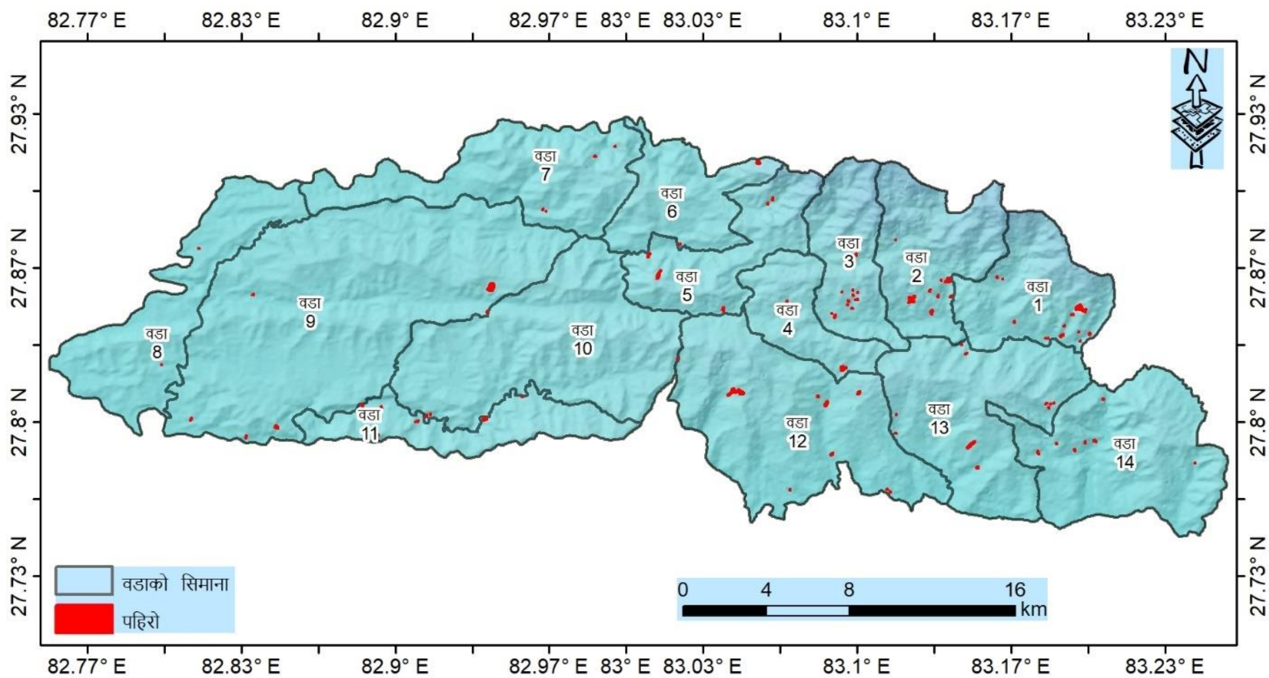

चित्र १८. शितगंगा नगरपालिकामा गएका पहिरो नक्सा

बाढीको जोखिम

नगरपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा चित्र २० मा देखाइएको छ जस अनुसार पालिकाको दक्षिण-पश्चिम भाग खासगरी पश्चिम राप्ती नदि किनार बाढीको बढी जोखिममा रहेको छ । नगरपालिकाको ८.६ % भू-भाग उच्च जोखिममा रहेको छ ।

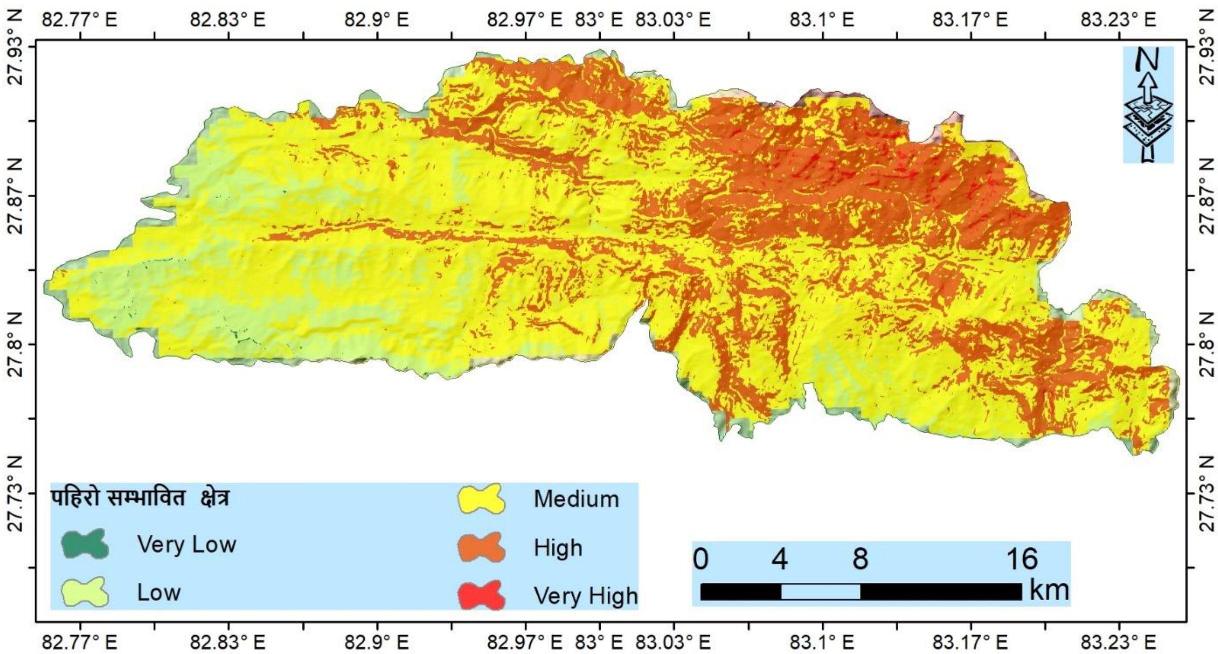

चित्र १९. शितगंगा नगरपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा

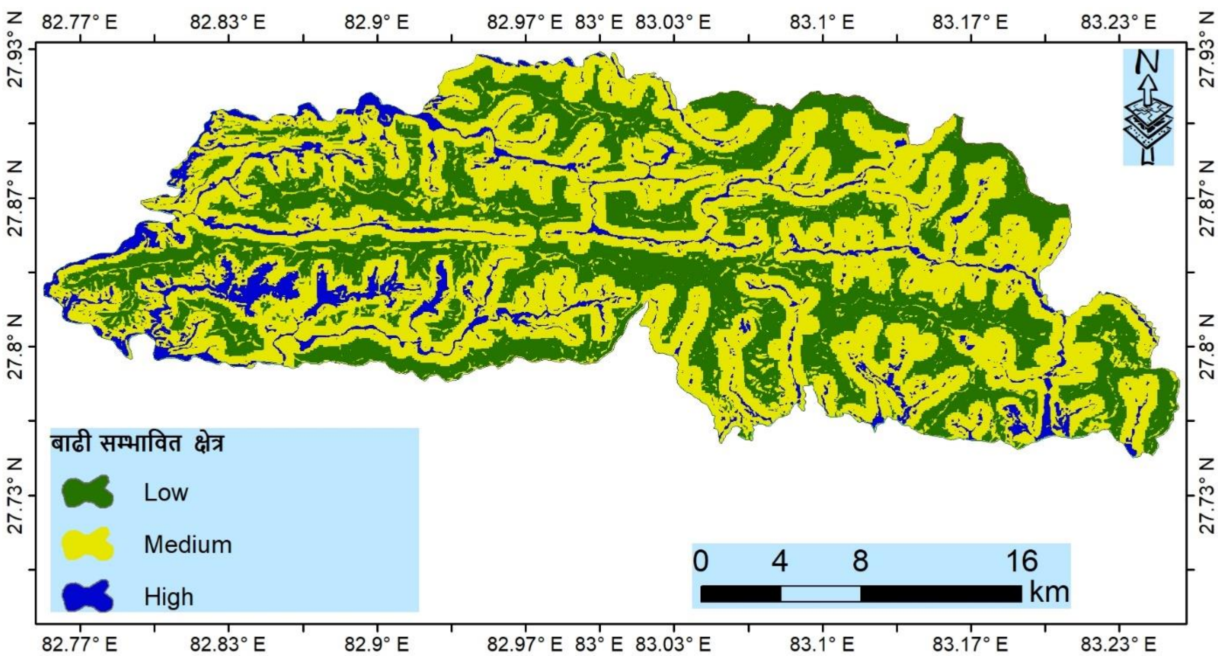

चित्र २०. शितगंगा नगरपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा

परिच्छेद ४: शितगंगा नगरपालिकाको श्रोत तथा क्षमता विश्लेषण

४.१ शितगंगा नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरुको अबस्था र उपलब्ध सेवाहरु

शितगंगा गाँउपालिकामा गैरसरकारी संस्था, अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, अन्तर सरकारी संगठनहरूको सहायता तथा दातृनिकायहरूले खानेपानी, सरसफाई, स्वास्थ्य, महिला तथा वालवालिका, आयआर्जन, कृषि, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्युनीकरण, पौष्टिक आहार तथा शिक्षाको क्षेत्रमा काम गरेको पाईन्छ (शितगंगा न. पा. को कार्यालय, २०७५) । नगरपालिकामा कार्यरत संस्थाहरु चित्र २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

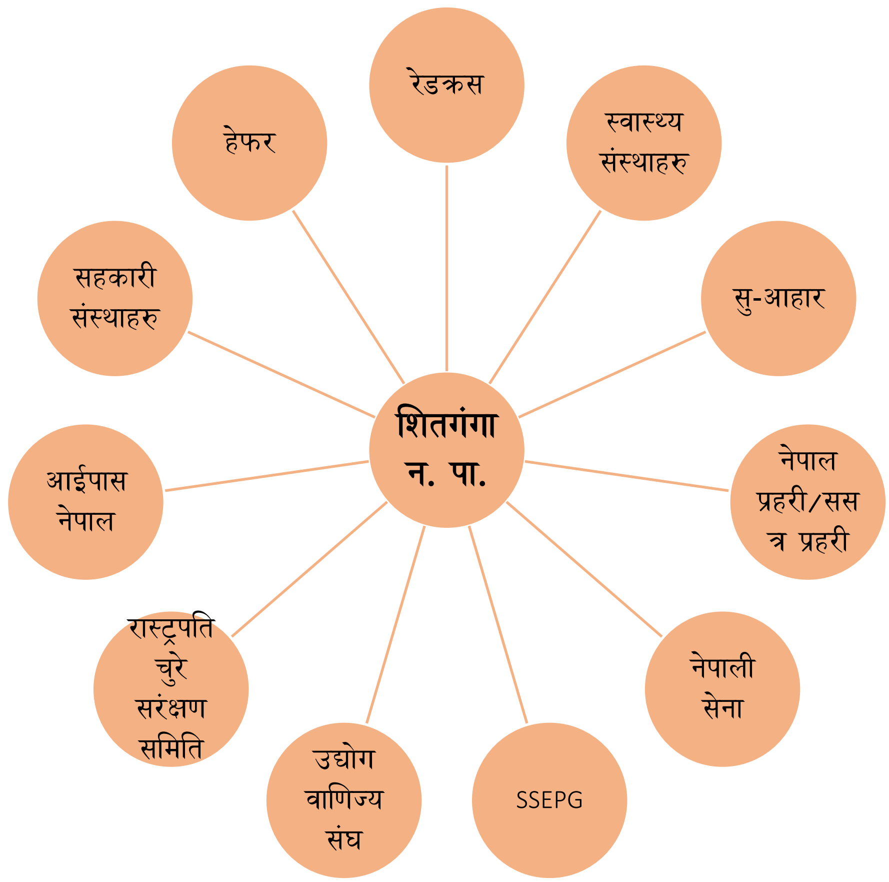

चित्र २१. शितगंगा नगरपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरु

परिच्छेद ५: विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव, अनुकूलन विश्लेषण तथा योजना निर्माण

५.१ विषयगत क्षेत्रमा परेको प्रभाव

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ ले दस वटा विषयगत क्षेत्र र यस विधिबाट शितगंगा नगरपालिकामा विगत ३० वर्षमा जलवायुमा देखिएको परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रगत प्रभाव तथा हालको अवस्था र भविष्यको अनुमान प्रस्तुत गरिएको छ । पहिलेको अवस्थाबाट वर्तमान अवस्थामा भएको परिवर्तन र भविष्यमा पार्न सक्ने नकारात्मक असरको चित्रण गरिएको छ । उक्त विश्लेषण तालिका २१.विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभावको विश्लेषणतालिका २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ । जसले जलवायु परिवर्तनको असरबाट अनुकूलन हुन गर्नुपर्ने कामहरूको प्राथमिकीकरण र लेखाजोखा गर्न मद्दत भएको छ ।

तालिका २१.विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभावको विश्लेषण

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हालको अवस्था	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
कृषि/खाद्दय सुरक्षा			
प्रांगारिक मल, गोबरको प्रयोगको कारणले कृषि उत्पादन राम्रो हुने गरेको थियो र खाद्यान्न बस्तुहरु सुरक्षित तथा बिषादी मुक्त थिए, परम्परागत कृषि खेति, आकाशे पानीको भरमा खेति गर्ने गरेको, रैथाने वाली, कृषिमा लाग्ने रोगहरु धेरै कम भएको, परम्परागत कृषि औजारको प्रयोग, खरानी, टिमुर, मट्टितेलको प्रयोग, खेतीबाली नोक्सान गर्ने जङ्गली जनावर आतंक कम हुने गरेको	रासायनिक मल तथा विषादीको प्रयोग, रासायनिक मलको कारण उत्पादनमा ह्रास आउनु तथा असुरक्षित खाद्यान्न उत्पादनमा वृद्धि, कृषि सडकमा बृद्दि, उन्नत बिउ, आधुनिक कृषि औजार, अन्नवालि संगै तरकारी खेति तथा मसलाजन्य खाधान्नको खेतीमा बृद्दि, खेतीयोग्य जमिन घट्दै गैरहेको, कृषिमा लाग्ने रोगहरु बढ्दै गैरहेको	व्यवसायिक खेति बढ्दै जाने, बिभिन्न रोगहरुले आक्रमण गर्ने, परनिर्भरता बढ्ने, बदेल र बादरले गर्दा कृषि उत्पादनमा ह्रास आई बसाइसराइमा तीव्रता, बाँझो जमिन बढ्दै जाने, खाद्द्य असुरक्षा हुन सक्ने	महिलाहरु दिर्घ रोगि हुनुका साथै अकालमै मृत्यु हुन सक्ने, बालबालिकामा कुपोषण जस्ता रोगहरु लाग्ने सम्भावना देखिन्छ, रोग प्रतिरोधात्मक क्षमतामा कमि, प्रजनन स्वास्थ्यमा समस्या
वन, जैविक विविधिता तथा जलाधार संरक्षण			
घनघोर जंगल रहेको, प्रशस्तै बन्यजन्तुहरु पाउने गरेको, थुप्रै	बढ्दो जनसंख्या र बर्षेनी आगलागीका कारण	खडेरीका कारण सुक्खा भइ वन	स्वच्छ पानीको उपलव्धता भएमा महिला

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हालको अवस्था	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
जडीबुटीहरु पाईने गरेको, पानीका मुहानहरुमा प्रशस्तै पानी थियो, प्रशस्त माछाहरु पाइने	वनविनाश भईरहेको, वन्यजन्तुहरु लोप हुदै गईरहेको, पानीका मुहानहरु सुक्दै गईरहेको, सिसो, खयर जस्ता विरुवा लोपन्मुख, च्युरी, काफल, अमला लोपन्मुख, देधुवा, चितुवा, गिद्ध लोप तथा मिचाहा प्रजातिका झारपातहरू बढ्दै गैरहेको, काठ चोरी बढेको, सामुदायिक वनले संरक्षणमा सहयोग भएको	जंगलमा असर पर्ने, जलाधारका माछा घट्दै जाने	तथा बालबालिकाको स्वास्थ्यमा राम्रो प्रभाव पर्ने देखिन्छ
जल तथा उर्जा			
पिउने पानीको निकै समस्या थियो, पानीका प्रशस्त स्रोत भए पनि कसरि प्रयोग गर्ने भन्ने ज्ञान नभएको, इन्धनको रुपमा स्थानीय स्रोत (दाउरा, टुकी, लालटिन, दियालो) प्रयोग गर्ने गरेको, बिधुत उत्पादन नभएको	स्रोत सुक्दै जानाले पिउने पानीको समस्या रहेको, सिंचाईको लागि अझै प्रयाप्त पानि नभएको, विद्युतीकरण बढ्दै गएको, सोलारको प्रयोग	आधुनिक प्रविधि प्रयोग गरि राप्ती नदीको पानीलाई सिंचाईको ल्याउन सकिन्छ, एक घर एक धारा, शुद्ध खानेपानी, विधुतीय चुलो, गोबरग्यासको प्रयोग, बिधुतको प्रयोग बढ्दै जाने	
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई/प्रजनन स्वास्थ्य			
बिरामी भएको अवस्थामा लादालादै बाटोमै मृत्यु हुने अवस्था थियो, खानेपानी तथा सरसफाईमा कमि, विभिन्न किसिमका सरुवा रोगहरु जस्तै झाडापखाला, औलो, हैजा, लुतो, आउ, रगत्मासी हुने गरेको, शौचालय थिएन, परिवार नियोजन का साधनको प्रयोग बारे ज्ञान नभएको , ११-१५ ओटा सम्म	केहि सुधार भएको, सरुवा रोगहरु कमि भएको, शौचालय बनेको, शुद्द खानेपानीको अझै समस्या रहेको, प्रजनन स्वास्थ्यमा केहि सुधार आएको छ, गाउँघरमा स्वयंसेविकाहरु उपलब्ध रहेको, सरसफाई, प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि जनचेतनाको बृद्दि, साबुन	भविष्यमा संरक्षण तथा सुधार गर्न सकिन्छ, पानीका स्रोतहरु पहिचान गरि घरघरमा ल्याउन सकिन्छ, जनचेतना अभिबृद्धि, सरसफाईमा वृद्धि, प्रजनन स्वास्थ्यमा सुधार हुने, सुरक्षित	प्रजनन स्वास्थ्य बारे विद्यालयको पाठ्यक्रममा समावेश गरिएको, सुनौलो हजार दिनसम्म बच्चालाई स्तनपान गर्नाको कारण झाडापखाला, हैजा निर्मुल भएको, मातृ शिशुको मृत्युदर कम, फोक्सो सम्बन्धी रोगको कमि, बाँझोपन बढ्दै जाने,

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हालको अवस्था	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
सन्तान जन्माउने, आमाको पाठेघर खस्ने, खरानीको प्रयोग हात धुनलाई, प्रजनन स्वास्थ्यको हिसाबले दिदीबहिनीहरुले निकै समस्या बेहोर्न पर्ने थियो, घरमै बच्चा जन्माउने, असुरक्षित गर्भधारण, अस्थायी तथा स्थाई परिवार नियोजनका साधनको असुविधा, पौष्टिक आहारको कमीले कुपोषण हुने गरेको, चेकजाचको अवस्था कमजोर, बाल मृत्युदर उच्च् रहेको, तल झर्ने, पाठेघरको हुने विभिन्न समस्या उच्च् जोखिम थियो	पानीको प्रयोग, स्वास्थ्य संस्थामा बच्चा जन्माउने, मातृ शिशुको खोप तथा नियमित चेक जाच, अस्थायी तथा स्थाई परिवार नियोजनका साधनको सुविधा तथा प्रयोग बढ्दै गरेको, नगरपालिकाको ६ ओटा स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित गर्भपतनको सेवा रहेको	गर्भपतनको सुविधा, खानपानको कारणले गर्दा सरुवा रोग भन्दा नसर्ने रोगले धेरै सताउने डर, प्रजनन स्वास्थ्यमा धेरै सुधार आउने छ	विभिन्न नयाँ रोग आउन सक्ने
स्थानीय ग्रामिण तथा शहरी बस्ति			
ग्रामिण बस्ति थियो र ग्रामिण बस्तीमा बसोबास गर्ने जनसंख्या बढी, गाउँ बस्तीहरु टाढा टाढा हुने गरेको, बजार नहुँदा धेरै टाढा जानु पर्ने	सडक, खानेपानी, बिजुली, आदिको केहि सुबिधा भएको, शहरमा केन्द्रित बस्ति	शहरीकरण झन् बढ्दो, गाउँमा बस्ति घट्दै जाने	ग्रामिण तथा शहरी बस्ति विकासले महिला तथा बालबालिकाको शिक्षामा सुधार
जलवायु जन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन			
गाउँलेहरु मिलेर व्यवस्थापन गर्ने गरेको, परम्परागत हिसाबले बाटो सोर्ने, खन्ने तर अरु व्यवस्थापनको संरचना थिएन, विपद्का घटनाहरु धेरै कम हुने गरेको, सम्बन्धित संघ सँस्था तथा सरकारी निकाय नभएको	तटबन्धको व्यबस्था, ढल निकासको व्यबस्था गरि न्यूनीकरण गर्ने गरेको, जलवायुमा परिवर्तन, तापक्रममा वृद्धि, विपद जोखिम व्यवस्थापन समितिको बनाई विपद् व्यवस्थापन गर्ने अभ्यास सुरु भएको, सम्बन्धित क्षेत्रमा काम गर्ने संघ सँस्था तथा सरकारी निकाय नभएको	जलवायु परिवर्तनमा बृद्दि, वातावरण प्रदुषणमा बृद्दि, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खडेरी, आगलागी आदि बढ्दै जाने	जोखिम बढ्दै जाने
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार			

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हालको अवस्था	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
गोरेटो बाटो भएको, उद्योग, कलकारखाना नभएको	यातायातको राम्रो सुबिधा भएको देखिन्छ तर अझै धेरै जस्तो ठाउँमा कच्ची सडक नै भएको	भविष्यमा यातायातको राम्रो सुबिधा हुने देखिन्छ, प्रदेश राजधानी क्षेत्र भएकोले राम्रो पूर्वाधारको अपेक्षा गर्न सकिन्छ जस्तै संचार, बिधुत, कलकारखाना	महिला तथा बालबालिकामा राम्रो प्रभाव पर्ने देखिन्छ भने अहिले महिलाले भोगिरहेको प्रजनन सम्बन्धि समस्या राम्रो यातायातको सुविधाले कम हुन सक्ने
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन			
महिला पुरुषमा धेरै विभेद हुने गरेको, धेरै महिला हिंसा, जातीय विभेद धेरै थियो, एकल, असहाय महिलाहरुलाई समाजमा बस्न, हिड्डुल गर्न असहज परिस्थिति थियो, हिंसा पिडित महिलाहरुले न्याय पाउन निकै मुस्किल थियो, दलित, जनजाती तथा अन्य जातिको सामाजिक, आर्थिक अवस्था फरक थियो	महिला पुरुषमा हुने विभेदमा कमि र क्रमिक रुपमा सुधार आएको, महिलाको समस्याको आवाज उठाउने बिभिन्न संघसंस्थाको सहयोग हुने गरेको, जलवायु परिवर्तनको कारणले कृषि, पशुपालन तथा खानेपानी संकलनमा खासगरी महिलाहरुको कार्यबोझ बढ्दै गैरहेको, महिला तथा मानव अधिकारकर्मीको सहयोगले उचित न्याय पाउने अवस्था रहेको, दलित जातिसंग हुने विभेद पनि घटेर गएको तर पनि दलित समुदायको अझै विभिन्न ठाउँमा अन्य जातिभन्दा कम रहेको	महिला पुरुषमा हुने विभेद नहुने, अन्याय गर्नेलाई उचित दण्ड सजायको व्यबस्था हुने, जनचेतनाको अभिबृद्धि हुने, महिलाहरुको सहभागिता बढ्दै जाने, महिला, अपाङ्ग, बालबालिका, बृद्ध मैत्री विकास निर्माणका पूर्वाधार बन्ने	विगतमा भोग्दै आएका समस्याहरु क्रमिक रुपले सुधार भएको महसुश हुनेछ
जनचेतना अभिबृद्धि तथा क्षमता विकास			
पहिला महिलाहरुलाई चुलो, चौका तथा घरयासी काममै व्यस्त हुन्थे, कुनै चेतनामुलक कार्यक्रम, सिप आदि दिइदैनथ्यो, कार्यक्रम, गोष्ठी, सेमिनारमा	घरायसी काममा मात्र नभई महिला आत्मनिर्भर हुने काम गर्ने गरेको, शिक्षा, स्वस्थ्य, संचारको पहुँच, महिलाहरुको लागि आरंक्षण सुबिधा भएको	महिला पुरुषबिचको विभेद महसुश नहुने	महिलाहरुलाई हामीले पनि केहि गर्न सक्छौं भन्ने आत्मविश्वास बढेर जाने

३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हालको अवस्था	भविष्यको अनुमान	महिला तथा बालबालिकामा पर्न सक्ने प्रभाव
सहभागिता हुदैनथ्यो, छोरीले पढ्न हुदैन, अर्काको घर जाने जात हो भन्ने अवधारणा थियो, पत्रपत्रिका, रेडियो सुन्ने पहुँच थिएन, महिलाहरुलाई महिनावारी को समयमा छाउपडी राख्ने चलन, सिपमुलक कामहरुमा समाजका केहि व्यक्तिहरुले मौका पाउथ्यो	बिभिन्न ठाउँमा सहभागिता भएको, आफ्नो हक अधिकार को लागि लड्न सक्ने अवस्था रहेको, सिप सिक्ने अवस्था रहेको, किशोरीहरुलाई महिनावारी हुदाँ बिधालय जान अप्ठ्यारो नभएको, प्याड वितरण गर्ने गरेको, विभिन्न ठाउँमा स्वास्थ्य सिबिर संचालन गरि सेवा पाउने गरेको		
पर्यटन एवम् प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा			
मन्दिर, पाटि, पौवा, चौतारी, वर पिपल आदि प्रशस्त थिए, वडा दशैको समयमा छेडाको मेला, बाजा गाजा सहित सराय खेल्ने साथै दशैको दिन देखि पुर्णिमाको दिन सम्म विभिन्न स्थानमा सरे जात्रा निकाल्ने परम्परा थियो	अहिले पाटि पौवा, चौतारी लोप हुदै गएको, संस्कृतिक सम्पदा मध्ये हालको समयमा थोरै कम भएको अनुमान लगाउन सकिन्छ	पाटि पौवा, चौतारी आदि नगन्यमा देखिन सक्ने तर केहि मन्दिरहरुको स्तरोन्नति गरि सरंक्षण हुन सक्ने	

५.२ अनुकूलन कार्यहरुको परिकल्पना, योजना तथा प्राथमिकीकरण

५.२.१ उच्च अनुकूलन क्षमताको परिकल्पना

नगरपालिकाको वडा स्तरमा विद्यमान अवस्था र प्रणालीको चित्रण गरिसकेपछि वडा स्तरीय सरोकारवालाको दृष्टिमा उच्च अनुकूलन क्षमताका परिदृष्यहरूको परिकल्पना गरिएको थियो । तिनै परिकल्पनाहरुका आधारमा यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यस स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना गोष्ठीका सहभागीहरुले यस वडाको लागि गरेको परिकल्पनाहरु निम्न अनुसार छन् ।

- नगरपालिकाको धेरै जसो वडामा स्थानीय वासीहरुमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसको असरसँग विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा अनुकूलित हुने क्षमता विकास भएको हुनेछ । जसले गर्दा जलवायुजन्य प्रकोपबाट हुने क्षति न्यून हुनेछ भने जीविकोपार्जन सहज हुनेछ ।

- सिंचाई कुलोको मर्मत तथा स्तरोन्नती, सरल तथा जलवायु अनुकूलित सिंचाई प्रविधिको प्रयोगले सिंचाईको उपलब्धतमा वृद्धि र उपलब्ध पानीको सदुपयोग भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनुका साथै स्थानीय जनताको आयआर्जनमा टेवा पुगेको हुनेछ ।

- खानेपानीको मुहानको संरक्षणबाट पानीको प्रचुरता भएको हुनेछ भने स्वस्थ पिउने पानी तथा सरसफाईको कारण स्थानीय समुदायको स्वास्थ्यमा सुधार आएको हुनेछ । दुषित पानीबाट हुन सक्ने रोगहरुको प्रकोप घट्दै जानेछ ।

- विभिन्न भौतिक पूर्वाधार जस्तै सडक, सिंचाई प्रणाली, अस्पताल, विद्यालय आदिको निर्माण तथा सरकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाको उपस्थितिबाट वडामा बाढी, पहिरो ,आगलागी , खडेरी जस्ता जलवायुजन्न प्रकोपको असर कम भई विकास निर्माणमा अग्रसर भएको हुनेछ ।

- प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकार सम्बन्धि स्थानीय नागरिक खासगरी महिलाहरुमा जनचेतना बढेको हुनेछ भने प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि अधिकार सुनिस्चित हुनेछ ।

- जलवायु परिवर्तनले स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्ने असर बारे तथा असर न्यूनीकरण गर्ने उपायबारे जनचेतना फैलिएको हुनेछ भने जलवायुजन्य विपद्का कारणले स्वास्थ्य क्षेत्रमा हुने क्षति न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।

- दीगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट वनको हैसियत सुदृढ हुनुका साथै वन डढेलोको प्रकोप पनि कमी आएको हुनेछ र संगसंगै वन विनाश र वन अतिक्रमणमा पनि कमी आएको हुनेछ । यसले गर्दा जैविक विविधता तथा जलाधार सरंक्षणमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउनेछ ।

- उपयुक्त उन्नत जातको कृषिवाली ,आधुनिक जलवायु अनुकूलित प्रविधिको प्रयोगका कारण कृषि उत्पादनमा वृद्धि भई जीविकोपार्जन सहज भएको हुनेछ भने महिलाको कार्यबोझ घटाउनमा टेवा पुग्नेछ।

- पशु तथा कृषिमा देखा पर्ने रोगको असर कमी भई कृषि उत्पादनमा वृद्धि हुनाले खाद्य सुरक्षा बढ्नेछ ।

- घाँस काट्ने मेशिन, धान झार्ने मेशिन र मकै छोडाउने मेशिनको प्रयोगले महिलाको कार्यबोझमा कमी हुँदा महिलाको प्रजनन तथा अन्य स्वास्थ्य समस्यामा कमि आएको हुनेछ ।

- भू-क्षमता अनुसारको उचित कृषि प्रविधीहरुको प्रयोग ,उपयुक्त भू-उपयोग र भू—संरक्षणका उपायहरुको अवलम्बनसंगै भू-क्षयमा कमी आएर प्राकृतिक वातावरण संरक्षण हुनेछ ।

- नदि किनारमा हराभरा भइ खानेपानीका मुहानहरु संरक्षण हुनेछन भने जल तथा उर्जाका स्रोतहरु संरक्षण भएका हुनेछन ।

- शितगंगा नगरपालिकामा रहेका पर्यटकीय तथा सांस्कृतिक हिसाबले महत्वपूर्ण स्थलहरुको संरक्षण भइ स्थानीय स्तरमा पर्यटकहरुको संख्यामा बृद्दि भइ महत्वपूर्ण आयआर्जनको स्रोतको रुपमा विकास भएको हुनेछ ।

- महिला, दलित तथा पिछडिएका वर्गहरु सिपमुलक तालिम प्राप्त गरि जीविकोपार्जनको लागि आयआर्जन गरि सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा सुधार भएको हुनेछ ।

- स्थानीयवासीहरुमा जलवायु परिवर्तनको बारेमा चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरुसँग अनुकुलित हुन तथा समग्र वातावरण तथा पर्यावरणीय प्रणालीको दिगो विकास गर्न प्रशासकिय सिमाभित्र मात्रै सिमित नभई समग्र उप-जलाधार क्षेत्रका माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रहरुबीच सहकार्यको शुरुवात भएको हुनेछ ।

५.२.२ अनुकूलन तथा विपद व्यवस्थापन क्षमता विकास

शितगंगा नगरपालिकाका स्थानीय सुमदाय सबैले जलवायु, तापक्रम, पानी पर्ने समयमा आएका परिवर्तनहरुको महसुस गरेका भएता पनि जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान, सूचना तथा जानकारीहरुको कमीले त्यस्ता परिवर्तनहरु किन भईरहेका छन् भन्ने बारेमा उनीहरु अनविज्ञ छन् । स्थानीय समुदाय मात्रै नभई नगरपालिका तथा वडाका कर्मचारीहरु, तथा विभिन्न सरोकारहरुलाई पनि जलवायु परिवर्तन जलवायु जन्य प्रकोपको ज्ञानमा कमि रहेको छ । यसर्थ प्रत्येक वडा तथा नगरपालिकामा गरिएका सचेतनामूलक क्रियाकलापहरुले स्थानीय सुमदायमा जलवायु परिवर्तन

सम्बन्धि ज्ञान वृद्धि गराउन निकै नै उपयोगी सावित भएका छन् । त्यसैले प्रत्येक वडा तथा नगरपालिकाका जन प्रतिनिधिहरु, स्थानीय सुमदायका साथसाथै वडामा कार्यरत सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाहरु तथा ईलाका स्तरीय सरकारी कार्यालयहरुलाई पनि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्न साथै सहकार्यको लागि उत्प्रेरित गर्न विभिन्न तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया र अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरुको आवश्यकता देखिन्छ ।

यस नगरपालिकाको कार्यालयमा प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, इन्जिनियर (३), प्राविधिक (३), कम्प्युटर अपरेटर (१), सूचना अधिकारी, सूचना तथा संचार प्रविधि अधिकृत, शिक्षा अधिकृत, योजना प्रमुख, स्वास्थ्य शाखा प्रमुख, कृषि सेवा प्रमुख, सह-लेखापाल, १-१ जना तथा ४ जना कार्यालय सहयोगी रहेका छन् । त्यसै गरि सबै वडाको कार्यालयमा अध्यक्ष सहित ५ जना जन प्रतिनिधिहरु, १ जना सचिव, १ जना स.ले.पा. र १ जना कार्यालय सहायक रहने प्रावधान रहेको छ । लापा निर्माणका सम्पूर्ण चरणहरुमा नगरपालिका तथा सबै वडा कार्यालयले मुख्य भूमिका खेलेको थियो भने प्रत्येक वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी तथा अरु स्वयंसेविकाहरुले महिला स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि जानकारी दिनु भएको थियो । शितगंगा नगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७६ ले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण गर्ने व्यबस्था गरेको छ । त्यसै गरि वडा तहमा पनि विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण गरि विपद् व्यवस्थापन गरिएको पाइएको छ । जन प्रतिनिधिहरु स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न केही हदसम्म दक्ष देखिएतापनि कार्यक्रमको लक्ष्य पुरा गर्न उनीहरुलाई थप ज्ञान, सीप दिनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । लापा कार्ययोजनामा प्रस्ताव गरिने योजनाहरु धेरै जसो नगरपालिका तथा वडाले आफ्नो योजना, कार्यक्रम तथा नीतिमा राखी तर्जुमा गर्ने गरिएको छ । यस नगरपालिकाको तथा वडाको जलवायु तथा जलवायु जन्य विपद् तथा सम्पूर्ण सूचनाको अध्यावधि राख्न जनशक्तिको व्यबस्था गरि तालिम साथै प्रत्येक वडामा वडामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पुस्तकहरु राख्न तथा अध्ययन गर्न ज्ञान केन्द्रको स्थापना गर्नु पर्ने देखिन्छ । यसरी लापाका योजनालाई कार्यान्वयन गर्न यस्ता तालिम, गोष्ठीहरुको आवश्यक पर्ने भएको हुंदा त्यस्ता तालिम तथा गोष्ठीहरु संचालन तथा सम्पन्न गर्नको लागि सहयोगी निकायहरु जि.स.स., नगरपालिका, स्थानीय संघ संस्थाहरु साथै दातृ निकायहरुको साथ र सहयोगको आवश्यकता छ भने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि एक जना जलवायु परिवर्तन अनुकुलनको ज्ञान भएको सामाजिक परिचालक, एक जना स्वास्थ्यकर्मी, एक जना कृषि प्राविधिक र एक जना प्राविधिक (ओभरसियर) परिचालन गर्नु पर्ने पनि आवश्यकता देखिन्छ । यसरी नै लापा कार्यान्वयनका लागि निर्बाचित जन प्रतिनिधिहरु तथा सरोकारवाला निकायहरुलाई स्वःअनुगमन, सार्वजनिक लेखा परिक्षण, योजना प्रक्रिया सम्बन्धी अभिमुखीकरण र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न पनि आवश्यक

देखिन्छ । यिनै आवश्यकताहरुलाई ध्यानमा राख्दै स्थानीय सरोकारवालाहरुसंगको छलफलको आधारमा तयार गरिएको क्षमता विकास योजना जलवायु परिवर्तन अनूकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाको जनचेतना तथा क्षमता अभिबृद्धि भागमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.२.३ लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण समाहित अनुकूलन योजना आवश्यक्ता विश्लेषण

जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरुले पार्ने असर व्यक्ति, परिवार वा समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ कुनै पनि समुदायमा अनुकूलनका उपायहरुको पहिचान गर्दा सदियौ देखि त्यस समाजमा व्याप्त लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरुलाई विश्लेषण गर्न अपरिहार्य हुन्छ । यसर्थ यस नगरपालिकाका सबै वडामा स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना निर्माणको क्रममा वडा स्तरीय गोष्ठिहरुमा यहाँ विद्यमान लैंगिक तथा सामाजिक सवालहरुको बारेमा सहभागितामूलक तरिकाले छलफल गरिएको थियो । उक्त छलफलहरुबाट महिला तथा पुरुषको दैनिक कार्यवोझ विश्लेषण गरिएको थियो (तालिका १४) । जस अनुसार अन्य क्षेत्रमा जस्तै यस पालीकामा पनि महिलाहरु घरभित्रको काममा र पुरुषहरु घरबाहिरको काममा संलग्न रहेको देखिन्छ । साथै श्रोत साधनहरुमा पुरुषहरुको पहुँच बढी रहेको देखिन्छ । यसर्थ यस कार्ययोजनामा महिलाहरुको सीप तथा क्षमता विकास गर्दै उत्पादनशिल क्षेत्रहरु तथा श्रोत साधनहरुमा उनीहरुको पहुँच बढाउने खालका योजनाहरुलाई समावेश गरिएका छन् ।

कमजोर आर्थिक, सामाजिक अवस्था, समाजमा स्थापित परम्परागत लैङ्गिक भूमिका, सेवामूलक घरायसी कार्यको जिम्मेवारी, स्रोत तथा सेवामा असमान पहुँच, फरक एवं विशिष्ट शारीरिक र स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यकता, जीविकोपार्जनका अवसरको सीमितता, निर्णय प्रकृयामा सहभागिताको कमी, लगायत विभेदपूर्ण सामाजिक साँस्कृतिक मान्यता तथा नीतिगत व्यवस्थाहरू नै लैङ्गिक असमानताका प्रमुख कारक तत्वहरू हुन् । विद्यमान लैङ्गिक असमानताको कारण महिलाको अनुकूलन क्षमतामा नकारात्मक असर परेको छ र उनीहरू जलवायु परिवर्तनको असमानुपातिक प्रभावको सामना गरिरहेका छन् । राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीतिले जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीति निर्माण, संस्थागत संरचना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सुशासन र लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै जीविकोपार्जनमा सहजीकरण गर्ने प्रावधान समावेश गरेको छ । साथै अनुकूलनका क्षेत्रमा गरिएका विभिन्न अभ्यासहरूबाट हासिल गरिएका अनुभव तथा अध्ययन अनुसन्धानबाट प्राप्त सुझाव अनुसार नेपालका जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीतिहरूमा समाजमा विद्यमान सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक पक्षहरूलाई थप गहिराईमा पुगेर विश्लेषण गर्दै सामाजिक न्यायको सवाललाई उच्च प्राथमिकतामा राखुपर्ने आवश्यकता महसुस गरिएको छ । जलवायु

परिवर्तन सम्वन्धी लैंगिक तथा सामाजिक समावेशिकरणमा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. स्थानीय तहमा जलवायु परिवर्तन विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि लैङ्गिक उत्तरदायी पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना गर्ने ।

२. स्थानीय तहमा लैङ्गिक तथा सामाजिक मैत्री आवश्यकता पहिचान योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने ।

३. जलवायु परिवर्तन सूचना, सामग्री प्रसार सेवा तथा वित्तीय स्रोतहरूमा महिला तथा संकटासन्न समुदायको पहुँच सुनिश्चित गराउने, उद्यम प्रवद्र्धन र लैङ्गिक मैत्री स्थानीय वजार संयन्त्रको विकास गर्ने ।

४. संकटासन्नता तथा लैङ्गिक विश्लेषणका आधारमा लक्षित समूहको पहिचान गरी जीविकोपार्जनका लक्षित कार्यक्रमहरू तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने ।

५. सम्बन्धित समितिका काम हेर्ने शाखाहरूमा कर्मचारी नियुक्ति तथा पदस्थापन गरी उनीहरूको जिम्मेवारीमा परेका कामहरू प्रभावकारी ढंगबाट सम्पादन गर्न अभिप्रेरणा र आवश्यक ज्ञान, सीप र दक्षता अभिबृद्धि गर्ने तालिम प्रदान गर्ने ।

६. स्थानीय अनुकूलन योजना र कार्यक्रमहरूमा अनिवार्य रूपमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरूलाई समेट्ने ।

७. स्थानीय तहमा गठन हुने विभिन्न समिति तथा संयन्त्रहरूमा महिला र संकटासन्न समूहहरूको समानुपातिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्ने ।

८. नगरपालिकाहरूमा गठन भएका विषयगत समितिहरूमा जलवायु परिवर्तन र लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण हेर्नको लागि सामाजिक विकास समिति र नगर विपद् व्यवस्थापन समितिलाई तोक्ने ।

९. स्थानीय स्तरमा भएका जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी असल अभ्यासहरूको लैङ्गिक दृष्टिकोणले अभिलेखीकरण गर्ने ।

५.२.५ नागरिक समाज, गैरसरकारी संघ, संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरूको भुमिका

समुदाय स्तरमा समुदायमा आधारित विभिन्न संघ-संस्थाहरू (जस्तै सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह) ले समेत जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धी, वन तथा वातावरण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने गर्दछन्। यस्ता समूहहरूले आफ्नै आन्तरिक स्रोतका अतिरिक्त सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट प्राप्त स्रोत परिचालन गर्दछन्। सामान्यतया आवधिक कार्ययोजना अनुरूप वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिन्छ । यस्ता संघ संस्थाले नगरपालिकामा विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा स्थानीय सरकारलाई अनुकूलनयोजना कार्यन्वयन गर्न सहयोग पुर्याउन पर्ने हुन्छ । उदाहरणको लागि जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी नागरिक समाज, गैरसरकारी संघ, संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरूको जिम्मेवारी निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. अनुकुलन रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विभिन्न तहका सरकारलाई सहयोग पुर्याउने ।

२. जलवायु परिवर्तन तथा यसका असरहरु बारे स्थानीय निकाय तथा समुदायहरुलाई जनचेतना फैलाउने, सिपमुलक तालिम प्रदान गरि जीविकोपार्जनको लागि सहजीकरण गरि जलवायु परिवर्तन बाट पर्न सक्ने असर न्यूनीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।

३. जलवायु परिवर्तनमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको आवश्यकता, महत्व सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

४. जलवायु परिवर्तन तथा जलवायुजन्य विपद्ले महिलाको स्वास्थ्यमा पर्न सक्ने प्रभाव न्यूनीकरण गर्न कदम चाल्न सहयोग गर्ने भने प्रजनन स्वस्थ्य अधिकारलाई सुनिश्चित गर्ने

५. स्थानीय कृषकहरुलाई जलवायु मैत्री कृषि प्रणाली तथा पशुपालन सम्बन्धि क्षमता अभिबृद्धि गर्ने ।

६. लैङ्गिक उत्तरदायी अध्ययन अनुसन्धान तथा लैङ्गिक अवधारणा आन्तरिकीकरण गर्ने विधि पहिचान गर्न सहयोग पुर्याउने ।

७. लैङ्गिक विश्लेषणका लागि स्थानीय परिवेश अनुसार विधि र औजारहरूको विकास र प्रयोगमा सहयोग पुर्याउने ।

८. स्थानीय स्रोत तथा साधनको सदपयोग गरेर आत्मनिर्भर बन्न सहजीकरण गर्ने ।

९. लैङ्गिक तथा सामाजिक खण्डिकृत तथ्यांक, आवश्यकता र प्राथमिकताको पहिचान र अभिलेखीकरण गर्न सहयोग पुर्याउने

५.२.६ जलवायु परिवर्तन अनूकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

कृषि तथा खाद्द्य सुरक्षा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	२	उच्च्	१००	५०					५०	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला, घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	कृषि शाखा/नगरपालिका
२	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	६१५		५०				५०	१		पशु शाखा
३	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	६१५	५००	३००	३००			११००	१		कृषि शाखा/सहकारी संस्था
४	ब्यबसायिक कृषि/तरकारी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	१००	५०					५०	१		कृषि शाखा
५	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२००		४०				४०	१		पशु शाखा
६	कृषि रोग किरा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		४०				४०	१		नगरपालिका
७	कुखुरा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	१०			५०			५०	१		नगरपालिका
८	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		५०				५०	१		नगरपालिका
९	सिंचाई (लिप्टिंग) प्रविधिको व्यबस्था	संख्या	१	उच्च्	४८०	१०००					१०००	१		प्रदेश सरकार
१०	उन्नत जातको विउबिजन वितरण तथा तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		३०				३०	१		नगरपालिका
११	हाते ट्याक्टर तथा थ्रेसर वितरण	संख्या	१०	उच्च्	५०	४००	२००				६००	१		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१२	कृषि औजार वितरण	पटक	२	उच्च्	५०	६०	५०				११०	१		नगरपालिका
१३	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	३० बिगाह क्षेत्रको लागि	उच्च्	१५०		५०				५०	१		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१४	कृषि संकलन केन्द्रको व्यबस्था	भवन	१	उच्च्	६१५		२००				२००	१		नगरपालिका

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१५	थोपा सिंचाईको व्यवस्था	सिंचाई प्रणाली	२०	उच्च्	१००				४५		४५	१		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१६	पशु विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	४००	१५०	५०				२००	१		सहकारी संस्था
१७	घर्तिसरा सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१	घर्तिसरा	
१८	टनेल निर्माण	टनेल	५०	उच्च्	५०	२५०	१००				३५०	१		कृषि ज्ञान केन्द्र
१९	कृषि सम्बन्धि तालिम संचालन	व्यक्ति	१	उच्च्	२५		४०				४०	२	सितापुर, मसिना, फलाचौर, बडा चौर, निपाने, सब्दु, अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	कृषि शाखा
२०	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सिबिर संचालन	घरधुरी	१	उच्च्	२५०		५०				५०	२		पशु शाखा
२१	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	घरधुरी	१	उच्च्	२५०		२००	१००			३००	२		कृषि शाखा
२२	टनेल निर्माण	घरधुरी	५०	उच्च्	५०		२५०				२५०	२		कृषि शाखा
२३	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	घरधुरी	१	उच्च्	३००		३०				३०	२		पशु शाखा
२४	कृषि रोग किरा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	१००		४०				४०	२		नगरपालिका
२५	कुखुरा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	४०		५०				५०	२		नगरपालिका
२६	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		५०				५०	२		नगरपालिका
२७	सिंचाई (लिफ्टिंग) प्रविधिको व्यवस्था		१	उच्च्	१५०		२०				२०	२		प्रदेश सरकार
२८	हाते ट्याक्टर तथा थ्रेसर वितरण		१०	उच्च्	२०	४००	२००				६००	२		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२९	कृषि औजार वितरण	तालिम	२	उच्च्	५०	२०	१०				३०	२		नगरपालिका
३०	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	२० बिगाह क्षेत्रको लागि	उच्च्	५०	३०					३०	२		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
३१	कृषि संकलन केन्द्रको व्यबस्था	भवन	१	उच्च्	२०	३००					३००	२		नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३२	सिंचाईको व्यवस्था	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	२००	१०००	५००	२००		२०	१७२०	२		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
३३	उन्नत जातको बिउको वितरण	पटक	२	उच्च्	२५०		३०			२०	५०	२		नगरपालिका
३४	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	२	उच्च्	७०	५०					५०	२		कृषि शाखा, नगरपालिका
३५	पशु स्वस्थ्य सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०	८०					८०	२		पशु शाखा, नगरपालिका
३६	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	३००	२००	५०			५५०	२		सहकारी संस्था
३७	पशु विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	२००	१५०				३५०	२		सहकारी संस्था
३८	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	७०	३०					३०	२		पशु शाखा, नगरपालिका
३९	टनेल निर्माण	टनेल	१५	उच्च्	९०	५०	२५				७५	२		कृषि ज्ञान केन्द्र
४०	माटो परिक्षण	परिक्षण	१	उच्च्	५५०	१५					१५	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	कृषि ज्ञान केन्द्र
४१	जङ्गली जनावरबाट बच्न तारजाली	तारजाली	१	उच्च्	१५०		५०				५०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	नगरपालिका
४२	रैथाने तथा उन्नत जातका विउ वितरण	पटक	२	उच्च्	२००	१०		१०			२०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	कृषि ज्ञान केन्द्र
४३	फलुफुल खेतीका लागि बेर्ना तथा बिउ वितरण	पटक	२	उच्च्	५०	५	५				१०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	कृषि ज्ञान केन्द्र
४४	सुपा सितखोला सिंचाई आयोजना	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	४००	२०००							वडाभरि	सिंचाई डिभिजन
४५	एकीकृत सत्रु जीव व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्			२५				२५	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	कृषि ज्ञान केन्द्र
४६	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०	५०					५०	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन	कृषि शाखा
४७	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सिबिर संचालन	पटक	१	उच्च्	१५०		५०				५०	४		पशु शाखा
४८	टनेल निर्माण	पटक	१५	उच्च्	१२०	५०	२५				७५	४		कृषि शाखा
४९	कृषि रोग किरा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	६०		४०				४०	४		नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
५०	कुखुरा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	६०			५०			५०	४	ओखलढुंगा,खाल, कोरयबास	नगरपालिका
५१	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		५०				५०	४		नगरपालिका
५२	तरकारी खेति व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		५०				५०	४		नगरपालिका
५३	उन्नत जातको विउबिजन वितरण तथा तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०		२०				२०	४		नगरपालिका
५४	हाते ट्याक्टर तथा थ्रेसर वितरण	पटक	१०	उच्च्	३०	४००	२००				६००	४		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
५५	पशुपालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	४		नगरपालिका
५६	कृषि औजार वितरण	तालिम	२	उच्च्	५०	२०					२०	४		नगरपालिका
५७	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	३० बिगाह क्षेत्रको लागि	उच्च्	१५०	५०					५०	४		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
५८	कृषि संकलन केन्द्रको व्यबस्था	भवन	१	उच्च्	२५०			३००			३००	४		नगरपालिका
५९	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	३००	२००	५०			५५०	४		सहकारी संस्था
६०	पशु विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०	१००	५०				१५०	४		सहकारी संस्था
६१	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१००		३०				३०	४		पशु शाखा, नगरपालिका
६२	जंगली जनावर रोकथाम गर्न तारजाली	तारजाली	१	मध्यम	३००		२००				२००	५	गल्दा, थारपाइला, करापू	संघिय सरकार
६३	जंगली जनावर रोकथाम गर्दा तालिमको व्यवस्था	तालिम	१	उच्च्	३००	२०					२०	५		वडा कार्यालय
६४	बालि बिमा	पटक	१	उच्च्	३००	३५०	२००	५०			६००	५		नगरपालिका
६५	आधुनिक कृषि यन्त्रको प्रयोग	पटक	१	उच्च्	१५०	२०					२०	५		नगरपालिका
६६	कृषि खाद्य सुरक्षा सम्बन्धी तालिम	तालिम	६	उच्च्	३००	५०					५०	५		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६७	अन्न भण्डार गर्ने सामुदायिक केन्द्र/ भकारी	भकारी	१	उच्च्		३५०					३५०	५	रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	नगरपालिका
६८	अन्न सुकाउनको लागि त्रिपाल	त्रिपाल	५०	उच्च्	३५०	५०					५०	५		नगरपालिका
६९	हाते ट्रेक्टर र कुट्ने पिस्ने मिल	मिल	१	उच्च्		२००	१००				३००	५		नगरपालिका
७०	उन्नत बिउ बिजन	कुइन्टल	१५	उच्च्		१००					१००	५		नगरपालिका, कृषि कार्यालय
७१	माटो परिक्षण	पटक	१	उच्च्	६०	२०					२०	५	तल्लो जुकेना, गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	नगरपालिका, प्रदेश सरकार
७२	मौसम अनुकुल विउविजन	कुइन्टल	२	उच्च्	२००	१०					१०	५		वडा कार्यालय
७३	माटो परिक्षण	पटक	१	उच्च्	९०	२०					२०	६	कल्लेरी, खमारी, गल्दुंग चिसापानी र सान ढुंग्र	नगरपालिका, कृषि कार्यालय
७४	पशु सम्बन्धी प्राविधिक तालिम	तालिम	२	उच्च्	२००	२५	२५				५०	६		नगरपालिका
७५	वन्यजन्तु नियन्त्रण तारजाली	तारजाली	२००	उच्च्	२००	६०					६०	६		नगरपालिका
७६	तरकारी खेति व्यवस्थापन तालिम	तालिम	३	उच्च्	५५	३०					३०	६	चिसापानी र सान ढुंग्र	नगरपालिका
७७	बाखापालन व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१०	मध्यम	३००		१०				१०	६	कल्लेरी, खमारी, गल्दुंग, चिसापानी र सान ढुंग्र	नगरपालिका
७८	बंगुर पालन व्यवस्थापन तालिम	तालिम	३	मध्यम	३०			१५			१५	६	चिसापानी र सान ढुंग्र	नगरपालिका
७९	विउ विजन खरिद वितरण	पटक	४	उच्च्	३००	८०					८०	६	कल्लेरी, खमारी, गल्दुंग	वडा कार्यालय
८०	वेमौसमी तरकारी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	२०					२०	६		कृषि शाखा
८१	जैविक मल तथा विषादी बनाउने तालिम	तालिम	१	मध्यम	३००		४०				४०	६		नगरपालिका
८२	माटो परिक्षण	तालिम	१	उच्च्	३२५	२०					२०	७	जलुके	कृषि शाखा
८३	कृषि सम्बन्धी तालिम	तालिम	१	उच्च्	११०	५०					५०	७	जलुके	नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
८४	बिउ पोल राम्रो छानेर राख्रे	भण्डार	१	मध्यम	वडा भरि		२०				२०	७	जलुके	नगरपालिका
८५	एकीकृत सत्रु जीव व्यवस्थापन तालिम	व्यक्ति	१	मध्यम	२६६		२०				२०	७	लामाताल, रातमाटा	कृषि संग सम्बन्धित कार्यालय
८६	उन्नत विउ विजन वितरण	कुइन्टल	४	उच्च्	२६६	२०					२०	७	लामताल, रातमाटा	कृषि शाखा
८७	माटो परिक्षण	पटक	१	उच्च्	१५०	१०					१०	७	लामताल	नगरपालिका
८८	लामाताल सिचाई व्यवस्थापन	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	१५०	२००					२००	७	लामताल	प्रदेश सरकार
८९	फलफुल तरकारी सम्बन्धी तालिम	तालिम	१०	उच्च्	३२५	५०					५०	७	जलुके	वडा
९०	कृषि सम्बन्धि तालिम संचालन	तालिम	१	मध्यम	११५		२५				२५	८		कृषि शाखा
९१	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	१	मध्यम	११५		३०				३०	८		कृषि शाखा
९२	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	मध्यम	११५		३०				३०	८		पशु शाखा
९३	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	मध्यम	११५		१००	५०			१५०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	कृषि शाखा
९४	व्यबसायिक कृषि तालिम	तालिम	१	मध्यम	११५		३०				३०	८		कृषि शाखा
९५	टनेल निर्माण	संख्या	१५	मध्यम	११५		५०	२५			७५	८		कृषि शाखा
९६	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	पटक	१	मध्यम	११५		३०				३०	८		पशु शाखा
९७	कृषि रोग किरा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		५०				५०	८	सातमारा	नगरपालिका
९८	कुखुरा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	१०			२०			२०	८	सातमारा	नगरपालिका
९९	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		३०				३०	८	सातमारा	नगरपालिका
१००	तरकारी खेति व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		५०				५०	८	सातमारा	नगरपालिका
१०१	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५		४०				४०	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्ती ढुंगा	नगरपालिका
१०२	सिंचाई (लिप्टिंग) प्रविधिको व्यबस्था	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	७५		८००				८००	८		प्रदेश सरकार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१०३	उन्नत जातको विउबिजन वितरण तथा तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५		४०				४०	८		नगरपालिका
१०४	हाते ट्याक्टर तथा थ्रेसर वितरण	संख्या	१०	उच्च्	७५		२५०	२००			४५०	८		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१०५	कृषि रोग नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५		४०				४०	८		नगरपालिका
१०६	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	१	उच्च्	७५		४०				४०	८		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१०७	पशुपालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		३०				३०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
१०८	व्यावसायिक तरकारी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	५०					५०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
१०९	कृषि औजार वितरण	पटक	२	उच्च्	५०	१०	१०				२०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
११०	कृषि रोग नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	३०					३०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
१११	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	४० बिगाह क्षेत्रको लागि	उच्च्	५०	४०					४०	८	तिनखंडे	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
११२	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	४५०		२५				२५	८	लाहपे	नगरपालिका
११३	कृषि संकलन केन्द्रको व्यबस्था	भवन	१	उच्च्	४५०			२००			२००	८	लाहपे	नगरपालिका
११४	बालीरोग नियन्त्रण कार्यक्रम	तालिम	१	मध्यम	४५०				३५		३५	८	लाहपे	नगरपालिका
११५	सिंचाईको व्यबस्था	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	४५०	२५०					२५०	८	लाहपे	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
११६	उन्नत जातको बिउको वितरण	तालिम	२	उच्च्	४५०		२०				२०	८	लाहपे	नगरपालिका
११७	बालीरोग नियन्त्रण कार्यक्रम	तालिम	१	उच्च्	१०५			२०			२०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	कृषि शाखा, नगरपालिका
११८	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	१०५		२५				२५	८		कृषि शाखा, नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
११९	पशु स्वस्थ्य सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१०५		३०				३०	८		पशु शाखा, नगरपालिका
१२०	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१०५		२००	५०			२५०	८		सहकारी संस्था
१२१	पशु विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१०५		१५०	५०			२००	८		सहकारी संस्था
१२२	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१०५			२०			२०	८		
१२३	व्यावसायिक कृषि तालिम	तालिम	१	उच्च्	१०५		५०				५०	८		कृषि शाखा, नगरपालिका
१२४	टनेल निर्माण	टनेल	१५	उच्च्	१०५		५०	२५			७५	८		कृषि ज्ञान केन्द्र
१२५	कृषि सम्बन्धि तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	१८०		२०				२०	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी,गंगटे,नयाब स्ती, राँगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती ,रातामाता, ठाडा खोला, काल धार,चाकुरा	कृषि शाखा
१२६	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०		४०				४०	९		पशु शाखा
१२७	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	५००		४००	३००	१००		८००	९		कृषि शाखा
१२८	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	कार्यक्रम	१		३५०		२०				२०	९		पशु शाखा
१२९	कृषि रोग किरा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०		२०				२०	९		नगरपालिका
१३०	कुखुरा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	३०			१५			१५	९		नगरपालिका
१३१	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	९		नगरपालिका
१३२	तरकारी खेति व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		३०				३०	९		नगरपालिका
१३३	उन्नत जातको विउबिजन वितरण तथा तालिम	तालिम	१	उच्च्	१५०		२०				२०	९		नगरपालिका
१३४	हाते ट्याक्टर तथा थ्रेसर वितरण	संख्या	१०	उच्च्	३०		३००	२००			५००	९		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१३५	व्यावसायिक तरकारी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	२०					२०	९		नगरपालिका
१३६	कृषि औजार वितरण	तालिम	२	उच्च्	१५०	१०	१०				२०	९		नगरपालिका
१३७	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	४० बिगाह	उच्च्	५०		६०				६०	९		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
			क्षेत्रको लागि											
१३८	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	४५०		३०				३०	९		नगरपालिका
१३९	टनेल निर्माण	टनेल	१५	उच्च्	१०५	५०	२५				७५	९		कृषि ज्ञान केन्द्र
१४०	कृषि सम्बन्धि तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	२५०		२०				२०	१०	बाघखोर , लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा,कचुरेनी, बोखर	कृषि शाखा
१४१	जैविक मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०		२०				२०	१०		कृषि शाखा
१४२	पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सिबिर संचालन	पटक	१	उच्च्	१५०		२०				२०	१०		पशु शाखा
१४३	कुखुरा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	६०			२०			२०	१०		नगरपालिका
१४४	बाखा पालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	१०		नगरपालिका
१४५	तरकारी खेति व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	१०		नगरपालिका
१४६	उन्नत जातको विउबिजन वितरण तथा तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०		२०				२०	१०		नगरपालिका
१४७	हाते ट्याक्टर तथा थ्रेसर वितरण	पटक	१०	उच्च्	३०	३५०	१५०				५००	१०		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१४८	कृषि रोग नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	तालिम	२	उच्च्	१५०		२०				२०	१०		नगरपालिका
१४९	पशुपालन तथा व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	१०		नगरपालिका
१५०	कृषि औजार वितरण	तालिम	२	उच्च्	५०	१०	१०				२०	१०		नगरपालिका
१५१	जङ्गली जनावर आतंक रोकथाम कार्यक्रम	तारबार	३० बिगाह क्षेत्रको लागि	उच्च्	१५०	२०					२०	१०		नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
१५२	कृषि संकलन केन्द्रको व्यवस्था	भवन	१	उच्च्	२५०			२००			२००	१०		नगरपालिका
१५३	कृषि विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०		२००	१००			३००	१०		सहकारी संस्था
१५४	पशु विमा कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०		१५०	७५			२२५	१०		सहकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१५५	पी.पी.आर. खोप अभियान संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१००		२०				२०	१०		
१५६	टनेल निर्माण	टनेल	१५	उच्च्	१५०		५०	२५			७५	१०		कृषि ज्ञान केन्द्र
१५७	करेसाबारी प्रवदन कार्येक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	४५०		२०				२०	१०		कृषि ज्ञान केन्द्र
१५८	व्यवसायिक तथा जलवायु अनुकुलन तरकारी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	३००	५०					५०	११	टिक्री	
१५९	टिक्री सिंचाई कुलो निर्माण	कुलो	१	उच्च्	५०	५००	१००				६००	११	टिक्री	
१६०	आपखोला सिंचाई योजना	कुलो	१	उच्च्	५०	२००					२००	११	आपखोला	
१६१	बग्र सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्		२००					२००	११		
१६२	सेर टुनिकारुख बाधका रह सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्		१५०					१५०	११	सेर टुनिकारुख बाधका रह	
१६३	झुसेडाँडा मौवाबारी पोखरी निर्माण तथा मर्मत	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्		१५०					१५०	११	झुसेडाँडा मौवाबारी	
१६४	तल्ला काठेखोला ढाव सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्		९०					९०	११	तल्ला काठेखोला ढाव	
१६५	फोस्रल सिंचाई योजना	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	२००					२००	११	फोर्सेल	
१६६	उन्नत जातका बाखा, कुखुरा, बंगुर तथा पशुपालन सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	१००	४०					४०	११	टिक्री, जावने, मौवाबारी, खयरभट्टी, वेलखोला, ढुंगेसरा, कात्तिके, वराहपाटा, दोबाटा, लुन्ग्रीदह, गुड्ंग, बाके डदेनी	
१६७	कृषि तथा पशु विमा कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	४५०	३००	२००	५०			५५०	११		
१६८	बेमौसमी तरकारी खेति विउ वितरण तथा तालिम	पटक	१	उच्च्	५०		४०				४०	११		
१६९	थोपा सिंचाई प्रणालीको व्यवस्थापन	संख्या	१५	उच्च्	५०	५०	२५				७५	११		
१७०	जलवायु अनुकुलन विउ वितरण	पटक	१	उच्च्	५००	१०	१०				२०	११		
१७१	आकाशे पानी संकलन केन्द्र	संख्या	५	उच्च्	५०	१५					१५	११		

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१७२	रजिया लिफ्ट सिंचाई योजना	सिंचाई प्रणाली				१००					१००	१२	रजिया	
१७३	कुडापानी हडाहा सिंचाई योजना	सिंचाई प्रणाली				१००					१००	१२	कुडापानी हडाहा	
१७४	तल्लो चुरेटोल सिंचाई योजना	सिंचाई प्रणाली				४००					४००	१२	तल्लो चुरेटोल	
१७५	पिरापानी खड्काटोल सिंचाई	सिंचाई प्रणाली				१००					१००	१२	पिरापानी, खड्काटोल	
१७६	बेमौसमी तरकारी खेति विउ वितरण	पटक	२	उच्च्	४५०	१०	५				१५	१२	झोंटे, पिरापानी, देउराली, हरिओम खोला, धौले टाकुरा, दमारा, मजुरे डाँडा, कोठिया मैदान, रजिया, खुम्चिकोट, जरायो थान	
१७७	जलवायु अनुकुलन तरकारी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	१००	३०					३०	१२		
१७८	सिंचाई कुलो निर्माण	कुलो	३	उच्च्	२००	२००	१००				३००	१२		
१७९	प्रांगारिक तथा जैविक मल सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	२०					२०	१२		
१८०	थोपा तथा फिरफिरे सिंचाई प्रणालीको व्यवस्थापन	सिंचाई प्रणाली	१५	उच्च्	५०	५०	२५				७५	१२		
१८१	सिचाई कार्यक्रम	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५८०		२००				२००	१३	रिकोट, छाप, बाहुनखर्क, नेटाखर्क	वडा कार्यालय
१८२	कृषि सम्बन्धी तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०	२०					२०	१३		वडा कार्यालय
१८३	माटो परिक्षण	परिक्षण	१	उच्च्	३००		२०				२०	१३		वडा कार्यालय
१८४	पशु सम्बन्धी तालिम	तालिम	१	उच्च्	४००		२०				२०	१३		वडा कार्यालय
१८५	बाखा पालन तालिम	तालिम	१	उच्च्	१००		२०				२०	१३	नेटाखर्क, कल्लेरी, हिटन टोल, सिमलपानी	वडा कार्यालय
१८६	कफी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	१३		वडा कार्यालय
१८७	जडिबुटी खेति तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	१३		वडा कार्यालय
१८८	चिउरीको घिउ प्रशोधन तालिम	तालिम	१	उच्च्	७०		२०				२०	१३		वडा कार्यालय
१८९	उखु खेति प्रशोधन मेसिन	संख्या	१	उच्च्			२०				२०	१३		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१९०	अमरिशो प्लान्ट	संख्या	१	उच्च्	५०		२०				२०	१३		वडा
१९१	मसला प्रशोधन तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५		२०				२०	१३		वडा कार्यालय
१९२	तरकारी खेति सम्बन्धि तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	५०	१०					१०	१४	खोरमोर	नगरपालिका
१९३	रोग किरा व्यवस्थापन तथा कम्पोस्ट मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		२०				२०	१४	खोरमोर	नगरपालिका
१९४	पशु आहार सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०		१०				१०	१४	खोरमोर	नगरपालिका
१९५	माटो परिक्षण	परिक्षण	१	उच्च्	५०	१५					१५	१४	खोरमोर	नगरपालिका
१९६	रोग किरा, परजीवी व्यवस्थापन तथा कम्पोस्ट मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५	२०					२०	१४	बौरी	कृषि शाखा
१९७	माटो परिक्षण	परिक्षण	१	उच्च्	७५	१०					१०	१४	बौरी	कृषि शाखा
१९८	पशुपालन, नस्ल सुधार तथा आहारा तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५	२०					२०	१४	बौरी	नगरपालिका
१९९	ब्यबसायिक तरकारी खेति, जैविक उत्पादन सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	१३०			२०			२०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका
२००	सिंचाई कुलो निर्माण	कुलो	१	उच्च्	१३०	१००					१००	१४	पावर	नगरपालिका, प्रदेश सरकार
२०१	फौजी किरा नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	उच्च्	१३०		२०				२०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका
२०२	बाखा पालन तथा नस्ल सुधार कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१३०			२०			२०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका
२०३	अर्गानिक कृषि तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५	२०					२०	१४	बठेनी	प्रदेश सरकार
२०४	पशुजन्य रोग नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	८०		२०				२०	१४	बठेनी	नगरपालिका, वडा
२०५	तरकारी खेति, टनेल निर्माण तथा जैविक उत्पादन सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	१६५	३०					३०	१४	करेचुली	कृषि डिभिजन
२०६	उन्नत किसिमका बिउ बिजन बितरण कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	१६५	१५	१५	१५	१५	१५	७५	१४	करेचुली	नगरपालिका
२०७	उन्नत बाखा तथा बोका तथा पशु रोग नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम	तालिम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	१६५	२०					२०	१४	करेचुली	पशु डिभिजन

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
२०८	पशु तथा बाखा विकास र भकारो खोर सुधार कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	१६५	४०					४०	१४	करेचुली	नगरपालिका, गैरसरकारी सँस्था
२०९	व्यावसायिक कृषि खेति तथा कम्पोस्ट मल बनाउने तालिम	तालिम	१	उच्च्	९५		२०				२०	१४	जादी ओर गादी	नगरपालिका
२१०	बनमारा नियन्त्रण	तालिम	१	उच्च्	९५			२०			२०	१४	जादी ओर गादी	नगरपालिका
२११	माटो परिक्षण	परिक्षण	१	उच्च्	९५	२०					२०	१४	जादी ओर गादी	नगरपालिका
२१२	किराहरुको रोकथाम तालिम तथा औषधि वितरण	तालिम	२	उच्च्	६०	१०	१०				२०	१४	सुखौरा	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२१३	कृषि सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	तालिम	२	उच्च्	६०		२०				२०	१४	सुखौरा	नगरपालिका
२१४	बनमारा नियन्त्रण	तालिम	१	उच्च्	६०			२०			२०	१४	सुखौरा	नगरपालिका
२१५	सिंचाई कुलो निर्माण	तालिम	१	मध्यम	१६५				१००		१००	१४	विक्रम	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२१६	कृषि (च्याउ) सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	सिंचाई प्रणाली	२	उच्च्	१६५					२०	२०	१४	विक्रमसोता, गन्दी	नगरपालिका
२१७	नस्ल सुधार, गोठ तथा खोर सुधार कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	१६५					२०	२०	१४	विक्रमसोता	नगरपालिका
२१८	मुन्द्रेवास सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१४	मुन्द्रेवास	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२१९	तल्लो जिमिरे सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१४	तल्लो जिमिरे	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२२०	लेवासे सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१४	लेवासे	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२२१	लखरकट्टे सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१४	लखरकट्टे	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२२२	ढाव सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	२००					२००	१४	ढाव	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२२३	ओडारपाटा सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१४	ओडारपाटा	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
२२४	कालेगौडा सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१४	कालेगौडा	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
२२५	सोती सिंचाई	सिंचाई प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००		सोती	नगरपालिका तथा प्रदेश सरकार
	जम्मा					१४८३०	९४३५	२९१५	२९५	९५	२५५७०			

वन, जैविक विविधता तथा जलधार संरक्षण

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	वन डढेलो नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	मध्यम	150			२०			२०	1	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने , मलारानी ,भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला, घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	वन कार्यालय
२	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	400		१०				१०	1		भू-तथा जलाधार संरक्षण
३	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	400		१५				१५	1		भू-तथा जलाधार संरक्षण
४	पुनर्भरण पोखरी तथा सिमसार क्षेत्र निर्माण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	मध्यम	500		३०	२०			५०	1		वन मन्त्रालय
५	पानीको मुहान वरिपरी वृक्षारोपण तथा सरसफाई	कार्यक्रम	१	उच्च्	75	१०					१०	1		प्रदेश सरकार
६	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	उच्च्	१५०	२५					२५	1		नगरपालिका
८	अग्निरेखा निर्माण	अग्निरेखा	आवश्यकता हेरी	उच्च्	450		१५				१५	1		वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
९	जडिबुटी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम		मध्यम	450		१५				१५	1		सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
११	तारबार तथा चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	450						०	1		वन मन्त्रालय
१२	सामुदायिक वनमा चौकीदार	चौकीदार	सबै सामुदायिक वनमा	मध्यम	615	२४	२४	२४	२४	२४	१२०	1		सामुदायिक वन
१५	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	400	१०					१०	1		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
१६	वनजंगल व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	180		३०				३०	1		वन कार्यालय
१८	वन डढेलो नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	मध्यम	२५०		२०				२०	2	सितापुर, मसिना, फलाचौर, बडा चौर, निपाने, सब्दु, अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	वन कार्यालय
१९	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	१५					१५	2		भू-तथा जलाधार संरक्षण
२१	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	४०		२५				२५	2		भू-तथा जलाधार संरक्षण
२३	पुनर्भरण पोखरी तथा सिमसार क्षेत्र निर्माण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	मध्यम	७०	३०	२०				५०	2		वन मन्त्रालय
२४	पानीको मुहान वरिपरी वृक्षारोपण तथा सरसफाई	कार्यक्रम	१	उच्च्	८०	१५					१५	2		प्रदेश सरकार
२६	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	उच्च्	२०	२०					२०	2		नगरपालिका
२८	मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०		३०				३०	2		नगरपालिका
२९	अग्निरेखा निर्माण	अग्निरेखा	आवश्यकता हेरी	उच्च्	२५०		१०				१०	2		वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
३१	जडिबुटी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम		मध्यम	१००		४०				४०	2		सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
३३	पुनर्भरण पोखरी निर्माण	पोखरी	४	उच्च्	१०	२०	२०				४०	2		भू-तथा जलाधार संरक्षण

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३५	तारबार तथा चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२५०		३०				३०	2		वन मन्त्रालय
३६	सामुदायिक वनमा चौकीदार	चौकीदार	सबै सामुदायिक वनमा	मध्यम	४			२४	२४	२४	७२	2		सामुदायिक वन
३८	वन डढेलो सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	६०	२०					२०	2		वन कार्यालय
४०	वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	३०					३०	2		सामुदायिक वन
४१	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१००		२०				२०	2		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
४३	वनजंगल व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	१००		२५				२५	2		वन कार्यालय
४५	पहिरो नियन्त्रण	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०		४०				४०	2	फ्लाचौर गुम्बा जाने बाटो	वडा कार्यालय
४६	बरबोट पधेरो संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	२०					२०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	भू-संरक्षण/नगरपालिका
४८	मुस्तेघाट खानेपानी मर्मत तथा संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	१००	४०					४०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	भू-संरक्षण/नगरपालिका
५०	मुक्त खोला खानेपानी संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५		३०				३०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	भू-संरक्षण/नगरपालिका
५१	वन डढेलो नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	मध्यम	६०	१०					१०	4	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा, खाल, कोरयबास	वन कार्यालय
५३	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०	१०		१०			२०	4		भू-तथा जलाधार संरक्षण
५५	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	६०		२०				२०	4		भू-तथा जलाधार संरक्षण
५६	पुनर्भरण पोखरी तथा सिमसार क्षेत्र निर्माण तथा वृक्षारोपण	पोखरी	५	मध्यम	१५०		३०	२०			५०	4		वन मन्त्रालय
५८	पानीको मुहान वरिपरी वृक्षारोपण तथा सरसफाई	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१०					१०	4		प्रदेश सरकार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६०	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	उच्च्	५०	३०					३०	4		नगरपालिका
६१	मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१०					१०	4		नगरपालिका
६३	अग्निरेखा निर्माण	अग्निरेखा	आवश्यकता हेरी	उच्च्	२५०		४०				४०	4		वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
६५	जडिबुटी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम		मध्यम	२५०						०	4		सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
६६	पुनर्भरण पोखरी निर्माण	पोखरी	४	उच्च्	१००		४०				४०	4		भू-तथा जलाधार संरक्षण
६८	तारबार तथा चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२५०		३०				३०	4		वन मन्त्रालय
७०	सामुदायिक वनमा चौकीदार	चौकीदार	सबै सामुदायिक वनमा	मध्यम	६			४८	४८	४८	१४४	4		सामुदायिक वन
७१	वन डढेलो सम्बन्धि तालिम	तालिम		उच्च्	८०	१०					१०	4		वन कार्यालय
७३	वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	१५					१५	4		सामुदायिक वन
७५	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		१५				१५	4		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
७६	वनजंगल व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०		२०				२०	4		वन कार्यालय
७८	प्लास्टिक पोखरी निर्माण	पोखरी	१०	उच्च्	३००		८०	२०			१००	5	गल्दा, थारपाइला, करापू	नगरपालिका
८०	पधेरा संरक्षण	कार्यक्रम	१०	उच्च्	३००		१०				१०	5		नगरपालिका
८१	वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	३००		२५	१०			३५	5		प्रदेश सरकार
८३	वन संरक्षण सम्बन्धी प्रसिक्षण	प्रशिक्षण	१	उच्च्	६००		१५				१५	5	तल्लो जुकेना, गैराखर्क, अटारी,	वन उपभोक्ता समिति
८५	जलाधार सरक्षण तालिम	तालिम	१	उच्च्	५००		२०				२०	5		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
													साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	
८७	वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	५००		२०	१०			३०	6	कल्लेरी, खमारी, गल्दुंग, चिसापानी, सान ढुंग्र, ठुला पोखरा	वडा कार्यालय
८८	खानेपानीको मुहानहरुलाई संरक्षण गर्ने	कार्यक्रम	१५	उच्च्	३००	३०					३०	6	कल्लेरी, खमारी, गल्दुंग	वडा कार्यालय
९०	सिचाई पानीको स्रोत संरक्षण	कार्यक्रम	५	उच्च्	५५		२५				२५	6	चिसापानी, सान ढुंग्र	नगरपालिका
९२	वन संरक्षण सम्बन्धी जनचेतनामुलक तालिम	तालिम	२०	मध्यम	३२५			२०			२०	7	जलुके	वन कार्यालय
९३	पानीको मुहान संरक्षण	मुहान	२७	उच्च्	३२५	४०					४०	7	जलुके	वडा
९५	वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम	२०	मध्यम	३२५		३०				३०	7	जलुके	वडा
९७	वन संरक्षण गर्न (नर्सरी) बनाउने	तालिम	२०	उच्च्	३२५		६०				६०	7	जलुके	वडा
९८	वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन	सामुदायिक वन	३	उच्च्	२६६	४०	३०	२०	१०		१००	7	लामातल, रातामाटा	वडा, नगरपालिका
१००	रिचार्ज पोखरी निर्माण	ओटा	६	उच्च्	२६६	४०	२०				६०	7	लामताल, रातामाता	जिल्ला वन कार्यालय
१०२	सल्ला खोटो संकलन तालिम	तालिम	१	मध्यम	३००		२५				२५	7	लामाताल, रातामाटा	नगरपालिका
१०३	वन डढेलो नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	मध्यम	११५	३०					३०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	वन कार्यालय
१०५	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	११५	१०					१०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	भू-तथा जलाधार संरक्षण
१०७	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५		३०				३०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	भू-तथा जलाधार संरक्षण
१०८	पुनर्भरण पोखरी तथा सिमसार क्षेत्र निर्माण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	मध्यम	100	४०	३०	२०	१०		१००	८	सातमारा	वन मन्त्रालय
११०	पानीको मुहान वरिपरी वृक्षारोपण तथा सरसफाई	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१५	१०	१०			३५	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्ती ढुंगा	प्रदेश सरकार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
११२	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	उच्च्	५०	३०					३०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
११३	मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	२०	१०				३०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
११५	अग्निरेखा निर्माण	अग्निरेखा	आवश्यकता हेरी	उच्च्	४५०		४५				४५	८	लाहपे	वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
११७	जडिबुटी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम		मध्यम	४५०	१०					१०	८	लाहपे	सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
११८	पुनर्भरण पोखरी निर्माण	पोखरी	४	उच्च्	४५०	४०					४०	८	लाहपे	भू-तथा जलाधार संरक्षण
१२०	तारबार तथा चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	५०					५०	८	लाहपे	वन मन्त्रालय
१२२	सामुदायिक वनमा चौकीदार	चौकीदार	सबै सामुदायिक वनमा	मध्यम	४५०	३६	३६	३६	३६	३६	१८०	८	लाहपे	सामुदायिक वन
१२३	वन डढेलो सम्बन्धि तालिम	तालिम		उच्च्	१०५	२०					२०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	वन कार्यालय
१२५	वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	३	उच्च्	१०५	३०	२०	१०			६०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	सामुदायिक वन
१२७	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१०५		१५				१५	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
१२८	वनजंगल व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	१०५	३०					३०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	वन कार्यालय
१३०	वन डढेलो नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	मध्यम	११५	२०					२०	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी,गंगटे,नयाबस्ती , रौंगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी,	वन कार्यालय
१३२	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	११५	१५					१५	९		भू-तथा जलाधार संरक्षण
१३४	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	२५					२५	९		भू-तथा जलाधार संरक्षण

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१३५	पुनर्भरण पोखरी तथा सिमसार क्षेत्र निर्माण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	५	मध्यम	100	४५	२५	१०			८०	९	कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती ,रातामाता, ठाडा खोला, काल धार,चाकुरा	वन मन्त्रालय
१३७	पानीको मुहान वरिपरी वृक्षारोपण तथा सरसफाई	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५		२०				२०	९		प्रदेश सरकार
१३९	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	उच्च्	५०	२०					२०	९		नगरपालिका
१४०	मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	२०					२०	९		नगरपालिका
१४२	अग्निरेखा निर्माण	अग्निरेखा	आवश्यकता हेरी	उच्च्	४५०		१५				१५	९		वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
१४४	जडिबुटी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम		मध्यम	४५०		१५				१५	९		सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
१४५	पुनर्भरण पोखरी निर्माण	पोखरी	४	उच्च्	४५०	४०					४०	९		भू-तथा जलाधार संरक्षण
१४७	तारबार तथा चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	६०					६०	९		वन मन्त्रालय
१४९	सामुदायिक वनमा चौकीदार	चौकीदार	सबै सामुदायिक वनमा	मध्यम	४५०	७२	७२	७२	७२	७२	३६०	९		सामुदायिक वन
१५०	वन डढेलो सम्बन्धि तालिम	तालिम		उच्च्	८०	२०					२०	९		वन कार्यालय
१५२	वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	३५०		१५				१५	९		सामुदायिक वन
१५४	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२०७	१०					१०	९		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
१५५	वनजंगल व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	२०					२०	९		वन कार्यालय
१५७	वन डढेलो नियन्त्रण तालिम	तालिम	१	मध्यम	६०		२०				२०	१०		वन कार्यालय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१५९	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०	१०					१०	१०		भू-तथा जलाधार संरक्षण
१६०	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	६०	२०					२०	१०		भू-तथा जलाधार संरक्षण
१६२	सिमसार क्षेत्र संरक्षण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	३०					३०	१०		वन मन्त्रालय
१६४	पानीको मुहान वरिपरी वृक्षारोपण तथा सरसफाई	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५		२०				२०	१०		प्रदेश सरकार
१६५	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	उच्च्	५०	३०					३०	१०		नगरपालिका
१६७	मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०		१५				१५	१०		नगरपालिका
१६९	अग्निरेखा निर्माण	अग्निरेखा	आवश्यकता हेरी	उच्च्	२५०		३०				३०	१०		वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
१७०	जडिबुटी तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम		मध्यम	२५०	२०					२०	१०	बाघखोर , लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा,कचुरेनी, बोखर	सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
१७२	पुनर्भरण पोखरी निर्माण	पोखरी	४	उच्च्	१००	४०					४०	१०		भू-तथा जलाधार संरक्षण
१७४	तारबार तथा चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२५०	५०	३०				८०	१०		वन मन्त्रालय
१७५	सामुदायिक वनमा चौकीदार	चौकीदार	सबै सामुदायिक वनमा	मध्यम	६	३६	३६	३६	३६	३६	१८०	१०		सामुदायिक वन
१७७	वन डढेलो सम्बन्धि तालिम	तालिम		उच्च्	८०		२०				२०	१०		वन कार्यालय
१७९	वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०		२०				२०	१०		सामुदायिक वन
१८१	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०	१०					१०	१०		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१८२	वनजंगल व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०		२०				२०	१०		वन कार्यालय
१८४	आगलागी नियन्त्रण तालिम तथा जनचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	३००	३०					३०	११	टिक्री, जावने, मौवाबारी, खयरभट्टी, वेलखोला, ढुंगेसरा, कात्तिके, वराहपाटा, दोबाटा, लुन्ग्रीदह, गुडुंग, बाके डदेनी	भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय
१८६	पुनर्भरण पोखरी निर्माण	पोखरी	१०	उच्च्	३००	६०					६०	११		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय
१८७	जडीबुटी व्यवस्थापन तथा बजारीकरण	कार्यक्रम	२	उच्च्	५०	२०	२०				४०	११		नगरपालिका
१८९	पानीका मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	२००		२०				२०	११		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय
१९१	वन पैदावारको उपयोग तथा बजारीकरण	कार्यक्रम	२	उच्च्	५०	१५	१०				२५	११		नगरपालिका
१९२	वृक्षारोपण तथा तारबार व्यवस्थापन	कार्यक्रम	२	उच्च्	१५०	६०					६०	११		भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय
१९४	जलाधार व्यवस्थापन योजना बनाउने	योजना	१	उच्च्	५८०	१०००	५००				१५००	१२	जलाधार क्षेत्रको	भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय
१९६	वन जंगललाई संरक्षण गर्न काडेतारको व्यवस्था गर्ने	कार्यक्रम	11	उच्च्	300		५०				५०	१३	रिकोट, छाप, बाहुनखर्क, नेटाखर्क	वडा कार्यालय
१९७	पानीका मुहानहरु संरक्षण गर्ने	कार्यक्रम		उच्च्	२००		४०				४०	१३		वडा कार्यालय
१९९	मुहान वरिपरी वृक्षारोपन गर्ने	कार्यक्रम	15	मध्यम	100	२०					२०	१३		वडा कार्यालय
२०१	पानि संकलन ट्यांकीमा	ट्यांकी	४	मध्यम	२५०	६०	६०				१२०	१३		वडा कार्यालय
२०२	वन जंगल संरक्षण को मूल समिति गठन तालिम	तालिम	11	मध्यम	१००	२०					२०	१३		वडा कार्यालय
२०४	आगलागी, वन फडानी नियन्त्रण तालिम तथा कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		३०				३०	१४	खोरमोर	वन कार्यालय
२०६	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	२०					२०	१४	खोरमोर	भू-तथा जलाधार संरक्षण
२०७	वनमारा झार नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०		१०				१०	१४	खोरमोर	भू-तथा जलाधार संरक्षण

क. स.	कियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
२०९	आगलागी, वन फडानी नियन्त्रण तालिम तथा कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	७५	१५					१५	१४	बौरी	वन मन्त्रालय
२११	पानीको मुहान संरक्षण, चरनक्षेत्र नियन्त्रण, वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम		१	उच्च्	७५	१५					१५	१४	बौरी	प्रदेश सरकार
२१२	पोखरी निर्माण	पोखरी	२	मध्यम	१३०	३०					३०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका
२१४	बाणगंगा जलाधार एकीकृत योजना	योजना	१	मध्यम	१३०	१५००	१०००				२५००	१४	वडाभरि	नगरपालिका
२१६	मूल संरक्षण तथा आगलागी नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	३	उच्च्	१५०		१५				१५	१४	रातमाटे, छाचुरे (तोरीबारी र बठेनी)	वन मन्त्रालय तथा सामुदायिक वन
२१७	बर्षातको पानी सङ्कलन पोखरी निर्माण	पोखरी	5	मध्यम	१६५	४५	३०				७५	१४	करेचुली	सामुदायिक वन, भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय
२१९	आगलागी नियन्त्रण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	पोखरी	३	उच्च्	९५	२०					२०	१४	जादी ओर गादी	भू-तथा जलाधार संरक्षण
२२१	चरिचरन, वन फडानी रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	९५		२०				२०	१४	जादी ओर गादी	वन मन्त्रालय
२२२	आगलागी नियन्त्रण तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम	खाली ठाउँ मा	मध्यम	६०	३०					३०	१४	सुखौरा	सामुदायिक वन
२२४	अग्नि नियन्त्रण तथा वन डढेलो सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	मध्यम	१६५		२५				२५	१४	बिक्रमशोता	वन कार्यालय
२२६	पानीका मुहान संरक्षण गर्न पोखरी निर्माण	पोखरी	4	मध्यम	१६५	६०					६०	१४	बिक्रम	भू-तथा जलाधार संरक्षण कार्यलय
२२८	केमरापानी मूल संरक्षण	कार्यक्रम	1		१००	१५०					150	१४	केमरापानी	
						४६६८	३४०३	४४०	२६०	२४०				

स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाई

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	प्रजनन स्वास्थ्य तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	६०					६०	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला, घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	जनस्वास्थ्य कार्यालय
२	खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	१५०	५००	२००				७००	१		नगरपालिका
३	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०		२०				२०	१		नगरपालिका
४	वर्थ सेन्टर स्थापना	बर्थ सेन्टर	१	उच्च्	४५०		१५००				१५००	१		
५	पाठेघर र दिर्घ रोगीको लागि सिबिर संचालन	पटक	वर्षको २ पटक	उच्च्	४५०	१००	१००	१००	१००	१००	५००	१		
६	खानेपानी योजना	योजना	१	उच्च्	४५०	१५०					१५०	१		नगरपालिका
७	फोहोर व्यवस्थापनको लागि गाडी, डम्पिंग निर्माण आदि	योजना	१	उच्च्	४५०		१५००				१५००	१		नगरपालिका
८	स्वास्थ्य इकाई क्लिनिक निर्माण तथा संचालन	स्वास्थ्य इकाई	१	उच्च्	१०५	१५००	५००				२०००	१		नगरपालिका
९	फोहरमैला व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	१०५	३०					३०	१		नगरपालिका
१०	लिफ्टबाट खानेपानी योजना संचालन	योजना	१	उच्च्	१०५		८००				८००	१		नगरपालिका
११	फोहोर व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	२५०	३०					३०	२	सितापुर, मसिना, फलाचौर,बडा चौर, निपाने, सब्दु, अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	नगरपालिका
१२	प्रजनन स्वास्थ्य तालिम	तालिम	१	उच्च्	२०	३०					३०	२		जनस्वास्थ्य कार्यालय
१३	खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	१५९	६००	२००				८००	२		नगरपालिका
१४	स्वास्थ्य इकाई निर्माण	भवन	१	उच्च्	७५	१०००					१०००	२		नगरपालिका
१५	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१७५	३०					३०	२		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१६	वर्थ सेन्टर स्थापना	बर्थ सेन्टर	१	उच्च्	२५०	१५००					१५००	२		
१७	दिर्घ रोगीको लागि सिबिर संचालन	पटक	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	२		
१८	परिवार नियोजन तथा पाठेघर सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	२००	१००	५०	५०	५०	५०	३००	२		नगरपालिका
१९	किशोरीलाई पाठेघरको मुखको क्यान्सर सम्बन्धि उपचार तथा कार्यक्रम	कार्यक्रम		उच्च्	१५०	३००					३००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
२०	पाठेघर खस्ने रोकथाम तथा उपचारको व्यबस्था	भवन		उच्च्	२००	५०००	१००००				६०००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
२१	जुकेपानी लिप्टिंग खानेपानी योजना	योजना		उच्च्	१५०	४०००					४०००		बरबोट, थर्पु, ठाडा	
२२	सुगर रोग, मुटु रोगको परिक्षण तथा शिविर संचालन	शिविर		उच्च्	१५०	२००	१००	१००	१००		५००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
२३	फोहोर व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	२५०	३०					३०	४		नगरपालिका
२४	नगरपालिकाको डम्पिङ साइड व्यवस्थापन	डम्पिङ साइड	१	उच्च्	१०००	५००					५००	४		
२५	प्रजनन स्वास्थ्य तालिम	तालिम	१	उच्च्	३०	५०					५०	४		जनस्वास्थ्य कार्यालय
२६	खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	५०	१०००					१०००	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा, खाल, कोरयबास	नगरपालिका
२७	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२००		५०				५०	४		नगरपालिका
२८	पाठेघर र दिर्घ रोगीको लागि सिबिर संचालन	पटक	वर्षको २ पटक	उच्च्	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	४		
२९	परिवार नियोजन तथा पाठेघर सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	८०	८०	८०	८०	८०	४००	४		नगरपालिका
३०	स्वास्थ्य सम्बन्धी घुम्ती शिविर		२	उच्च्	५००	१२०		१२०			२४०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	नगरपालिका
३१	सरसफाई चेतनामुलक तालिम		२	उच्च्	३००	२०					२०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३२	एम्बुलेन्स		१	उच्च्	६००	२०००					२०००	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	प्रदेश सरकार
३३	थापाखार्क खानेपानी मर्मत सुधार		१	उच्च्	१५०	१००					१००	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	संघिय सरकार
३४	प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम		१	उच्च्	५०	८०					८०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	IPAS नेपाल
३५	गाउ घर क्लिनिक		१	उच्च्	२००	१२०					१२०	५	रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	नगरपालिका
३६	आधारभूत स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी तालिम	तालिम	५	उच्च्	६		५०				५०	५	तल्लो जुकेना,गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	वडा कार्यालय
३७	खानेपानी सुद्धिकरण तथा सरसफाई सम्बन्धी तालिम	तालिम	५	उच्च्	१५		२५				२५	५	तल्लो जुकेना,गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	वडा कार्यालय
३८	बर्थिंग सेन्टर	भवन	१	उच्च्	२००	२०००					२०००	६	ठुलापोखरा	नगरपालिका
३९	एक घर एक धारा योजना	खानेपानी प्रणाली	२००	उच्च्	२००	१५००					१५००	६	ठुला पोखरा	खाने पानि कार्यालय
४०	स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना	तालिम	३	महिला	२५०		५०				५०	६	चिसापानी, सान ढुंग्र	नगरपालिका
४१	खानेपानीको धारा जडान	तालिम	१०	उच्च्	३००						०	६	कल्लेरी, खमारी	नगरपालिका
४२	सरसफाई	तालिम	५०	उच्च्	१५०						०	६	कल्लेरी, खमारी	वडा कार्यालय
४३	स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण	भवन	१	उच्च्	३५०	२०००					२०००	७	जलुके	प्रदेश सरकार
४४	प्रसुती सेवा संचालन खर्च	सेवा	१	उच्च्	३५०	२००					२००	७	जलुके	
४५	स्वास्थ्य शिविर संचालन	शिविर	२	उच्च्	३००	१२०		१२०			२४०	७	जलुके	नगरपालिका
४६	खानेपानी मुहान सरसफाई र संरक्षण गर्ने	कार्यक्रम	२०	उच्च्	३२५	५०					५०	७	जलुके	नगरपालिका
४७	फोहोर व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	११५		३०				३०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
४८	प्रजनन स्वास्थ्य तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	५०					५०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	जनस्वास्थ्य कार्यालय
४९	खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	१५०	१०००	३००				१३००	८	सातमारा	नगरपालिका
५०	स्वास्थ्य इकाई निर्माण	भवन	१	उच्च्	७५	२०००					२०००	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका
५१	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१०					१०	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका
५२	खानेपानी वितरण योजना	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	७५	५००	२००				७००	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका
५३	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०		१०				१०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
५४	पाखापानी खानेपानी वितरण योजना	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	५०	३००	५०				३५०	८	तिनखंडे	नगरपालिका
५५	सुरक्षित गर्भपतन सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	२०					२०	८	वडाभरि	
५६	वर्थ सेन्टर स्थापना	बर्थ सेन्टर	१	उच्च्	४५०	७००	२००				९००	८	लाहपे	
५७	पाठेघर र दिर्घ रोगीको लागि सिबिर संचालन	पटक	वर्षको २ पटक	उच्च्	४५०	१२०	१२०	१२०	१२०	१२०	६००	८	लाहपे	
५८	एम्बुलेन्ससहितको सर्पदंश उपचार केन्द्र	उपचार केन्द्र	१	उच्च्	४५०	१०००	३००				१३००	८	लाहपे	नगरपालिका, प्रदेश
५९	शुद्द खानेपानी योजना	योजना	१	उच्च्	४५०	२००					२००	८	लाहपे	नगरपालिका
६०	फोहोर व्यवस्थापनको लागि गाडी, डम्पिंग निर्माण आदि	योजना	१	उच्च्	४५०	५००					५००	८	लाहपे	नगरपालिका
६१	स्वास्थ्य इकाई क्लिनिक संचालन	स्वास्थ्य इकाई	१	उच्च्	१०५	५००	३००				८००	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका
६२	परिवार नियोजन तथा पाठेघर सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	१०५	१००			१००		२००	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका
६३	फोहरमैला व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	१०५		१५				१५	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६४	लिफ्टबाट खानेपानी योजना संचालन	योजना	१	उच्च्	१०५		६००				६००	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका
६५	प्रजनन स्वास्थ्य तालिम	तालिम	१	उच्च्	२५०	४०					४०	९	वडा भरि	जनस्वास्थ्य कार्यालय
६६	खानेपानीको वितरण तथा व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	१५०	७००	२००				९००	९		नगरपालिका
६७	स्वास्थ्य इकाई निर्माण तथा स्तरोन्नति	भवन	१	उच्च्	१८०	४००	२००				६००	९	तिन्खंडे, रातामाटा	नगरपालिका
६८	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०		५०				५०	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी, गंगटे, नयाबस्ती, रौंगाकाटे, सिंद्वारा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती, रातामाता, ठाडा खोला, काल धार, चाकुरा	नगरपालिका
६९	पाठेघर र दिर्घ रोगीको लागि सिबिर संचालन	पटक	वर्षको २ पटक	उच्च्	५७०	१२०	१२०	१२०	१२०	१२०	६००	९		
७०	परिवार नियोजन तथा पाठेघर सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	१००					१००	९		नगरपालिका
७१	फोहरमैला व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	२५०		३०				३०	९		नगरपालिका
७२	प्रजनन स्वास्थ्य तथा अधिकार सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	३०	५०					५०	१०	बाघखोर, लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा, कचुरेनी, बोखर	जनस्वास्थ्य कार्यालय
७३	खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	५०	१००					१००	१०		नगरपालिका
७४	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	४०					४०	१०		नगरपालिका
७५	वर्थ सेन्टर स्थापना	बर्थ सेन्टर	१	उच्च्	२५०	५००					५००	१०		
७६	पाठेघर र दिर्घ रोगीको लागि सिबिर संचालन	पटक	वर्षको २ पटक	उच्च्	२५०	१२०	१२०	१२०	१२०	१२०	६००	१०		
७७	परिवार नियोजन तथा पाठेघर सम्बन्धि सिबिर संचालन	कार्यक्रम	१	उच्च्	२५०	१००					१००	१०		नगरपालिका
७८	फोहरमैला व्यवस्थापन तालिम	तालिम	१	मध्यम	६०		५०				५०	१०		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
७९	प्याड बनाउने तालिम	तालिम	१	मध्यम	८०	५०					५०	१०		नगरपालिका
८०	स्वास्थ्य चौकीको स्तरोन्नति	सेवा संचालन	१	उच्च्	३००	१०००					१०००	११	टिक्करी, जावने, मौवाबारी, खयरभट्टी, वेलखोला, ढुंगेसरा, कात्तिके, वराहपाटा, दोबाटा, लुन्ग्रीदह, गुड्ंग, बाके डदेनी	
८१	यथेष्ट मात्रामा औषधिको व्यवस्थापन	सेवा संचालन	१	उच्च्	३००	५००					५००	११		
८२	प्रसुती गृह निर्माण तथा संचालन	भवन	१	उच्च्	३००	१५००	५००				२०००	११		
८३	खानेपानी योजना	योजना	१	उच्च्	५०	५००					५००	११		
८४	आँङ खस्ने समस्या सम्बन्धि शिविर	शिविर	५	उच्च्	५०	६०	६०	६०	६०	६०	३००	११		
८५	सरसफाई तथा शौचालय प्रयोग सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	१००		६०				६०	११		
८६	सुरक्षित गर्भपतन सेवा	सेवा संचालन	१	उच्च्	३०	१०००					१०००	११		
८७	परिवार नियोजन साधनको व्यवस्थापन	सेवा संचालन	१	उच्च्	१००	३००					३००	११		
८८	प्रत्येक घरमा खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	१००	७००					७००	१२	ड्होंटे, पिरापानी, देउराली, हरिओम खोला, धौले टाकुरा, दमारा, मजुरे डाँडा, कोठिया मैदान, रजिया, खुम्चिकोट, जरायो थान	
८९	प्रजनन स्वास्थ्य, परिवार नियोजन, प्रसुती सेवाको संचालन	सेवा संचालन	१	उच्च्	१५०	१०००	५००				१५००	१२		
९०	रजिया मा. वि. खानेपानी ट्यांकी निर्माण	ट्यांकी	१	उच्च्	३००	४००					४००	१२	रजिया	
९१	प्रसुती सेवा	सेवा	१	उच्च्	३००	५००					५००	१३	सिमलपानी	नगरपालिका
९२	सिमलपानी भाडगाउँ खानेपानी	खानेपानी प्रणाली	१	उच्च्	२००	५००					५००	१३	सिमलपानी	
९३	एम्बुलेन्स	एम्बुलेन्स	१	उच्च्	५००	२०००					२०००	१३	शितगंगा -१३	प्रदेश सरकार
९४	शुद्द खानेपानीको व्यवस्थापन	वितरण प्रणाली	१	उच्च्	१२५	४००					४००	१४	खोरमोर, बौरी	नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
९५	स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	२५०	१००				३५०	१४	खोरमोर, बौरी	नगरपालिका
९६	खानेपानी मुहान सरक्षण	भवन	१	उच्च्	१३०	१००					१००	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका
९७	स्वच्छ खानेपानी, सरसफाई तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	८०		५०				५०	१४	बठेनी	नगरपालिका, वडा
९८	स्वास्थ्य केन्द्र व्यवस्थापन तथा मर्मत र शुद्द खानेपानीको योजना	योजना	१	उच्च्	१६५	७००					७००	१४	करेचुली	नगरपालिका
९९	प्रजनन स्वास्थ्य, परिवार नियोजन सम्बन्धि तालिम तथा सिबिर संचालन	पटक	वर्षको २ पटक	उच्च्	१५५	१२०	१२०	१२०	१२०	१२०	६००	१४	गादी/जादी, सुखौरा	
१००	खानेपानी मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	योजना	१	उच्च्	१५५	७०		६०			१३०	१४	गादी/जादी, सुखौरा	नगरपालिका, प्रदेश
१०१	स्वस्थ खानेपानी तथा रोग नियन्त्रण गर्ने सिपमुलक तालिम	तालिम	१	उच्च्	६०		५०				५०	१४	सुखौरा	नगरपालिका
१०२	प्रसुती गृह निर्माण तथा संचालन	सेवा	१	उच्च्	१६५	८००	५००				१३००	१४	बिक्रम, पावर	नगरपालिका, वडा
१०३	खानेपानी मुहान संरक्षण	कार्यक्रम	१	मध्यम	१६५	१००					१००	१४	बिक्रम	नगरपालिका
१०४	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका निःशुल्क विमा कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	सबै	२७५					२७५	सबै वडा		नगरपालिका
१०५	स्यानिटरी प्याड बनाउने व्यवसायिक तालिम	तालिम	१	उच्च्	३०	३०					३०	१४	बिक्रम, बठेनी	नगरपालिका
१०६	स्ट्रेचर	स्ट्रेचर	१	उच्च्	६२	८					८	१४	बठेनी	नगरपालिका
१०७	पाठेघरको क्यान्सर सम्बन्धि शिविर	कार्यक्रम	१	उच्च्	२३८	४०					४०	१४	बिक्रम, बठेनी	नगरपालिका
१०८	स्यानिटरी प्याड बनाउने व्यवसायिक तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५	४०					४०	१४	बौरी	नगरपालिका
१०९	पाठेघरको क्यान्सर सम्बन्धि शिविर	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	४०					४०	१४	बौरी	नगरपालिका
११०	खानेपानी मुहान संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	३०					३०	१४	बौरी	नगरपालिका
१११	स्ट्रेचर	स्ट्रेचर	१	उच्च्	७५	८					८	१४	बौरी	नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
११२	देसन्तरी पोखरी संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	५०					५०	१४	बौरी	नगरपालिका
११३	स्यानिटरी प्याड बनाउने व्यवसायिक तालिम	तालिम	१	उच्च्	९५	४०					४०	१४	गन्दी	नगरपालिका
११४	स्ट्रेचर (४)	स्ट्रेचर	१	उच्च्	९५	३२					३२	१४	काउले, गाउ टोल, फेरा टोल र न्युरे टोल	नगरपालिका
११५	भुल्के धारा संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	९५	३००					३००	१४	गन्दी	नगरपालिका
११६	सामुदायिक स्वास्थ्य एकाईमा जनशक्तिको व्यवस्थापन	जनशक्ति	१	उच्च्	१७५	३६०					३६०	१४	करेचुली	नगरपालिका
११७	स्यानिटरी प्याड वितरण	कार्यक्रम	१	उच्च्	१७५	३०					३०	१४	करेचुली	नगरपालिका
	जम्मा					४८३०३	१११६०	१२७०	१०७०	८७०	६२६७३			नगरपालिका

स्थानीय ग्रामिण तथा सहरी बस्ति

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट सेवा	१	उच्च्	११५	१२०	१००				२२०	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला, घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	नेपाल टेलिकम
२	बाटो मर्मत	बाटो	१	उच्च्	११५	७०	५०				१२०	१		वडा कार्यालय
३	व्यबस्थित बस्ति विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास	प्याकेज	१	मध्यम	७५	८००	३००				११००	१		प्रदेश सरकार, नगरपालिका
४	फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक संरचना	संरचना	१	उच्च्	७५	२५०					२५०	१		नगरपालिका
५	बस्तीमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य शिक्षाको बन्दोबस्त	संरचना	१	उच्च्	४५०	३५०					३५०	१		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६	खेलमैदान निर्माण	संरचना	१	मध्यम	४५०	५००					५००	१		नगरपालिका
७	वृद्दबृद्दा तथा बालबालिकाको लागि पार्क निमार्ण	पार्क	१	मध्यम	४५०	३५०					३५०	१		नगरपालिका
८	सुपा देउराली गल गाडे देखि फलाचौर मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	१०५	३००	५००				८००	१		सडक विभाग
९	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट सेवा	१	उच्च्	२५०	१२०	१००				२२०	२	सितापुर, मसिना, फलाचौर, बडा चौर, निपाने, सब्दु, अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	नेपाल टेलिकम
१०	व्यबस्थित बस्ति विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास	प्याकेज	१	मध्यम	७५	५००	३००				८००	२		प्रदेश सरकार, नगरपालिका
११	फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक संरचना	संरचना	१	उच्च्	१५०	२५०					२५०	२		नगरपालिका
१२	खुन्यम देखि दमार सम्म मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	१००	३००					३००	२		
१३	फ्ला चौर घुम्ती देखि धोरबंदा सम्म मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	५०	३००					३००	२		प्रदेश/संघ/नगरपालिका
१४	खेलमैदान निर्माण	संरचना	१	मध्यम	४५०	२५०					२५०	२		नगरपालिका
१५	ढल व्यबस्थापन	संरचना	१	उच्च्	२००	२००					२००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	नगरपालिका
१६	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट सेवा	१	उच्च्	१५०	१००					१००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	नगरपालिका
२०	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट	१	उच्च्	२००	१००					१००	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा,खाल, कोरयबास	नेपाल टेलिकम
२१	व्यबस्थित बस्ति विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास	प्याकेज	१	मध्यम	२५०	४००					४००	४		प्रदेश सरकार, नगरपालिका
२२	फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक संरचना	संरचना	१	उच्च्	२५०	२५०					२५०	४		नगरपालिका
२३	मोटरबाटो निर्माण तथा कालोपत्रे	मोटरबाटो	१	उच्च्	२५०	५००					५००	४		नगरपालिका
२४	खेलमैदान निर्माण	संरचना	१	मध्यम	१५०	२५०					२५०	४		नगरपालिका
२५	वृद्दबृद्दा तथा बालबालिकाको लागि पार्क निमार्ण	पार्क	१	मध्यम	१२०	३५०					३५०	४		नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
२६	सडक ग्राबेल	सडक	१	मध्यम	१५०	२५०					२५०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	संघिय सरकार
२७	गल्दा करापू सिध्दारा मोटर बाटो निर्माण	बाटो	१	उच्च्		२५०					२५०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	संघिय सरकार
२८	उचित ढलको व्यवस्थापन	ढल प्रणाली	१	उच्च्	वडाभरि	६००	२००				८००	५	तल्लो जुकेना,गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	संघिय सरकार एबम सडक बिभाग
२९	ढलको व्यवस्थापन	ढल प्रणाली	१	उच्च्	वडाभरि	६००	२००				८००	६	कल्लेरी, खमारी	नगरपालिका
३०	सडक बत्ति	पटक	१	उच्च्	१० टोल						०	६	कल्लेरी, खमारी	नगरपालिका
३१	बाटो पिच	बाटो	३	उच्च्		५००					५००	६	वडा भरि	सडक बिभाग
३२	फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न निश्चित ठाउको व्यवस्थापनको लागि चेतनामुलक कार्यक्रम	तालिम	३०	उच्च्	२६६	२००					२००	७	जलुके, लामाताल, रातमाटा	नगरपालिका
३३	श्री विश्नुपद चौपारी आ वि को कम्पाउण्ड निर्माण	पटक	१	मध्यम	३००	१००					१००	७	कालखोला	नगरपालिका
३४	ज्योति आ वि २ कोठे भवन निर्माण		१	उच्च्	२००	२००					२००	७	जलुके, लामाताल, रातमाटा	प्रदेश सरकार
३५	इन्टरनेट विस्तार		१	उच्च्	११५	१००					१००	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नेपाल टेलिकम
३६	बाटो मर्मत	बाटो	१	उच्च्	११५	५०					५०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	वडा कार्यालय
३७	व्यबस्थित बस्ति विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास	प्याकेज	१	मध्यम	७५	२५०	१००				३५०	८	सातमारा	प्रदेश सरकार, नगरपालिका
३८	फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक संरचना	संरचना	१	उच्च्	७५	२५०					२५०	८	सातमारा	नगरपालिका
४०	तिनखंडे रिंगरोड मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	५०	२००	१००				३००	८	तिनखंडे	प्रदेश/संघ/नगरपालिका
४२	बस्तीमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य शिक्षाको बन्दोबस्त	संरचना	१	उच्च्	४५०	२५०	१५०				४००	८	लाहपे	नगरपालिका
४३	खेलमैदान निर्माण तथा व्यवस्थापन	संरचना	१	मध्यम	४५०	२५०	१००				३५०	८	लाहपे, तिनखंडे	नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
४४	राप्ती नदीमा पुल निर्माण	पुल	१	उच्च्	४५०	२००००					२००००	८	लाहपे	नगरपालिका
४५	वृद्बृद्दा तथा बालबालिकाको लागि पार्क निमार्ण	पार्क	१	मध्यम	४५०		३००				३००	८	लाहपे	नगरपालिका
४७	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट	१	उच्च्	१०५	१००					१००	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नेपाल टेलिकम
४८	झोलुंगे पुल निर्माण	झोलुंगे पुल	१	मध्यम	३००	२०००					२०००	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका
४९	इन्टरनेट विस्तार		१	उच्च्	५७०	१००					१००	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी, गंगटे, नयाबस्ती, राँगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती, रातामाता, ठाडा खोला, काल धार,चाकुरा	नेपाल टेलिकम
५०	बाटो मर्मत	बाटो	१	उच्च्	२५०	७०					७०	९		वडा कार्यालय
५१	व्यबस्थित बस्ति विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास	प्याकेज	१	मध्यम	५००	२००					२००	९		प्रदेश सरकार, नगरपालिका
५२	फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक संरचना	संरचना	१	उच्च्	३००	१५०					१५०	९		नगरपालिका
५३	खेलमैदान निर्माण		२०	मध्यम	२५०	२५०					२५०	९		नगरपालिका
५४	इन्टरनेट विस्तार		१	उच्च्	२००	१००					१००	१०	बाघखोर , लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा,कचुरेनी, बोखर	नेपाल टेलिकम
५५	व्यबस्थित बस्ति विकासको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास	प्याकेज	१	मध्यम	२५०	२५०					२५०	१०		प्रदेश सरकार, नगरपालिका
५६	फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक संरचना	संरचना	१	उच्च्	२५०	२००					२००	१०		नगरपालिका
५७	भित्रि मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	२५०		१५०				१५०	१०		नगरपालिका
५८	मोटरबाटो निर्माण तथा कालोपत्रे स्तर उन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	२५०		५००				५००	१०		नगरपालिका
५९	खेलमैदान निर्माण		१	मध्यम	१५०	२५०					२५०	१०		नगरपालिका
६०	वृद्बृद्दा तथा बालबालिकाको लागि पार्क निमार्ण	पार्क	१	मध्यम	१२०		३००				३००	१०		नगरपालिका
६१	सार्बजनिक शौचालय निर्माण	शौचालय	१०	मध्यम	४००	२००					२००	१०		नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६२	एकिकृत बस्ति विकास योजना निर्माण	योजना	१	उच्च्	३००	१५००					१५००	११	खयरभट्टी, मौवाबारी	नगरपालिका
६३	ढल निर्माण तथा व्यवस्थापन	ढल प्रणाली	१	उच्च्	३००	५००	३००				८००	११	खयरभट्टी, मौवाबारी	नगरपालिका
६४	सामुदायिक भवन तथा एकिकृत सेवा केन्द्र स्थापना	भवन	१	उच्च्	३००	५००					५००	११	खयरभट्टी, मौवाबारी	नगरपालिका
६५	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट सेवा	१	उच्च्	२५०	१००					१००	१२	वडाभरि	नगरपालिका
६६	रातामाटा घसेनी खेल मैदान	खेल मैदान	१	उच्च्	२५०	१००					१००	१२	रातामाटा घसेनी	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
८४	बजार व्यवस्थापन	पटक	२	उच्च्	२५०	२५०	१००				३५०	१२	डोंटे, पिरापानी, देउराली, हरिओम खोला, धौले टाकुरा, दमारा, मजुरे डाँडा, कोठिया मैदान, रजिया, खुम्चिकोट, जरायो थान	नगरपालिका
८५	इन्टरनेट विस्तार	इन्टरनेट सेवा	१	उच्च्	११५	१००					१००	१३	रिकोट, छाप, बाहुनखर्क, नेटाखर्क	नेपाल टेलिकम
८६	बाटो मर्मत	बाटो	१	उच्च्	११५	२००	५०				२५०	१३		वडा कार्यालय
८७	मोटरबाटो निर्माण तथा कालोपत्रे	मोटरबाटो	१	उच्च्	४५०	७००	३००				१०००	१३		नगरपालिका
८८	खेलमैदान निर्माण		१	मध्यम	४५०	३००					३००	१३		नगरपालिका
८९	एकीकृत बस्ति विकास योजना	योजना	१	उच्च्	५०	१५००					१५००	१४	खोरमोर	नगरपालिका
९०	ग्रामिण बस्ति विकास योजना तर्जुमा	योजना	१	उच्च्	७५	२०००					२०००	१४	बौरी	नगरपालिका
९१	ढल व्यवस्थापन तथा निर्माण	निर्माण	१	मध्यम	१३०	१०००	३००				१३००	१४	पावर, ओडारपाटा	प्रदेश सरकार, नगरपालिका
९२	तोरीबारी देखि केमरापानी सम्मको नाली निर्माण	संरचना	१	उच्च्	८०	२००					२००	१४	बठेनी	नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
९३	बजार व्यवस्थापन	कार्यक्रम	लगातार	उच्च्	८०	१५०	५०				२००	१४	बठेनी	नगरपालिका
९४	बाटो तथा बजार व्यवस्थापन	योजना	१	उच्च्	९५	३५०	१५०				५००	१४	गादी/जादी	प्रदेश/संघ/नगरपालिका
९५	मोटरबाटो, नाली निर्माण तथा व्यवस्थापन	मोटरबाटो	१	उच्च्	६०	४००	२००				६००	१४	सुखौरा	नगरपालिका
९६	ढल निर्माण तथा व्यवस्थापन	सरंचना	१	उच्च्	१६५	१५०	५०				२००	१४	बिक्रम	नगरपालिका
						###	४९५०				###			

जलवायु प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदल तथा सामग्री	समिति	११	उच्च्	११५	२००	१००				३००	१	अधिकारी टोल,सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला, घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	नगरपालिका, वडा
४	वन क्षेत्र तथा खोलामा पहिरो नियन्त्रण योजना	योजना	१	मध्यम	१५०	१५००					१५००	१		नगरपालिका
५	पहिरो नियन्त्रण	तार जाली	१	उच्च्	७५	५००	२००				७००	१		नगरपालिका, प्रदेश
६	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	४	उच्च्	५०	३००	२००				५००	१		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
७	ढल निकास	ढल निर्माण	१	उच्च्	४५०	१५०	५०				२००	१		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
८	विपद्, जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	१०५	४०					४०	१		नगरपालिका
१०	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन योजना	योजना	सबै टोल	उच्च्	३००	१०००	२००				१२००	२	सितापुर,मसिना, फलाचौर, बडा चौर, निपाने, सब्दु, अधेरी,	नगरपालिका, वडा
११	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	४	उच्च्	५०	१००					१००	२		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१२	ढल निकास	ढल निर्माण	१	उच्च्	३००						०	२	चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
१४	विपद्, जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	१५०	४०					४०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
१५	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन योजना	योजना	सबै टोल	उच्च्	५००	१०००	२००				१२००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
१६	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन योजना	समिति	१	उच्च्	६००	१०००	२००				१२००	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा,खाल, कोरयबास	नगरपालिका, वडा
१७	विपद् व्यवस्थापन सामग्री	सामग्रीको प्याकेज	१	उच्च्	६५०	१५०	१००				२५०	४		नगरपालिका, वडा
१९	वन क्षेत्र तथा खोलामा पहिरो नियन्त्रण योजना	योजना	१	मध्यम	२५०	५००					५००	४		नगरपालिका
२०	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	४	उच्च्	५०	४००	३००	२००			९००	४		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
२१	ढल निकास	ढल निर्माण	१	उच्च्	३५०	१५०	५०				२००	४		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
२३	विपद्, जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	८०	३०					३०	४		नगरपालिका
२४	जलवायु तथा विपद् सम्बन्धी तालिम	तालिम	२	उच्च्	वडा भरि	६०					६०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू, रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	
२५	विपद् उद्दार तथा व्यवस्थापनका लागि JCB	साधन	१	उच्च्	वडा भरि	५०००					५०००	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	
२६	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सुचना प्रसारण समिति	समिति	३	उच्च्	वडा भरि	१०	१०	१०	१०	१०	५०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	
२८	जलवायु तथा विपद् सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम	तालिम	१०	उच्च्	२००						०	६	ठुला पोखरा, चिसापानी, सान ढुंग्र	वन कार्यालय
२९	विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी पुर्व अभ्यास	तालिम	५०	उच्च्	युवाहरु	१००					१००	६	कल्लेरी, खमारी	वडा कार्यालय
३०	आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम तथा औजार	व्यक्ति	३०		२६६	४०					४०	७	लामातल, रातामाटा, काल्खाना	वडा, नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३२	तारजाली व्यवस्थापन	मिटर	१०००		२६६	१००					१००	७	लामातल, रातामाटा	नगरपालिका
३३	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	१	उच्च्	११५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका, वडा
३४	विपद् व्यवस्थापन सामग्री	सामग्रीको प्याकेज	१	उच्च्	११५	१५०	५०				२००	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका, वडा
३५	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन कार्यदल	कार्यदल	१	उच्च्	११५	२५					२५	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका, वडा
३७	वन क्षेत्र तथा खोलामा पहिरो नियन्त्रण योजना	योजना	१	मध्यम	१५०	१५००					१५००	८	सातमारा	नगरपालिका
३८	पहिरो नियन्त्रण		१	उच्च्	७५		५०				५०	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका, प्रदेश
३९	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	४	उच्च्	५०	१००					१००	८	तिनखंडे	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
४१	ढल निकास	ढल निर्माण	१	उच्च्	४५०	१५०					१५०	८	प्रगतिटोल, लाहपे	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
४२	रासी नदि, खयरखोला, भित्रिखोलामा तटबन्ध	तटबन्ध	३	उच्च्	४५०	५०					५०	८	लाहपे	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
४३	पहिरो नियन्त्रण	तारजाली	१	उच्च्	४५०	४०					४०	८	खोर्रेटोल, लाहपे	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
४४	विपद्, जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण तालिम संचालन	तालिम	१		१०५	३०					३०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका
४६	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	समिति	१	उच्च्	१०५	२०	२०	२०	२०	२०	१००	८	आँपचौर	नगरपालिका
४७	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन सामग्री	सामग्री	प्याकेज	उच्च्	१०५	१५०	५०				२००	८	आँपचौर	नगरपालिका
४८	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापनको लागि खोज तथा उद्दार कार्यदल	कार्यदल	१	उच्च्	१०५	२५					२५	८	ढक्सु	नगरपालिका
५०	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सामग्री	समिति	१	उच्च्	५७०	१५०	५०				२००	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी,गंगटे, नयाबस्ती, राँगाकाटे,	नगरपालिका, वडा
५१	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन कार्यदल	कार्यदल	१	उच्च्	५७०	२५					२५	९		नगरपालिका, वडा

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
५२	वन क्षेत्र तथा खोलामा पहिरो नियन्त्रण योजना	योजना	१	मध्यम	१५०	१५००					१५००	९	सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती, रातामाता, ठाडा खोला, काल धार,चाकुरा	नगरपालिका
५३	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	४	उच्च्	१००	३००	१५०				४५०	९		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
५५	ढल निकास	ढल निर्माण	१	उच्च्	४५०	५०					५०	९		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
५६	विपद्, जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण तालिम संचालन	तालिम	१	उच्च्	५०	३०					३०	९		नगरपालिका
५७	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति, सामग्री तथा कार्यदल	समिति	१	उच्च्	६००	१५०	१००				२५०	१०	बाघखोर, लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा,कचुरेनी, बोखर	नगरपालिका, वडा
५९	वन क्षेत्र तथा खोलामा पहिरो नियन्त्रण योजना	योजना	१	मध्यम	२५०	७००					७००	१०		नगरपालिका
६०	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	४	उच्च्	५०	३००	२००	१००			६००	१०		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
६१	ढल निकास	ढल निर्माण	१	उच्च्	३५०	७५	५०				१२५	१०		जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
६२	विपद्, जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण तालिम संचालन	तालिम	१	मध्यम	८०	५०					५०	१०		नगरपालिका
६४	तटबन्ध निर्माण	कि.मि.	१५	उच्च्	२५०	१०००	५००	१००			१६००	११	टिक्करी, खयरभट्टी, बाकेडडेनी, वेलखोला, वोबाटा, जावाने, वेलदवार	
६५	पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	३००	१००				४००	११		
६६	जनचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	१५	१५				३०	११	ढुंगेसारा, दुम्सी, डोटे, कात्तिके, वराहपाटा, दोबाटा, लुन्म्रीदह	
६८	पुर्वसूचना प्रणाली	प्रणाली	१	मध्यम	३००	१२००					१२००	११		
६९	विपद जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी पुर्व अभ्यास	तालिम	२	मध्यम	१००	६०	६०				१२०	१२	ड्रोंटे, पिरापानी, देउराली, हरिओम खोला, धौले टाकुरा, दमारा, मजुरे डाँडा, कोठिया मैदान, रजिया, खुम्चिकोट, जरायो थान	
७०	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन योजना	योजना	१	उच्च्	२५०	७००					७००	१२		
७१	पहिरो तथा बाढी सम्भावित क्षेत्रको नक्सांकन	नक्सांकन	१	उच्च्	५०	७००					७००	१२		
७३	पहिरो रोकथामको लागि वृक्षारोपणको व्यवस्था	कार्यक्रम	१	उच्च	१००	५०	१५				६५	१३		वडा कार्यालय

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
७४	पहिरो तथा बाढी रोकथामका लागि तार जालीको व्यवस्था	तारजाली	१	उच्च	५०	२५०	१००				३५०	१३	रिकोट, छाप, बाहुनखर्क, नेटाखर्क	वडा कार्यालय
७५	खोला नालामा ढल तथा तटबन्धन	तटबन्ध	१	उच्च	१२५	१५०					१५०	१३		वडा कार्यालय
७७	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	३०					३०	१४	खोरमोर	नगरपालिका, वडा
७८	विपद् न्यूनीकरण सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१०					१०	१४	खोरमोर	नगरपालिका, वडा
७९	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	तालिम	२	उच्च्	७५	३०					३०	१४	बौरी	नगरपालिका, वडा
८०	विपद् न्यूनीकरण सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	मध्यम	७५	१०					१०	१४	बौरी	नगरपालिका
८२	बाढी नियन्त्रणको लागि बाणगंगा नदीमा तटबन्ध निर्माण	तटबन्ध	१	उच्च्	१३०	२५०	१५०				४००	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका, प्रदेश, चुरे कार्यक्रम
८३	कपिलबस्तु सिमानामा बाँध निर्माण	बाँध	१	उच्च्	१३०	१५००					१५००	१४	पावर, ओडारपाटा	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
८४	बाढी नियन्त्रण योजना	योजना	१	उच्च्	८०		१५००				१५००	१४	बठेनी	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
८६	स्वास्थ्य केन्द्र पछाडिको पहिरो नियन्त्रण	तारजाली		उच्च्	१६५	१००					१००	१४	करेचुली	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
८७	बाढी, पहिरो नियन्त्रण, वृक्षारोपण तथा वन व्यवस्थापन	योजना	१	उच्च्	९५	१५०					१५०	१४	गादी/जादी	जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन महाशाखा
८८	बाढी, पहिरो नियन्त्रण, तथा वृक्षारोपण	योजना	१	उच्च्	६०		५०				५०	१४	सुखौरा	नगरपालिका
८९	चेकड्याम तथा तटबन्ध निर्माण	चेक ड्याम	१	उच्च्	१६५	८००					८००	१४	बिक्रम	नगरपालिका
						२५२६५	४८४०	४५०	५०	५०	३०६५५			

उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	डोरी, टपरी, मुडा, गार्मेन्ट आदिको उद्योग स्थापना	उद्योग	१	मध्यम	१५०	१००	५०				१५०	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला,घईयाचौर, घर्तिसेरा ,उपल्लिखान्ना	नगरपालिका
२	मकै तथा तोरी पिस्ने मिल स्थापना	मिल	१	उच्च्	७५		२००				२००	१		नगरपालिका
३	साबुन तथा फर्निचर उद्योग	उद्योग	१	उच्च्	४५०	५०					५०	१		नगरपालिका
४	मोटरबाटो स्तरोन्नति तथा कालोपत्रे (पुरानो मंद्रे शब्दु, सिख शब्दु, धारापानी उपल्ला हल्दे दासे पोखरा, मलारानी पिपलनेटा बाहुन्दी पोखेडाँडा, बग्र मोटर, रानाटोल भुसालटोल, कन्ठेरी चुदालीटोल, घाट सुखोरा हल्देसेरा, उपल्ली खण्ड, ढड्यानमेडिकल चोक, उपल्ला मैनरी)	मोटरबाटो	१	उच्च्	४५०	३०००					३०००	१		नगरपालिका
६	डोरी, टपरी, मुडा, गार्मेन्ट, साबुन आदिको उद्योग स्थापना	उद्योग	१	मध्यम	१५०	१००	५०				१५०	२	सितापुर,मसिना, फलाचौर,बडा चौर, निपाने, सब्दु,अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	नगरपालिका
७	फ्ला चौर, धोरबंदा गुरुङ गाउँ मा होमेस्टय निर्माण	उद्योग	२	उच्च्	२००	१५०					१५०	२	फ्लाचौर, धोरबंदा	नगरपालिका
८	सीतापुर-कैलासे-पदमे-कालिमाटी मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	२५०	५००					५००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
९	पोखेडाँडा-पदमे-खोलाखर्क-पखेर-सेङलेङ मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	१७५		३००				३००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
१०	मकै तथा तोरी पिस्ने मिल स्थापना	मिल	१	उच्च्	२००	२००					२००	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा,खाल, कोरयबास	नगरपालिका
११	साबुन तथा फर्निचर उद्योग	उद्योग	२	मध्यम	३००	५०					५०	४		नगरपालिका

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१५	बासबाट निर्मित सामग्री बनाउने तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	४०					४०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापु, तल्लो जुकेना,गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	वडा , नगरपालिका
१६	सडक स्तर उन्नति (ग्राबेल, पिच)	मोटरबाटो	सबै	उच्च्	४००	७००	४००				११००	५	रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	वडा
१६	सिद्दार्थ आ.वि. विद्यालय मर्मत सुधार	भवन	१	उच्च्	४००	२५०					२५०	६		
१८	दुना, टपरी सम्बन्धी तालिम	जना	३०	उच्च्	३००	४०					४०	७	लामातल, रातामाटा, जलुके	वडा कार्यालय
१९	बाघेद्वारे देखि प्युठान झोलुंगे पूल	ओटा	१	उच्च्	३००	२०००					२०००	७	लामातल, रातामाटा	प्रदेश सरकार
२०	लामातल कालाखोला जोड्ने झोलुंगे पूल	ओटा	१	उच्च्	३५०		२०००				२०००	७	लामातल, रातामाटा,	प्रदेश सरकार
२२	देउराली देखि लामाताल सम्मको बाटोमा पानि छर्कने	पटक	दैनिक	उच्च्	१००	२०	२०				४०	७	वडा भरि	सडक बिभाग
२३	डोरी, टपरी, मुडा, गार्मेन्ट, साबुन आदिको उद्योग स्थापना	उद्योग	६	मध्यम	१५०	१००	५०				१५०	८	सातमारा	नगरपालिका
२४	मकै तथा तोरी पिस्ने मिल स्थापना	मिल	३	उच्च्	७५	२००					२००	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका
२६	साबुन तथा फर्निचर उद्योग	उद्योग	२	मध्यम	४५०	५०					५०	८	लाहपे	नगरपालिका
२७	धोद्रे फुर्केसल्ली घुमौरे मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	५०	३००					३००	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली	संघीय सरकार
२८	धोद्रे रातमाटा बंगुरखाल माझखाल मसेनीखाल फुर्केसल्ली रिंगरोड मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	४००	४००					४००	८	धोद्रे, रातमाटा, बंगुरखाल, माझखाल, मसेनीखाल, फुर्केसल्ली	संघीय सरकार
२९	हात्तीढुंगा सिमलगैरा भित्रिटोल मोटरबाटो निर्माण तथा स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	१००	३००					३००	८	हात्तीढुंगा, सिमलगैरा	संघीय सरकार
३१	आपचौर दक्सु लोप्रे डम्रेखर्क मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	१००	२५०					२५०	८	आपचौर, दक्सु, लोप्रे, डम्रेखर्क	संघीय सरकार
३२	बेलौते बडिदमार मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	३००	३००					३००	८	बेलौते, बडिदमार	संघीय सरकार

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३३	आपचौर जौखरे मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	१५०	२००					२००	८	आपचौर, जौखरे	संघीय सरकार
३५	फड्के पुल निर्माण तथा स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	५०	२३०					२३०	८	फड्के	संघीय सरकार
३६	बेसारेडाँडा मिलनचोक मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्	४५०	१००					१००	८	लाहपे	संघीय सरकार
३७	डोरी, टपरी, मुडा, गार्मेन्ट, साबुन आदिको उद्योग स्थापना	उद्योग	६	मध्यम	१५०	१००	५०				१५०	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी,गंगटे,नयाबस्ती, राँगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती ,रातामाता, ठाडा खोला, काल धार,चाकुरा	नगरपालिका
३९	पाकुरी मा. वि. खानेपानी तथा विधालय मर्मत	भवन	१	उच्च्	३००	३००					३००	९		
४०	डोरी, टपरी, मुडा, गार्मेन्ट, साबुन आदिको उद्योग स्थापना	उद्योग	६	मध्यम	१५०	१००	५०				१५०	१०	बाघखोर, लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा, कचुरेनी, बोखर	नगरपालिका
४१	मकै तथा तोरी पिस्ने मिल स्थापना	मिल	३	उच्च्	२००	२००					२००	१०		नगरपालिका
४३	साबुन तथा फर्निचर उद्योग	उद्योग	२	मध्यम	३००	५०					५०	१०		नगरपालिका
४४	बनकबास खयरभट्टी लुन्ग्री आपखोला मौवाबारी पत्थरकोट ढुंगेसारा सडक मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्	४५०	९००					९००	११	बनकबास, खयरभट्टी, लुन्ग्री, आपखोला, मौवाबारी, पत्थरकोट, ढुंगेसारा	
४५	खयरभट्टी फ्रोल मूल वाके ढोडेनी फल्दे दोबाटा वेलदवार चावदिप मोटरबाटो मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्	४००	९००					९००	११	खयरभट्टी, फ्रोल, मूल, वाके ढोडेनी, फल्दे, दोबाटा, वेलदवार, चावदिप	
४७	ठुलो कुलो कलभत् निर्माण	मोटरबाटो	१	उच्च्	५००	९००					९००	११		
४८	बाके कटौजे फल्दे पदेरा झाक्रीसल्ला मोटरबाटो निर्माण	मोटरबाटो	१	उच्च्	१००	१००					१००	११	बाके, कटौजे, फल्दे, पदेरा, झाक्रीसल्ला	

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
४९	सेरा मूल मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	५०	८०					८०	११	सेरा मूल	
५१	झोलुंगे पूल	ओटा	१	उच्च्	३००	२०००					२०००	११	टिक्करी, खयरभट्टी, बाकेडडेनी, वेलखोला, वोबाटा, जावाने, वेलदवार	
५२	विद्यालय भवन पुनः निर्माण	भवन	३	उच्च्	१५०	३००	२००				५००	११		
५३	फर्निचर उद्योग	उद्योग	१	उच्च्	१००	५०					५०	११		
५५	दरबारे आ. वि. खुम्चिकोट खेल मैदान	खेल मैदान	१	उच्च्	३००	१००					१००	१२	खुम्चिकोट	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
५६	घसेनी रातामाटा दरबारे मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्		१२०					१२०	१२	घसेनी रातामाटा दरबारे	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
५७	हिलेखोला रजिया कुडुले मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्		१८०					१८०	१२	हिलेखोला रजिया कुडुले	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
५९	देउराली दमारे मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्		५००					५००	१२	देउराली दमारे	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६०	हरिओम खोला पिरापानी टिक्करी टर्रे पूर्वेली टोल	मोटरबाटो	१	उच्च्		२२०					२२०	१२	हरिओम खोला पिरापानी टिक्करी टर्रे पूर्वेली टोल	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६१	डोहोटे तारिके कुडुले कृषि सडक मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		२२०					२२०	१२	डोहोटे तारिके कुडुले	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६३	कुकुरगाडे हडाह आपसोती जयकोट मोटरबाटो मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		१४०					१४०	१२	कुकुरगाडे हडाह आपसोती जयकोट	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६४	रजिया रिंगरोड मोटरबाटो मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		१५०					१५०	१२	रजिया	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६५	रातामाटा देउराली वाकलवारी खल्याखर्क मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्		२५०					२५०	१२	रातामाटा देउराली वाकलवारी खल्याखर्क	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६६	घसेनीटोल कृषि सडक मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		७०					७०	१२	घसेनीटोल	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६८	मजुरे टिक्करी स्कुल मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्		१००					१००	१२	मजुरे टिक्करी	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
६९	हिलेखोला खुनुवा सल्लेरी मोटरबाटो मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		१००					१००	१२	हिलेखोला खुनुवा सल्लेरी	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
७०	खुम्चिकोट चकटे चौर आरनटोल शिवालय मोटरबाटो मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		१००					१००	१२	खुम्चिकोट चकटे चौर आरनटोल	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
७२	पत्थरकोट रानिकुवा थापाटोल मोटरबाटो निर्माण	मोटरबाटो	१	उच्च्		१००					१००	१२	पत्थरकोट रानिकुवा थापाटोल	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
७३	आपसोती तथा कुडापानी काठेपुल मर्मत	मोटरबाटो	१	उच्च्		५०					५०	१२	आपसोती तथा कुडापानी	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
७४	चुरेटोल मोटरबाटो स्तरोन्नति	मोटरबाटो	१	उच्च्		५०					५०	१२	चुरेटोल	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
७६	निपाने मकैपाते कृषि सडक	मोटरबाटो	१	उच्च्		५०					५०	१२	निपाने मकैपाते	नगरपालिका, संघीय तथा प्रदेश सरकार
७७	हाटबजारको व्यवस्था	पटक	प्रत्येक टोल मा	उच्च्	४५०	५०					५०	१३	रिकोट, छाप, बाहुनखर्क, नेटाखर्क	वडा कार्यालय
७८	उधोग व्यवसायी व्यापार संकलन केन्द्र	भवन	1	उच्च्	२००	१००					१००	१३	रिकोट, छाप, बाहुनखर्क, नेटाखर्क	वडा कार्यालय
८०	बिक्रम देखि खोरमोर सम्मको बाटो	सडक	१	उच्च्	५०	२००					२००	१४	खोरमोर	नगरपालिका
८१	शिक्षा, खानेपानी, विद्युत, सिंचाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि पूर्वाधार	पूर्वाधार	१	मध्यम	५०	२०००	१०००				३०००	१४	खोरमोर	नगरपालिका
८२	ढाव देखि छेडा सम्म सडक निर्माण	सडक	१	उच्च्	७५	५००	५००				१०००	१४	बौरी	नगरपालिका
८४	शिक्षा, खानेपानी, विद्युत, सिंचाई तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि पूर्वाधार	पूर्वाधार	१	मध्यम	४५०	१०००					१०००	१४	बौरी	नगरपालिका, प्रदेश तथा संघिय सरकार
८५	गौडा करेचुली मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	४००	५००					५००	१४	गौडा, करेचुली	नगरपालिका, प्रदेश तथा संघिय सरकार
८६	मुन्द्रीबास गंदी मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	२००	३००					३००	१४	मुन्द्रीबास, गंदी	नगरपालिका, प्रदेश तथा संघिय सरकार
८८	पावर गाउँ बाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	१३०	२००					२००	१४	पावरा	नगरपालिका, प्रदेश तथा संघिय सरकार
८९	खोरमोर मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	१५०	६००					६००	१४	खोरमोर	नगरपालिका, प्रदेश तथा संघिय सरकार

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८5	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
९०	घाट गन्दी सुखौरा मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	१५०	३००					३००	१४	घाट, गन्दी, सुखौरा	नगरपालिका, प्रदेश तथा संघिय सरकार
९२	काउले ओडारपाटा गाउँ मोटरबाटो	मोटरबाटो	१	उच्च्	१३०	५००					५००	१४	ओडारपाटा	नगरपालिका
९३	बठेनी खोलामा पक्कि पुल	पुल	१	उच्च्	८०	४०००					४०००	१४	बठेनी	सडक बिभाग
९४	बिक्रम देखि करेचुली सम्मको बाटो	बाटो	१	उच्च्	१६५	८००					८००	१४	करेचुली	सडक बिभाग
९६	वनको भवन	भवन	१	उच्च्	१६५		५००				५००	१४	करेचुली	वन मन्त्रालय
९७	विद्यालय भवन तथा शौचालय	भवन	१	उच्च्	१६५	१०००					१०००	१४	करेचुली	शिक्षा मन्त्रालय
९८	दालचिनी प्रशोघन उद्योग	उद्योग	१	उच्च्	१६५	३००					३००	१४	करेचुली	उद्योग मन्त्रालय
१००	कटानी पिसानी उद्योग	उद्योग	१	मध्यम	९५	२००					२००	१४	गादी/जादी	नगरपालिका/प्रदेश
१०१	बिक्रम शोता सडक निर्माण	सडक	१	मध्यम	१६५	७००					७००	१४	बिक्रम	नगरपालिका/प्रदेश
						३१३६०	५३७०				३६७३०			

पर्यटन, प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	मन्दिर स्तरउन्नति	मन्दिर	१	मध्यम	११५	५०					५०	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु	नगरपालिका
२	मठ, मन्दिर संरक्षण, पार्क तथा पिकनिक स्थल निर्माण	मन्दिर	१	मध्यम	१५०		१००				१००	१		प्रदेश मन्त्रालय
३	होमस्टे प्रबर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२२	१०					१०	१		प्रदेश/संघ
४	मौलिक सांस्कृतिक संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	४००	१५					१५	१		प्रदेश

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
५	मौलिक संस्कृति जगेर्ना सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		१५				१५	१	टोला,घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	प्रदेश/संघ
९	पार्क तथा पोखरी निर्माण	पार्क	२	मध्यम	४५०	२००					२००	१		प्रदेश/नगरपालिका
९	मठ, मन्दिर सरंक्षण, पार्क तथा पिकनिक स्थल निर्माण	मन्दिर	३	मध्यम	१५०		१००				१००	२	सितापुर,मसिना, फलाचौर,बडा चौर, निपाने, सब्दु,अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	प्रदेश मन्त्रालय
१०	होमस्टे प्रबर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१०					१०	२		प्रदेश/संघ
१२	गुरुङ र मगर समुदाएको मौलिक सांस्कृतिक संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	४०	१०					१०	२		प्रदेश
१३	माइकास्थान मन्दिर पुनःनिर्माण	मन्दिर	१	उच्च्	१५०	३००					३००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
१५	सुपादेउराली मन्दिर पार्किंग क्षेत्र व्यवस्थापन	पार्किंग	१	उच्च्	५००	१००००					१०००			
१६	डमरु दह संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	१००	१००००					१०००	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	
१८	मठ, मन्दिर सरंक्षण, पार्क तथा पिकनिक स्थल निर्माण	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	२००					२००	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा,खाल, कोरयबास	प्रदेश मन्त्रालय
१९	होमस्टे प्रबर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१०					१०	४		प्रदेश/संघ
२०	गुरुङ र मगर समुदाएको मौलिक संस्कृति जगेर्ना सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०	१५					१५	४		प्रदेश/संघ
२२	पार्क, पिकनिक स्पट तथा पोखरी निर्माण	पार्क	२	मध्यम	३००	१००					१००	४		प्रदेश/नगरपालिका
२३	पार्क निर्माण	पार्क	१	मध्यम	सबै घरधुरी	२००					२००	५	सिमला पोखरा	प्रदेश सरकार
२५	मन्दिर निर्माण	मन्दिर	२	मध्यम	सबै घरधुरी		१००				१००	५	शिब मन्दिर, करापू	प्रदेश सरकार
२६	गल्दा झोलुंगे पुल निर्माण	पुल	१	मध्यम	सबै घरधुरी		२००००				२०००	५	गल्दा	संघिय सरकार
२८	झाक्री संरक्षण	कार्यक्रम		मध्यम	सबै घरधुरी	२०					२०	५	रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	वडा कार्यालय, नगरपालिका
२९	कालिका मालिका र सुप देउराली (शाखा) मन्दिरलाई स्तर उन्नति गर्ने	मन्दिर		मध्यम	सबै	१५०					१५०	५	तल्लो जुकेना,गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	प्रदेश तथा संघिय सरकार

क्र.स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३०	भजन बाजा र नौमती बाजा बजाउन का लागि तालिम एबम प्रशिक्षण	तालिम	५	मध्यम	२५०	२५					२५	५	तल्लो जुकेना,गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	नगरपालिका
३२	सिधेस्वोरी माइ भगवती मन्दिर निर्माण	संरक्षण	१	मध्यम	सबै घरधुरी	१५०					१५०	६	वडा भरि	वडा कार्यालय
३३	विभिन्न जातिका संस्कृति, भेष भूसा जगेर्ना गर्ने जनचेतना कार्यक्रम	तालिम	५	मध्यम	सबै घरधुरी	२०					२०	६	वडा भरि	वडा कार्यालय, नगरपालिका
३५	लामातल वरको रुख संरक्षण	पटक	१	मध्यम	१०००		१०				१०	७	लामाताल	प्रदेश सरकार
३६	होम स्टे सम्बन्धी तालिम	व्यक्ति	३०	मध्यम	२६६	२०					२०	७	लामताल, रातमाटा	नगरपालिका
३८	शिवालय मन्दिर निर्माण	मन्दिर	१	मध्यम	११५	२००					२००	८	बडेदमार	नगरपालिका
३९	एकादशी मेला संचालन	मेला	१	मध्यम	११५	५०					५०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका
४०	सुपादेउराली मन्दिर निर्माण तथा मर्मत	मन्दिर	१	मध्यम	११५		३००				३००	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका
४२	मठ, मन्दिर सरंक्षण, पार्क तथा पिकनिक स्थल निर्माण	मन्दिर	१	मध्यम	१५०	५००					५००	८	सातमारा	प्रदेश मन्त्रालय
४३	होमस्टे प्रवर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२२	१५					१५	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	प्रदेश/संघ
४५	मौलिक सांस्कृतिक संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	४०	१५					१५	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	प्रदेश
४६	मौलिक संस्कृति जगेर्ना सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		१५				१५	८	तिनखंडे	प्रदेश/संघ
४८	होमस्टे प्रवर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		१५				१५	८	तिनखंडे	प्रदेश/संघ
४९	पार्क, पिकनिक स्पट तथा पोखरी निर्माण	पार्क	२	मध्यम	४५०	१५०					१५०	८	लाहपे	प्रदेश/नगरपालिका
५०	शिवालय मन्दिर निर्माण	मन्दिर	१	मध्यम	४५०	२००					२००	८	लाहपे	प्रदेश
५२	चौधि नांच जगेर्ना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१०५		१०				१०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका
५३	बराह छेत्र सरंक्षण कार्यक्रम	मन्दिर	१	मध्यम	२००		१५				१५	९		नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
५५	मठ, मन्दिर संरक्षण, पार्क तथा पिकनिक स्थल निर्माण	मन्दिर	१	मध्यम	१५०	२५०	१००				३५०	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी, गंगटे, नयाबस्ती, राँगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती, रातामाता, ठाडा खोला, काल धार,चाकुरा	प्रदेश मन्त्रालय
५६	होमस्टे प्रबर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२२	१०					१०	९		प्रदेश/संघ
५८	मौलिक संस्कृति जगेर्ना सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०		१०				१०	९		प्रदेश/संघ
५९	मठ, मन्दिर संरक्षण, पार्क तथा पिकनिक स्थल निर्माण तथा संरक्षण	कार्यक्रम	५	मध्यम	२५०	४०					४०	१०	बाघखोर , लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा,कचुरेनी, बोखर	प्रदेश मन्त्रालय
६०	होमस्टे प्रबर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१०					१०	१०		प्रदेश/संघ
६२	मौलिक सांस्कृतिक संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	३००	१५					१५	१०		प्रदेश
६३	मौलिक संस्कृति जगेर्ना सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०		२५				२५	१०		प्रदेश/संघ
६५	गुफा संरक्षण तथा प्रबर्द्धन	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		३०				३०	११	टिक्करी, खयरभट्टी, बाकेडडेनी, वेलखोला, वोबाटा, जावाने, वेलदवार	
६६	मगर संस्कृति संरक्षण	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	२०					२०	११		
६८	टिक्करी दुर्गा मन्दिर संरक्षण	कार्यक्रम	१	मध्यम	२००	२०					२०	११		
६९	सालघारीमाई मन्दिर	मन्दिर	१	मध्यम	१३०	१००					१००	११		
७०	कुमारीमाई मन्दिर	मन्दिर	१	मध्यम	२५०	१००					१००	११		
७२	पन्चेबाजा संरक्षण तथा बाजा वितरण	बाजा	१	मध्यम	३००	४०					४०	११		
७३	पाटि पौवाको संरक्षण	कार्यक्रम	१	मध्यम	२००	२०					२०	१३	नेटाखर्क	वडा कार्यालय
७५	नेटाखर्क दह तारबार गर्ने	तारबार	१	मध्यम	१२०		४०				४०	१३	नेटाखर्क	वडा कार्यालय
७६	कलिकथान तथा बराजु मन्दिर संरक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०		३०	३०			६०	१४	खोरमोर	नगरपालिका
७८	मन्दिर संरक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	३	मध्यम	७५		३०				३०	१४	बौरी	नगरपालिका

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
७९	सुर्य ओडार धार्मिक तथा पर्यटकीय व्यवस्थापन	मन्दिर	१	मध्यम	१३०	४०	४०	४०			१२०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका
८०	देबिथान, शिवालय व्यवस्थापन तथा उद्यान निर्माण	निर्माण	१	मध्यम	१३०	३००	१५०				४५०	१४	पावर, ओडारपाटा	प्रदेश मन्त्रालय
८२	पन्चेबाजा संरक्षणको लागि तालिम	तालिम	२	उच्च्	१३०	६०					६०	१४	पावर, ओडारपाटा	प्रदेश/संघ
८३	सुपादेउराली मन्दिर संरक्षण	कार्यक्रम	१	उच्च्	१६५		३०				३०	१४	करेचुली	प्रदेश, नगरपालिका
८५	पार्क, रमणीय स्थान निर्माण	कार्यक्रम	१	मध्यम	९५	२००	१५०				३५०	१४	गादी	प्रदेश, नगरपालिका
८६	सुपादेउराली, मालिका मन्दिर संरक्षण तथा व्यवस्थापन	कार्यक्रम	१	मध्यम	९५	६०	४०	२०			१२०	१४	गादी	प्रदेश, नगरपालिका
८८	मन्दिर संरक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	मध्यम	६०	२०					२०	१४	सुखौरा	प्रदेश/नगरपालिका
८९	शिवालय मन्दिर, सुपादेउराली व्यवस्थापन	मन्दिर	१	मध्यम	१६५	६०	४०	२०			१२०	१४	बिक्रम	प्रदेश
९०	पन्चे बाजा संरक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१६५	२०					२०	१४	बिक्रम	नगरपालिका/ प्रदेश
						६०२०	३३९५	११०			९५२५			

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	समान कामको समान ज्याला अभियान	अभियान	१	मध्यम	३००	१५					१५	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने , मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला,	वडा
२	तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम		उच्च्	४००	१०					१०	१		प्रदेश सरकार
३	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	२००	४०	४०				८०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४	महिला संलग्न उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१५	१५				३०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
५	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	५०	५०				१००	१	घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६	उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०	२०					२०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
७	दुना टपरी, सिलाईकटाई सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	तालिम	१	मध्यम	४५०	६०	६०				१२०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
८	महिला उदघोषण तालिम	तालिम	१	मध्यम	६०	३०					३०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
९	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	३००	५०	५०				१००	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१०	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	२०	६०	६०				१२०	२	सितापुर,मसिना, फलाचौर,बडा चौर, निपाने, सब्दु,अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
११	महिला संलग्न उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१००	१५	१५				३०	२		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१२	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	५०	५०				१००	२		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१३	महिला उदघोषण तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	३०					३०	२		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१४	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२५०	३०					३०	२		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१५	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	३५०	३०					३०	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा,खाल, कोरयबास	वडा
१६	समान कामको समान ज्याला अभियान	अभियान	१	मध्यम	५००	२०					२०	४		वडा
१७	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	६०	६०				१२०	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१८	महिला संलग्न उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०	१५	१५				३०	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१९	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	८०	५०	५०				१००	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२०	दुना टपरी, सिलाईकटाई सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	तालिम	१	मध्यम	१२०	६०	६०				१२०	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
२१	महिला उदघोषण तालिम	तालिम	१	मध्यम	३०	३०					३०	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२२	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२५०	५०	५०				१००	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२३	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१९०	३०					३०	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२४	लैंगिक समानता सम्बन्धी तालिम	तालिम	४		सबै घरधुरी	२०	२०	२०	२०		८०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू, रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	
२५	दलित लक्षित क्षमता अबिब्रिद्धि तालिम	तालिम	२	मध्यम	दलित बस्ति	२०	२०	२०	२०		८०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	
२६	लैंगिक समानता सम्बन्धी तालिम	तालिम	५	उच्च्	सबै घरधुरी	४०	२०	२०	२०		१००	६	चिसापानी, सान ढुंग्र, ठुलापोखरा	वडा कार्यालय
२७	GESI सम्बन्धी तालिम	व्यक्ति	२	उच्च्	२६६	५०	५०				१००	७	लामताल, रातामाटा	नगरपालिका, प्रदेश
२८	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	११५	२०		२०			४०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	वडा
२९	समान कामको समान ज्याला अभियान	अभियान	१	मध्यम	११५	१०					१०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	वडा
३०	तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम		उच्च्	१५०	१५		१५			३०	८	सातमारा	प्रदेश सरकार
३१	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५	३०	३०				६०	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३२	महिला संलग्न उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१०					१०	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३३	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	७५	३०					३०	८	तिनखंडे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३४	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०	३०	३०				६०	८	तिनखंडे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३५	उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	५०	१५					१५	८	तिनखंडे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३६	दुना टपरी, सिलाईकटाई सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	तालिम	१	मध्यम	४५०	६०	४०				१००	८	लाहपे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३७	महिला उदघोषण तालिम	तालिम	१	मध्यम	४५०	३५					३५	८	लाहपे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३८	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	६०	६०				१२०	८	लाहपे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३९	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१०५	२५	२५				५०	८	आँपचौर	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४०	समान काम समान ज्याला अभियान	अभियान	१	मध्यम	१०५	१०					१०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४१	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	१५					१५	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी, गंगटे, नयाबस्ती, राँगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती, रातामाता, ठाडा खोला, काल धार, चाकुरा	वडा
४२	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	६०	६०				१२०	९		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४३	महिला संलग्न उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	२००	१५	१५				३०	९		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४४	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	३५०	१०	१०	१०			३०	९		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४५	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	३५०	१०	१०	१०			३०	१०	बाघखोर, लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा, कचुरेनी, बोखर	वडा
४६	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	६०	६०				१२०	१०		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४७	महिला संलग्न उत्पादित बस्तुको लागि बजार ब्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१५०	१५	१५				३०	१०		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४८	स्वरोजगारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	८०	५०	५०				१००	१०		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
४९	दुना टपरी, सिलाईकटाई सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	तालिम	१	मध्यम	१२०	६०	६०				१२०	१०		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५०	महिला उदघोषण तालिम	तालिम	१	मध्यम	३०	३०					३०	१०		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५१	अपांगमैत्री सेवा तथा सुबिधा सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	१००	२०	२०				४०	११	टिक्करी, खयरभट्टी, बाकेडडेनी, वेलखोला, वोबाटा, जावाने, वेलदवार	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५२	आत्मनिर्भर तथा जीविकोपार्जन सम्बन्धि सिपमुलक तालिम	तालिम	२	उच्च्	१५०	६०	६०				१२०	११		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५३	GESI सम्बन्धी तालिम	व्यक्ति	२	उच्च्	३०	३०	३०				६०	१३	नेटाखर्क	नगरपालिका, प्रदेश
५४	लैंगिक समानता सम्बन्धि सचेतनामुलक तालिम	तालिम	२	मध्यम	५०	३०	३०				६०	१४	खोरमोर	सामाजिक संस्था
५५	जीविकोपार्जनको लागि व्यावसायिक कृषि तालिम	तालिम	२	मध्यम	५०	३०	३०				६०	१४	खोरमोर	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५६	लैंगिक समानता सम्बन्धि तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	७५	१५	१५	१५	१५	१५	७५	१४	बौरी	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५७	सिपमुलक (झोला सिलाउने, दुना टपरी, सिलाई कटाई आदि) तालिम	तालिम	१	उच्च्	१३०	३०					३०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५८	महिला सहभागिता सम्बन्धि तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१३०		४०				४०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५९	लैंगिक समानता सम्बन्धि सचेतनामुलक तालिम	तालिम	१	उच्च्	८०	१५					१५	१४	बठेनी	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६०	नेत्रित्व विकास सम्बन्धि तालिम	तालिम	१	मध्यम	८०		३०				३०	१४	बठेनी	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६१	लैंगिक समानता सम्बन्धि सचेतनामुलक तालिम	तालिम	१	मध्यम	९५	४०					४०	१४	गादी	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६२	छुवाछुत निर्मुलिकरण जनचेतनामुलक तालिम	तालिम	२	मध्यम	६०	३०	३०				६०	१४	सुखौरा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६३	पिछडिएका समुहका लागि बिशेष कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	मध्यम	६०	१५०	१५०				३००	१४	सुखौरा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६४	सिपमुलक (ढाका बुनाई दुना टपरी, सिलाई कटाई आदि) तालिम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१६५	६०					६०	१४	बिक्रम	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६५	लैंगिक समानता तथा सहभागिता सम्बन्धि सचेतनामुलक तालिम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१६५	१५					१५	१४	बिक्रम	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६६	बालसंजाल क्षमता विकास कार्यक्रम						५००					सबै वडा मा		
						२१५०	२०८५	१३०	७५	१५	३९५५			

जनचेतना अभिबृद्धि तथा क्षमता विकास

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित बर्ग/ घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
१	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	५०					५०	१	अधिकारी टोल, सुबर्नाखाल, हल्दे, बौउने, मलारानी, भेदाबारि, समुटोल, राना टोल, चौपारी टोल, साहु टोला, घईयाचौर, घर्तिसेरा, उपल्लिखान्ना	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२	नेत्रित्व विकास तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	३०					३०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
३	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	१०	१०				२०	१		गैरसरकारी संस्था
४	जाँड रक्सि सेवन विरुद्द सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	८०	१५					१५	१		गैरसरकारी संस्था
५	बालविकासका लागि वक्तृत्वकला तथा अन्य कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७०	१५	१५				३०	१		गैरसरकारी संस्था
६	वक्तृत्वविकास तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	१५					१५	१		गैरसरकारी संस्था
७	अपांगमैत्री व्यवसाय सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रम	तालिम	१	मध्यम	२००	४०					४०	१		गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित बर्ग/ घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
८	क्षमता अभिबृद्धि तालिम	तालिम	१	मध्यम	१५०	६०					६०	१		नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
९	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४००	१०					१०	१		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१०	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	५०					५०	२	सितापुर, मसिना, फलाचौर, बडा चौर, निपाने, सब्दु,अधेरी, चलौजा, अधेरी बस्ति, झिर्रा, सिर्ख, दमार	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
११	नेत्रित्व विकास तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	३०					३०	२		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
१२	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१५०	१०					१०	२		गैरसरकारी संस्था
१३	जाँड रक्सि सेवन विरुद्द सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१०					१०	२		गैरसरकारी संस्था
१४	बालविकासका लागि वक्तृत्वकला तथा अन्य कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	२५					२५	२		गैरसरकारी संस्था
१५	वक्तृत्वविकास तालिम	तालिम	२	मध्यम	५०	२०	२०				४०	२		गैरसरकारी संस्था
१६	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	२५०	१०					१०	२		गैरसरकारी संस्था
१७	अपांगमैत्री व्यवसाय सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रम	तालिम	२	मध्यम	२५०	६०	६०				१२०	२		गैरसरकारी संस्था
१८	महिला सशक्तीकरण तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	४०					४०	२		नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
१९	क्षमता अभिबृद्धि तालिम	तालिम	१	मध्यम	१५०	४०					४०	२		नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
२०	नेतृत्व विकास तालिम	तालिम	१	मध्यम	१५०	४०					४०	२		नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
२१	ढाका बुनाइ तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	५०					५०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
२२	चित्राबाट बन्ने सामग्रीको निर्माण तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	५०					५०	३	बरबोट, थर्पु, ठाडा	नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था

क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित बर्ग/ घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
२३	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	१००	६०	६०				१२०	४	रातमाटा, बखोट, पुराना गाउँ, जसामे, अमराइ, पोख्डाडा, जोगिनिकोट, थामकोट, भाबिन ओखलढुंगा, खाल, कोरयबास	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२४	नेत्रित्व विकास तालिम	तालिम	१	उच्च्	५०	३०					३०	४		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
२५	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	१०	१०				२०	४		गैरसरकारी संस्था
२६	जाँड रक्सि सेवन विरुद्द सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५००	१०					१०	४		गैरसरकारी संस्था
२७	बालविकासका लागि वक्तृत्वकला तथा अन्य कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	४५०	१५	१५	१५			४५	४		गैरसरकारी संस्था
२८	वक्तृत्वविकास तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	२५	२५				५०	४		गैरसरकारी संस्था
२९	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	१५	१५				३०	४		गैरसरकारी संस्था
३०	अपांगमैत्री व्यबसाय सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रम	तालिम	१	मध्यम	४५०	४०	४०				८०	४		गैरसरकारी संस्था
३१	जनचेतना सम्बन्धी तालिम वातावरण संरक्षण	कार्यक्रम	३	मध्यम	२००	२५	२५				५०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	नगरपालिका
३२	कृषि भ्रमण कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	मध्यम	५०	५०	५०	५०	५०	५०	२५०	५	गल्दा, थापाखार्क, करापू	नगरपालिका
३३	पुस्तकालय स्थापना	पुस्तकालय	१	मध्यम	५०	३००					३००	५	रातामाता, कालिमाटी, पोखरी, छापडाडा	नगरपालिका/ प्रदेश सरकार
३४	सडक नाटक सम्बन्धी तालिम	तालिम	५	मध्यम	५०	३०					३०	५	तल्लो जुकेना, गैराखर्क, अटारी, साना कल्लेरी, चाकलढुंगा	नगरपालिका
३५	डल बुन्ने तालिम	तालिम	५	मध्यम	५०	४०	४०				८०	६	ठुलापोखरा	नगरपालिका
३६	डकर्मी सिकर्मी तालिम	तालिम	१०	मध्यम	५०	४०	४०				८०	६	ठुलापोखरा	नगरपालिका

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित बर्ग/ घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
३७	प्रौढ शिक्षा	कक्षा	२०	मध्यम	२००	७५	७५				१५०	६	चिसापानी, सान ढुंग्र	वडा कार्यालय
३८	कम्प्युटर सम्बन्धी तालिम	व्यक्ति	६०	मध्यम	२०	७०					७०	७	लामताल, रातामाटा, जलुके	नगरपालिका
३९	मौवा ब्रान्डेड तालिम	व्यक्ति	३०	मध्यम	१५०	४०					४०	७	लामताल,रातामाटा, जलुके	वडा कार्यालय
४०	साबुन बनाउने तालिम	व्यक्ति	३०	मध्यम	२००	६०					६०	७	लामातल, रातामाटा, जलुके	नगरपालिका
४१	घरेलु ढाका तालिम	व्यक्ति	५०	मध्यम	१५०	६०					६०	७	जलुके	नगरपालिका
४२	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	६०					६०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४३	नेत्रित्व विकास तालिम	तालिम	१	उच्च्	११५	४०					४०	८	बडेदमार, छन्तिवल, बेलौटे	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
४४	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	मध्यम	१५०	१०	१०				२०	८	सातमारा	गैरसरकारी संस्था
४५	जाँड रक्सि सेवन विरुद्द सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१०					१०	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	गैरसरकारी संस्था
४६	बालविकासका लागि वक्तृत्वकला तथा अन्य कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	७५	१५	१५	१५	१५	१५	७५	८	धोद्रे, फुर्केसल्ली, हात्तीढुंगा	गैरसरकारी संस्था
४७	वक्तृत्वविकास तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	४०					४०	८	तिनखंडे	गैरसरकारी संस्था
४८	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०	१५	१५	१५	१५	१५	७५	८	लाहपे	गैरसरकारी संस्था
४९	अपांगमैत्री व्यबसाय सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रम	तालिम	१	मध्यम	४५०	५०					५०	८	लाहपे	गैरसरकारी संस्था
५०	महिला सशक्तीकरण तालिम	तालिम	१	मध्यम	१०५	४०					४०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
५१	क्षमता अभिबृद्धि तालिम	तालिम	२	मध्यम	१०५	५०	५०				१००	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था
५२	नेतृत्व विकास तालिम	तालिम	२	मध्यम	१०५	४०	४०				८०	८	आँपचौर, ढक्सु, डमाईखर्क	नगरपालिका/गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित बर्ग/ घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
५३	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	२	उच्च्	८०	५०	५०				१००	९	काले मर्ने, पलासे, नसेनी, धौखोला, लौरी, गंगटे, नयाबस्ती, राँगाकाटे, सिंहदरा, बटुके, बाँसघारी, कार्तिके, मालारानी, टाकुरा, लामिदमार, तिन्खंडे, बखेनेती, रातामाता, ठाडा खोला, काल धार, चाकुरा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५४	नेत्रित्व विकास तालिम	तालिम	१	उच्च्	९०	२०					२०	९		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
५५	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	मध्यम	९०	१५	१५	१५	१५	१५	७५	९		गैरसरकारी संस्था
५६	जाँड रक्सि सेवन विरुद्द सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५०	१५					१५	९		गैरसरकारी संस्था
५७	बालविकासका लागि वक्तृत्वकला तथा अन्य कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	उच्च्	१५०	१५		१५			३०	९		गैरसरकारी संस्था
५८	वक्तृत्वविकास तालिम	तालिम	२	मध्यम	१२०	२०	२०				४०	९		गैरसरकारी संस्था
५९	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	मध्यम	१८०	६०	६०				१२०	९		गैरसरकारी संस्था
६०	अपांगमैत्री व्यवसाय सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रम	तालिम	२	मध्यम	८०	५०	५०				१००	९		गैरसरकारी संस्था
६१	महिला सशक्तिकरण तालिम	तालिम	३	उच्च्	१००	६०	६०	६०			१८०	१०	बाघखोर , लिसिकुना, डिही, सामकोट, हर्रे, बर्रे, बग्र, बाटुले, सिद्धारा,कचुरेनी, बोखर	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६२	नेत्रित्व विकास तालिम	तालिम	२	उच्च्	५०	४०	४०				८०	१०		नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
६३	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	४५०		१०				१०	१०		गैरसरकारी संस्था
६४	जाँड रक्सि सेवन विरुद्द सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	५००	१०					१०	१०		गैरसरकारी संस्था
६५	बालविकासका लागि वक्तृत्वकला तथा अन्य कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	४५०	१५	१५	१५	१५	१५	७५	१०		गैरसरकारी संस्था
६६	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	मध्यम	४५०	१५	१५	१५	१५	१५	७५	१०		गैरसरकारी संस्था

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित वर्ग/ घरधुरी	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	०८४/८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
६७	अपांगमैत्री व्यवसाय सम्बन्धि तालिम तथा कार्यक्रम	तालिम	२	मध्यम	४५०	६०	६०				१२०	१०		गैरसरकारी संस्था
६८	सिपमुलक तालिम	तालिम	१	मध्यम	३००	६०					६०	१३	रिकोट, बाहुनखर्क, छाप	वडा कार्यालय
६९	माला गास्ने तालिम	तालिम	५	मध्यम	१२०	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	१३	रिकोट, बाहुनखर्क, छाप	वडा कार्यालय
७०	मुडा बुनाइ डल बुनाइ तालिम	तालिम	५	मध्यम	१२०	३०	३०	३०	३०	३०	१५०	१३	रिकोट, बाहुनखर्क, छाप	वडा कार्यालय
७१	औधोगिक ग्राम निर्माण	ग्राम	१	उच्च्	५००	६०००						१३	थाप्लेबारी	प्रदेश, संघीय तथा नगरपालिका
७२	सीलाई कटाई तालिम	तालिम	१०	मध्यम	१५०	६०	६०	६०	६०	६०	३००	१३	रिकोट, बाहुनखर्क, छाप	वडा कार्यालय
७३	सडकनाटक प्रदर्शन	सडक नाटक	१	उच्च्	५०	४०					४०	१४	खोरमोर	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
७४	बालविवाह जनचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	१३०	१०					१०	१४	पावर, ओडारपाटा	नगरपालिका, गैरसरकारी संस्था
७५	महिलालाई सिपमुलक (साबुन बनाउने आदि) तालिम जस्तै	तालिम	१	मध्यम	८०	५०					५०	१४	बठेनी	गैरसरकारी संस्था
७६	महिलालाई आयआर्जन मुलक तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	प्रत्येक वर्ष	उच्च्	७५	४०	४०	४०	४०	४०	२००	१४	करेचुली	गैरसरकारी संस्था
७७	जनचेतना तथा अभिमुखीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	उच्च्	९५	१५					१५	१४	गादि	गैरसरकारी संस्था
७८	वक्तृत्वविकास तालिम	तालिम	१	मध्यम	५०	१५					१५	१४	सुखौरा	गैरसरकारी संस्था
७९	बालविवाह जनचेतना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	मध्यम	१६५	१५					१५	१४	बिक्रम	गैरसरकारी संस्था
८०	जलवायु परिवर्तनका जोखिम, प्रतिकुल मौसमका घटना, अनुकूलनका बारेमा सूचना संकलन तथा प्रवाह गर्न स्थानीय स्रोत व्यक्ति विकास गर्ने	कार्यक्रम	१	मध्यम	सबै घरधुरी	३५०					३५०			

क. स.	क्रियाकलाप	इकाई	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित बर्ग/ घरधुरी	०८० /८१	०८१ /८२	०८२ /८३	०८३ /८४	०८४ /८५	जम्मा	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय
८१	स्थानीय एफ. एम. मार्फत जलवायु परिवर्तन तथा विपद् सम्बन्धि कार्यक्रम प्रशारण	कार्यक्रम	१	मध्यम	सबै घरधुरी	१००	१००				२००			
८२	जलवायु परिवर्तनका असर तथा अनुकूलनका उपाय साथै जल जमिन जंगल तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि घटना अध्ययन तथा सफलताको कथा उत्पादन तथा प्रकासन गर्ने	कार्यक्रम	१	मध्यम	सबै घरधुरी	२००	२००							
						९५०५	१४८५	३७५	२८५	२८५	५५३५			

५.२.७ अनूकलुन कार्यहरुको प्राथमिकीकरण

शितगंगा नगरपालिकाको पाँच वर्षीय अनुकूलन योजनामा निर्माण गर्दा धेरै जस्तो योजनाहरु पहिलो तथा दोस्रो वर्षका योजनाहरु रहेका छन । यसरी हेर्दा अनुकूलन कार्यहरु जलवायु मैत्री सिंचाई प्रणालीका साथै अन्य सिंचाई प्रणाली निर्माण, मर्मत तथा स्तर उन्नती, पुर्नभरण पोखरी निर्माण, पानीका मुहान संरक्षण, प्लाष्टिक घरमा वेमौसमी तरकारी खेती, खानेपानीको व्यवस्थापन, खाली ठाउँ तथा नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण, जलवायु मैत्री विउबिजनको व्यवस्थापन, गोठ तथा भकारो सुधार, बाख्राको खोर सुधार, कृषि औजारको वितरण तथा मर्मत तालिम, व्यावसायिक कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि तालिम, पशु स्वास्थ्य शिविर आदि प्रमुख प्राथमिकतामा परेका छन् । त्यसैगरी प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको सुनिश्चितता गर्न उचित प्रजनन स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन, महिलाहरुको लागि जीविकोपार्जनका लागि सिपमुलक तालिम, जनचेतनामुलक कार्यक्रम सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धि तालिम, गाउँघर क्लिनिक तथा स्वास्थ्य चौकीको निर्माण तथा सबलिकरण आदिलाई प्राथमिकता दिइएको छ ।

परिच्छेद ६: जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण मुलप्रवाहिकरण

६.१ आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यबस्थापनका रणनीतिहरुलाई स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मुलप्रवाहीकरण गर्नुको मुख्य उदेश्य जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि स्थानीय सूचना, जोखिमको अवस्था, स्रोत साधनको उपलव्धता, गुणस्तर तथा त्यस माथिको पहुँच र अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरणको आवश्यकता पहिचानको आधारमा जलवायु परिवर्तनलाई शितगंगा नगरपालिकाका योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनलाई संस्थागत गर्नु हो र यस कार्ययोजना मार्फत उक्त कार्य संस्थागत गरिनेछ। जलवायु परिवर्तनको जोखिममा रहेका परिवार, बस्ति, टोल, समुदाय, वडालाई आफ्ना अनुकूलन प्राथमिकताबारे प्रष्टसँग अभिव्यक्त गर्न र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी विश्लेषण, अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका रणनीतिहरु स्थानीय आवधिक योजना अथवा दिर्घकालिन योजनामा समावेश गरिनेछ ।

संघीय तथा प्रादेशिक योजना आयोगहरुको आधार पत्र तथा आवधिक विकास योजनालाई प्रस्थान बिन्दु बनाएर जलवायु उत्थानशीलताका दीर्घकालीन लक्ष्य तथा सोचहरु आवधिक योजनामा समायोजन गरिनेछ । प्राविधिक रुपले कार्यान्वयन गर्न कठिन तथा धेरै श्रोत लाग्ने अनुकूलनका योजनाहरु बहुवर्षीय, दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनामा समायोजन गरेर कार्यान्वयन गरिनेछ । त्येसैगरी स्थानीय तह बीच वा स्थानीय तह र प्रदेश एवं संघसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने प्रकृतिका जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका आयोजनाहरु आवधिक योजनामा एकीकरण गरी कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछ । स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्था, विकास साझेदार र निजी क्षेत्रका श्रोत परिचालन गर्न मार्गचित्र तथा खाका तयार गरिनेछ । यसका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यबस्थापनका कार्यलाई स्थानीय आवधिक योजना तथा विकासका नीतिहरुमा मुलप्रवाहीकरण गर्न नगरपालिकाको आवश्यकता अनुसार नीति तथा जलवायुमैत्री पूर्वाधारविकास निर्देशिका तयार गर्नु पर्ने देखिन्छ । जसअनुसार शितगंगा नगरपालिकाले विभिन्न विषय सम्बन्धि कार्यविधि, निर्देशिकाहरु पनि जसरी गरिसकेको छ ।

शितगंगा नगरपालिकाको विपद् कोष व्यवस्थापन तथा आर्थिक सहयोग कार्यविधि, २०७९

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद १०, दफा ७० तथा शितगंगा नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७६ को दफा २७ बमोजिम यस शितगंगा नगरपालिकाको स्थानीय संचित कोष बाट रकम विनियोजन गरि विपद् व्यवस्थापन तथा आर्थिक सहायता कोषको स्थापना गरिएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ तथा नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि यस नगर कार्यपालिकाले नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र भित्र प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद जस्तै आगलागी, दुर्घटना, पहिरो, बाढी, जनावर आतंक, हुरीबतास, अविरल वर्षा, चटयाङ आदि तथा अत्यन्तै न्युन आर्थिक स्थिति भएका गम्भीर प्रकृतिका रोग जस्तै मुटु, मृगौला, क्यान्सर, ब्रेन टयुमर लगायतका मानव जीवनमा गम्भीर असर पार्ने तथा अप्रत्याशित कारण बाट सृजना भएको विशेष परिस्थितिलाई नियन्त्रण गर्न एक विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरी सो कोषको व्यवस्थापन गर्न वाञ्छनिय भएकोल शितगंगा नगरपालिकाको विपद् कोष व्यवस्थापन तथा आर्थिक सहयोग कार्यविधि, २०७९ लागु गरेको छ ।

कृषि अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७९

यो कार्यविधि अनुसार नगरपालिकाले साना सिंचाई, साना औजार व्यबस्था गर्ने, विउ वितरण गर्ने, नगदे/औद्योगिक बालि, तरकारी तथा फलफुल बालि, मसला तथा जडीबुटी खेति तथा पशुपन्छी पालन गर्ने कृषकहरुलाई कृषि क्षेत्र विस्तार प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण गर्न अनुदान प्रदान गर्ने तथा व्यावसायिक कृषिका लागि नयाँ प्रविधि सिकाउने खालका तालिम प्रदान गर्ने प्रावधान राखेको छ । नगरपालिकाको यस्ता रणनीतिहरु बाट स्थानीय बासिन्दाको अनुकूलन क्षमता बृद्दि हुने देखिन्छ ।

शितगंगा नगरपालिकाको नदीजन्य पदार्थ तथा अन्य पदार्थ उत्खनन, संकलन, ओसारपसार तथा विक्री वितरण र नदीजन्य पदार्थमा आधारित उद्योग व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६

यस कार्यविधि अनुसार शितगंगा नगरपालिका भित्र रहेका नदिजन्य पदार्थ हटाई विपद्लाई न्यूनीकरण गर्ने तथा नदि क्षेत्र वरपरको वातावरण सरंक्षण गर्ने तथा नदीजन्य पदार्थ तथा अन्य पदार्थ उत्खनन, संकलन, ओसारपसार तथा विक्री वितरण र नदीजन्य पदार्थमा आधारित उद्योग व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रावधान राखेको छ । यो कार्यविधिले नगरपालिका भित्र रहेका नदीहरु संरक्षण हुने र बाढी, पहिरो जोखिम कम हुने आँकलन गरिएको छ ।

नगर प्रमुख विपन्न वर्ग आय आर्जन कार्यक्रम व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८

शितगंगा नगरपालिकामा रहेका आर्थिक तथा सामाजिक रुपले विपन्न वर्गहरुको आर्थिक उपार्जनमा सहायता प्रदान गरी आय आर्जनमा टेवा पुर्याउने उद्धेश्यले वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरिएको र विपन्न, असहाय, दलित, जनजाति एवं अल्पसंख्यकको जिवन निर्वाहमा सहजता तथा आर्थिक बृद्धी गर्न नगर प्रमुख आय आर्जन कार्यक्रम व्यवस्थापन कार्यविधि २०७८ तयार गरिएको छ । यस कार्यविधि अनुसार बंगुर पालनको लागि बंगुरका पाठापाठी वितरण, कृषकको लागि टनेल, बाख्रा वितरण, सिंचाईको लागि पाइप, हाते ट्याक्टर तथा खोर निर्माण गर्न अनुदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

शितगंगा नगरपालिकाको सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७८

नेपालको संविधान प्रदत्त नागरिकको मौलिक हक अन्तर्गत आवासको अधिकार सम्बन्धी ऐन, २०७८ बमोजिम उपयुक्त, सुरक्षित र वातावरणमैत्री आवासको अधिकारको सम्मान, संरक्षण तथा परिपूर्ति गर्न गरिबीको रेखामुनी रहेका, प्रकोपका कारण घरवार विहिन भएका घर परिवारहरुले सुरक्षित आवास निमार्ण आफैले गर्न चाहेमा जस्तापाता र सहुलियत दरको काठ लगायतका सामाग्री खरिदको लागि र गरिबीको रेखामुनी रहेका, पराल वा खरको छाना भएका घर परिवारलाई जस्तापाताको छानामुनि ल्याउने गरी सुरक्षित नागरिक आवास निमार्णको लागि कार्यान्वयन गर्न वाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७५ वमोजिम शितगंगा नगरपालिकाले सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७८ बनाएको छ ।

६.२ स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण

शितगंगा नगरपालिकाको स्थानीय जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजनालाई विकास र विषयगत योजनामा साथै स्थानीय सेवा प्रदान गर्ने निजी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको योजना प्रक्रियामा समायोजन गरि विकासका काममा मुलप्रवाहीकरण गर्नका लागि नगरपालिका तथा वडाको जनप्रतिनिधि, राजनैतिक दलहरु, अन्य वहुसरोकारवालाहरु र एकीकृत योजना तर्जुमा समितिसँग यस अनुकूलन योजना तर्जुमा प्रक्रिया देखि नै छलफल र समन्वय गरिएको छ । यसरी नै पालिका स्तरमा अनुकूलन कार्य योजनाका र प्रक्रियाको सम्बन्धमा प्रस्तुतिकरण गरी पालिकाका सेवा प्रदायक निकायहरुसंग छलफल गरिएको थियो।शितगंगा नगरपालिकाको हरेक वडा स्तरका स्थानीय राजनीतिक दल, सामाजिक संस्थाहरु, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु संग विस्तृत छलफल

तयार गरी अनुकूलन कार्ययोजन तयार गरिएको छ र नगरपालिकाबाट अनुमोदन भए पश्चात यो लागु हुनेछ । स्थानीय योजनामा धेरै जस्तो योजनाहरु समेटिदै आए पनि केहि अनुकुलन योजनाहरु जलवायु परिवर्तनको असर तथा प्रभाव बारे उचित जनचेतना नहुदाँ समाबेश हुदैनन् । यसरी नै शितगंगा नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरुलाई नियमित योजना तर्जुमा प्रक्रिया मार्फत जिल्ला समन्वय समिति तथा सम्बद्ध विषयगत कार्यालयहरु तथा अन्य सरोकारवाला निकायमा पनि पेश गरी मूलप्रबाहिकरणको लागि पहल हुनेछ । भविष्यमा नगरपालिकाले तयार गर्ने आबधिक तथा बार्षिक योजना तथा रणनीतिहरुमा यस अनुकूलन योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजन गरिनेछ । यस योजनाका प्राथमिकताहरुलाई केन्द्रिय स्तरमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगबाट तयार गरिने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गर्न समेत आवश्यक पहल गरिनेछ । योजना समायोजनका लागि निम्नानुसार कार्यहरु समेत पहिचान गरिएका छन् ।

क) तत्काल गर्नूपर्ने

- स्थानीय अनुकुलन योजनाका बारेमा सचेतना जागरण गर्ने र अपनत्वको बिकास गर्ने ।
- योजना पुस्तिका वा सो अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरु आवश्यक प्रक्रिया पुयाई सम्बन्धित बिषयगत तथा अन्य सरोकारवालाहरु समक्ष पेश गरी कार्यन्वयन गर्ने तथा आवश्यक सहयोगको लागि सबन्धित निकायहरु सँग पहल, पैरवी तथा समन्वय गर्ने ।

ख) योजना तर्जुमा प्रक्रियाको आवश्यक तयारी तथा जिम्मेवारी

स्थानीय तहको वार्षिक योजना, बजेट तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरणका लागि तालिका २२ मा प्रस्तुत गरिए अनुसार आवश्यक तयारी तथा जिम्मेवारी वहन गर्नु पर्ने हुन्छ ।

तालिका २२. स्थानीय अनुकुलन योजना मुलप्रवाहीकरण गर्न आवश्यक तयारी तथा जिम्मेवारीको खाका

योजना तर्जुमाको स्तर	आवश्यक तयारी	जिम्मेवारी
टोल बस्ति घर	यस योजना बमोजिम आ-आफ्नो टोल बस्तीमा प्राथमिकतामा परेका योजनाहरु निर्धारित ढाँचामा पेश गर्ने ।	सम्बन्धित टोल बस्तीबाट पालिकामा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्ति-पालिका सभा सदस्य) वा प्रभावित समुदाय वा सम्बन्धित बिषयगत क्षेत्रको व्यक्ति

वडा स्तर	बिभिन्न वडासँग सम्बन्धित कार्यक्रम भए सबैसँग समन्वय गर्नुपर्ने	वडा अध्यक्ष, सचिब वा तोकिएको व्यक्ति, वडा समितिका सदस्यहरु
नगरपालिका स्तरमा	नगर परिषदबाट अनुमोदन गराउन पहल गर्ने ।	नगर कार्यपालिका सदस्यहरु, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु राजनितिक दलका प्रतिनिधि
विषयगत क्षेत्रका योजनाहरु	विभिन्न विषयगत क्षेत्रका योजनाहरु समबन्धित मन्त्रालय सँग समन्वय गर्ने जस्तै, वन संग सम्बन्धित योजनाहरु सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको साधारणसभा पूर्व नै कार्यसमितिमा पेश माथिल्लो स्तरमा लैजानु पर्ने योजना भएपनि सम्बन्धित निकायको तल्लो तह जस्तै सब डिभिजन वन कार्यालय को सिफारिस	सम्बन्धित बिषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित तथा अनुभवी व्यक्ति, नगरपालिकाका विषयगत क्षेत्रका कर्मचारी,
विभिन्न परियोजनाहरु	परियोजनाका तल्लो तहका योजना तर्जुमा प्रक्रियामा वा सोझै परियोजनाको पायकको कार्यालयमा निर्धारित ढाँचामा कार्यक्रम पेश	नगरपालिकामा अन्य निकाय संग समन्वय गर्न तोकिएको जिम्मेवार कर्मचारी

परिच्छेद ७ः अनुकूलन कार्यहरुको समायोजन र अनुगमन तथा मुल्यांकन

७.१ अनुकूलन कार्यहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयन

अनुकूलन योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको नेतृत्व नगरपालिकाले गर्नेछ । नगरपालिकाले योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन बाहेक स्थानीय स्तरमा घरधुरी, स्थानीय समुदाय र परियोजनाहरुले स्थानीय अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्य, समुदायमा आधारित अनुकूलन कार्यक्रम, पारस्थितिकीय प्रणाली, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन र विषयगत क्षेत्रसँग सम्वन्धि र समूहको योजनामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका कार्यहरु समायोजन गर्नेछ । जोखिम तथा संकटासन्नता र यसका अन्तरनिहित कारणहरु व्यक्ति, घरधुरी र समुदाय स्तरमा फरक फरक भएका कारण स्थानीय योजना तर्जुमा प्रकृयामा जलवायु परिवर्तनबाट बढी प्रभावित महिला तथा संकटासन्न घरधुरीको विशिष्ट समस्यालाई समाधान गर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछ । अनुकूलन र जोखिम न्यूनीकरणका योजनाहरु घरधुरी, स्थानीय समुदाय, उपभोक्ता समूह, संघ—संस्था र परियोजना स्तरमा निर्माण र कार्यान्वयन गर्नलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु व्यक्ति, घरधुरी, स्थानीय समुदाय र उपभोक्ता समूहको जीविकोपार्जन तथा परिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित हुन सक्नेछ ।

यस योजनाको सफल तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भुमिकाका लागि वडा समिति तथा कार्यपालिका समिति क्रियाशिल रहनेछ । पालिकाले प्रदेश, सघिय सरकार, गै.स.स को सहयोग तथा समन्वयनमा क्रियाकलापहरुको कार्यन्वयन गर्ने छ । जलवायु वित्तका लागि पनि स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना महत्वपुर्ण दस्ताबेज हुनेछ । अनुकूलन योजनामा उल्लेखित कार्यहरुलाई नगरपालिका, विषयगत शाखा, समुदायमा स्थापित भई क्रियाशील रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । भौतिक पूर्वाधार सम्बन्धि कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा आवश्यकता अनुरुप प्राविधिक तथा उपलब्ध अन्य विज्ञहरुबाट विस्तृत लागत अनुमान गराउनुका साथै कार्यान्वयनमा समेत सहयोग लिईनेछ । अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको सहजिकरण विपद् व्यवस्थापन समितिले गर्ने छ । जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी बनाउने, स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना कार्यन्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने काम विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत गरिने छ । बार्षिक बजेट तर्जुमा तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रमहरुलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न आवश्यक सहजिकरण गर्ने तथा बजेट

विनियोजनका लागि कार्यपालिकामा पैरवि समेत यस समिति मार्फत गरिने छ। यस समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने आवश्यक क्रियाकलापहरु समेत समावेश गरिने छ ।

यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग पनि आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरुका लागि सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि वडा एवं नगरपालिकाले पहल गर्नेछ । प्राथमिकतामा परेका हरेक क्रियाकलापहरुको विस्तृत कार्यान्वयन योजना र जिम्मेवारी तय गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था निकायहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा स्रोत तथा सेवा जुटाई कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ । योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यक्तिगत बानी व्यवहार देखि नै परिवर्तनको खाँचो देखिएको छ । त्यसैगरी यस योजनाको कार्यान्वयनमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम् हुन सक्छ । नीजि क्षेत्रको संभावित भूमिका यसै योजनामा उल्लेख गरिएको छ । यसका लागि वडा तथा नगरपालिकाले सम्बन्धित नीजि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र एवं स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघ मार्फत समेत पहल गर्नेछ ।

७.२ अनुकुलन योजना अनूगमन तथा मुल्याङ्कन योजना

शितगंगा नगरपालिका अन्तरगत अनुकूलन योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा नगरपालिकाको विद्यमान नगर विपद् व्यवस्थापन समन्वय समिति, कार्यपालिका सदस्यहरु र खासगरी पालिका स्तरिय अनुगमन मूल्यांकन समितिको अगुवाईमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्धबार्षिक रुपमा गरिनेछ ।

अभिलेखिकरणमा उल्लेखित आवश्यक सूचनाहरुलाई ध्यान दिई अनुगमन गर्नु पूर्व अनुगमनको खाका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन र प्रतिबेदन तयार गरिनेछ। अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरु अनुगमन सम्बन्धि अभिमुखीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ। त्यसैगरी वार्षिक रुपमा मूल्याङ्कन गरिनेछ भने योजनाको अन्तमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुनः आगामी दिनको मुल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ । यसरी नै अनुकूलन कार्ययोजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ, चिन्तन-मनन र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्दछ ।

कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिने छ । साथै नगरपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व अनुगमन मुल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरु संग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित

क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरिने छ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको खाका अनुसूची ५ र ६ मा प्रस्तुत गरीएको छ ।

अनुगमनका तहहरु	किन	कसले	कहिले	कसरि
वडा	पारदर्शीता र अपनत्व कायम गर्न र अनुकूलन कार्य हरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन	वडा समिति, वडा स्तरिय अनुगमन समिति	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिनाभित्र (हरेक कार्यक्रममा)	कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व, सञ्चालनको क्रममा र सम्पन्न भएको १ महिनाभित्र (हरेक कार्यक्रममा)
नगरपालिका	कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतिको लेखाजोखा गर्न । कार्यक्रमको प्रभावकारीता वृद्धि गर्दै समयमा कार्य सम्पन्न गर्न ।	कार्यपालिका सदस्य पालिका स्तरिय अनुगमन समिति वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति स्थानिय पत्रकार गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरु	अर्धवार्षिक रुपमा (पौष र असारमा) त्रैमासिक त्रैमासिक नियमित वार्षिक	समिक्षा तथा योजना तर्जुमा वैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण संकटासन्न वर्गहरुसँग अन्तरक्रिया फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
जिल्ला	अन्तर पालिका समन्वयन तथा अनुकुलनका रामा्र अभ्यासहरुको सिकाई आदान प्रदान गर्न पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न	समन्वयन समितिका पदाधिकारीहरु	अर्धबार्षिक वा बार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

प्रदेश तथा संघीय मन्त्रालय	पारदर्शिता र प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न, कार्यक्रम संचालको प्रभावकारिता आवश्यता औल्याउन	प्रदेशः सामाजिक विकास, उधोग पर्यटन वन वातावरण र र सम्बन्धित मन्त्रालय सघंः वन तथा वातावरण र सम्बन्धित मन्त्रालय	बार्षिक	फिल्ड अनुगमन भ्रमण

कार्यक्रम संचालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्य मुलक बनाउन सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धित सरोकारवाला संस्थाहरुको सुझावलाई सम्बोधन गरिनेछ । साथै वडा, नगरपालिका तथा सम्बन्धित समूहले स्व-अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनुका साथै सहयोगी निकायहरुसंग संयुक्त रुपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धित क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरिने छ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१. CBS, २०७८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, काठमाण्डौ, नेपाल

२. UNDP, २००९. Nepal Human Development Report, United Nations Development Programme.

३. Eckstein, D., Künzel, V., & Schäfer, L. (2021). Global Climate Risk Index 2021. *Who Suffers Most from Extreme Weather Events*, 2000-2019.
Karra, Kontgis, et al. 2021. “Global land use/land cover with Sentinel-2 and deep learning.” IGARSS 2021-2021 IEEE International Geoscience and Remote Sensing Symposium. IEEE, 2021.

४. MoFE. (2021a). Vulnerability and Risk Assessment and Identifying Adaptation Options in Health sector in Nepal. Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal. Kathmandu, Nepal.

५. MoFE. (2021b). Vulnerability and Risk Assessment and Identifying of Adaptation options in Disaster Risk Reduction and Management (DRRM). Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal. Kathmandu, Nepal.

६. MoHP (2022). Vulnerability and Adaptation Assessment of Climate Sensitive Diseases and Health Risks in Nepal. Ministry of Health and Population, Government of Nepal, Kathmandu, Nepal

७. NAP Global Network & Women Deliver. (2020). *Sexual and reproductive health and rights in National Adaptation Plan (NAP) Processes: Exploring a pathway for realizing rights and resilience.* Dazé, A. (lead author). International Institute for Sustainable Development. https://napglobalnetwork.org/ resource/srhr-innap-processes

८. Sorensen, C., Murray, V., Lemery, J., & Balbus, J. (2018). Climate change and women's health: Impacts and policy directions. *PLoS Med 15*(7): e1002603. https://doi.org/10.1371/journal. pmed.1002603

९. UNDP/BCPR (2004): Reducing disaster risk. A challenge for development, UNDP/Bureau for Crisis Prevention and Recovery, New York, http://www.undp.org/bcpr/ disred/rdr.htm.

१०. अर्घाखाँची जिल्लाको मनसुन प्रतिकार्य योजना, २०७९

११. अर्घाखाँची जिल्लाको विपद् प्रतिकार्य योजना, २०७८

१२. परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन योजनाको खाका, २०७६

१३. वातावरण मन्त्रालय, २०६७. राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा), २०६७

१४. शितगंगा नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७६

१५. स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना, २०६७

अनुसूची १ वडाको प्रकोप स्तरीकरण

वडा १

प्रकोप	पहिरो	आगलागी	बाढी	महामारी	चट्टयांग	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	जंगली आतंक	मिचाहा
पहिरो	x	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पहिरो	जंगली आतंक	पहिरो
आगलागी	x	x	आगलागी	महामारी	आगलागी	आगलागी	कृषि रोग	आगलागी	जंगली आतंक	आगलागी
बाढी	x	x	x	महामारी	बाढी	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	जंगली आतंक	मिचाहा
महामारी	x	x	x	x	महामारी	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	जंगली आतंक	मिचाहा
चट्टयांग	x	x	x	x	x	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	जंगली आतंक	मिचाहा
हावाहुरी	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	पशु रोग	जंगली आतंक	मिचाहा
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	जंगली आतंक	कृषि रोग
पशु रोग	x	x	x	x	x	x	x	x	जंगली आतंक	मिचाहा
जंगली आतंक	x	x	x	x	x	x	x	x	x	जंगली आतंक
मिचाहा	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	७	५	१	३	०	३	८	४	९	५
स्तर	३	४	७	६	८	६	२	५	१	४

वडा २

प्रकोप	मिचाहा	पहिरो	बाढी	जंगली आतंक	महामारी	पशु रोग	चट्टयांग	हावाहुरी	असिना
मिचाहा	x	पहिरो	बाढी	जंगली आतंक	महामारी	पशु रोग	चट्टयांग	हावाहुरी	असिना
पहिरो	x	x	पहिरो	जंगली आतंक	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
बाढी	x	x	x	जंगली आतंक	बाढी	बाढी	चट्टयांग	हावाहुरी	असिना

जंगली आतंक	x	x	x	x	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक
महामारी	x	x	x	x	x	महामारी	चट्टयांग	हावाहुरी	असिना
पशु रोग	x	x	x	x	x	x	चट्टयांग	हावाहुरी	पशु रोग
चट्टयांग	x	x	x	x	x	x	x	हावाहुरी	असिना
हावाहुरी	x	x	x	x	x	x	x	x	हावाहुरी
असिना	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	०	७	३	८	२	२	४	६	४
स्तर	७	२	५	१	६	६	४	३	४

वडा ३

	पहिरो	बाढी	चट्टयांग	जंगली आतंक	आगलागी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी	असिना
पहिरो	x	पहिरो	पहिरो	जंगली आतंक	आगलागी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी	पहिरो
बाढी	x	x	बाढी	जंगली आतंक	आगलागी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी	बाढी
चट्टयांग	x	x	x	जंगली आतंक	आगलागी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी	असिना
जंगली आतंक	x	x	x	x	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक
आगलागी	x	x	x	x	x	अत्यधिक वर्षा	खडेरी	आगलागी
अत्यधिक वर्षा	x	x	x	x	x	x	खडेरी	अत्यधिक वर्षा
खडेरी	x	x	x	x	x	x	x	खडेरी
असिना	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	३	२	०	७	४	५	६	१
स्तर	५	६	८	१	४	३	२	७

वडा ४

प्रकोप	पहिरो	आगलागी	असिना	जंगली आतंक	चट्टयांग	महामारी	बाढी	हावाहुरी
पहिरो	x	पहिरो	पहिरो	जंगली आतंक	पहिरो	पहिरो	पहिरो	हावाहुरी
आगलागी	x	x	आगलागी	महामारी	आगलागी	आगलागी	कृषि रोग	आगलागी
असिना	x	x	x	महामारी	बाढी	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग

जंगली आतंक	x	x	x	x	महामारी	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग
चट्टयांग	x	x	x	x	x	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग
महामारी	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	पशु रोग
बाढी	x	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग
हावाहुरी	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	७	५	१	३	०	३	८	४
स्तर	३	४	७	६	८	६	२	५

वडा ५

प्रकोप	बाढी	पहिरो	जंगली जनावर	असिना	चटयांग	महामारी	सडक दुर्घटना	भूकम्प	आगलागी
बाढी	x	पहिरो	जंगली जनावर	बाढी	बाढी	महामारी	बाढी	बाढी	आगलागी
पहिरो	x	x	जंगली जनावर	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	आगलागी
जंगली जनावर	x	x	x	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर
असिना	x	x	x	x	असिना	असिना	असिना	असिना	आगलागी
चटयांग	x	x	x	x	x	चटयांग	चटयांग	चटयांग	आगलागी
महामारी	x	x	x	x	x	x	महामारी	भूकम्प	आगलागी
सडक दुर्घटना	x	x	x	x	x	x	x	भूकम्प	आगलागी
भूकम्प	x	x	x	x	x	x	x	x	आगलागी
आगलागी	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	३	६	८	४	४	२	०	२	७
स्तर	५	३	१	४	४	६	७	६	२

वडा ६

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	जंगली जनावर	हावाहुरी	असिना	महामारी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी
बाढी	x	पहिरो	आगलागी	जंगली जनावर	हावाहुरी	बाढी	बाढी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी
पहिरो	x	x	आगलागी	जंगली जनावर	पहिरो	पहिरो	पहिरो	अत्यधिक वर्षा	खडेरी
आगलागी	x	x	x	जंगली जनावर	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी

जंगली जनावर	X	X	X	X	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर
हावाहुरी	X	X	X	X	X	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
असिना	X	X	X	X	X	X	महामारी	अत्यधिक वर्षा	खडेरी
महामारी	X	X	X	X	X	X	X	अत्यधिक वर्षा	अत्यधिक वर्षा
अत्यधिक वर्षा	X	X	X	X	X	X	X	X	खडेरी
खडेरी	X	X	X	X	X	X	X	X	X
जम्मा	२	४	७	८	५	०	१	५	४
स्तर	५	४	२	१	३	७	६	३	४

वडा ७

प्रकोप	पहिरो	बाढी	आगलागी	सडक दुर्घटना	महामारी	जंगली जनावर	हावाहुरी	पशु रोग	कृषि रोग	असिना	चटयांग
पहिरो	X	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	जंगली जनावर	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पहिरो	पहिरो
बाढी	X	X	आगलागी	बाढी	बाढी	जंगली जनावर	बाढी	पशु रोग	कृषि रोग	बाढी	बाढी
आगलागी	X	X	X	आगलागी	आगलागी	जंगली जनावर	आगलागी	आग लागी	कृषि रोग	आगलागी	आगलागी
सडक दुर्घटना	X	X	X	X	महामारी	जंगली जनावर	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना	कृषि रोग	सडक दुर्घटना	सडक दुर्घटना
महामारी	X	X	X	X	X	जंगली जनावर	महामारी	पशु रोग	कृषि रोग	महामारी	महामारी
जंगली जनावर	X	X	X	X	X	X	जंगली जनावर	जंगली जनावर	कृषि रोग	जंगली जनावर	जंगली जनावर
हावाहुरी	X	X	X	X	X	X	X	पशु रोग	कृषि रोग	हावाहुरी	हावाहुरी
पशु रोग	X	X	X	X	X	X	X	X	कृषि रोग	पशु रोग	पशु रोग
कृषि रोग	X	X	X	X	X	X	X	X	X	कृषि रोग	कृषि रोग
असिना	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	असिना
चटयांग	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
जम्मा	७	५	७	४	४	९	२	५	१०	१	०
स्तर	३	४	३	५	५	२	६	४	१	७	८

वडा ८

प्रकोप	आगलागी	बाढी	पहिरो	हावाहुरी	जंगली आतंक	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	खडेरी	असीना	मिचाहा
आगलागी	x	बाढी	पहिरो	हावाहुरी	जंगली आतंक	कृषि रोग	पशु रोग	आगलागी	खडेरी	असीना	आगलागी
बाढी	x	x	पहिरो	बाढी	जंगली आतंक	कृषि रोग	पशु रोग	बाढी	खडेरी	बाढी	बाढी
पहिरो	x	x	x	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पशु रोग	पहिरो	खडेरी	पहिरो	पहिरो
हावाहुरी	x	x	x	x	जंगली आतंक	कृषि रोग	पशु रोग	हावाहुरी	खडेरी	हावाहुरी	हावाहुरी
जंगली आतंक	x	x	x	x	x	कृषि रोग	पशु रोग	जंगली आतंक	खडेरी	जंगली आतंक	जंगली आतंक
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	कृषि रोग	खडेरी	कृषि रोग	कृषि रोग
पशु रोग	x	x	x	x	x	x	x	पशु रोग	खडेरी	पशु रोग	पशु रोग
महामारी	x	x	x	x	x	x	x	x	खडेरी	महामारी	महामारी
खडेरी	x	x	x	x	x	x	x	x	x	खडेरी	खडेरी
असीना	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	असीना
मिचाहा	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	२	५	७	३	६	९	८	२	१०	२	०
स्तर	८	६	४	७	५	२	३	८	१	८	९

वडा ९

प्रकोप	**पहिरो**	**बाढी**	**आगलागी**	**जंगली आतंक**	**चट्टयांग**	**असिना**	**हावाहुरी**	**महामारी**	**कृषि रोग**
पहिरो	x	पहिरो	आगलागी	जंगली आतंक	पहिरो	पहिरो	हावाहुरी	महामारी	कृषि रोग
बाढी	x	x	आगलागी	जंगली आतंक	बाढी	बाढी	हावाहुरी	महामारी	कृषि रोग
आगलागी	x	x	x	जंगली आतंक	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	कृषि रोग
जंगली आतंक	x	x	x	x	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक	कृषि रोग
चट्टयांग	x	x	x	x	x	चट्टयांग	हावाहुरी	महामारी	कृषि रोग
असिना	x	x	x	x	x	x	हावाहुरी	महामारी	कृषि रोग
हावाहुरी	x	x	x	x	x	x	x	हावाहुरी	कृषि रोग
महामारी	x	x	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	३	२	६	७	१	०	५	४	८
स्तर	६	७	३	२	८	९	४	५	१

वडा १०

प्रकोप	बाढी	पहिरो	हावाहुरी	आगलागी	जंगली आतंक	कृषि रोग	चट्टयांग	महामारी	खडेरी
बाढी	x	पहिरो	हावाहुरी	आगलागी	जंगली आतंक	कृषि रोग	चट्टयांग	बाढी	खडेरी
पहिरो	x	x	हावाहुरी	आगलागी	जंगली आतंक	कृषि रोग	पहिरो	पहिरो	खडेरी
हावाहुरी	x	x	x	आगलागी	जंगली आतंक	कृषि रोग	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
आगलागी	x	x	x	x	जंगली आतंक	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
जंगली आतंक	x	x	x	x	x	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक	जंगली आतंक
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग
चट्टयांग	x	x	x	x	x	x	x	चट्टयांग	खडेरी
महामारी	x	x	x	x	x	x	x	x	खडेरी
खडेरी	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	१	३	५	७	८	६	२	०	४
स्तर	८	६	४	२	१	३	७	९	५

वडा ११

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	जंगली आतंक	मिचाह
बाढी	x	पहिरो	बाढी	बाढी	कृषि रोग	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो	x	x	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
आगलागी	x	x	x	आगलागी	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	जंगली आतंक	मिचाह
हावाहुरी	x	x	x	x	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	जंगली आतंक	मिचाह
कृषि रोग	x	x	x	x	x	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग
पशु रोग	x	x	x	x	x	x	महामारी	जंगली आतंक	मिचाह
महामारी	x	x	x	x	x	x	x	महामारी	महामारी
जंगली आतंक	x	x	x	x	x	x	x	x	मिचाह
मिचाह	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	६	७	१	०	८	२	५	३	४
स्तर	३	२	८	९	१	७	४	६	५

वडा १२

प्रकोप	पहिरो	खडेरी	बाढी	आगलागी	हावाहुरी	चट्याङ	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	जंगली आतंक
पहिरो	x	खडेरी	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पहिरो	पहिरो	जंगली आतंक
खडेरी	x	x	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
बाढी	x	x	x	आगलागी	हावाहुरी	चट्याङ	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	जंगली आतंक
आगलागी	x	x	x	x	आगलागी	आगलागी	कृषि रोग	पशु रोग	आगलागी	जंगली आतंक
हावाहुरी	x	x	x	x	x	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	हावाहुरी	जंगली आतंक
चट्याङ	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	पशु रोग	महामारी	जंगली आतंक
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग	कृषि रोग	जंगली आतंक
पशु रोग	x	x	x	x	x	x	x	x	पशु रोग	जंगली आतंक
महामारी	x	x	x	x	x	x	x	x	x	जंगली आतंक
जंगली आतंक	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	६	९	०	४	३	१	७	४	१	८
स्तर	४	१		५	६	७	३	५	७	२

वडा १३

प्रकोप	पहिरो	आगलागी	महामारी	जंगली जनावर	बाढी	भूक्षय	कृषि रोग	पशु रोग
पहिरो	x	आगलागी	पहिरो	पहिरो	बाढी	पहिरो	कृषि रोग	पशु रोग
आगलागी	x	x	आगलागी	जंगली जनावर	आगलागी	आगलागी	कृषि रोग	पशु रोग
महामारी	x	x	x	जंगली जनावर	बाढी	भूक्षय	कृषि रोग	महामारी
जंगली जनावर	x	x	x	x	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर	जंगली जनावर
बाढी	x	x	x	x	x	बाढी	कृषि रोग	पशु रोग
भूक्षय	x	x	x	x	x	x	भूक्षय	भूक्षय
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	x	कृषि रोग

पशु रोग	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	३	४	१	६	३	३	५	३
स्तर	४	३	५	१	४	४	२	४

वडा १४

प्रकोप	पहिरो	बाढी	हावाहुरी	असीना	जंगली आतंक	महामारी	कृषि रोग	पशु रोग
पहिरो	x	बाढी	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पशु रोग
बाढी	x	x	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
हावाहुरी	x	x	x	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग
असीना	x	x	x	x	जंगली आतंक	कृषि रोग	कृषि रोग	पशु रोग
जंगली आतंक	x	x	x	x	x	जंगली आतंक	कृषि रोग	पशु रोग
महामारी	x	x	x	x	x		कृषि रोग	पशु रोग
कृषि रोग	x	x	x	x	x	x	x	पशु रोग
पशु रोग	x	x	x	x	x	x	x	x
जम्मा	४	८	३	०	२	१	५	६
स्तर	४	१	५	८	६	७	३	२

अनुसूची २ वडा अनुसारको सामाजिक स्रोत नक्साहरु

वडा १

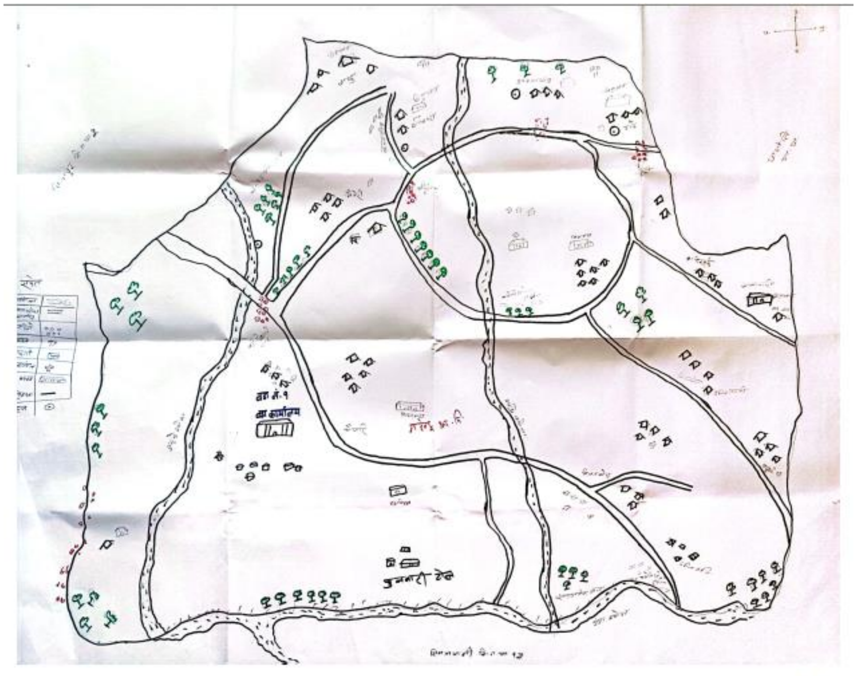

वडा २

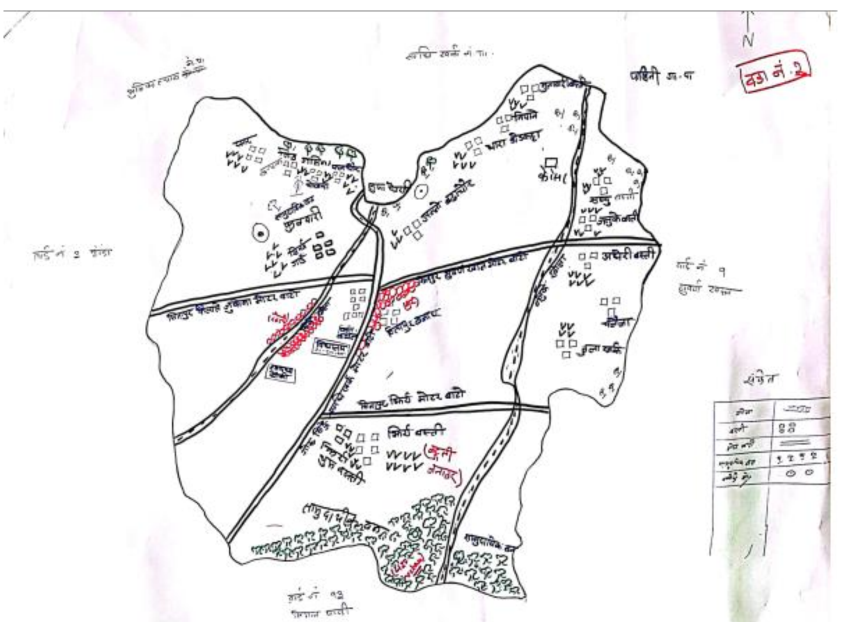

वडा ३

धनछौरै
भुमिकास्थान नगरपालिका
वडा नं. १
सुकेना
वडा नं.५
रिन्दी
पदमे
कैलास
वडा नं.२
सीतापुर
वडा नं.४
वडा नं.१२

वडा ४

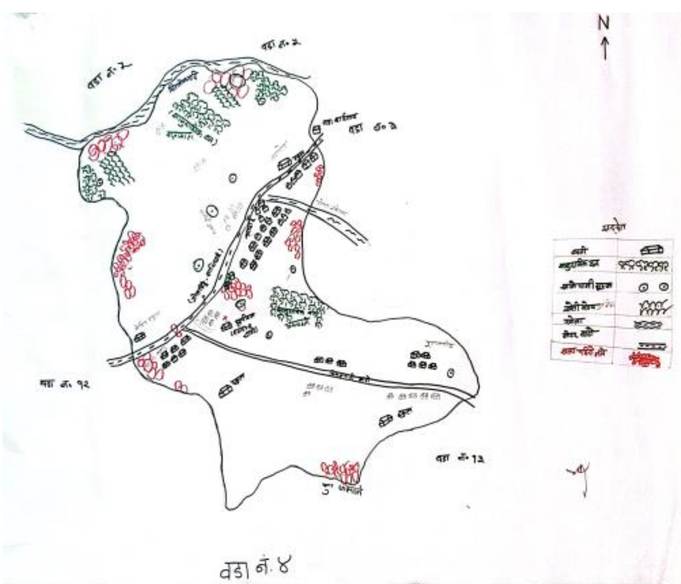
N
वडा नं.४

वडा ५

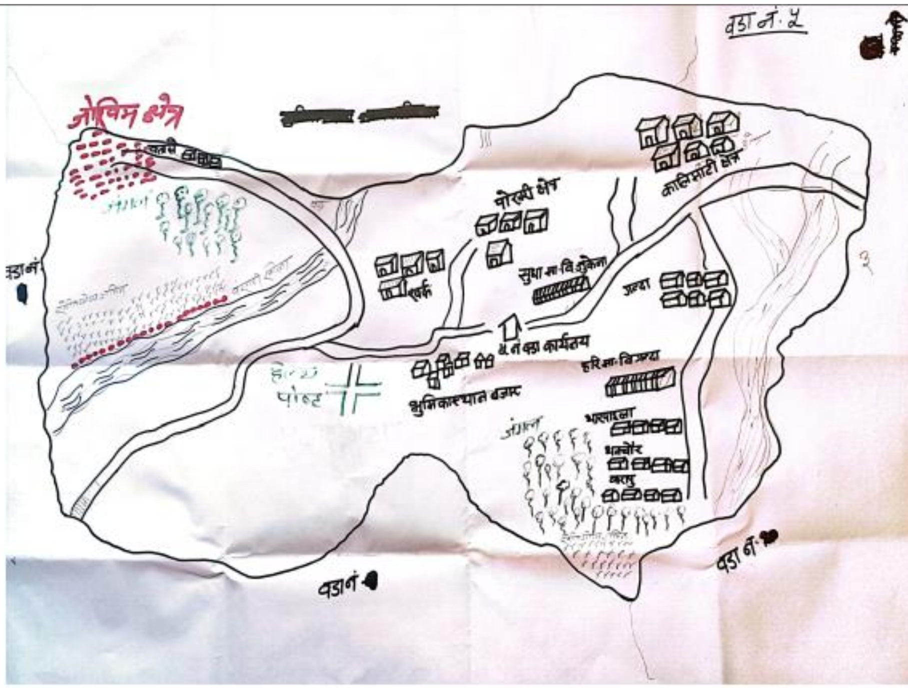
वडा नं. ५
जोखिम क्षेत्र
पोखरी क्षेत्र
सुधा मा.वि.
५ नं वडा कार्यालय
भुमिकास्थान बजार
हेल्थ पोष्ट
जंगल
हरि मा.वि.
वडा नं.

वडा ६

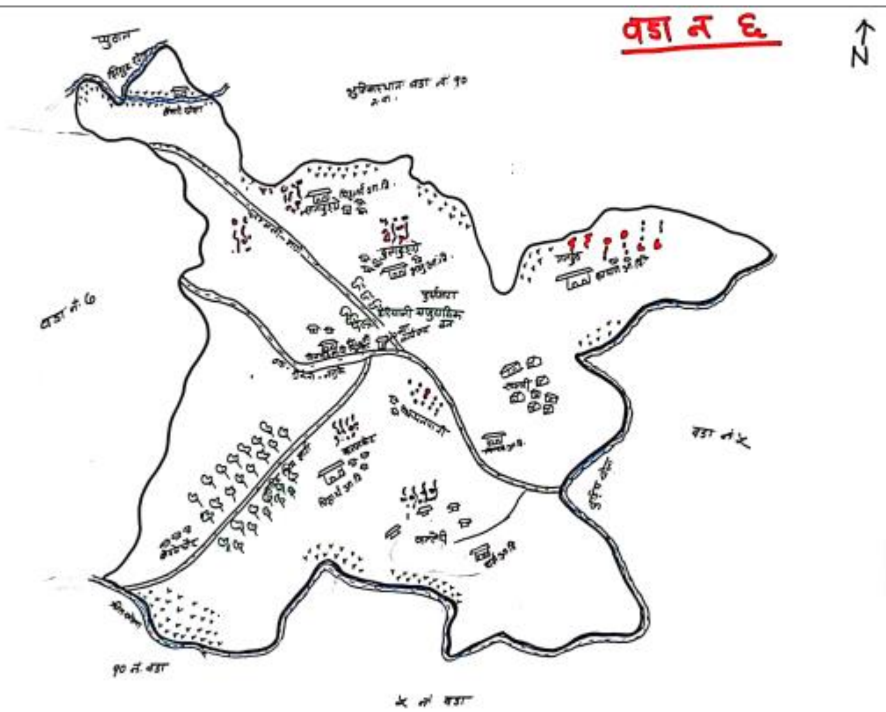
वडा न ६
N
वडा नं ७
वडा नं ५
१० नं वडा
५ नं वडा

वडा ७

वडा ८

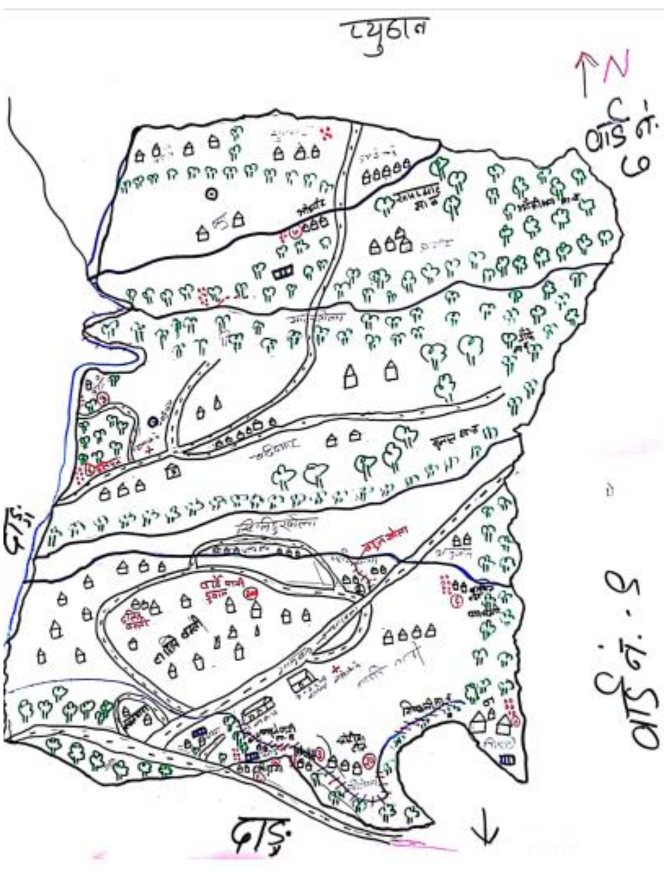

वडा ९

वडा १०

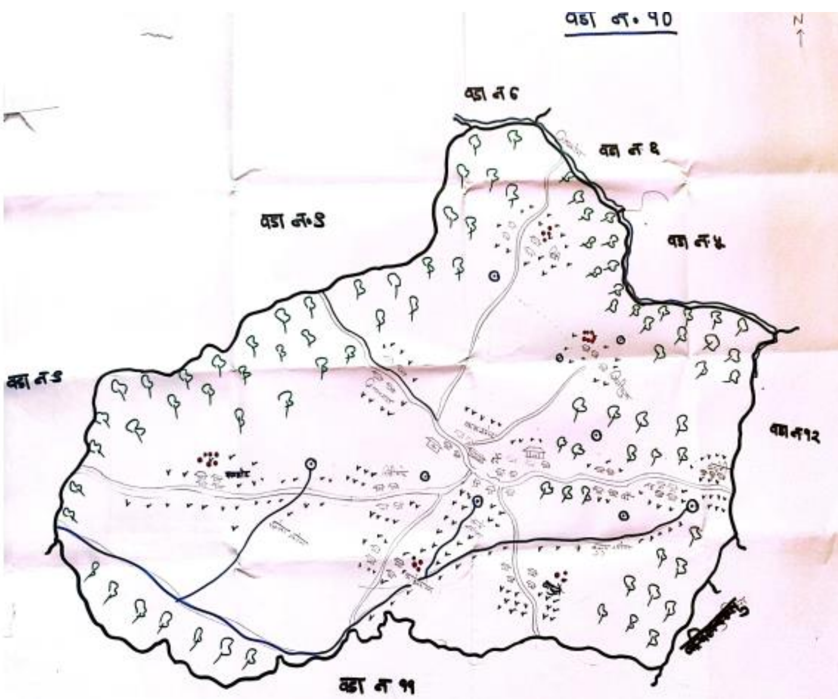

वडा ११

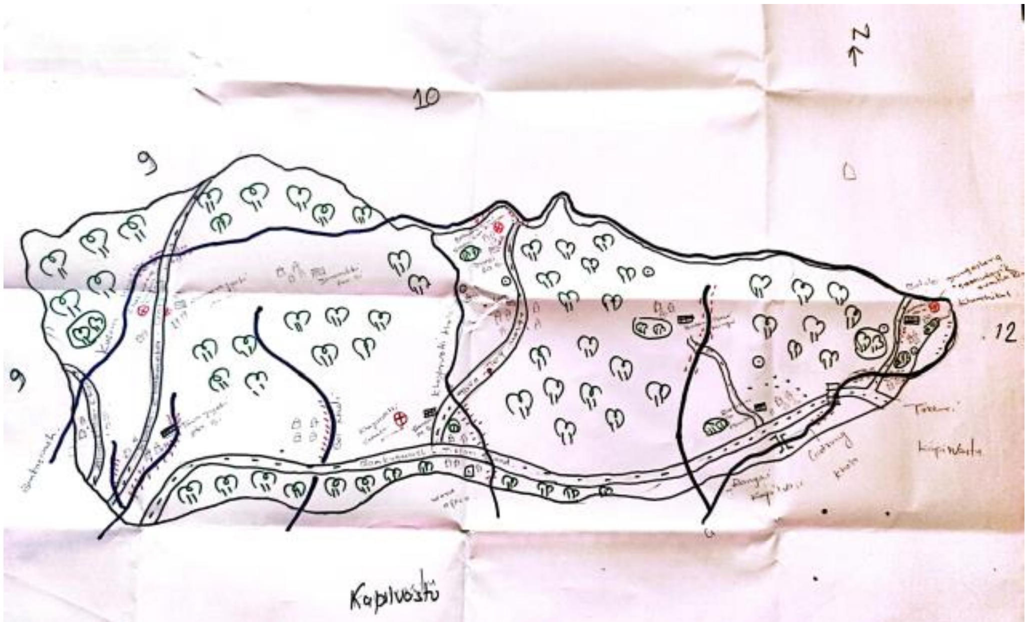

वडा १२

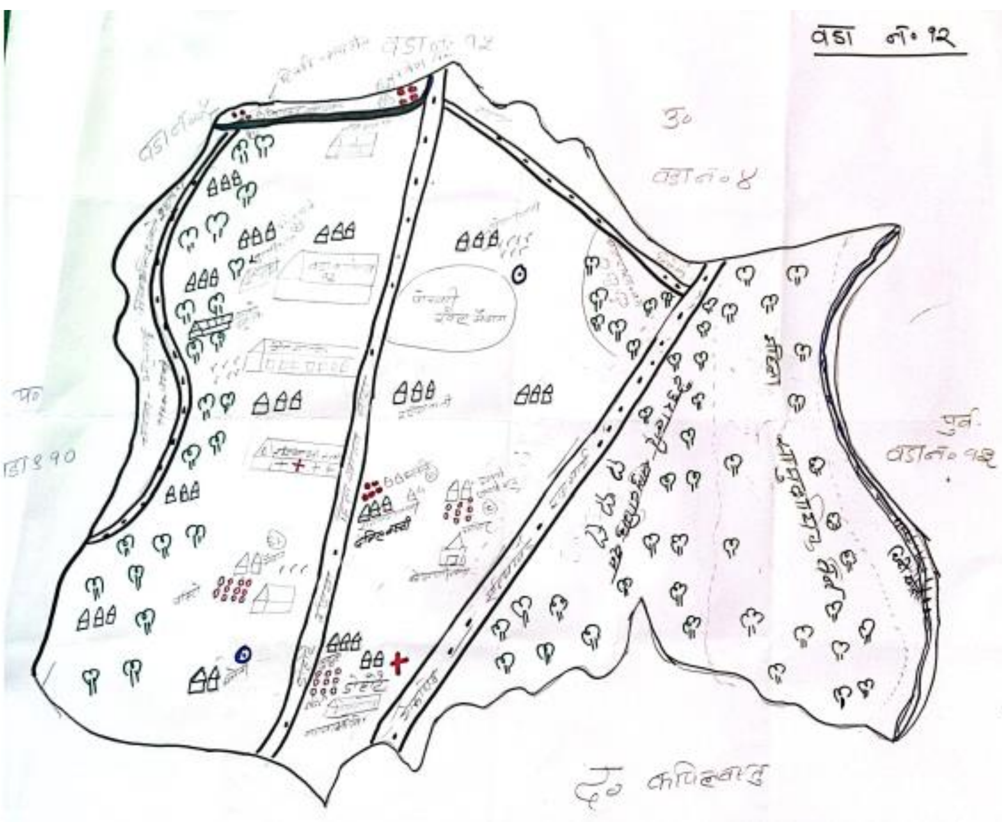

वडा १३

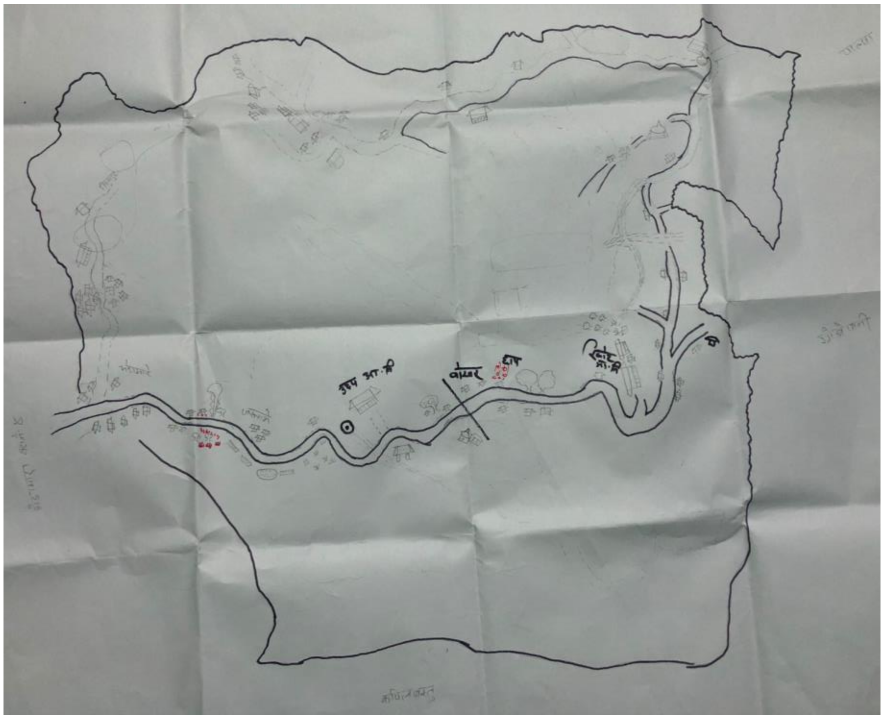

वडा १४

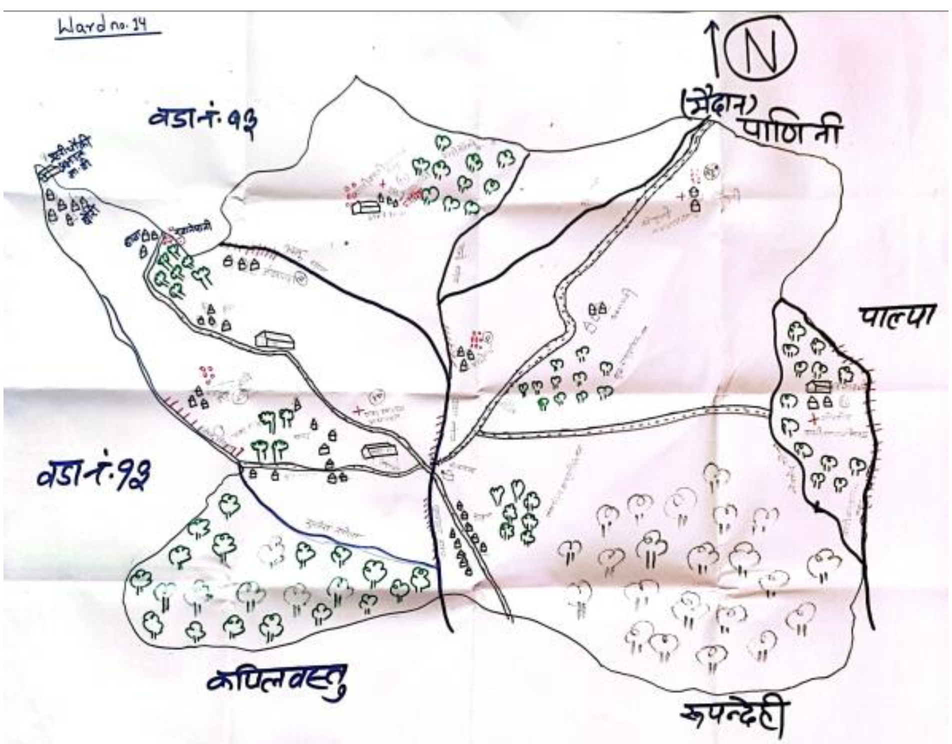

अनुसूची ३ वडा तहको गोष्ठीमा सहभागीहरुको विवरण

वडा १

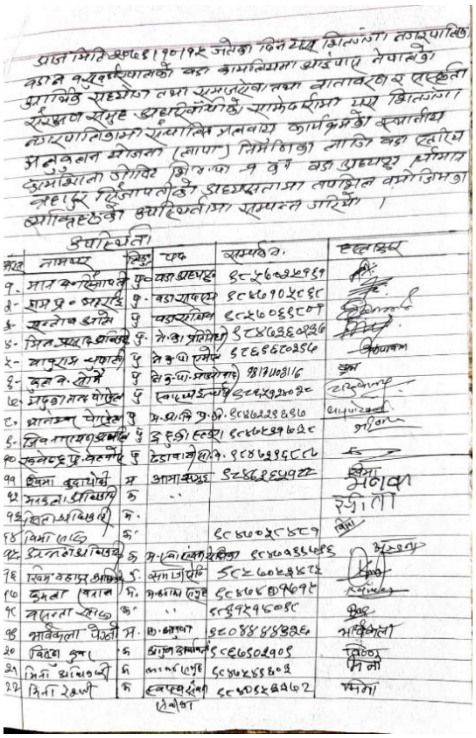

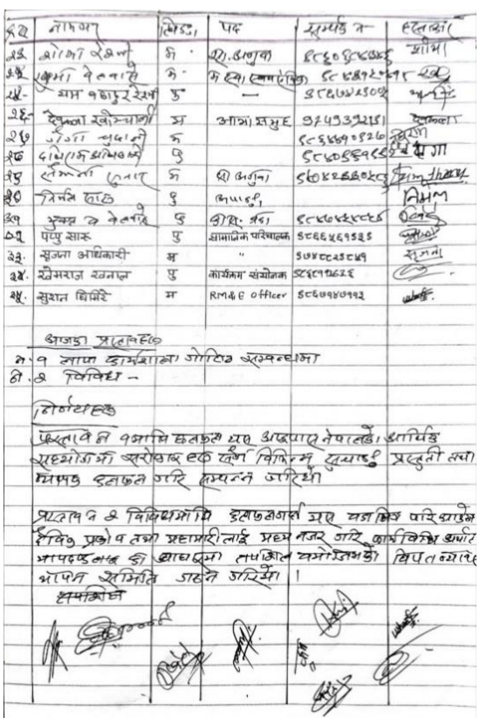

वडा २

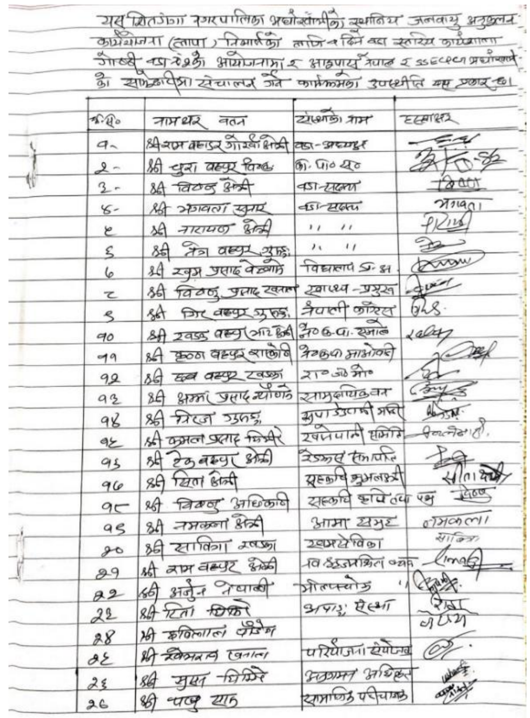

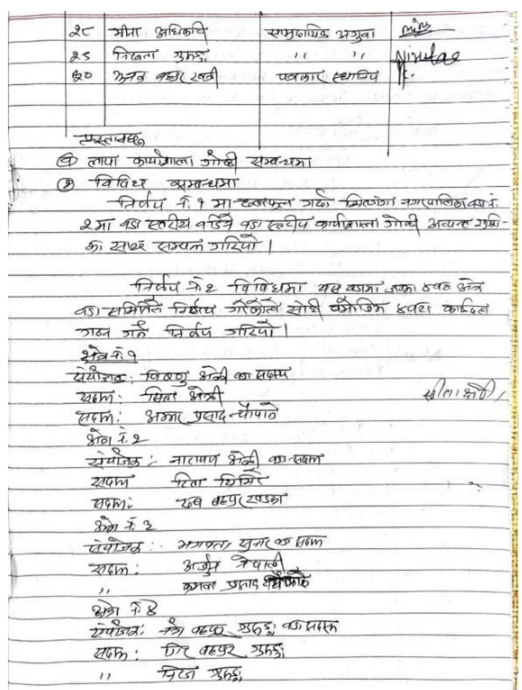

वडा ३

आज मिती २०७९ साल माघ १६ गतेका दिन भिमगाँगा नगरपालिका वडा नं. ३ का वडा अध्यक्ष श्री [illegible] चिन्तराज अधिकारी को अध्यक्षतामा तपसिल बमोजिम को उपस्थितीमा भिमगाँगा नगरपालिकाको स्थानिय जलवायु अनुकुल योजना (लोपा) निर्माणको लागी १ दिने कार्यशाला गोष्ठी यस भि०न०पा० आयोजना S.S.E.C.P.G. अर्घाखाँची को साझेदारी मा सु-सम्पन्न गरियो।

तपसिल

क्र.सं	नाम थर	पद	फोन नं.	हस्ताक्षर	कैफियत
१	चिन्तराज अधिकारी	वडा अध्यक्ष	९८५७०३४११५		
२	मान बहादुर नेपाली	को०पा०सदस्य	९८६८००२८१		
३	राम कुमार श्रेष्ठ	वडा सदस्य	९८४६०१२३३५		
४	शुसिला वि.क.	वडासदस्य	9749895524	शुसिला	
५	सरस्वती साउ	" "			
६	गणेश श्रेष्ठ	" "			
७	सुमन्त प्रसाद पौडेल	ने०का०पार्टी प्रतिनीधी	९८४६३८२०५०		
८	तोयनारायण खनाल	ने०क०पा एमाले	९८४६५९७१८५		
९	रविन्द्र पौडेल	मा०प्र०पार्टी	९८४७३२१३१२		
१०	केदार बेलवासे	ने.क.पा. माले	९८४६०४५०५५		
११	कुलराम खनाल	समाज सेवी	९८५५०३५११९		
१२	कमला श्रेष्ठ	विद्यालय प्रतिनीधी	९८४७१८२०६८		
१३	अ० सुवेका शर्मा	स्वास्थ्य संस्था प्रतिनीधी	9867159704		
१४	समिता थापा	म. स्वास्थ्य स्वयम सेविका	९८४६५४१०५५		
१५	उमा अर्याल	"	९८६698202	उमा	
१६	वसन्ता अर्जे	आमा समुह	९८६68286626		
१७	कुम कुमारी खनाल	सामुदायिक वन	९८४६८०६५९०	कमकुमारी	
१८	कमला परियार	आमा समुह	९८६७८७०६०२	कमला	
१९	सरस्वती गौतम	म. स्वास्थ्य सेविका	98474222	सरस्वती	
२०	मायावती अहराई	आमा समुह	९८४६३८३९६८		
२१	पुनाराम अधिकारी	वन			
२२	भक्तिराम अधिकारी				
२३	सरस्वती भुसाल				
२४	सुभाष बराल	वडा सचिव	९८४६२२३१५४		
२५	सुमन घिमिरे	अनुगमन अधिकृत			
-	लिला रावल	म. स्वयं सेवि		लिला	
-					

गणेश लाल श्रेष्ठ — हि.ने.पा. ३
- शालिकराम खनाल — इ.प्र.का टाडा
- कमला खनाल — आमा समुह → कमला
- शुसिला खनाल — आमा समुह → शुसिला
- मोनकला थापा — " → मौनकला
- गंगा साउ — " → गंगा

२६ - नरेन्द्र बेलवासे — समाज सेवी

२७ खेमराज खनाल — कार्यक्रम संयोजक

२८ भविश्व घिमिरे — समाज सेवि

२९ हुम बहादुर थापा — बाग नेरा सामुदायिक वन

३० राम कुमारी श्रेष्ठ

प्रस्तावहरु

१) लो०पा० कार्यशाला गोष्ठी सम्बन्धमा।

२) विविध सम्बन्धमा।

निर्णयहरु —

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा यस भिमगाँगा नगरपालिका वडा नं. ३ मा बनिने वडा स्तरिय जलवायु अनुकुल योजनामा (लो.पा.) निर्माणको कार्यशाला गोष्ठी विविध विषयमा छलफल गरी सक्रियताका साथ यो क्षेत्रमा लागी पर्ने र वडा स्तरिय विपद व्यावस्थापन समिती मार्फत ल्याईने योजनाहरुमा पुर्ण रुपमा सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता गर्दै सौहार्द रुपमा सम्पन्न गरियो।

वडा ४

आज मिति २०७९ साल माघ महिनाको १८ गतेका दिन यस भिमगाँगा नगरपालिका वडा नं. ४ का अध्यक्ष श्री दामोदर अधिकारीको अध्यक्षतामा तपसिल बमोजिमको उपस्थितीमा भिमगाँगा नगरपालिकाको स्थानिय जलवायु अनुकुलन योजना (लापा) निर्माणको लागि १ दिने कार्यशाला गोष्ठी यस भिमगाँगा नगरपालिकाको आयोजना र S.S.E.C.P.G. अर्घाखाँचीको साझेदारी मा सु-सम्पन्न गरियो।

तपसिल :—

क्र.सं.	नामथर	पद/निकाय	सम्पर्क नं.	द./हस्ताक्षर
१.	श्री दामोदर अधिकारी	वडा अध्यक्ष	९८५७०६८०६१	
२.	श्री गंगा थापा	वडा सदस्य	९८	
३.	श्री लक्ष्मी घुमा	"	९८५७०६७५२८	
४.	श्री युवराज बेलवासे	"	९८४४८५०८१६	
५.	श्री नारायण घुमा	"	९८४५५०७४८१	
६.	श्री युवराज अधिकारी	ने.का.प.	९८५०५८३३२१	
७.	श्री शेर बहादुर आचार्य	एमाले	9847324405	
८.	श्री धर्मेन्द्र पौडेल	मा.केन्द्र	9857079702	
९.	श्री प्रतापसिंह भुसाल	वडा सचिव	९८५७०५३८०४	
१०.	श्री लक्ष्मण पन्थी	इन्द्रावती स्वा.	९८५७०२१६४३	
११.	श्री मधुकर खत्री	श्री अमरावती मा.वि.	९८४८९६१८४५	
१२.	श्री कल्पना परियार	प्रा.स्वा.केन्द्र	९८४६७३८६२६	
१३.	श्री बसन्त बेलवासे	सामुदायिक वन	९८६६१५२८३३	
१४.	श्री लक्ष्मी गुरुङ	सहकारी	९८४३२३०६५५	
१५.	श्री भोजराज पौडेल	स्वा.वि.उ.स.	९८६६८०८१५२	
१६.	श्री विष्णुकुमारी पन्थी	म.स्वा.स्व.से.	९८४६०१०९५६	
१७.	श्री मन्जु थापा	" "	९८४५५८३६८३	
१८.	श्री मेघलाल बेलवासे	वडा कार्यालय	९८४६९६९०८१	
१९.	श्री शिवा श्रेष्ठ	प्रसुतिगृह म.वि.स.सचिव	९८४६२४३१४६	
२०	श्री सावित्री थारु	म.आमा समूह	९८६६३५४५२४	
२१	श्री जानकी घुमा	"	९८११६२३२४८	जानकी
२२.	श्री शुसिला वि.क.	आमा समूह	9745424054	शुसिला
२३.	श्री सुमीता थापा	आमा समूह	९८६८८६०१६५	
२४.	श्री सुमन घिमिरे	अनुगमन अधिकृत	९८६७९८७११३	
२५.	श्री खेमराज खनाल	संयोजक		
२६.	श्री पद्म जाक	खा.पा. उपभोक्ता	९८६६५६१५३५	

क्रमश....

वडा ५

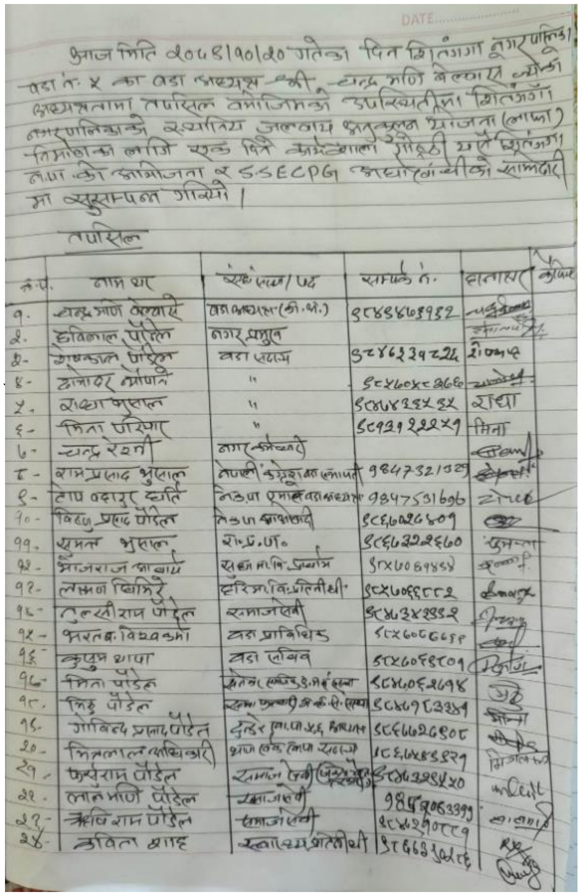

आज मिति २०८१।१०।२० गतेका दिन शिवसताशी नगरपालिका वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष श्री चन्द्र मणि बेल्बासे ज्यूको अध्यक्षतामा तपसिल बमोजिमको उपस्थितीमा शिवसताशी नगरपालिकाको स्थानिय जलवायु अनुकूलन योजना (लापा) निर्माणको लागि एक दिने कार्यशाला गोष्ठी यसै शिवसताशी न.पा. को आयोजना र SSECPG आयोजनाको साझेदारी मा सुसम्पन्न गरियो।

तपसिल

क्र.सं.	नाम थर	संस्था/पद	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर	कैफियत
१.	चन्द्र मणि बेल्बासे	वडा अध्यक्ष (कि.भो.)	९८४४६०३९३२	[signature]	
२.	हविलाल पौडेल	नगर प्रमुख		[signature]	
३.	[illegible] पौडेल	वडा सदस्य	९८४६२३१८२६	[signature]	
४.	दामोदर [illegible]	"	९८४६०४८३६६०	[signature]	
५.	राधा भुसाल	"	९८६४३३५३५	राधा	
६.	मिना परियार	"	९८१३१२२२५१	मिना	
७.	चन्द्र रेग्मी	नगर [illegible]		[signature]	
८.	राम प्रसाद भुसाल	नेपाली कांग्रेस [illegible]	9847321329	[signature]	
९.	टोप बहादुर घर्ति	[illegible]	9847531696	[signature]	
१०.	विष्णु प्रसाद पौडेल	[illegible]	९८६७०२६८०१	[signature]	
११.	सुमन भुसाल	रा.प्र.पा.	९८६७३२२६६०	[signature]	
१२.	भोजराज आचार्य	[illegible]	९८५७०६१४५३	[signature]	
१३.	लक्ष्मण घिमिरे	[illegible]	९८५७०६६८८२	[signature]	
१४.	तुलसीराम पौडेल	समाजसेवी	९८४६३५३३३२	[signature]	
१५.	भरत ब. विश्वकर्मा	वडा प्राविधिक	९८५७०६६६६१	[signature]	
१६.	कुसुम थापा	वडा सचिव	९८५७०६८८०१	[signature]	
१७.	मिना पौडेल	[illegible]	९८४६०६२६१८	[signature]	
१८.	मिठु पौडेल	[illegible]	९८४६१८३३८१	[signature]	
१९.	गोविन्द प्रसाद पौडेल	[illegible]	९८६७०२६९०८	[signature]	
२०.	मित्रलाल अधिकारी	[illegible]	९८६७४८३३२१	[signature]	
२१.	परशुराम पौडेल	समाजसेवी [illegible]	९८७४३२३५५०	[signature]	
२२.	लाल मणि पौडेल	समाजसेवी	9849063399	[signature]	
२३.	ऋषिराम पौडेल	समाजसेवी	९८४६२१०८८१	[signature]	
२४.	कविता शाह	स्वास्थ्य प्रतिनिधि	९८६६३५२८६	[signature]	

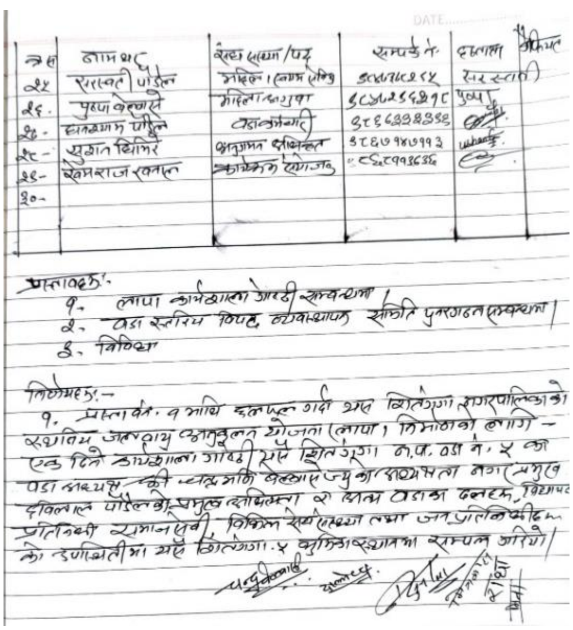

क्र.सं.	नाम थर	संस्था/पद	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर	कैफियत
२५	सरस्वती पौडेल	महिला [illegible]	९८४७७८२८५	सरस्वती	
२६.	पुष्पा बेल्बासे	महिला [illegible]	९८४६२५६२१८	पुष्पा	
२७.	[illegible] पौडेल	वडा कर्मचारी	९८६६३३८३३८	[signature]	
२८.	सुशान्त घिमिरे	[illegible]	९८६७९८७११३	[signature]	
२९.	खेमराज खनाल	कार्यक्रम संयोजक	९८६८११३६३६	[signature]	
३०.					

प्रस्तावहरू:

१. लापा कार्यशाला गोष्ठी सम्बन्धमा।
२. वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति पुनरगठन सम्बन्धमा।
३. विविध

निर्णयहरू:–

१. प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा यस शिवसताशी नगरपालिकाको स्थानिय जलवायु अनुकूलन योजना (लापा) निर्माणको लागि एक दिने कार्यशाला गोष्ठी यसै शिवसताशी न.पा. वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष श्री चन्द्रमणि बेल्बासे ज्यूको अध्यक्षता नगर प्रमुख हविलाल पौडेलको प्रमुख आतिथ्यता र अन्य वडाका सदस्य, विद्यालय प्रतिनिधि समाजसेवी, विभिन्न संघसंस्था तथा जनप्रतिनिधिहरु को उपस्थितीमा यसै शिवसताशी-५ कुर्सिडास्थानमा सम्पन्न गरियो।

[signatures]

वडा ६

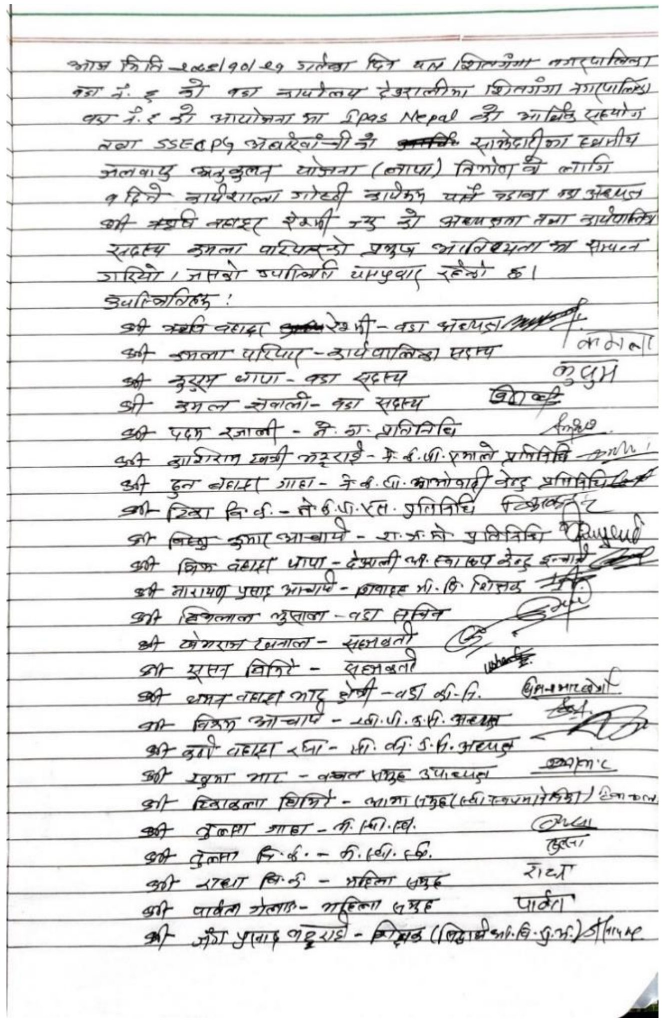

आज मिति २०८१।१०।२१ गतेका दिन यस शिवसताशी नगरपालिका वडा नं. ६ को वडा कार्यालय देउरालीमा शिवसताशी नगरपालिका वडा नं. ६ को आयोजना मा Spas Nepal को आर्थिक सहयोग तथा SSECPG अभियानको साझेदारीमा स्थानीय जलवायु अनुकूलन योजना (लापा) निर्माणको लागि १ दिने कार्यशाला गोष्ठी कार्यक्रम यस वडाका वडा अध्यक्ष श्री ऋषि बहादुर रेग्मी ज्यू को अध्यक्षता तथा कार्यपालिका सदस्य कमला परियारको प्रमुख आतिथ्यता मा सम्पन्न गरियो। जसको उपस्थिति यसप्रकार रहेको छ।

उपस्थितिहरु:

श्री ऋषि बहादुर रेग्मी – वडा अध्यक्ष [signature]
श्री कमला परियार – कार्यपालिका सदस्य कमला
श्री कुसुम थापा – वडा सदस्य कुसुम
श्री कमल सेवाली – वडा सदस्य [signature]
श्री पदम रजाली – नै.का. प्रतिनिधि [signature]
श्री शालिग्राम खत्री जडराई – ने.क.पा. एमाले प्रतिनिधि [signature]
श्री हुन बहादुर शाह – ने.क.पा. माओवादी केन्द्र प्रतिनिधि [signature]
श्री [illegible] – [illegible] प्रतिनिधि [signature]
श्री विष्णु कुमार आचार्य – रा.प्र.पा. प्रतिनिधि [signature]
श्री [illegible] बहादुर थापा – देउराली स्वा. स्वास्थ्य केन्द्र इन्चार्ज [signature]
श्री नारायण प्रसाद आचार्य – [illegible] मा.वि. शिक्षक [signature]
श्री हिमलाल भुसाल – वडा सचिव [signature]
श्री खेमराज खनाल – सहजकर्ता [signature]
श्री सुमन घिमिरे – सहजकर्ता [signature]
श्री [illegible] बहादुर [illegible] – वडा [illegible] [signature]
श्री [illegible] आचार्य – [illegible] अध्यक्ष [signature]
श्री [illegible] बहादुर [illegible] – [illegible] अध्यक्ष [signature]
श्री [illegible] – [illegible] उपाध्यक्ष [signature]
श्री [illegible] घिमिरे – [illegible] [signature]
श्री तुलसा शाह – [illegible] [signature]
श्री तुलसा [illegible] – [illegible] तुलसा
श्री राधा [illegible] – महिला समूह राधा
श्री पार्वती [illegible] – महिला समूह पार्वती
श्री [illegible] प्रसाद [illegible] – शिक्षक ([illegible]) [signature]

वडा ७

आज मिति २०७६ साल माघ २२ गतेका दिन यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं. ७ को आयोजनामा र आइपास नेपाल को आर्थिक तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG) अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा नगरपालिकामा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निर्माणका लागि वडास्तरीय कार्यशाला गोष्ठी शि. न. पा. ७ का वडा अध्यक्ष श्री देविराम घिमिरेको अध्यक्षतामा तपशिल बमोजिम को उपस्थितीमा सम्पन्न गरियो,

उपस्थिति

वडा अध्यक्ष श्री देविराम घिमिरे

वडा सदस्य श्री टेक बहादुर गाहा

वडा सदस्य श्री खेम बहादुर बैजाली

वडा सदस्य श्री तुलसा नेपाली

वडा सदस्य श्री शोभा खत्री थापा

नेकपा एमाले (प्रतिनिधि) श्री डिल बहादुर ~~बैजाली~~ थापा

नेपाली कांग्रेस (प्रतिनिधि) जुन बहादुर पुलामी

नेकपा माओवादी

जलुके प्रहरी चौकी इन्चार्ज जवर सिंह कुमार

ल्याब असिस्टेन्ट सम्भना लम्साल

प्र.अ. जनक केसी (विष्णुपथ चौपाटि आ.वि.)

जग बहादुर आले

स्वयमसेविका विना आले

शान्ता गाहा आले

स्वयमसेविका गिता गैरे

टिकिसरा राउत

जानुका लामिछाने

सहकारी खगिसरा खाम्चा

श्याम बहादुर गाहा

खेराम राउत

राजेश कुमार चौधरी (अ.स.ई. शि.न.पा. ७)

प्रदिप महत (वडा सचिव शि.न.पा. ७)

खानेपानी नन्दबहादुर गाहा

सामुदायिक अगुवा अर्पना थापा बैजाली

रूक ब राउत

खेमराज खनाल

सुशान घिमिरे

वडा ८

आज मिति २०७६ साल माघ महिनाको २३ गतेका दिन यस शितगंगा नगरपालिका आइपास नेपाल (Ipas Nepa) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समुह (SSECPG) अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न. पा. मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानिय अनुकुल योजना (लापा) निर्माणका लागी वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी शि. न. पा. ०८ का वडा अध्यक्ष श्री रूक बहादुर आले मगर ज्यूको अध्यक्षतामा तपशिल बमोजिम का व्यक्तिहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

उपस्थितीहरू!-

१. श्री रूक बहादुर आले मगर - वडा अध्यक्ष
२. श्री खुस्बु पौडेल - आइपास नेपाल
३. श्री डा. मोहन चन्द - वातावरण विज्ञ
४. श्री बाबुराम पौडेल - प्राविधिक सल्लाहकार SSECPG
५. श्री खेमराज खनाल - कार्यक्रम अधिकृत SSECPG
६. श्री अर्चना राना - वडा सदस्य
७. श्री जमानसरी सुनार - वडा सदस्य
८. श्री बेल बहादुर राना - वडा सदस्य
९. श्री शमशेर बुढा - वडा सदस्य
१०. श्री कमल प्र. श्रेष्ठ - ने.का. सभापति
११. श्री दलजित सुनार - ने.स. पार्टी अध्यक्ष
१२. श्री लक्ष्मण सुनार - ने.क.पा. माओवादी
१३. श्री प्रेम नारायण खनाल - रा. जनमोर्चा पार्टी
१४. श्री रेनु प्रसाद बेल्वासे - निर्बिमान पार्टी अध्यक्ष
१५. श्री श्रीराम गिरी - खानेपानी उ.स.
१६. श्री नर बहादुर गाहा - वन उ.स.
१७. श्री हिक्माते पुन मगर - सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र
१८. श्री पवित्रा थापा - लापे मा.वि. प्र.अ.
१९. श्री सीमा श्रेष्ठ - स्वास्थ्य स्वयमसेविका
२०. श्री भुमा पुन दर्लामी - स्वास्थ्य स्वयमसेविका
२१. श्री शान्ता श्रेष्ठ - आमा समुह
२२. श्री शिरवा सुनार - आमा समुह
२३. श्री ... बहादुर ... - वन उ.स
२४. श्री कमला मास्के - वन उ.स.
२५. श्री. रेखा पुन - सहकारी संस्था
२६. श्री शिवा खरवाल - आमा समुह
२७. श्री हिमादेवी डिस्वा - आमा समुह
२८. श्री हरिकला सुनार - आमा समुह
२९. श्री मीना पन्थी - वडा सचिव
३०. श्री इन्दु भट्टराई - कृषि प्राविधिक
३१. श्री हस्तमा बुढा मगर - का.स.

प्रस्तावहरू!-

१. लापा कार्यशालामा गोष्ठी सम्बन्धमा ।
२. विविध [illegible]

निर्णयहरू!-

प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समुह (SSECPG) अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा. मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निर्माणको लागी वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी यस वडा भित्रका विभिन्न राजनैतिक दलहरू, आमा समुह, सहकारी संस्था, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्था लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरू विभिन्न सुचकाङ्को प्रस्तुती तथा व्यापक छलफलका साथ सम्पन्न गरियो ।

वडा ९

PAGE NO.
DATE / /

आज मिति २०७३/१०/२६ गते का दिन अर्घाखाँची जिल्ला छितगंगा नगरपालिका वडा नं ३ को करमगैराम्रा स्थानिय जलवायु अनुकुलन योजना (लापा) निर्माण एक दिने कार्यसाला गोष्ठी यसै वडा का वडा अध्यक्ष श्री भिम बहादुर के.सी. को अध्यक्षता, उपस्थिलका विभिन्न सस्था, शैक्षिक, स्वास्थ्य, सामुदायिक वन, स्वंसेविका आमा समुह, सहकारी, राजनितिक दलका प्रतिनिधी तथा अन्य समाज सेवी हरुको उपस्थितिमा एक दिने कार्यशाला गोष्ठी कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

उपस्थिती

नाम थर	पद	हस्ताक्षर
१) भिम बहादुर के.सी.	वडा अध्यक्ष	
२) रुम बहादुर कुईंचे	वडा सदस्य	
३) केसव साकु	ने.क.पा. एमाले प्रतिनिधी	
४) हरि बहादुर थापा	ने.का.	
५ लोके सुनार	ने.क.पा माओवादी	लोके सुनार
६) शिसिर पुन	ने.क.पा. विप्लव	
७) समझ। हेमन्त कुमार मझुराई	वडा सचिव	
८) सोमन चौधरी	वडा प्राविधिक	
९) सिङ्ग घर्ति	वडा कर्मचारी	
१०) रामवृक्ष चौधरी	पाकुरी माधि. प्र.अ.	
११) कमल घर्ति मगर	स्वास्थ्य ईन्चार्ज	
१२) झवि राना	स्वं सेविका	
१३) अमृता के.सी.	"	अमृता
१४) सविता दमाई	"	सविता
१५) किरण रोका	सा. वन	
१६) मानसिंह डाँगी	स्वा.पा.	मानसिंह
१७) ~~सहकारी~~ कालिका (वचत) सहकारी		कालिका
१८) निर्मला के.सी.	आमा समुह	
१९) मानसिंह पुन		
२०) प्रताप सिंह डाँगी		
२१) बलबहादुर खड्का		
२२) सुरेश खत्री		

PAGE NO.
DATE / /

नाम थर	पद	हस्ताक्षर
२३. दिपक बोहरा		
२४. दिपेन्द्र पुन मगर		
२५. तेज व० खनाल		तेज
२६. खेमराज खनाल		
२७. सुशान घिमिरे		
२८. सन्त बहादुर रोका		सन्त

वडा १०

DATE.....

आज मिति २०७३/१०/२४ गतेका दिन यस छितगंगा नगरपालिका वडा नं -१० हरेंमा स्थानिय जलवायु अनुकुलन योजना (लापा) निर्माण एक दिने कार्य गोष्ठी यस वडाका वडा अध्यक्ष श्री केशव प्रसाद बेल्वासेको अध्यक्षता र भिन्न भागबाट विभिन्न शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य, सामुदायिक वन, स्वयम सेविका आमा समुह सहकारी राजनैतिक दलका प्रतिनिधी तथा अन्य समाजसेवी हरुका उपस्थितीमा एक दिने कार्यगोष्ठी सम्पन्न गरियो।

उपस्थिती

कार्यक्रम अध्यक्ष - वडा अध्यक्ष - केशव प्रसाद बेल्वासे
प्रमुख अतिथी - का.पा. सदस्य - हेमकला विक
अतिथी - तारा बहादुर थापा
अतिथी - शिशिर पोखेल
- हिमलाल बेल्वासे
- लाल बहादुर गुरुङ
- रवि बेल्वासे
- गोविन्द थापा
शिक्षक - रोमाखर वल्याई
स्वास्थ्य - विरेन्द्र थामी
तुलसा मल्ल - तुलसा मल्ल
- बिना भुसाल
- नर्मदा बेल्वासे
कल्पना ~~बसन्ता~~ घर्ति
स्वयमसेविका - विमला रायमाझी
सहकारी - सरस्वता पोखेल
स्वयमसेविका - वसन्ता पोखेल
- सिता पोखेल
- रेनु बेल्वासे
वडा सचिव - रामे प्रसाद गौतम
वडा कर्मचारी - सुरज बेल्वासे
सामुदायिक अगुवा - राधिका बेल्वासे
सहजकर्ता - खेमराज खनाल
सहजकर्ता - सुशान घिमिरे
- कमल प्र० आचार्य
- देवकला पाउडेल

DATE.....

जमुना वि.क.
हरिलाल पोखेल

वडा ११

आज मिति २०७९ साल माघ महिनाको १० गतेका दिन यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं ११ को खयरभट्टी वडा कार्यालयमा आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निमार्णका लागि वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी शि.न.पा ११ का वडा अध्यक्ष श्री नवराज भुसाल ज्युको अध्यक्षतामा तपसिल बमेजिमका व्यक्तीहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र.सं	नाम थर	पद/संस्था/ठेगाना	सम्पर्क नं	हस्ताक्षर
१	नवराज भुसाल	वडा अध्यक्ष शि.न.पा ११	९८५७०५५४१७	
२	बोम बहादुर वि क	कार्यपालिका सदस्य शि.न.पा ११	९८६००१०१२६	
३	खुस्बु पौडेल	आइपास, नेपाल	९८५१२२३७०२	
४	डा. मोहन चन्द	वातावरण विज्ञ	९८४१९७५८७१	
५	बाबुराम पौडेल	प्राविधिक सल्लाहकार, SSECPG	९८५७०२०१७७	
६	खेमराज खनाल	कार्यक्रम अधिकृत, SSECPG	९८६८११३७३६	
७	मिना गाहा मगर	वडा सदस्य शि.न.पा ११	९७४५४०६८७७	
८	डुककला नेपाली	वडा सदस्य शि.न.पा ११	९८६८६४९४२३	
९	राम कुमार रोका	वडा सदस्य शि.न.पा ११	९८५७०१४०७९	
१०	बुध बहादुर सार्की	वडा सदस्य शि.न.पा ११	९८४७२४७११८	
११	कोपिला चन्द आले	नेपाली कांग्रेस प्रतिनिधी	९८६७१६८३३३	
१२	नारायण प्र. आचार्य	ने क पा एमाले जि.क.सदस्य	९८५७०६६६५६	
१३	भिउ बहादुर रोका	ने क पा माओवादी केन्द्र	९८६४४०८६९	
१३	सावित्रा गैरे	वडा सचिव शिनपा ११	९८५७०६९८११	
१४	विवेक पन्थी	वडा प्राविधिक शिनपा ११	९८४७२६६२७८	
१५	गोपाल खनाल	कृषक समूह शिनपा ११	९८४६५५७२७९	
१६	इन्द्र बहादुर पल्ली	खानेपानी उ.स शिनपा ११		
१७	केशव घर्ति	सामूदायिक वन स. शिनपा ११	९८६६२४९०५६	
१८	कर्ण बहादुर कुवँर	अध्यक्ष, खानेपानी उ.स		
१९	टेकलाल शर्मा	प्र.अ शम्भू आ.वि शिनपा ११	९८६७१००९६५	
२०	गणेश बेल्बासे	रातो प्रेस पत्रकार, शिनपा ११	९८४७२८४१४८	
२१	उर्मिला थापा	सहकारी संस्था शिनपा ११	9811476813	
२२	कान्ती कुमारी पल्ली	आमा समूह शिनपा ११		
२३	चन्द्र बहादुर नेपाली			
२४	जिवकला खनाल	स्वास्थ्य स्व.से. शिनपा ११	९८४७८३५३८	
२५	विष्णु थापा सोती	स्वास्थ्य स्वयमसेविका	९८४६४११२६४	
२६	भविश्वर पल्ली	उपभोक्ता स.	९८६२५२११६३	
२७	जित बहादुर सुनारी	का.स, शिनपा ११	९८४७१३७०६६	
२८	नारायण प्र.पल्ली	का.स, शिनपा ११	९८६९८२३८८८	

प्रस्तावहरु:

१) लापा कार्यांशालामा गोष्ठी सम्बन्धमा।

२) वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति गठन सम्बन्धमा।

३) विविध।

निर्णयहरु:

प्रस्ताव नं १ माथि छलफल गर्दा, आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निमार्णका लागि वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी यस वडा भित्रका विभिन्न राजनैतिक दलहरु, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्था, आमा समूह, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, सहकारी संस्था, सामुदायिक वन, खानेपानी उपभोक्ता समिति लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुबीच विभिन्न सुचकाङ्कको प्रस्तुती तथा व्यापक छलफलका साथ सम्पन्न गरियो।

प्रस्ताव नं १ माथि छलफल गर्दा, यस शितगंगा न.पा ११ को विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न शितगंगा नगरपालिकाको विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन,२०७६ बमोजिम तपसिलमा उल्लेखित पदाधिकारीहरु रहने गरी वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने सर्वसम्मत निर्णय गरियो।

वडा १२

आज मिति २०७९/१०/११ गतेका दिन यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं १२ कार्यालयमा आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा नगरपालिकामा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निर्माणका लागि वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी शि.न.पा. १२ का वडा अध्यक्ष श्री चोप बहादुर घर्ती मगर ज्युको अध्यक्षतामा तपसिल बमोजिमका व्यक्तिहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

आजका उपस्थितिहरु:- फोन नं.

वडा अध्यक्ष श्री चोप बहादुर घ.म. ९८६७६७१४१०
कार्यपालिका सदस्य श्री विष्णु भट्टराई ९८४६२४१९८५
आइपास नेपाल श्री खुस्बु पौडेल ९८५१२२३७०२
वातावरण विज्ञ श्री डा. मोहन चन्द ९८४१९७५८७१
प्रा. स. SSECPG श्री बाबुराम पौडेल ९८५७०२०१७७
कार्यक्रम अ. " श्री खेमराज खनाल ९८६८११३७३६
वडा सदस्य जिवन कुमार रिमाल ९८४६९२०५०१
" " तुल्सीराम घिमिरे
" " सिता वि.क. ९७४६३५०६२०
ने. काँग्रेसका पार्टि प्रतिनिधी यमलाल अर्याल
ने.क.पा. एमाले " कुल ब. पेनी
" माओवादी केन्द्र " डोल प्र. बेल्वासे ९८४६८४६८६२
जनमोर्चा रा.प्र.पा " रश्मी राज बेल्वासे
वडा सचिव कल्पना भण्डारी 9857069812
गौरा मा.वि. प्र.अ. डिल्लाराम पौडेल 9857038296
राजिपा आ. स्वास्थ्य इन्चार्ज जनकराज अधिकारी 9847236583
रा.प्र.पा.का गंगा बहादुर बेल्वासे
स्वयमसेविका मधु बेल्वासे ९८६६५०००१
" अहिता घ.म. ९८१४४९२३४४
" जानकी घर्ती ९८४२५२२८४४
स्वास्थ्य आमा समूहका पुष्पा पराजुली ९८२६०२९२४८
सामुदायिक अनुगमन कमला आचार्य ९८६०६१५९८२
सहभागि आमा समूह चिराचारी - सुनिता पौडेल
गिरिओज आमा समूह " - सीता गाहा
सहभागि समुह चिरापानी - सिता डोल्के
खुर्कीचौर खा.पा.सचिव बेलगंगा पौडेल ९८६०८९२५०४
जेष्ठ नागरिक अम्मर ब. पेनी
जेष्ठ नागरिक नारायण प्रसाद पौडेल
मजुरे वन सा.उ.को. पार्वती अधिकारी
वडा का.स. अशोक पौडेल
खानेपानीका अध्यक्ष ठाकुर प्र. बस्नेत
सामुदायिक वन हरिलाल बेल्वासे
[illegible] गोपाल भट्टराई

आजका प्रस्तावहरु

१) लापा कार्यशालामा गोष्ठी सम्बन्धमा।
२) वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति पुर्न-गठन सम्बन्धमा।
३) विविध।

निर्णयहरु:-

प्रस्ताव नं १ माथि छलफल गर्दा, आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुल योजना (लापा) निर्माणका लागि वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी यस वडा भित्रका विभिन्न राजनैतिक दलहरु, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्था, आमा समूह, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, सहकारी तथा सामुदायिक वन, खानेपानी उपभोक्ता समिति लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरु बिच विभिन्न सुचकाङ्कको प्रस्तुती तथा व्यापक छलफलका साथ सम्पन्न गरियो।

प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं. १२ को विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न शितगंगा नगरपालिकाको विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७६ बमोजिम तपसिलमा उल्लेखित पदाधिकारीहरु रहने गरी वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति पुन:गठन गर्ने सर्वसम्मत निर्णय गरियो।

तपसिल समिति

१- वडा अध्यक्ष श्री चोप बहादुर घर्ती मगर - संयोजक
२- वडा सदस्य विष्णु भट्टराई - सदस्य
३- वडा सदस्य - जिवन कुमार रिमाल - सदस्य
४- वडा सदस्य - तुल्सीराम घिमिरे - सदस्य
५- वडा सदस्य - सिता वि.क - सदस्य
६- आ. स्वास्थ्य संस्था - जनकराज अधिकारी - सदस्य
७- गौरा मा.वि. प्र.अ. डिल्लाराम पौडेल - सदस्य
८- नेपाली काँग्रेसबाट सदस्य:- यमलाल अर्याल
९. ने.क.पा. एमाले " " कुल बहादुर पेनी
१०. ने.क.पा. माओवादी केन्द्र " ऋषिराम बेल्वासे
११. रा.प्र.पा. " गंगा बहादुर बेल्वासे
१२. राष्ट्रिय जनमोर्चा " रश्मीराज बेल्वासे
१३. म.स्वा. स्वयंसेविका म. " विष्णु चिदाली
१४ युवा क्लब " क्रोधराज भट्टराई
१५. " " रोशन बुढाथोकी
१६. महिला "
१७. सदस्य सचिव - कल्पना भण्डारी

वडा १३

[illegible]

आज मिति [illegible] साल माघ महिनाको [illegible] गतेका दिन यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं-१३ को [illegible] आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा (SSECPG) अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निर्माणका लागी वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी शि.न.पा. १३ का वडा अध्यक्ष श्री [illegible] ज्युको अध्यक्षतामा तपसिल बमोजिमको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र.सं	नाम थर	पद	हस्ताक्षर
१	[illegible]	वडा अध्यक्ष	
२ – २३	[illegible]	[illegible]	
२४	[illegible]		
२५	कल्पना ताम्राकार	सामाजिक परिचालक	Kalpana
२६	सुनिता वि.सी.	सामाजिक परिचालक	

[illegible]

क्र.सं	नाम थर	पद/संस्था	हस्ताक्षर
२७.	माया वि.सी.		
२८	निर्मला [illegible]	सामुदायिक अगुवा	निर्मला
२९	रामकला अधिकारी	सामुदायिक अगुवा	रामकला
३०	सुशिला वि.सी.	शिक्षिका	सुशिला
३१	चन्द्रकुमारी वि.सी.	सिमलपानी [illegible] सदस्य	चन्द्र कु.
३२	मानकुमारी वि.सी.	सहकारीको अध्यक्ष	
३३	दिपक परियार		
३४	मिना वि.सी.	रा.स्वा.[illegible]	मीना
३५	मन्जु परियार	सहकारी सदस्य	
३६	मान बहादुर वि.सी.	सामुदायिकवन अध्यक्ष	
३७	रामकला वि.सी.	महिला स्व.से.	रामकला
३८	कृष्ण बहादुर वि.सी.	वडा कार्यालय कर्मचारी	
३९	शीता [illegible]	सहकारी संस्था	
४०	ललिता वि.सी.	आमा समूह	ललीता

उपरोक्त उपस्थितिमा निम्न प्रस्ताव तथा निर्णयहरु सम्पन्न गरियो।

प्रस्तावहरु
१- लापा कार्यशाला गोष्ठि सम्बन्धमा
२- वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति गठन सम्बन्धमा
३- विविध

प्रस्ताव नं-१ माथी छलफल गर्दा, आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृती संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निर्माण का लागी वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी यस वडा भित्रका विभिन्न राजनैतिक दलहरु, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्था, आमा समूह, महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका, सहकारी संस्था सामुदायिक वन खानेपानी उपभोक्ता समिति लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरु बिच छलफलका साथ सम्पन्न गरियो।

प्रस्ताव नं-२ माथी छलफल गर्दा, यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं-१३ को विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७६ बमोजिम तपसिलमा उल्लेखित पदाधिकारीहरु रहने गरी वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने सर्वसम्मत निर्णय गरियो।

तपसिल

वडा १४

आज मिति २०७९ साल माघ महिनाको १२ गतेका दिन यस शितगंगा नगरपालिका वडा नं १४ को विक्रम वडा कार्यालयमा आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निमार्णका लागि वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी शि.न.पा १४ का वडा अध्यक्ष श्री दामोदर न्यौपाने ज्युको अध्यक्षतामा तपसिल बमेजिमका व्यक्तीहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

क्र.सं	नाम थर	पद/संस्था/ठेगाना	सम्पर्क नं	हस्ताक्षर
१	दमोदर न्यौपाने	वडा अध्यक्ष शि.न.पा १४	९७४८८४३३५०	
२	निम बहादुर सोमै	वडा सदस्य शि.न.पा १४	९८४०४५७०४०	
३	ओम बहादुर दर्लामी	वडा सदस्य शि.न.पा १४	९८४१५४३५४९	
४	माया बैदाली	वडा सदस्य शि.न.पा १४	९८६९४६५३४९	माया
५	हिमा परियार	वडा सदस्य शि.न.पा १४		
६	खुश्बु पौडेल	आइपास, नेपाल	९८५१२२३७०२	
७	डा. मोहन चन्द	वातावरण विज्ञ	९८४१९७५८७१	
८	बाबुराम पौडेल	प्राविधिक सल्लाहकार, SSECPG	९८५७०२०१७७	
९	खेमराज बनाल	कार्यक्रम अधिकृत, SSECPG	९८६८११३७३६	
१०	चुरा बहादुर कार्की	नेपाली कांग्रेस प्रतिनिधी	९८६७९३५४१९	
११	बीर बहादुर खम्चाकी	ने क पा एमाले प्रतिनिधी	९८४०४९१४८२	
१२	गणेश बहादुर रेश्मी	ने क पा माओवादी केन्द्र प्रतिनिधी	९८६३१७०४७१	
१३	विष्णु माया भट्टराई	वडा सचिव शिनपा १४	९८५७०६९८१४	
१३	तुल्सीराम पौडेल	वडा प्राविधिक शिनपा १४	९८४१८१८१३२	
१४	विनोद दर्लामी	कृषक समूह शिनपा १४	९८४४५६८५६३	
१५	रेखा घर्ती	खानेपानी उ.स शिनपा १४	९८६९०४१६३६	रेखा
१६	संगिता भाट	स्वास्थ्य स. शिनपा १४	९८४०६९२४२१	
१७	तुल्सा पौडेल	म. स्वा. स्व. से	९७४८८०४४८०	तुल्सा
१८	जाल्पा परियार	कृषक शि.न.पा. १४	९८४९३२२७८०	जाल्पा
१९	पेमी सारु	कृषक समुह १४	९८६९४६५१०३	पेमी
२०	कृष्ण दर्लामी रेश्मी	गंगाजल सहकारी संस्था शिनपा १४	९८६९३५६७४१	
२१	सिता लामिछाने	गंगाजल सहकारी शिनपा १४	९८६०५०१७९७	
२२	चुमा गाहा	पावर सामुदायीक वन १४	९८४९४०५२७०	
२३	टोप बहादुर सिंजाली	उपभोक्ता समिति शिनपा १४	९८६९४६५२६९	
२४	रुपा सारु	स्वास्थ्य स्वयमसेविका १४	९८४६८२५६८६	रुपा
२५	मणिराम न्यौपाने	प्र.अ गंगा आ.वि. विक्रम	९८६२४१७३१७	
२६	लेखनाथ पोखेल	कार्यलय, शिनपा १४	९८४७३६४७५५	
२७	दमा सारु	स्वास्थ्य स्वयं सेविका १४	९८४६८४४७३५	दमा
२८	सिता श्रेष्ठ	कृषक शि.न.पा १४	९८६९५७५१०	
२९	धर्क बहादुर पाण्डे	करेचुली सा.व. १४	९८६७०६९३५९	
२९	कपिलाल भाट	देउराली सा.व. १४	९८[illegible]७११४६३४	
३०	सुनिता वि.सी.	सामाजिक परिचालक, SSECPG	९८६९६७३१७४	
३१	कल्पना ताम्राकार	सामाजिक परिचालक, SSECPG	९८६६५५४१८७	Kalpana

प्रस्तावहरु:
१) लापा कार्यशालामा गोष्ठी सम्बन्धमा।
२) वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति पुर्नगठन सम्बन्धमा।
३) विविध।

निर्णयहरु:
प्रस्ताव नं १ माथि छलफल गर्दा, आइपास नेपाल (Ipas Nepal) को आर्थिक सहयोग तथा समाजसेवा तथा वातावरण र संस्कृति संरक्षण समूह (SSECPG), अर्घाखाँचीको साझेदारीमा यस शितगंगा न.पा मा सञ्चालित जलवायु कार्यक्रमको स्थानीय अनुकुलन योजना (लापा) निमार्णका लागि वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी यस वडा भित्रका विभिन्न राजनैतिक दलहरु शैक्षिक तथा स्वास्थ्य संस्था, आमा समूह, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, सहकारी संस्था सामुदायिक वन, खानेपानी उपभोक्ता समिति लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुबीच विभिन्न सूचकाङ्को प्रस्तुती तथा व्यापक छलफलका साथ सम्पन्न गरियो।

प्रस्ताव नं २ माथि छलफल गर्दा, यस शितगंगा न.पा १४ को विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न शितगंगा नगरपालिकाको विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७६ को परिच्छेद ३ धारा ६ बमोजिम तपसिलमा उल्लेखित पदाधिकारीहरु रहने गरी **वडा स्तरिय विपद व्यवस्थापन समिति पुर्नगठन गर्ने सर्वसम्मत** निर्णय गरियो।

तपसिल

१) संयोजक- वडा अध्यक्ष-श्री दामोदर न्यौपाने
२) सदस्य- वडा सदस्यहरु-श्री माया बैजाली
३) सदस्य- वडा सदस्यहरु-श्री हिमा परियार
४) सदस्य- वडा सदस्यहरु-श्री ओम बहादुर दर्लामी
५) सदस्य- वडा सदस्यहरु-श्री निम बहादुर सोमै
६) सदस्य-विषयगत शाखा/ईकाई कार्यालय प्रमुखहरु संगिता भाट (स्वास्थ्य)
७) सदस्य-विषयगत शाखा/ईकाई कार्यालय प्रमुखहरु मणिराम न्यौपाने (शिक्षा)
८) सदस्य- वडा भित्र रहेका सुरक्षा निकाय प्रमुखहरु- प्रहरि चौकि छिमलधारी
९) सदस्य- राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका प्रमुख वा प्रतिनिधी नेपाली कांग्रेस - चुरा बहादुर कार्की
१०) नेकपा एमाले - विर बहादुर खम्चाकी
११) नेकपा माओवादी केन्द्र - गणेश बहादुर रेश्मी
सदस्य- स्थानीय रेडक्रस
सदस्य- गैरसरकारी तथा सामुदायमा आधारित संघसंस्था तथा युवाक्लवबाट संयोजकले तोके बमोजिम न्यूनतम २ महिला सहित ४ जना
१२) श्री धर्क बहादुर पाण्डे
१३) श्री प्रेम नारायण न्यौपाने
१४) श्री दमा सारु
१५) श्री कृष्णा रेश्मी दर्लामी
१६) सदस्य सचिव- वडा सचिव-श्री मोदनाथ ज्ञावली

अनुसूची ४. शितगंगा नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु

नगरप्रमुख	सयोंजक
नगर उपप्रमुख	सदस्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
विषयगत समितिका संयोजकहरु	सदस्य
प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सदस्य
सामाजिक महाशाखा/शाखा प्रमुख	सदस्य
पूर्वाधार महाशाखा/ शाखा प्रमुख	सदस्य
शितगंगा नगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र भित्र रहेका संघीय सुरक्षा निकायका प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
शितगंगा नगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र भित्र रहेका प्रदेश प्रहरी कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
नगर प्रहरी प्रमुख	सदस्य
राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका नगरपालिका स्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका स्थानीय प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
निजि क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धि मान्यताप्राप्त संस्थाको नगर तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
गैरसरकारी सँस्था महासंघका स्थानीय प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
नेपाल पत्रकार महासंघको स्थानीय प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरि तोकिएको महाशाखा/शाखा प्रमुख —	सदस्य सचिव

अनुसूची ५. लापा मुल्यांकन फारम

मूल्याङ्कन			
विषय			
क्रियाकलाप		इकाई	
क्रियाकलाप स्थिति			
क्रियाकलाप. सुरू मिति		समास मिति (येदी पुरा भय)	
क्रियाकलाप प्रमुख		अब्दित संगठन	
सम्पर्क			
इमेल			
ठेगाना			
क्रियाकलाप सारांश			
क्रियाकलापको नतिजा			
लक्ष्य		परिणाम	
परियोजनाका फाइदाहरू			
लाभार्थीहरूको संख्या			
लाभान्वित क्षेत्रहरू			
आवंटित बजेट			
उपयोग गरिएको बजेट			
मूल्याङ्कनकर्ताको नामः			
हस्ताक्षर		मूल्याङ्कनको मिति	

अनुसूची ६. लापा क्रियाकलाप अनुगमन फारम

अनुसूची ७. वडा तथा पालिका तहमा भएका गोष्ठिका फोटोहरु

अनुगमन गर्ने ब्याकिको नाम:							अनुगमन मिति		
फोन:				इमेल:				हस्ताक्षर:	
विषय									
क्र. स.	क्रियाकलाप	इकाई	लक्ष्य	परिणाम	प्राथमिकता	लक्षित घरधुरी	वडा	बस्ति	सहयोगी निकाय

वडा १

वडा २

वडा ३

वडा ४

वडा ५

वडा ६

वडा ८

वडा ८

वडा ११

वडा १२

वडा १३

वडा १४

लक्षित समुह छलफल (वडा २, दलित वस्ती)

लक्षित समुह छलफल (वडा १३, दलित वस्ती)

पालिका स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी

पालिका स्तरीय गोष्ठी